

Francesc Costa Oller

La Premsa a Mataró 1820-1980

Premi Iluro 1981

Mataró, 2013

Francesc Costa Oller

La premsa a Mataró, 1820-1980

Actualitzat al 2013

Premi Iluro 1981

Mataró, 2013

Primera edició any 1982
Segona edició any 2013

Nota: He fet una actualització parcial del volum. Del període 1980-2013 catalogo les publicacions més importants i deixo de banda la gran quantitat de butlletins d'entitats que segur que han sortit. Als butlletins que l'any 1980 eren actius hi poso la nota *Edició en curs l'any 1980*, perquè no he seguit la seva sort. Dels periòdics incorporats en faig una fitxa que no entra en massa detalls. He afegit algun títol desconegut i algun que constava com a perdut. També hi ha alguna modificació d'estil. Es important la comprovació que el primer periòdic va ser *El Mataronés* de l'any 1847.

Als meus pares

Reunits els senyors Hon. Miquel Coll i Alentorn, Hon. Max Cahner i Garcia, Joaquim Casas i Busquets, Josep M. Cuyàs i Tolosa, Joan Rectoret i Comas i Josep Varela i Llabrés, que integren tots ells el Jurat per a l'adjudicació del Premi Iluro 1981 de Monografia Històrica, instituït per la Caixa d'Estalvis Laietana-Mataró, acorden per unanimitat concedir el dit premi al treball titulat: *La Premsa a Mataró, 1820-1980*.

Índex.

Introducció.

En un fugaç instant d'arborament, un redactor del periòdic que va mantenir desinformats els mataronins de l'any 1939 fins no fa massa, va escriure que la història de la ciutat s'hauria de fer a través de les pàgines del seu libel. Vana il·lusió, pròpia de tots els totalitarismes, aquesta de legitimar la parcialitat i prescriure sobre què és real i què hem d'opinar de les coses de cada dia.

La història de la premsa de Mataró és la constatació de la virtualitat democràtica de la paraula. I de com la societat civil l'ha utilitzada al llarg de cent seixanta anys per a conformar les seves idees i moure les seves accions. Reflecteix també la voluntat, interrompuda pel poder arbitrari, del diàleg amb els lectors. L'ànsia del debat, de la controvèrsia, el desig de l'argumentació, l'actitud resolta de situar en el suport fràgil del paper les concepcions de la vida, i els més alts interessos de les idees.

Per contra, la penúria imposada pels règims de força és convenient a la inquietud del vigilant, que sap que la lletra és còmplice de la llibertat. I que la censura només s'acorda amb el silenci dels comparses. És llavors quan la premsa s'ha vist reduïda a la consigna i a l'aplaudiment unànime, en tenim exemples no massa llunyans en el temps.

Amb aquest estudi volem reflectir què ha estat el desplegament de la premsa, i quin és el valor de la seva presència a Mataró. I ho fem analitzant-la, i tenint en compte que moltes són les lectures possibles del material acumulat en pàgines i més pàgines. El nostre examen té com propòsit la catalogació de les publicacions de tota mena que han sortit a la ciutat de l'any 1820 a l'any 1980.

Però no es tracta només de relacionar els periòdics amb les seves característiques externes. Hem tingut una especial atenció a mostrar els aspectes claus del contingut de cada títol descrit. Amb la intenció que aquest estudi es constituís en una eina en mans dels interessats en el passat polític, social i cultural de Mataró.

Així ressenyem les línies mestres de cada periòdic: la positura política i la seva evolució amb els anys, els temes ideològics, informatius, artístics, literaris, etc. També ens referim als aspectes de la forma, i a tot allò que representa una innovació en el món de la premsa.

A l'anàlisi individualitzada s'hi superposa una de composta que té dos aspectes. La part introductòria on es tracta la panoràmica genèrica i estructural. I els pròlegs propis de cada capítol que relaten els trets definitoris del període en concret.

En aquest segon nivell, més enllà de la visió de conjunt, s'hi valoren les publicacions més notables, i s'hi introdueixen certs elements històrics.

En la tasca d'investigar la premsa de Mataró ens han precedit diverses persones. Cal fer esment de dues. L'arxiver municipal Josep Manen autor d'unes notes relatives a aquest tema, avui perdudes, i sobre les que va treballar Joaquim Bartra Laborde, principal estudiós de la premsa local. Aquest al seu treball *El periodisme a Mataró* va catalogar les publicacions editades fins l'any 1923. Tasca fonamental per al coneixement del llegat bibliogràfic mataroní. En una altre apartat donem més precisions sobre el seu valuós treball. Els catàleg posteriors a l'obra de Bartra, que també comenten més endavant, es recolzen en aquesta obra i la segueixen pas a pas. De la mateixa manera que l'hem haguda de seguir en el cas de les publicacions desaparegudes, i en alguna notícia complementària.

Formació del model informatiu.

La premsa, com a mitjà de comunicació neix d'una manera plena tot just iniciat el segle XIX. És llavors que pren una importància cada cop més decisiva, quan la burgesia liberal la utilitza com a eina per a fer valer el seu predomini. Els sectors que formaven aquesta classe tractaven que hi arrelés un àmbit ideològic de suport a la seva voluntat de transformar, a favor seu, el sistema de relacions polítiques i l'estructura econòmica. I fer possible el canvi de la societat espanyola, massa imposada de les habituds tradicionals.

La premsa és un element bàsic en la creació d'una imatge burgesa de la realitat, a través de la qual s'intenta adequar, tot modernitzant-les, les mentalitats a l'hegemonia pròpia. La imatge 'nova' s'intenta bastir amb paraules, un nou llenguatge que ensenya la realitat com un element que s'ha de modificar. L'abast dels canvis i la intenció de la reforma estan en relació íntima amb els pressupostos ideològics de base dels sectors liberals. I, en els primers anys del segle XIX, aquest són els límits que la premsa manifesta. A mesura que altres realitats orgàniques es fan presents, la confrontació i l'alternativa es mostren, originant la diversitat informativa de les idees.

La burgesia, molt conscient que la tasca d'educació/reeducació ha de ser al mateix centre de l'elaboració teòrica, encomana a la premsa, d'una manera gairebé exclusiva, la seva realització. Hem de tenir en compte que altres institucions vertebrals en la creació d'imatges ideològiques, com l'escola i l'església, estaven en mans dels sectors més retardataris del sistema.

El pes cada vegada més fort de la premsa ressalta la importància d'un individu particular: el periodista. Sobre ell recau la feina d'exemplificar la ideologia 'nova', i d'organitzar-ne la imatge cultural. I per aquest propòsit disposa d'un poder efectiu: posseeix la paraula i la fa servir per elaborar un llenguatge canònic. Això a causa de l'aparença objectiva d'un medi que, més enllà de la crítica, produeix adhesions. Perquè la premsa té com a característica, en els moments de la seva aparició, la nul·la capacitat de confortar-s'hi: no s'hi pot respondre. D'aquí l'enorme interès a controlar-ne el poder, i assegurar-se'n l'ajut.

La burgesia liberal va fer de la premsa un baluard de les seves aspiracions, i els seus periòdics expandien les idees i els comportaments socials afins als seus pressupostos. Actitud que qualla en l'enfrontament contra les classes més conservadores, que també s'adonaren del poder que, com a vehicle ideològic, tenien els mitjans informatius. I si en un primer moment, desbordades per la premsa liberal, responen amb prohibicions i lleis repressores des del govern, aviat entren en el camp de la dialèctica de les idees.

Passats els períodes d'enfrontament continuat, quan la situació política està més o menys estabilitzada, la legislació s'obre a tots els sectors que no dissentien fonamentalment del sistema. Les continuades reivindicacions socials i polítiques varen procurar, en els darrers anys del segle XIX, al camp de la premsa, una llibertat d'expressió important, que, en alguns moments, no té massa entrebancs.

A Mataró les publicacions que tenen com a data d'inici períodes de govern conservador, apareixen ressaltant la voluntat de tractar tot allò que fa referència als costums socials. Són descriptives i plenes d'informació del que passa dia a dia a la ciutat. En un marc on no es garanteixen els drets d'expressió i les lleis persegueixen la dissidència, el model informatiu de caràcter general és l'única possibilitat de fer premsa. Les publicacions en aquestes circumstàncies es limiten a donar a conèixer, d'una manera despolititzada, els fets quotidians, i les problemàtiques de tot tipus de la

comunitat. Sempre amb un matís liberal, però amb un sostre precís. I la voluntat de transformacions no pot anar mai acompanyada d'una crítica estructural als mals del sistema.

En canvi les publicacions que neixen en períodes d'obertura política, com el que té inici l'any 1868, les mou un altre esperit. Volen anar decantant el que, generació darrera generació, ha conformat el cos social, i ha contribuït a la seva paràlisi. I inviten a superar els hàbits agraris, mes o menys feudals, i a afegir-se a la societat moderna, a través de la industrialització, i les reformes de tota mena: urbanística, social, econòmica, municipal, etc. La ideologia és el seu motor.

De tota manera els propòsits de renovació xocaven amb una col·lectivitat letàrgica i gens receptiva. Alguns periòdics, al cap de poc del seu inici, desapareixen fent notar la indiferència amb què se'ls acull.

L'opinió pública.

Amb els canvis polítics que es varen produir l'any 1868 la premsa va multiplicar-se. I és així a causa de la supressió de les través administratives i legals. Els periòdics deixen de banda la neutralitat del model informatiu per la premsa política i d'opinió. Els afers de l'activitat partidista es situen al centre de l'interès, perquè tots els grups polítics tracten de fer-se amb el recolzament social, buscant l'adhesió col·lectiva a les seves propostes.

L'única publicació que s'editava a Mataró en aquells dies es passa al camp dels qui defensaven la república com a alternativa més adequada per al país. I com a rèplica apareix l'òrgan dels partidaris del sistema monàrquic, i d'ideologia conservadora.

Comença a manifestar-se amb vigor una realitat amagada amb la qual s'haurà de comptar a partir d'aquell moment: l'opinió pública, el conjunt dels ciutadans, que a partir de les circumstàncies revolucionàries disposen de nous mitjans per a fer valer els seus interessos. La premsa és un dels llocs que reflecteix la nova realitat crítica, com a mitjà d'expressió dels grups socials i polítics, i com a eina de conformació de l'opinió. Grups, partits, tendències, etc., alimenten el caliu de les idees a través dels òrgans respectius, i polemitzen amb nervi amb els dels contraris.

La mateixa pervivència de la premsa partidària està lligada a aquesta relació amb les capes socials que la recolzen. I quan, per problemes interns o derrotes electorals, un partit fa fallida, la seva premsa és víctima del daltabaix que segueix.

El nou protagonisme de l'opinió pública en els afers del sistema polític, i la seva mateixa existència, va jugar un paper important en els anys de la Restauració. Donant suport als partits del sistema i a les diverses alternatives als mateixos. Un exemple notable en què la premsa va jugar un paper rellevant és el del catalanisme polític que, gairebé del no-res, va arribar a tenir una presència notable. Els òrgans d'informació, addictes a les diferents ideologies que eren a la base del catalanisme, varen anar sedimentant el caliu sembrat per la burgesia catalana.

Aquesta interacció premsa/societat passa a un segon pla en les èpoques de governs autoritaris, i al llarg de les dictadures que el país ha viscut durant els anys analitzats. En canvi la situació és la contrària en els moments de les grans transformacions socio-polítiques, com, per exemple, a finals de l'any 1930 i començaments de l'any següent. Llavors l'opinió pública es veu assaltada pels més variats estímuls ideològics que, a través de la premsa, volen imposar els diferents models que competeixen en la construcció democràtica.

En èpoques més recents aquesta situació ha canviat, transformant-se notablement. I de l'opinió s'ha passat a fer virtut de l'objectivitat de la informació. Es tracta que el lector conegui a través dels periòdics tot allò referent als casos que són notícia d'una manera documentada i no passada per òptiques deformadores. El sentit i la interpretació de la informació queda a l'arbitri del receptor. Tot i que, quan la redacció ho considera oportú, fixa un criteri a través dels valors socio-polítics que el periòdic defensa. Això, en la majoria de casos, en seccions que són explícitament d'opinió.

A començaments de segle vint es va produir una polèmica interessant pel que fa als aspectes ideològics de la premsa. En aquell temps algunes publicacions ressaltaven que no eren òrgans de cap tendència política, i feien un valor d'aquesta posició independent. També deien que a les seves pàgines tothom hi trobaria un lloc, ja que venien a representar els interessos globals de la ciutat. Tots els periòdics que anuncien tan notables propòsits els obliden quan hi ha una confrontació electoral, i es decanten cap a un dels bàndols en disputa. Un exemple notable d'aquesta lògica és el *Diari de Mataró* (1923).

Un cas a part el representa la premsa catòlica que, a través d'un gran aparat teòric, fa intenses campanyes contra la premsa neutra. Formulava un model de periodisme d'intervenció positiva. I pren part en la lluita ideològica utilitzant totes les armes possibles per a defensar, d'una manera excloent, el seu sistema d'idees.

A través d'aquestes aportacions diverses i contradictòries es va consolidant, tot i així, el canvi que relatàvem de la premsa d'opinió a la d'informació. Desfent, en certa manera, el camí iniciat sota la pressió legislativa dels governs conservadors.

Aspectes temàtics.

La premsa política.

És el gènere capdavanter en el conjunt de la premsa mataronina, pel volum i per la importància d'alguns títols. I la seva història és la pròpia de tot el periodisme local. Per a no entrar en les anàlisis posteriors, que encapçalen cada capítol, fixarem les grans línies distintives.

La premsa política neix amb la revolució de setembre de 1868, quan els continguts crítics que les publicacions havien d'amagar, passen a situar-se a primera plana. És en aquest moment històric que comença a ser possible el dret a la lliure emissió del pensament.

La Restauració, després d'uns quants anys de censura, instaura un règim de tolerància molt àmplia, del qual en són exclosos, sovint, les organitzacions que atempten contra la legalitat del sistema, com els anarquistes o els sindicats revolucionaris. La premsa d'aquests anys reflecteix les posicions de tots els bàndols que es disputaven l'èxit polític. Hi trobem òrgans dels partits més diversos: liberals, conservadors, republicans, catalanistes, anarquistes, socialistes, radicals, carlins i d'altres. Hi ha algun cas de suspensió o segrest, però en general tothom pot utilitzar el dret a la informació d'una manera còmode.

D'altres períodes no tenen aquesta fortuna. Ens referim a les dues dictadures que ha viscut el país en el segle XX. La del general Primo de Rivera,

repressiva en primer lloc per als nacionalistes i anarquistes, va deixar aviat el nervi censor dels primers temps, per a donar pas a una certa transigència, endurida quan algú s'extralimitava. Així al costat de la premsa oficial hi podem trobar algun títol crític.

Els gairebé quaranta anys de la dictadura franquista es caracteritzen per la supressió absoluta de tota llibertat informativa, que només en els darrers temps es veu una mica afeblida, i, també, per la permanència i imposició de la premsa oficial del règim. Al final de la dècada dels seixanta surten a la llum pública els periòdics clandestins, alternativa als òrgans controlats pel poder.

Amb motiu de les eleccions de 1977, que restauren la democràcia, hi ha a Mataró una certa efervescència de premsa política que, passats aquells moments, gairebé desapareix.

La premsa informativa.

El concepte d'informació no té el mateix significat en els nostres dies que en els anys inaugurals de la premsa. La qual cosa fa que la mirada retrospectiva tingui una certa deformació pròpia dels criteris a l'ús.

Entenem com a premsa informativa, durant el segle XIX i els primers anys del segle XX, totes les publicacions que no tenen com a centre exclusiu ni la política, ni la religió, ni cap altre temàtica concreta. Acostumen a ser diaris i setmanaris que amb el rètol de *intereses locales, materiales, económicos, civiles*, etc., fan una virtut de la no politització. I volen informar dels esdeveniments públics de tota mena, deixant de banda l'adoctrinament partidista. Els seus temes són relatius al mon de la cultura i en especial als progressos tècnics i científics del moment, tractats a través d'articles que tenen la intenció de desvetllar les *energías dormidas* de la col·lectivitat mataronina. Va ser positiu el paper informatiu d'aquestes publicacions que oferien als ciutadans les novetats del panorama mundial i els afers més palpitants.

També és cert que aquesta funció informativa i educativa molts periòdics la complien forçats per la falta de llibertats. I que amb la premsa política tot el referent a la informació passa a un segon lloc. Però sempre hi trobem la secció on es tracta, amb més o menys relleu, el que succeeix a la ciutat:

activitat municipal, efemèrides, actes socials, espectacles, conferències, vida associativa, i totes les petites notícies que configuren l'entramat quotidià de Mataró.

Malgrat els propòsits de neutralitat, aquest tipus d'independència és problemàtica. I ho veurem en analitzar el títol mes important que ha donat la premsa informativa local. És el *Diari de Mataró* (1923), on s'aplica per primera vegada el concepte modern de la informació: procurar que el lector tingui al seu abast els elements necessaris per a formar-se una opinió. El diari tenia un cos d'especialistes dedicats a la tasca de donar notícies i tots els elements que constituïen l'actualitat, i un equip de redacció eficaç i força àgil. Però en les valoracions tendia a la posició política del director i els propietaris. Fins que amb motiu de la segona república, i la radicalització progressiva que duu al Front Popular, s'alinea decididament amb un sector polític concret.

La postguerra va ser un desert en el camp de la informació, i els periòdics d'aquests anys utilitzen les seves pàgines per a la manipulació ideològica. De tota manera hi podem trobar seccions de notícies locals de segon ordre i molt oficialistes.

Un pas decisiu el representa el setmanari *El Maresme* (1969-1977), que d'ençà de la seva fundació ha sabut destriar allò que és opinió, en columnes firmades, del que és informació, aspecte tractat en articles, reportatges, notes, i entrevistes, que transmeten les opinions dels interessats en qualsevol afer.

La premsa obrera.

A Mataró els òrgans dels partits proletaris comencen a ser editats quan el govern Sagasta permet el sindicalisme i l'organització dels obrers d'una manera legal. *El grito de los oprimidos* (1890) inaugura un seguit de publicacions del mateix ordre, molt afectada pels alts i baixos legislatius, i la mateixa feblesa dels partits i sindicats obrers. En els darrers anys del segle XIX els títols que surten són, gairebé tots, socialistes i, deixant de banda *La República Social* (1896), es tracta de butlletins de curta durada.

Amb el canvi de segle i l'extensió de la conflictivitat social la premsa mostra una transformació notable. Els títols socialistes en aquests anys deixen pas als butlletins anarquistes i sindicalistes relacionats amb la CNT. Fins que Primo de Rivera dóna el cop d'estat l'any 1923, i són prohibides totes les

mostres de la dissidència obrera. Durant la segona república reprendran la seva labor política.

L'any 1936 trobem alguna publicació relacionada amb els grups que formaven el Front Popular, que incloïa forces obreristes i d'altres més o menys identificades. En canvi en els anys del franquisme les organitzacions d'esquerra i obreres, vençudes en la guerra civil, desapareixen de la circulació periodística. Fins l'any 1969 en que comença a tenir empenta la premsa clandestina editada en ciclostil. Tots els títols corresponen al Partit Socialista Unificat de Catalunya i a la central sindical comunista Comissions Obreres.

La transformació democràtica de l'any 1977 porta a la legalitat la premsa obrera que, en un marc de llibertats desapareix, en no tenir una funció concreta. I també a causa de la pèrdua d'interès popular per la premsa partidària. En els temps més acostats han vist la llum butlletins de grups marginals de caràcter llibertari i que mantenen postulats obreristes.

La premsa religiosa.

Totes les publicacions religioses aparegudes a Mataró, d'ençà de l'any 1901, data de *El Eco del Centro de los Desengañados,* són d'ideologia catòlica La seva importància va paral·lela al nombrós i variat conjunt de títols editats.

La part més important correspon a periòdics de poca durada, òrgans d'entitats i associacions nascudes a l'escalf de l'església, que a través d'aquest mitjà informatiu volien difondre les seves idees i realitzacions. Són grups com: Pomells de Joventut, Cercle Catòlic, Patronat del Sagrat Cor per a Obreres, Càries, Associació Catòlica de pares de família, Esbarjo Sant Lluís, Foment Mataroní, Confraria de Nostra Senyora de Montserrat, etc. Aquests butlletins ressenyaven la posició catòlica en diferents àmbits de la societat: educació, esplai, beneficència, món del treball, etc.

D'altres títols varen tenir una difusió més important, com *Lo Pensament Marià* (1907), que va durar fins la guerra civil, i en diferents etapes, d'edició quinzenal, setmanal i bisetmanal, va fer sentir la veu dels catòlics en tots els esdeveniments polítics i socials més decisius. També són de llarga durada els fulls dominicals de les parròquies de Sant Josep i de Santa Maria.

Quant al contingut els temes fonamentals eren de caràcter estrictament intern,

per exemple: qüestions del dogma, la litúrgia, les festivitats i celebracions eucarístiques més notables, la moral i els comportaments adequats als catòlics, i altres interessos afins.

Va ser amb motiu del laïcisme estricte dels governats de la república quan aquesta actitud va canviar. I quan la premsa catòlica va començar a tractar d'una manera primordial els esdeveniments polítics. Sobretot a mesura que el govern accentuava la independència de l'estat i l'església. Títols com *Lo Pensament Marià* varen servir de plataforma per atacar la constitució, i totes les mesures republicanes que es relacionaven amb el catolicisme i l'educació.

Els anys quaranta la premsa catòlica té una revifalla, en recuperar l'església la seva preeminència social, fins la dècada dels anys cinquanta, en que gairebé desapareix. És important fer notar, que sota el patrocini catòlic, varen sortir dues publicacions decisives per a seguir la gènesi de les actituds crítiques al franquisme a Mataró. són *L'Olla* (1963) i *Clan* (1965), que van viure d'una manera fràgil al redós i protecció d'entitats eclesials.

També és notable que aquest tipus de premsa, fins l'any 1936, va ser escrita, en la seva pràctica totalitat, en català. Cosa que no passa, per exemple, amb la de gènere polític.

Les publicacions escolars les ressenyem en un altre apartat, però d'una manera estricta han de ser considerades com a premsa catòlica, ja que els col·legis que les editen són, en general, religiosos. De tota manera pel conjunt heterogeni i la seva personalitat pròpia les considerem un gènere a part. També perquè a partir dels anys cinquanta, l'aspecte religiós hi té un lloc molt reduït, en benefici de temàtiques específicament juvenils.

La premsa cultural.

Hi ha poques publicacions mataronines que tinguin com a centre la temàtica cultural. És més comú trobar seccions dedicades a aquest interès en revistes i setmanaris dels gèneres més diversos.

Dels pocs títols exclusivament culturals que apareixen a Mataró, normalment de poca durada, hem de destacar *Mediterrània* (1925), que va aplegar les figures de la cultura catalana més importants del moment. La selecció dels textos i les col·laboracions gràfiques de primer ordre fan d'aquest títol la

revista cultural més important de les sortides a la ciutat.

També hem de ressaltar els següents butlletins: *Agrupación Hispana de Escritores* (1975), *Film Ideal Club* (1970), i la revista de poesia que sense títol precís surt l'any 1977, entre un conjunt de publicacions sobre teatre, literatura, folklore, etc., d'ordre menor.

D'interès pel que fa a la investigació històrica són: *Museu* (1948), *Quaderns d'Arqueologia* (1977), i els *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria* (1978). Aquestes tres revistes - les dues darreres continuen editant-se -, han introduït a la ciutat les publicacions especialitzades en la història local, amb estudis, treballs de recerca, edició de documents, etc.

També cal fer referència al primer títol editat a Mataró: *Almacén patriótico de frutos literarios* (1820), de tipus erudit i temàtica filològica.

La premsa esportiva.

La vintena de títols referits a l'esport són en la seva major part òrgans informatius de clubs i associacions dedicades a aquesta temàtica. Tenen la missió de relatar als socis les activitats realitzades en els diversos camps de l'especialització esportiva: futbol, esquí, excursionisme, pesca, espeleologia, bàsquet, etc.

Però també hi ha periòdics informatius de caràcter setmanal i general. El primer títol important és *Mataró Deportiu* (1922). Més decisiu pel volum de la informació és *Iluro Sport* (1965), que va durar més de deu anys ressenyant tots els fets esportius de la ciutat i la comarca.

Cal destacar també l'òrgan de l'Agrupació Científico-Excursionista *Cingles* (1969), revista d'excursionisme i esports d'alta muntanya, que pel seu contingut miscel·lani, amb temes de la cultura i la història local, i també per les característiques formals: impressió, paper, complements gràfics, etc., té un lloc d'honor en el conjunt de la premsa mataronina.

La premsa escolar.

Les publicacions de temàtica escolar es poden dividir en dos grups. En

primer lloc els butlletins dels col·legis, que responen a la necessitat d'informar sobre les activitats pedagògiques i la vida interna de les entitats editores. L'altra vessant està formada per les revistes escrites pels mateixos alumnes, i que tracten els temes d'interès juvenil que preocupen els seus redactors. Aquesta divisió a vegades no és estricta ja que algun butlletí inclou les dues característiques anunciades.

El *Boletín del Colegio de Valldemia* (1868), és el títol més antic dels sortits a Mataró de temàtica escolar i, sembla ser, el primer de qualsevol entitat d'aquesta mena sortit al país.

Anys després surt el butlletí cal·ligràfic *El Colegial* (1880), del col·legi de Santa Anna. Joaquim Bartra recull la noticia que en aquells anys hi havia d'altres títols de periòdics d'aquesta mena, però diu que no se n'ha conservat exemplars. Aquesta és la problemàtica principal que presenta la premsa escolar, la de les curtes edicions i la falta de cura en la seva conservació. Així coneixem l'existència de moltes publicacions que no s'han conservat. Cosa que fa que sigui possible la troballa de títols no ressenyats aquí. La consulta dels arxius dels col·legis mataronins —quan existeixen—, no ha resolt el problema, perquè no acostumen a conservar els butlletins que editen els seus alumnes.

Els sis títols que coneixem del període 1868-1936 contrasten amb els quaranta títols d'ençà de l'any 1939, sobretot a partir dels anys seixanta. Alguns d'aquests butlletins són editats per les direccions dels col·legis: Valldemia, Salesians i Acadèmia Balmes.

D'altres són redactats pels mateixos alumnes, generalment del col·legi escolapi Santa Anna, que a partir de 1947 va editar butlletins propis. Altres escoles varen seguir el mateix camí.

Els butlletins, escrits i impresos pels alumnes, acostumen a ser de duració limitada al curs acadèmic. Els temes es refereixen a tots els àmbits d'interès juvenil, i varien d'accent en el transcórrer dels anys: cultura, literatura, societat, música, esports, política, i molts més. També és característica la impressió en multicopista, en els últims vint anys.

Als títols apareguts durant el franquisme i a partir dels anys seixanta, hi ha una introducció progressiva de continguts crítics. En un primer moment de política internacional, sobre Vietnam, Biafra, la pau al mon, etc. Després cada

vegada parlen més de l'actualitat política espanyola. Com a cas insòlit podem assenyalar *L'Estornut* (1970), on es publica un poema d'Albertí contra el general Franco. En alguns casos la direcció d'alguna escola havia censurat abans de la seva distribució algun exemplar massa crític. Pel que fa a la qüestió de l'idioma hi ha una progressiva introducció del català, que en els anys seixanta ja és dominant. En aquest sentit es fa campanya per l'ús del català a l'escola.

Entre els títols més destacats d'aquests darrers anys hi ha els òrgans de les escoles *Anxaneta* (1972) i *GEM* (1973).

La premsa satírica.

La premsa satírica té una tradició que comença l'any 1870 amb *El Traperò*, i arriba fins ara mateix. Amb *Lo Regidor Matheu* (1887), tenim la primera mostra de la sàtira en català. De llavors ençà han aparegut unes vint publicacions d'aquest caràcter. Alguns títols no han passat del número primer: *El Cap de Bou* (1876), *El Milindri* (1896), *Lo Truc* (1916), *La Llufa* (1922), *La Baldufa* (1898), *Els Panxistes* (1923).

La motivació política està a l'origen d'algun títol: *La Estaca* (1907), el varen editar els republicans radicals contra *Solidaritat Catalana*. *La Vespa* (1930), va sortir per fer broma a les costelles dels polítics mataronins que varen col·laborar amb Primo de Rivera; la virulència dels articles era notable.

De més relleu i continuïtat són les publicacions del Cau Grillat, que ataquen el panxacontentisme local: cinc títols que tenen començament amb *Mataró en Broma* (1915). També són cinc les publicacions que han passat el fatídic número u: *El Ballaruch* (1920), del qual no se'n conserven exemplars; *La Llumanera* (1923), tres números de matís catalanista que parodiaven els costums de la menestralia, i criticaven el radicalisme obrer; *La Klaka* (1924), de temàtica esportiva; *La Pipa d'en Roc* (1978), primera revista satírica de la postguerra escrita en català, que va editar quaranta-sis números, i a partir de la segona època es distribuïa a tot Catalunya. *El Cementiri* (1979) és el darrer títol satíric editat a Mataró.

Publicacions diverses.

Hi ha títols que surten dels grans temes de la classificació, i que no tenen prou volum per a constituir un apartat propi.

Nova Llavor (1923) i *L'Àngel* (1930), d'ideologia catòlica, són els únics exemples de premsa infantil mataronina. Juntament amb *El Firaire* (1976), que informa de la setmana d'esplai infantil. *Fulla Feminista* (1920), publicació catòlica que tractava de l'educació de la dona. De temàtica diversa, però acostada al món de la creació literària, són: *La Rambla* (1976), *El Serpentí* (1977), *La Comuna* (1977), *Número U* (1980).

Fira de Mataró (1969), és un resum oficial de l'activitat festiva. *Drets Humans* (1976), parla de la situació d'aquests drets a tot el país, i en primer lloc al Maresme. *Resposta* (1976), és l'òrgan del Centre d'Orientació Psico-Pedagògic, i es refereix a diferents tècniques del coneixement personal i l'educació.

Els butlletins.

Sota aquest rètol s'apleguen un variat conjunt de periòdics que tenen com a eix ser òrgans d'entitats de les més diverses característiques. La seva funció és informar els socis de les activitats dutes a terme per grups, associacions, empreses, corporacions, comissions, i tota mena d'organismes assistencials, econòmics, culturals, oficials, etc.

En general el seu paper és poc rellevant dins l'àmbit de la informació, ja que es redueixen a expressar els interessos de la col·lectivitat interessada. I aquesta limitació és la seva virtut, ja que permeten l'estudi de temàtiques i aspectes d'interès en els ordres cultural, polític i social.

En alguns casos el butlletí sortia de l'àmbit propi dels socis, per exemple, el *Butlletí de la Societat Iris* (1928), que durant la Dictadura fa una gran labor informativa, cultural, i fins i tot, dins les possibilitats del moment, d'educació política.

Entre els quaranta títols llargs de butlletins hi ha especialitats de tota mena: mutualitats de previsió, sardanisme, agricultura, sanitat, corals, cooperatives,

cultura, canaricultura, cunicultura, radioemissió, empreses, i d'altres.

Cal destacar el *Boletín de Información Municipal* (1975), de l'ajuntament de Mataró, que resumeix les activitats dutes a terme per dit organisme.

La llengua.

Escriure en català és en el segle XIX una operació de signe fonamentalment polític. Fins que el catalanisme no pren un relleu d'importància es considerava la nostra llengua com un mitjà de comunicació folklòric, poc apte per a la transmissió de coneixements i continguts cultes.

En els anys que van de l'inici de la premsa mataronina fins a 1894, amb *La Costa de Llevant*, i, més tard amb *Sol Ixent* (1903), tots els periòdics són escrits de manera gairebé íntegra en castellà. I només en algunes ocasions hi trobem textos catalans, en l'apartat literari i costumista, amb poemes d'autors de la Renaixença i d'altres de mataronins que s'expressaven amb el mateix motlle literari.

En uns moments que el Modernisme era una estètica del dia, i l'escriptura en català havia conquerit una certa normativa i presència pública, aquí es continuava amb els esquemes bucòlics i evocadors de passades grandeses, propis del moviment romàntic. Així la contribució autòctona no passa de ser un recolzament casolà de baixa qualitat i superat per les circumstàncies.

Ningú no considerava la possibilitat d'escriure en català les informacions i els grans plantejaments polítics, perquè els redactors no ho tenien com una activitat seriosa. Com a detall significatiu cal ressenyar que les dues primeres publicacions catalanes de la ciutat —de durada reduïda a un sol número—, són dos títols satírics: *El Cap de Bou* (1876), i *Lo Regidor Matheu* (1887). La consideració del català com a llengua popular, adequada al codi satíric, i que utilitza les expressions corrents del llenguatge, li donava un ús restrictiu que el relegava a un àmbit de llengua menor.

A partir de la seva aparició la premsa catalana té dues grans vessants, d'origen polític. Hi ha les publicacions de la dreta catalanista que donen suport a la *Lliga Catalana*, i als diferents grups que varen precedir aquesta organització. I, de l'altre banda, els òrgans dels nacionalistes republicans. La premsa de la dreta va tenir una implantació i vitalitat molt important. A

diferència de la republicana, que acostumava a sortir amb motiu de les eleccions, i durava pocs números.

La premsa catòlica va ser escrita gairebé sempre en català, i tenia un sentit de la llengua molt afinat. Feia sovint campanyes per al seu ús, i per a promocionar la lectura en aquest idioma. Amb la dictadura de Primo de Rivera tot allò que afecta el nacionalisme és mirat amb recel i perseguit. Algunes publicacions van haver de plegar pel sol fet de ser escrites en català, i per identificar-se amb els ideals nacionalistes. I el *Diari de Mataró* (1923) va haver de desdibuixar el seu to catalanista per no patir la repressió. De tota manera, en aquells moments escriure en català era ja una activitat assolida i bastant normalitzada.

Situació que és més plena durant la segona república, en què gairebé tots els títols de nova aparició ho fan en català. Hi ha excepcions, com és el cas dels òrgans dels radicals, que ataquen precisament la voluntat de reconstrucció nacional i de catalanitzar el país.

El cop de la guerra civil va ser per a la llengua catalana difícil. I fins l'any 1969 no apareix un òrgan informatiu que doni un especial relleu a la llengua: *El Maresme*. Havia estat precedit per uns butlletins escolars de l'escola de Santa Anna, i per la publicació *L'Olla* (1963).

A patir de la mort del dictador i dels canvis democràtics que es produeixen al país, la situació tendeix a la normalització, i molts dels títols que surten ho fan en català: butlletins, revistes culturals, i el setmanari d'informació *El Maresme*, en la seva segona època.

Notes sobre la investigació.

Aquest estudi té l'aspiració de catalogar totes les publicacions periodístiques que han sortit a Mataró, de l'any 1820 a l'any 1980. També comentar els aspectes més significatius de l'aportació individualitzada i de conjunt dels periòdics apareguts en aquests anys.

Hem d'observar que el desig de totalitat és un horitzó de treball que difícilment pot abastar-se. I si no s'hi pot arribar és degut a diversos problemes. En primer lloc a la desaparició d'algunes de les publicacions que coneixem de manera positiva que varen existir. La falta del material hem de

suplir-la amb les notes i comentaris d'altres investigadors més afortunats que varen poder consultar-ne exemplars.

El segon aspecte és la problemàtica específica dels butlletins i de les revistes escolars. Mataró és una ciutat on al llarg dels anys hi ha hagut centenars d'entitats de tota mena, de les de caràcter assistencial a les esportives, passant per les culturals o les de tipus professional. Moltes d'aquestes han posseït butlletins per a comunicar-se amb els socis o les persanes interessades al fi proposat. Aquests butlletins, a vegades de curta durada, i amb una distribució exclusiva, en molts casos no han arribat a mans de persones interessades en la seva conservació com a material històric. I així ens trobem amb títols dels quals coneixem l'existència però no se'n conserva cap exemplar. Cal suposar, també, que hi ha d'altres títols dels quals en desconeixem fins i tot l'existència.

La fragilitat d'aquest material ha dut a la seva desaparició. Però sempre és possible la troballa afortunada que confirmi una evidència o aporti un nou títol. D'aquesta manera, consultant col·leccionistes privats hem pogut tenir a la mà periòdics desconeguts, i d'altres amb poques referències. Però sembla evident que hi ha material perdut i així queda oberta la possibilitat d'incorporar nous títols als aquí catalogats.

Hem d'aclarir que deixem de banda les publicacions monogràfiques, d'aniversari, almanacs, anuaris, etc., que d'una manera ocasional han editat grups de la més diversa tipologia. I ho fem així per considerar que en aquests casos no s'observa el caràcter que d'una manera comuna adjudiquem a la premsa escrita.

El treball sobre el material periodístic ha presentat diversos problemes.

Pel que fa a l'establiment del Títol aquests problemes no han existit. Hem de dir, però, que els títols i tota la informació que donem de les publicacions desaparegudes, la traiem de les notes d'altres investigadors, i que ens atenim a les seves dades. I així ho fem constar en cada lloc concret. Referent al Subtítol ressenyem totes les variacions que es produeixen indicant la data del canvi.

L'Any d'aparició, en el casos dels periòdics dels quals només hem pogut localitzar un exemplar, el calculem tenint en compte la informació que proporciona el número vist. També presenta dificultats establir la Durada de molts títols. Sobretot per a saber la data d'acabament, ja que les publicacions

no acostumen a acomiadar-se dels lectors, sinó que deixen de sortir sense donar explicacions, ni avisar. Quan l'acabament té causes concretes, per exemple la censura, així ho indiquem. I quan no tenim cap mena de dada per confirmar la desaparició en el seu moment precís s'ha d'entendre que la data considerada final és la del darrer exemplar dels consultats. Si tenim constància de la continuïtat, tot i no haver-ne localitzat proves materials, així ho indiquem, juntament amb la font de la informació.

Gairebé cap publicació no dóna el nom de qui la dirigeix. Per tant informem de qui era el Director quan ho hem pogut establir d'una manera segura. Les publicacions d'abans de la guerra civil comptaven amb un director de palla que cobrava per assumir les responsabilitats penals possibles. Així el nom que a vegades figura en els registres oficials correspon a aquest director, que no tenia cap mena d'intervenció en el periòdic.

També és problemàtic saber la llista dels Redactors de les publicacions més antigues. El nom del personal fix o de l'equip responsable de les mateixes era conservat en secret, i hi havia un enorme interès en l'incògnit. En alguns casos els hem pogut deduir a través de les firmes que signen amb més periodicitat, i en d'altres, per informacions publicades a la pròpia premsa o a d'altres òrgans de la localitat. Però només considerem com a redactors les persones de qui tenim l'absoluta certesa de ser tal la seva dedicació. Quan la falta de dades és absoluta ho fem constar.

Un dels problemes en la premsa mes antiga és saber qui era redactor i qui era Col·laborador, distinció que hem resolt considerant com a col·laboradors totes les firmes que d'una manera periòdica escriuen en una publicació i no tenim dades per a suposar-los redactors. Quan són personatges polítics i del món cultural barceloní o d'altres llocs, els citem dins la ressenya descriptiva, deixant la fitxa per als noms de Mataró. De tota manera en la premsa més antiga poden haver-hi errors, a conseqüència del desconeixement de persones de segon ordre, i donar per mataronins gent d'altres procedències.

Pel que fa a l'Editorial, la Impremta, i la Redacció, són dades prou explícites en el text. Ressenyem els canvis que es produeixen i la data dels mateixos.

Pel que fa al Gènere es tracta d'una divisió a grans trets que indica d'una manera aproximada el contingut de cada títol. Respecte a la Periodicitat és la que indiquen les publicacions, a vegades de sortides molt irregulars, com ho assenyalem en el seu lloc.

Impressió, tècnica a través de la qual és impresa la revista tractada. Si fins els anys cinquanta totes ho són amb tipografia, llevat d'algun cas rar poligrafiat, amb posterioritat a aquesta data hi ha la introducció de la multicopista i, sobretot, la tècnica òfset, amb la que ara mateix s'imprimeix gairebé totes les publicacions, per les possibilitats tècniques i per l'abaratiment dels costos.

Pel que fa al Format és notable la diferència de mesures que es poden observar en els catàlegs ja editats i en aquest mateix, a resultes d'haver consultat exemplars solts o col·leccions enquadernades, amb la lògica desigualtat mil·limètrica. Ressenyem els canvis de format i les dates en què es produeixen. En relació a les Pàgines, quan es tracta d'una publicació de paginació irregular ho fem saber donant el nombre mínim i màxim observat. El Preu i la Subscripció s'assenyalen amb els canvis que al llarg dels anys es produeixen.

Un dels mancaments més importants de l'estudi és la ignorància de les dades del tiratge dels títols del període de la Restauració. Ja que les publicacions no ho indiquen i no hi ha cap relació estadística oficial que reculli aquest detall, important per a saber la implantació i repercussió de cada títol en l'àmbit ciutadà. Ens va ser insubstituïble la informació proporcionada per l'aplec estadístic dut a terme per la Generalitat l'any 1933, amb el tiratge i directors de tots els títols editats a Mataró aquell any.

L'idioma en què eren escrites les publicacions l'indiquem quan és dominant en el conjunt d'articles. Quan mantenen un equilibri català i castellà així ho fem saber.

Hem d'observar que a vegades en l'establiment de certes dades es noten dubtes o faltes de precisió, que són sempre conseqüència del fet que moltes col·leccions consultades són incompletes. I les informacions estan mancades del suport documental precís.

Bibliografia

Catàlegs de la premsa de Mataró.

Joaquim Bartra Laborde. El Periodisme a Mataró.
Publicació del *Diari de Mataró*. 1924.

Bartra va guanyar el premi que concedia el *Diari de Mataró* als Jocs Florals de 1923. Com a conseqüència el periòdic venia obligat a editar l'obra guardonada. I va començar a fer-ho, però per problemes la naturalesa dels quals ens és desconeguda, i que potser foren d'índole econòmica, la impressió de l'estudi s'aturà a la pàgina vint, tot just iniciada la primera part. En aquest fragment de caràcter introductori es fa referència a l'origen històric de la premsa en general, i als primers moments de la de Mataró.

Joaquim Bartra Laborde. El Periodisme a Mataró.
Pensament Marià, núm. 1.000 (7 setembre, 1927).

Es tracta de la mateixa obra abans citada. En aquesta edició de l'estudi de Bartra s'hi ha suprimit la introducció històrica i els comentaris al peu de les publicacions. I queda una relació cronològica de títols, que va dels orígens fins l'any 1923, amb un complement gràfic de capçaleres dels periòdics ressenyats. És responsabilitat de la redacció de *Pensament Marià* l'afegit dels títols corresponents als anys 1923-1927, data de la publicació.

Lluís Bertran i Pijoan. Premsa de Catalunya.
Ajuntament de Barcelona. 1931.

En el seu apartat de Mataró relaciona les publicacions aparegudes fins l'any 1930. Segueix el catàleg Bartra i dóna alguns títols nous dels anys 1925-1930. El tipus de descripció és molt sintètica: denominació, any d'aparició, format i pàgines.

Joan Givanel. Bibliografia Catalana. Premsa.
(Dos Volums.) Barcelona. 1931-1937.

Tracta només les publicacions en llengua catalana o bilingües. I té com a fonament el treball de Bartra, contrastat amb la pròpia investigació a l'Arxiu Municipal de Mataró. La seva recerca s'atura a l'any 1925, data en què va

treballar les publicacions mataronines dins el seu gran aplec de premsa catalana. Descriu l'aspecte formal d'una manera molt rigorosa, i dóna notícies molt generals sobre algun aspecte del contingut.

Joan Torrent. La Presse Catalane depuis 1641 jusqu'a 1937.
Agrupació professional de periodistes. Barcelona. 1937.

Editat en francès com a presentació de la premsa catalana a una exposició realitzada a París durant la guerra civil. Publica cronològicament els títols, i cap altra indicació, dels periòdics mataronins fins 1936. Adjunta algun nou títol del període republicà.

Joaquim Bartra Laborde. El Periodisme a Mataró.
Mataró, núm. 840 (13 gener, 1956).

L'obra de Bartra fou finalment editada amb el títol *Premsa Local*, i sense la introducció, pel periòdic, *Mataró* que commemorava el centenari del naixement de la premsa local. L'estudi apareixia amb els comentaris que tracten diversos aspectes formals de les publicacions: títol, durada, redacció, preu, format, ideologia, impremta, etc. En algun cas dóna referències al contingut o a algun aspecte anecdòtic. Però l'edició pateix un defecte majúscul que traeix l'esperit de l'autor: l'estudi va ser traduït de la seva llengua originària al castellà. I el zel del traductor té moments ridículs en traduir fins i tot els subtítols de les publicacions ressenyades. També és de lamentar que la redacció de *Mataró* no recopilés els nous periòdics editats fins el moment de l'edició del número extraordinari commemoratiu.

En el seu conjunt l'obra de Bartra és satisfactòria per al coneixement estadístic de la premsa local, i per a fer-se una impressió de conjunt de la seva importància fins l'any 1923. És gràcies a aquest treball que coneixem títols ara perduts. I tots els que hem estudiat la premsa hem d'agrair-li els seus breus apunts per a la formació d'un catàleg dels periòdics publicats en aquesta ciutat.
Joan Torrent i Rafael Tasis. Història de la premsa catalana.
Dos volums. Ed. Bruguera. Barcelona. 1966.

Aquest estudi fa referència a la premsa escrita en català. En l'apartat de la premsa mataronina dóna quatre títols no recollits per cap catàleg anterior. La descripció segueix els catàlegs de Bartra i Givanel, i ressenya diversos aspectes formals de les publicacions. Els autors varen treballar sobre algun

material inèdit ja que donen informació no apareguda en treballs anteriors. Però en conjunt no hi ha massa novetats. Acompanya el text algun facsímil de titulars.

Manuel Cusachs i Corredó. La premsa al Maresme, 1939-1978.
El Maresme, núm. 26 (21 abril, 1978).

Dóna alguns dels títols del període ressenyat amb la descripció de la durada, la temàtica, el director, la llengua, la periodicitat, el tiratge, el preu, la impressió, i si es tracta d'un periòdic en curs. Hi ha vint títols no recollits amb anterioritat.

Manuel Cusachs i Corredó. La premsa de la comarca avui.
El Maresme, núm. 100 (30 novembre, 1979).

Segueix l'estudi precedent i dóna quatre títols nous.

Josep M. Fàbregas i Francesc Costa. Index de la premsa mataronina.
El Maresme, núm. 100 (30 novembre, 1979).

Taula cronològica de les publicacions aparegudes a Mataró fins a la data de l'edició del treball. Segueix els catàlegs anteriors i incorpora una trentena llarga de títols. Hi són relacionats per grups molt generals de matèries.

Estudis de la premsa de Mataró.

Apunts històrics.
Pensament Marià de la Costa de Llevant, núm. 1.000 (7 setembre, 1927).

Esteve Albert. Salvador Llanas i Rabassa.
Mataró, núm. 840 (13 gener, 1956).
J. B. C. i A. LL. B. *Els Lluïsos*, su historia y su prensa.
Mataró, núm. 840 (13 gener, 1956).

Jaime Castellví. De la *Gaceta* a la *gacetilla*.
Mataró, núm. 840 (13 gener, 1956).

Joaquim Casas Busquets. Diari de Mataró.
Avui, núm. 117 (5 setembre, 1976).

Francesc Costa. *Fortitut*, una revista del 1917 que és encara actual.
El Maresme, núm. 100 (30 novembre, 1979).

Francesc Costa. La premsa satírica a Mataró.
El Maresme, núm. 100 (30 novembre, 1979).

Francesc Costa. 125 anys de premsa a Mataró.
El Maresme, núm. 150 (10 gener, 1981).

Dos mil números del *Diari*.
Diari de Mataró, núm. 2.001 (14 febrer, 1930).

Josep M. Fàbregas. Aproximació a la història de la premsa mataronina, (1820-1979).
El Maresme, núm. 100 (30 novembre, 1979).

Josep Manen. Relació breu dels successos de cada dia (Notícies històriques de Mataró de l'any 1869 al 1895)
Edició de Francesc Costa Oller. Mataró, 2012

E. M. *Crònica de Mataró*, el periòdic del bunker mataroní.
*El Maresm*e, núm. 91 (28 setembre, 1979).

Nuestros Compañeros.
Noticiero Mataronés, núm. 39 (2 setembre, 1894).

Joseph Pella y Forgas. Periodisme. Estudis històrichs del de Catalunya.
La Renaixensa (1879).

F. J. Román. Un periódico mataronés próximo a cumplir el medio siglo de su existencia.
Mataró, núm. 840 (13 gener, 1956).

La Redacció de *Llibertat* vista per dins.
Llibertat, núm. 139 (1 gener, 1937).

Marià Ribas. Periodisme català.
Diari de Mataró, núm. 665.

Joan Torrent. Primer centenario de la prensa periódica en Mataró.
Destino, núm. 969 (3 març, 1956).

R. Vila. Recordant un periòdic comarcal (*La Costa de Llevant*).
El Maresme, núm. 28 (12 juny, 1970).

Bibliografia mataronina complementària.

Bloc Mataroní. 1925-1926.
Ed. Diari de Mataró.

Joaquim Casas Busquets. Cel.luloide ranci.
Ed. Moll, 1958.

Joaquim Llovet. La ciutat de Mataró.
Dos volums. Ed. Barcino, 1959.

Marta Manté i Bartra. La problemàtica de la Segunda República a través del estudio de una situación concreta: el Mataró de los años treinta.
Mataró, 1977.

Joan Peiró. Perill a la rereguarda.
Ed. Llibertat, 1936.

José M.a Pellicer y Pagés. Estudios Histórico-Arqueológicos sobre Iluro.
Mataró, 1887.

Socrasti i Companyia. Memòries del Cau Grillat.
Mataró, 1916-1919.
Ramon Salas i Oliveras. De quan jo era noi.
Mataró, 1981.

Ramon Salas i Oliveras. La impremta a Mataró.
Manuscrit a la Biblioteca Popular.

Bibliografia general.

Víctor Manuel Arbeloa. La prensa obrera en España.
Revista de Fomento Social, núm. 102 a núm. 111. Barcelona. 1971-1972.

Víctor Manuel Arbeloa. La prensa obrera en España (1869-1899). La prensa obrera en España (1900-1923).
Revista de Trabajo, núm. 30 i 31. Madrid. 1970.

Fernando Cendán. Historia del derecho español de prensa e imprenta. (1502-1966).
Madrid. 1974.

Joan Crexell. Premsa catalana clandestina, 1970-1977.
Barcelona. 1977.

Dirección General de Seguridad. Relación de los periódicos y revistas que se publican en la Península e islas adyacentes en 31 de diciembre de 1887.
Madrid. 1888.

J. M. Desvois. La prensa en España (1900-1931).
Madrid. 1977.

Exposició de Premsa Catalana actual.
Barcelona. 1979.

A. Elias de Molins. El periodismo en Cataluña, desde mediados del siglo XVII hasta el año 1868.
Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos. 1899.

J. González. Apuntes para el estudio de la prensa federal en España.

Revista de Estudios Sociales, núm. 12/13. Madrid. 1975.

Pedro Gómez Aparicio. Historia del periodismo español. Tres volums.
Madrid. 1967-1974.

José Navarro Cabanes. Apuntes bibliográficos de la prensa carlista.
Valencia. 1913.

Josep M. Miquel i Vergés. La premsa catalana del vuit-cents. Dos volums.
Ed. Barcino. 1937.

El periodisme en Cataluña. *Cultura Española*.
Madrid. 1908.

Premsa clandestina i de l'exili (1939-1976). Inventari de la col·lecció del Centre d'Estudis Històrics Internacionals.
Barcelona. 1977.

J. Pella i Forgas. Periodisme. Estudis històrics del de Catalunya.
La Renaixensa. 1879.

J. Surribas Riera. Els nostres periòdics.
Barcelona. 1916.

Henry F. Schulten. The Spanish Press, 1470-1966.
University of Illinois, Urbana, Chicago, London. 1968.

Lluís Solà Dachs. Història dels diaris en català. Barcelona 1879-1976.
Barcelona. 1978.

Francisco M. Tubino. Historia del renacimiento literario contemporáneo en Cataluña, Baleares y Valencia.
Madrid. 1880.

M. Tuñón de Lara. A. Elorza. M. Pérez Ledesma. Prensa y sociedad en España, 1820-1936.
Madrid, 1975.

Joan Torrent. La premsa de Barcelona.
Barcelona. 1969.

Susanna Tavera. La premsa anarcosindicalista, 1868-1931.
Recerques, núm. 8. Barcelona. 1978.

Iris M. Zavala. Románticos y socialista.
Madrid. 1972.

Raymond Carr. España 1808-1939.
Madrid. 1970.

Valeriano Bozal. La ilustración gráfica del siglo XIX en España. Madrid. 1979.

Agraïments.

En primer lloc, una menció a la memòria del doctor Antoni Comas i Pujol, que dirigia aquesta tesi en el moment de la seva mort, i a qui dec alguns dels encerts que hi ha en el text. També l'agraïment al doctor Amadeu Soberanas per l'amabilitat que ha tingut a continuar-ne la direcció.

He de mencionar l'ajut de l'arxivera municipal Cristina Ferrés que tan bé coneix els papers de la casa. I el de l'antiga bibliotecària de la Biblioteca Popular de la Caixa d'Estalvis Pilar Cuadrada, per la seva col·laboració a cercar revistes que no volien sortir de l'amagatall.

Mataró, desembre, 1979 / juny, 1981.

La primera publicació (1820).

El segle XIX es caracteritza, en l'àmbit informatiu, pel naixement de la llibertat de premsa, que té el seu origen en els ideals postulats per la Revolució Francesa. I del control, que fins aquest segle era absolut per part del poder, es passa, amb més o menys restriccions, a establir un ordenament jurídic que possibiliti l'emissió lliure de les idees.

El decret que inaugura la llibertat de premsa el van emetre les Corts de Càdiz el 10 de novembre de 1810. En aquest document s'hi afirmava que: l*a facultad individual de los ciudadanos de publicar sus pensamientos e ideas políticas, no es sólo un freno de la arbitrariedad de los que gobiernan, sino también un medio de ilustrar a la nación en general, y el único camino para llegar al conocimiento de la verdadera opinión pública*. Però conjuntament amb els drets s'estableixen les seves reserves. Així es veuen sotmesos a l'imperi de la llei tots aquells que publiquin los *libelos infamatorios, los calumniosos, los subversivos de las leyes fundamentales*, i també, en aquest sentit limitatiu, es decreta la censura prèvia dels escrits de matèria religiosa.

Veiem, doncs, com la llibertat de premsa neix amb una certa imperfecció deguda a les limitacions conjunturals. Aquestes marcaran el progrés i la davallada dels drets a informar i opinar en el transcurs del segle. I l'alternança de governs constitucionals i absolutistes està darrera dels canvis legislatius tan radicals que es produeixen.

En el període 1814-1820 Fernando VII restableix la censura prèvia per a tota mena d'escrits. I aprofundint l'agressió a la premsa va suspendre totes les publicacions del país llevat del *Diario y Gazeta de Madrid*, amb l'argument que es criticava de manera continuada la seva gestió política. Però cap al final d'aquests temps va legalitzar alguns títols de periòdics liberals, per a fer front a la creixent exigència d'informació i de llibertat.

Va ser amb el Trienni Liberal 1820-1823 que la legislació permissiva de Cádiz va tornar a ser d'ús durant aquests pocs anys, essent declarada de nul dret pel manifest d'octubre de 1823 de Fernando VII. Llavors s'inicia un nou període absolutista que es caracteritzarà pel seu rigor extrem. Es prohibeix, per exemple, la importació de llibres i impresos estrangers, i s'arriba a decretar pena de mort per aquests delictes.

Fets que contribueixen a posar més de relleu la importància dels períodes

liberals al mon de la premsa. Hem de recordar que, davant la penúria imposada per l'absolutisme, només durant el Trienni Liberal varen sortir 700 publicacions de les temàtiques i ideologies més diverses. I que la premsa política va prendre un paper de primer ordre en uns moments en què comença a fer soroll l'opinió pública.

Sota els vents favorables d'aquest tres anys neix a Mataró la primera publicació que ha vist la llum a la ciutat. Es tracta d'una revista cultural de tipus erudit, escrita per un sol autor que s'identifica amb els canvis progressistes. Aquest primer intent, per la mateixa temàtica especialitzada, no va quallar, i resta com un testimoni únic de la voluntat d'intervenir en l'ordre de les idees, per part d'un mataroní de l'època.

ALMACEN DE FRUTOS LITERARIOS, HISTORICOS, CIVILES, POLITICOS, GEOGRAFICOS, NATURALES, MITOLOGICOS Y RELIGIOSOS

Any d'aparició: 1820.
Durada: Núm 1 (any 1820).
Impremta: Abadal.
Gènere: Premsa cultural.
Impressió: Tipografia.
Format: 195 x 143 mm.
Pàgines: 32.
Idioma: Castellà.

Aquesta publicació està formada per quatre articles de temàtiques erudites, i apareix durant el Trienni Liberal. L'autor anònim té molt d'interès a assenyalar, en diferents indrets del text, els canvis històrics que s'han produït al país, de caràcter renovador. Parla d'un *tiempo en que la España va a regenerarse por sí misma*. I referint-se a uns antics procediments que necessiten renovar-se, els qualifica de *incompatibles con el actual sistema de la nación. En una època en que se tira a asegurar por todos medios la libertad civil y propiedad del ciudadano*. Referències prou clares per a veure el suport que dóna l'autor al liberalisme constitucionalitzat a les Corts de Cádiz.

El seu propòsit és de fer una revista miscel·lània de caràcter intel·lectual en què es tractin temes dels mes diversos camps d'estudi. El mateix títol ja

denota aquesta voluntat totalitzadora en el camp del saber. Però el contingut d'aquest primer i únic número està decantat a la temàtica filològica, a la qual són dedicades vint-i-sis pàgines d'un total de trenta-dues.

L'article central s'anomena *Lengua primitiva de Castilla la Nueva*, i la tesi que hi és defensada és la següent: *paso a probar que la España, Italia, i Francia són originalmente bascongadas: lo que demostraré con el significado de los nombres de sus países, pueblos, montes y ríos, tanto modernos como antiguos, pues unos y otros són de aquel idioma: lo que prueba que todos baxan de la màs remota antigüedad, y que los primeros, aunque ignorados, o no mencionados por los escritores, estarían en uso entre los naturales, y gentes del País*. Tracta de provar, doncs, que la llengua i la cultura basca és a l'origen de la civilització mundial.

Els fonaments teòrics del seu estudi els troba en el diccionari Larramendi i en els treballs *del sabio bascongado don Juan Bautista de Erra i Azpiroz*, que va escriure l'obra *célebre, y nunca bastante alabada, del alfabeto de la lengua primitiva de España, según todas las señales, y pruebas que suministran hasta las mismas lenguas orientales, que es el primero del mundo; antediluviano, e inspirado por Dios a nuestro primer ascendiente Adán. En la misma demuestra que el alfabeto griego no es originalmente fenicio, sino bascongado*.

L'estudi el dedica a demostrar que els noms de lloc de Castilla la Nueva són d'origen basc. Per la qual cosa fa un autèntic joc de mans etimològic i arriba a la conclusió prevista sense cap obstacle científic. El surrealisme d'algunes explicacions de la formació dels noms és notable: *Como la S es nota de cosa erguida, y levantada, y el pueblo de que hablo está en un parage baxo, y extendido en lugar de la S se adoptó la M por ser nota de suavidad, y de extensión*.

El segon article, de caràcter jurídic, s'anomena: *Incompatibilidad de los juzgados de mostrencos con el actual sistema de la nación*. S'hi defensa que cal acabar amb un antic dret castellà segons el qual: *diez años de posesión entre presentes y veinte entre ausentes bastaban para asegurar la propiedad de una finca que se hubiese adquirido de un supuesto dueño: el mismo efecto produce por derecho municipal de este principado la posesión de treinta años*. L'autor argumenta que el dret immemorial dels amos no caduca mai, i s'ha de respectar. I que legalitzar aquestes situacions de fet produeix una gran incertesa en els propietaris rurals que, a vegades, desconeixien els límits de

les seves propietats.

El tercer article relata la: *Historia del origen del mundo según los poetas y filósofos gentiles acordes con la Sagrada Escritura*. En aquest text intenta conformar les diferents concepcions religioses de l'origen del món al patró bíblic. I ho fa a través de la dòcil i flexible etimologia de què ja havia donat mostres abans.

El darrer article és de caràcter científic: *Utilidades del amianto que se halla en este Principado*. Que per al nostre autor són de dues menes: fabricar paper notarial resistent al foc, i *pañuelos, camisas y demás lienzos blancos, para cuia limpia no habría mas que mojarlos y echarlos a la lumbre*. Com que va quedar un espai buit a la darrera pàgina, hi varen col·locar una anècdota satírica contra els metges.

L'*Almacén Patriótico* acostuma a deixar-se en un segon terme en fer la història de la premsa local perquè no va tenir continuïtat, però l'autor d'aquesta revista la feia amb la voluntat de seguir l'edició, cosa que demostra el número 1 de la portada i la nota que parla d'un *número siguiente*, en què completarà les afirmacions filològiques d'aquest.

Un altre fet que ha dut al desconeixement d'aquest títol és la seva desaparició. Joaquim Bartra l'havia consultat i el descriu al seu catàleg, però al número de *Mataró*, commemoratiu del centenari de la premsa mataronina, de gener de 1956, els redactors el consideren com a perdut. El fet d'haver-ne descobert recentment un exemplar omple aquest buit i fa que en puguem donar una visió de primera mà.

De la Dècada Moderada a la Primera República (1844-1873)

En l'agitada vida política del segle XIX els períodes liberals, escassos i de curta durada, aporten a l'àmbit socio-polític la inèdita llibertat de premsa. Ho hem vist al capítol precedent i ho tornem a veure ara: a Mataró el naixement de la premsa va lligat a l'autonomia informativa resultant de la llibertat política. I és conseqüència dels moments històrics en els quals el reformisme progressista té capacitat legislativa.

Així la premsa va seguint pas a pas les vicissituds dels esdeveniments polítics. En un segle en què anaven sortint dels ministeris lleis que alternativament defensaven i atacaven la llibertat, a mesura dels canvis polítics.

La Dècada Moderada (1844-1854).

Després d'un temps de revoltes radicals arriba una època que, sota la direcció del general Narváez, hi ha un estricte control governatiu. Un decret d'abril de 1844 revisa el model progressista i limita el temes sobre els que es pot exercir la crítica. I els delictes de premsa, de gran duresa, duen a un silenci imposat. En aquest temps, l'any 1847, neix la primera publicació periòdica de la ciutat, *El Mataronés*, de poca durada.

El Bienni Progressista (1854-1856).

En començar aquest període Espartero promulga el decret d'agost de 1854, declarant restablerta la Llei d'Impremta de 1837, de caràcter liberal. A l'ombra d'aquesta situació apareix l'any 1856 la *Revista Mataronesa*. Redactada íntegrament per Joan Amich, defensava els principis constitucionals i el progrés material de Mataró. Però va tenir una vida curta.

L'època de la Unión Liberal (1856-1868).

Vuit anys després de 1856 un grup de prohoms liberals lligats als interessos econòmics de la localitat edita, sota el mateix títol de *Revista Mataronesa*, la publicació que inaugura una continuïtat poques vegades trencada.

Però la situació legislativa havia canviat radicalment. L'any 1857 el govern

moderat promulga una llei que posa moltes través a l'edició de premsa i a l'emissió d'idees contràries a l'administració. Aquesta llei s'endureix l'any 1864 quan diferents disposicions més repressives obren gran quantitat de delictes d'opinió a la jurisdicció militar. Seguint aquest camí inflexible de rigor l'any 1868, pel mes de març, es promulga, sota l'ègida de González Bravo, la llei més restrictiva que en matèria de premsa i impremta hi va haver al segle XIX.

Les publicacions d'aquest període són conscients dels greus límits jurídics, i ho fan palès d'una manera explícita. La C*rónica Mataronesa* avisa els seus lectors que es veu cenyida a *tratar cuestiones puramente administrativas y económicas en su aplicación práctica*. I els continguts polítics són apartats, deixant pas als temes de caràcter molt general, econòmic, notícies, propostes de reforma moral, espectacles, notes culturals, etc.

Aquests anys s'editen dues publicacions: la *Revista Mataronesa*, segona d'aquest títol, que després de dos anys desapareix pel poc suport rebut i la falta d'interès ciutadà. El relleu el va prendre *Crónica Mataronesa*, que amb una ideologia més avanzada va viure, i ressenya, el traspàs del règim monàrquic.

La caiguda de la Monarquia Borbònica (1868-1873).

La revolució de setembre de 1868 va trasbalsar el món de la premsa, i a les grans ciutats hi va haver una autèntica inundació de periòdics, a causa de l'absència imposada els anys anteriors.

Amb el decret de 23 d'octubre de 1868, posteriorment convertit en llei, es restablia la llibertat de premsa: *todos los ciudadanos tienen derecho a emitir libremente sus pensamientos por medio de la prensa, sin sujección a censura ni a ningún requisito previo*. Amb aquest suport reneix amb vigor la premsa política, que té com a centre la crítica del poder, o el seu suport.

Aquesta evolució la podem constatar al setmanari C*rónica Mataronesa*, aparegut sota el govern anterior i que es subtitulava: *Periódico de intereses locales, agricultura, industria, comercio, literatura y artes*. A conseqüència dels fets revolucionaris canvia a *Periódico Político de intereses locales y materiales*, i dóna suport a les transformacions més radicals, fent-se ressò de l'opinió republicana. Més endavant passa a ser *El Eco de la Costa*, òrgan dels republicans federals que, a la vetlla de la república, critiquen la traïció

governamental dels ideals de setembre, i lluiten contra Amadeo I.

L'opinió no republicana de Mataró fa sentir la seva veu a través de *La Voz de Iluro*, donant suport a la instauració del monarca forà.

Aquestes dues publicacions inicien una especialitat periodística que tindrà el seu moment culminant anys a venir: la polèmica ideològica ventilada a través de la premsa. Fins aquest moment a la ciutat només hi havia un periòdic que era rellevat en desaparèixer. Ara, amb les possibilitats d'intervenir en el joc polític, els partits s'adonen del poder de la premsa per exposar els idearis respectius i propagar-los. I apareix com a resultat la controvèrsia dialèctica a què ens referim. Que té com a primers protagonistes els portaveus de republicans federals i monàrquics-liberals, en un enfrontament renovat cada setmana.

També d'aquesta època són el *Boletín del Colegio Valldemía*, primer centre docent del país que publica un òrgan informatiu, i *El Traperò*, revista de la qual no es conserven exemplars i que inaugura la temàtica satírica a Mataró.

La Primera República (1873).

Amb el règim republicà continua la llibertat de premsa encetada el setembre de 1868, però amb limitacions motivades per esdeveniments polítics, com els aixecaments cantonals i carlins contra el govern. Totes les notícies referents a aquestes matèries són censurades.

La Voz de Iluro es converteix en òrgan del *Partido Liberal*, i acull amb recels el nou sistema polític. L'òrgan dels federals, *El Eco de la Costa*, li dóna suport i va continuar publicant-se al llarg de la república. Però els exemplars corresponents a aquest període ens manquen, i hem de suposar que la seva vida es va prolongar fins a l'aixecament de Pavía, o fins a les restriccions imposades per Castelar. D'aquesta manera els anys que van de la proclamació de la república fins 1876, no hi ha cap publicació que ens informi d'allò que succeïa a la ciutat. Buit que podem omplir gràcies a dos dietaris locals escrits per Josep Gualba i Josep Manen.

L'estructura de la premsa.

En la seva aparició la premsa mataronina segueix els esquemes de la d'altres localitats. Fa seu el model de l'època. La importància i l'efectivitat del qual la

podem constatar tenint en compte que, gairebé fins a la segona república, l'esquema bàsic amb què s'han pensat i confeccionat les publicacions, amb lleugers retocs formals, no ha variat massa.

Obria la portada una relació del moviment de la població i una crònica meteorològica. També l'anunci de les funcions religioses, i festivitats del dia o la setmana. I es completava amb una ressenya bíblica. Algunes publicacions començaven a la primera pàgina l'article de fons del número. Però aquest acostumava a anar a la segona pàgina amb els editorials. A la secció de *gacetilla* s'hi ressenyaven els petits esdeveniments de la ciutat: successos, activitat associativa, reformes, espectacles, etc. Les cartes al director també hi tenien el seu lloc.

El pes dels periòdics era format per articles comentant l'estat de la ciència i els descobriments d'aplicació econòmica. Així com les exigències que l'època demanava a les comunitats per tal d'adequar-se al ritme del progrés. En aquests temes, i durant aquests anys, és destacable el permanent interès de reformar les deficiències estructurals de la ciutat, que, en el cas de les publicacions avançades, es traduïa en l'alternativa de canvis radicals.

Tots els setmanaris tenien quatre pàgines, i a les seccions abans esmentades hi podem afegir un grup de petites notes dedicades a: moviment del port, anuncis, horari dels trens, esqueles, diversions públiques i cartellera teatral. La numeració d'algunes d'aquestes publicacions es feia per anys, així en canviar l'any començaven a partir d'u, i afegien la indicació de l'any a què corresponia l'edició.

Pel que fa a la factura és important saber que els setmanaris es presentaven a la venda embolcallats amb unes cobertes de color plenes d'anuncis. La qual cosa feia més atractiu el producte i permetia tenir mes espai dedicat a la publicitat. Un altre estímul per al client eren els fascicles setmanals, que anaven component un llibre, que posteriorment es relligava. D'aquesta manera s'editen fulletons romàntics, llibres de poemes, tractats d'història local, constitucions, lleis, etc.

Com a dada significativa apuntem que la premsa dels períodes conservadors, i la mateixa premsa conservadora en períodes constitucionals tendeix a la generalitat temàtica, però hi tenen un lloc destacat les referències al món local. Les publicacions de caràcter avançat, com les republicanes, etc., responen més als interessos de la lluita política i ideològica dels partits que

tenen al darrera, i a aquests continguts dediquen la part més important de l'espai.

EL MATARONÉS

Any d'aparició: 1847
Col·laboradors: Juan Viñas i Feliu
Impremta: Jaime Simó.
Impressió: Tipografia.
Idioma: Castellà.

No he localitzat exemplars d'aquest títol que inaugura la premsa periòdica a Mataró. En coneixem l'existència per diverses referències. La primera es troba als acords de l'ajuntament de la ciutat de 28 de juny i 3 de juliol de 1847. En aquestes dates els regidors tenien la intenció de denunciar els seus responsables: *En atención de que en el periódico que se publica en esta ciudad denominado Mataronés, y en el número correspondiente al veinte y siete del actual se halla inserta una composición poética, en la cual espresa, repetida e inperiosamente, se halla zaherido el Cuerpo Municipal, especialmente en cuanto se insinua en ella que uno de los concejales, sin nombrarlo aprovecha la ocasión de serlo para abogar pro sua domo, y no pudiendo el Cabildo permitir pase desapercibido tan injusto, como inmerecido denusto*, acorda iniciar procediment judicial. Abans, però, *ha llamado ante si a D. Jayme Simó, ympresor del citado periódico, para que manifieste la persóna responsable de la referida composición y habiendo contestado una media hora después que ha pedido para meditarlo, que no podía manifestarla*. En passar uns dies el cap polític escrivia a l'ajuntament manifestant que no trobava en aquells versos ni injúries ni greuges.

El setmanari *El Cronista* (28 de maig de 1892) publica una biografia de Juan Viñas i Feliu, on s'afirma: *En la prensa de esta ciudad escribió también sobre política corriente, economía, filosofía y moral, en 'El Mataronés', diario local que se publicava en 1847*.

Aquesta són les úniques notícies que tenim d'aquest periòdic que fundava la premsa a Mataró, de les quals no se'n poden treure massa conclusions, llevat de la seva existència. De tota manera ens inclinem a pensar que la seva ideologia no devia de ser massa marcada, donades les circumstàncies polítiques del moment que no afavorien la difusió de les idees dels grups d'opinió no governamentals.

REVISTA MATARONESA

Subtítol: *Semanario de intereses de localidad, literatura, ciencias, filosofía, revista de Teatro, Ateneo y diversiones públicas*.
Any d'aparició: 1856.
Durada: Núm. 1 (13 gener 1856) a núm. 19 (11 maig 1856).
Director: Juan Amich
Redacció: Barcelona 11, principal.
Impremta: José Abadal.
Gènere: Premsa informativa.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 178 x 250 mm.
Pàgines: 4.
Subscripció: 2 rals al mes.
Idioma: Castellà.

Hora era ya que viese la luz pública un órgano defensor de los intereses locales, y màxime hallàndose amenazada por potencias, que si bien no están revestidas con el carácter de la justicia hállanse dominadas por un puro egoísmo, que a trueque de satisfacer éste, nada les importa que una población experimente miseria (...) ¿Es presumible que los habitantes de esta ciudad dejen de recibir con aplauso la publicación de nuestro semanario? (...) Mataró que cuenta hoy con todos los elementos de nuestra civilización moderna, como són la fuerza del vapor aplicada a la fabricación y a las vías férreas, la electricidad como telegrafía, la iluminación por el gas, una sociedad de amigos de la instrucción y un colegio modelo como es el de Cataluña [Valldemia], *¿puede carecer por màs tiempo de la imprenta?*.

Així es presentava aquest periòdic del qual Juan Amich era el *redactor único*. D'idees progressistes considera que *la imprenta es la artillería del pensamiento*, i vol fer una publicació al servei del redreçament ciutadà. Amb la idea que es converteixi en *el tribunal de la opinión pública*.

La *Revista Mataronesa* tenia com a motiu editorial la informació de tot tipus. Però d'una manera destacada hi són tractats temes relatius als interessos econòmics de Mataró com, per exemple, l'activitat marítima, ressenyada a la secció *Movimiento del Puerto*, i les informacions de les drassanes locals.

També la importància innovadora del tren, i l'oportunitat de la seva prolongació a Arenys. Aquest va ser un afer molt polèmic, que va enfrontar el setmanari amb la publicació barcelonina *La Corona de Aragón*.

Les reformes en l'àmbit de les obres públiques, per tal de dignificar la ciutat, hi són reclamades en més d'un article que descriu la condició poc estètica i insalubre d'edificis i vials. Altres temes fan referència a la vida religiosa, a les diversions, i a esdeveniments del moment com el desastre marítim provocat per un temporal davant la platja.

La vida cultural hi és detallada a través de les activitats dutes a terme per l'*Ateneo Mataronés*, i la *Sociedad Mataronesa de Amigos de la Instrucción*. La publicació s'arrodonia amb les seccions d'anuncis, correus, revista teatral, i la part literària composta per poemes d'Ildefonso Llorente i Josep Garcia Oliver, al voltant de temes mataronins, amorosos i evocatius. Però la part més curiosa és la que correspon a la secció *Gacetilla*, que donava d'una manera crítica les informacions dels successos ciutadans de tot tipus.

Pel que fa al contingut ideològic es tracta d'una publicació de caràcter liberal. Juan Amich defensa la més àmplia tolerància i l'esperit de convivència entre les classes socials. I reivindica l'educació de la classe obrera per tal que estigui preparada culturalment per a les exigències del *siglo de las luces*. Un dels números és dedicat a Baldomero Espartero, Duc de la Victòria, amb motiu de celebrar-se l'aniversari de la pau de Vergara.

El tema de la llibertat política hi és sempre present perquè *el pueblo solo debe ser esclavo del aire que respira*. I per defensar la llibertat d'expressió publica un discurs presentat a l'Ateneu del qual va ser prohibida la lectura. En aquest text s'ataca el fanatisme religiós i es fa un recorregut pels sistemes anti-dogmàtics de la història del pensament, per a defensar la labor positiva, en l'ordre crític, de Voltaire, Cabet, Proudhon, Fourier, Blanch, i d'altres reformadors.

Al núm. 19 hi ha a la portada una inscripció on es llegeix: *Por vía de ensayo se ha resuelto la suspensión interina del periódico a imitación de la línea curva*. Referencia a la qüestió del ferrocarril. I no va tornar a sortir més.

REVISTA MATARONESA

Subtítol: *Semanario de intereses locales.*
Any d'aparició: 1864.
Durada: Núm. 1 (7 febrer 1864) a núm. 18, any III (22 abril 1866).
Col·laboradors: Marcelo de Palau i Català, Dámaso Calvet, Terenci i Silví Thos i Codina, J. Coll Vehí, Antonio Vidal Domingo, José Garcia Oliver, Ramón Riera y Bassas (seudònim: U. M.).
Redacció i Adm.: Riera, 48.
Impremta: José Abadal.
Gènere: Premsa informativa.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 360 x 250 mm.
Pàgines: 8 + 4 de cobertes.
Preu: 2 rals.
Subscripció: 4 rals al mes.
Idioma: Castellà.

El propòsit de la revista és donar *vida al Municipio, cuerpo a la asociación, voz a las ideas y órgano a la opinión pública (...), aspiramos por nuestra parte a contribuir a la obra común de adelantamiento y saludable progreso en lo que nos pertenece e incumbe*, *demostrando pràcticamente (...) el derecho y la razón con que, fundado en su propia capacidad, interès y competencia clama el Municipio contra la centralización administrativa (...). He aquí ampliamente trazado el círculo dentro del cual se moverá esta publicación sin que por nada ni por nadie se salga jamás de los límites fijados. La familia como base de la sociedad, el Municipio, sólido pedestal donde se asientan firmemente las patrias libertades, la provincia con su historia y su carácter (...), la nación con su unidad e independència, el trabajo, fuente en un principio y ahora y siempre de la propiedad, la propiedad fuente de la riqueza pública y privada, la industria, rico venero y origen saludable del bienestar que experimentan las sociedades modernas, el fomento de la agricultura, las vías de comunicación, las instituciones de crédito, las obras de beneficiencia, la instrucción pública, los trabajos estadísticos, las mejoras de utilidad y ornato, la policía urbana y rural, la asociación para el bien en todas sus formas*. Aquest resum inicial de propòsits és una bona guia de tot allò que preocupa la redacció al llarg dels dos anys de vida del setmanari.

A la línia editorial i a diverses col·laboracions hi ha una forta empremta conservadora, que es concreta en articles contra el socialisme i la lluita

reivindicativa de la classe obrera. L'argument central utilitzat no deixa de ser curiós, i fa referència que la naturalesa manifesta dues lleis: la de les necessitats físiques, i la de les necessitats morals. La primera és resolta pels postulats igualitaris del socialisme, que no són capaços de solucionar la segona i, com diu l'autor, *para el alma atribulada por el remordimiento ¿de qué sirve tener asegurado el sustento de cada día?*.

Temàtiques molt tractades són les de tipus econòmic. Alguns articles fan referència a la fabricació del cotó, la repoblació forestal, l'agricultura pràctica, etc. La vida mataronina d'aquells anys té un reflex molt viu i extens a les seccions destinades al comentari dels esdeveniments locals. Ressenyen les activitats de la Caixa d'Estalvis i l'Ateneu a través de la ploma del seu president Garcia Oliver. Detallen les llistes de regidors de l'any 1864. Reten homenatge a prohoms com Carles Isern i Manuel Blanch. L'arqueologia i l'interès pel passat històric hi tenen també un lloc destacat.

La part literària és molt important dins el setmanari, amb proses i poemes de caràcter romàntic a càrrec d'autors locals, i de representants del moviment renaixentista català. Publiquen poemes de Luís Rivera, Jeroni Rosselló, Joaquin Villanueva, Pilar Payan i Melcior de Palau. I d'autors d'àmbit català com Tomàs Aguiló, Pau Piferrer, Manuel Milà, Antoni Bofarull, i Marià Aguiló. També de poetes castellans com Alarcón, Antonio de Trueba, Hartzenbusch i Martínez de la Rosa. A la secció *A ellas*, escrita per *Julia*, es fa una mena de crònica de societat vista des del prisma femení. Les proses romàntiques que publiquen són del tipus fulletó històric, amb noms tan ressonants com *Constanza y Rodolfo*, del mataroní José de Palau y Catalá, o *Humberto de Bachelín*, del mateix autor.

El 22 d'abril de 1866 la revista decidia la seva suspensió ja que: *el ánimo se siente abatido al ver el poco éxito que alcanzan los esfuerzos que se hacen en favor del público (...). En centros de población en que todo vegeta en el marasmo corruptor y disolvente y en el que el espíritu público, a fuerza de inacción, languidece, un elemento de acción, como lo es un periódico, viene a ser un contrasentido*. Recordem que quan iniciaven el setmanari opinaven, més optimistes, que: *en pocas poblaciones domina con tan poderoso imperio como en Mataró el amor a la patria, a la localidad, no mezquino y persónal, sino noble y generosa*. Això, dos anys després, ha quedat convertit en l'evidència de la falta de llibertats públiques: *es el mezquino espíritu local que las ahoga. Es el mezquino espíritu local que las repele de su seno, y las presenta este dilema: O la innacción o la muerte; o el silencio o la*

expatriación.

CRONICA MATARONESA

Subtítol: *Periódico de intereses locales, agricultura, industria, comercio, literatura y artes. Periódico político de intereses locales y materiales* (6 juny 1869).
Any d'aparició: 1866.
Durada: Núm. 1 (6 maig 1866) a núm. 26, any IV (27 juny 1869).
Col·laboradors: Josè Garcia Oliver, José Vilamala, Pedro Cabús, Fausto López Vega, J. Berenguer, J. Roca i Pineda.
Redacció i Adm.: Riera, 48.
Impremta: José Abadal.
Gènere: Premsa informativa. Premsa política (juny 1869).
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 426 x 300 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 1 ral i mig.
Subscripció: 4 rals al mes.
Idioma: Castellà.

Aquests setmanari és una prolongació de la *Revista Mataronesa*. Ho indica una nota fent saber que es considerarà subscriptor qui ho havia estat de l'altra publicació. Neix amb el propòsit de fer una revista que *sea el eco de las aspiraciones de la localidad* [per a] *contribuir al fomento de las mejoras materiales* [i] *el progreso intelectual, moral y material de Mataró*. Els redactors es consideren *españoles llenos de amor patrio*, i saben que la seva labor està *limitada a tratar cuestiones puramente administrativas y económicas en su aplicación práctica*. Donen suport *a toda clase de industria y comercio*, i aspiren a fomentar la *discusión franca y razonada de las cuestiones de hacienda y administración (...) delucidación ilustrada de las materias económicas, y fomento constante de toda ciencia que lo sea y de todo arte liberal*.

El setmanari *El Nuevo Ideal*, de 3 de maig de 1885, ens informa que *José Abadal Casalins fundó 'La crònica Mataronesa' en tiempos de dominación moderada para ponerla al servicio de la revolución en la medida que lo permitían los estrechos límites que a la libertad de prensa imponían las reaccionarias leyes en aquellos tiempos en vigor*.

Presenta un temari molt ampli amb articles d'actualitat social i científica, ressenyes agrícoles, sobre l'ensenyament públic, els transports, la climatologia, la pesca, els costums populars, etc. S'interessen sobretot per l'activitat industrial i comercial de la ciutat, i fan propostes regeneracionistes per a superar la crisi econòmica d'aquells anys.

Persona cabdal del setmanari ho és Garcia Oliver, que hi publica discursos pronunciats a l'Ateneu i a la Caixa d'Estalvis. Hi escriu, també, una secció d'economia on analitza la situació del país i planteja propostes alternatives. Una altra persona cabdal és Pedro Cabús, que dóna l'empremta ideològica al periòdic. Un dels seus temes habituals és *El espíritu de inmovilidad y el espíritu de progreso*. Partidari d'una certa tolerància i llibertat, carrega contra els enemics del catolicisme: els materialistes.

Els aspectes locals hi tenen un ample ressò a través de ressenyes dels temes més diversos: l'escola Valldemia, el problema dels consums, la higiene pública, els interessos urbanístics, etc. Editen en fascicles el volum *Memórias Históricas de la Ciudad de Mataró*, del pare Rius. I, firmat per L. LL. una mena d'assaig històric-elegíac que porta per títol *El genio de la antigua Iluro*. És d'interès l'article *Recuerdo funesto para Mataró, día del Corpus en 1808*, notícia de l'entrada i saqueig de les tropes franceses.

La part literària és important, amb poemes d'escriptors com Zorrilla, García Gutiérrez, Camilo Paler, Adolfo Cambra i Josep Robrenyo. També d'autors locals com Silví Thos i Codina, Francisco Camprodón, Vicente Monner i d'altres. Més importants són els textos d'autors de la renaixença com Antoni Bofarull, Marià Aguiló i l'historiador Pellicer. Les seccions *Novelita Verdadera* i *Novelas del siglo XIX*, publiquen a terminis fulletons romàntics anònims. El setmanari es completava amb les seccions acostumades de gasetilla, notícies, anuncis, avisos, etc.

La revolució de setembre de 1868 fa que *Crònica Mataronesa* prengui una actitud militant davant els esdeveniments i passi a tenir un caràcter polític. El 4 d'octubre d'aquell any donen la nota de la *Junta revolucionaria provisional* que pren el poder, sota l'emblema de *Abajo la monarquía borbónica. ¡Viva la libertad! ¡Viva la Soberanía Nacional!* I comencen a defensar els principis revolucionaris, tot fent sàtira de la derrocada monarquia. En diversos articles fonamenten els ideals democràtics i republicans.

El radicalisme dels primers moments —quan demanen la supressió dels convents— afluixa quan es forma el *Comitè Democràtic-Republicà*. Però critiquen de manera constant el govern provisional que dirigeix la transició, tot donant suport a la proposta de crear una república.

En aquest darrer període del setmanari hi són ressenyats els moments cabdals de l'evolució política del país: constitució de 1869 —que publiquen en fascicles—, corts constituents, etc. Ataquen les directrius del govern poc ajustades als principis revolucionaris, lluiten contra la formació de quintes, i publiquen el manifest de Roque Barcia contra els projectes monàrquics en curs. En un dels darrers números afirmen que el seu periòdic és *eco del Partido Republicano de nuestro distrito*. El setmanari es deixa d'editar quan, conjuntament amb *La Juventud*, acorden unificar-se i treure un nou títol d'ideologia republicana: *El Eco de la Costa*.

BOLETÍN DEL COLEGIO DE VALLDEMIA

Subtítol: *Situado junto a la ciudad de Mataró, provincia de Barcelona*.
Any d'aparició: 1868.
Durada: Núm. 1 (25 desembre 1868) a núm. 34 (5 setembre 1888).
Director: Terenci Thós i Codina.
Col·laboradors: Francisco de Asís Galí, R. Monforte Pujol, Pelegrín Ferrer, J. Fontanals del Castillo, Hermenegildo Coll.
Impremta: Del *Diario de Barcelona*. Nueva de San Francisco, 17. Imprenta Barcelonesa. Tapias, 4 (núm. 23).
Gènere: Butlletí escolar.
Periodicitat: Trimestral. Anual (núm. 25).
Impressió: Tipografia.
Format: 406 x 272 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: Castellà.

Nos decidimos a comenzar la publicación de este Boletín trimestral, por medio del que, en intimo contacto con las familias de nuestros alumnos, iremos haciendo exposición de los hechos y los adelantos de éstos, de nuestros principios de enseñanza y de nuestros actos colegiales, les abriremos de par en par las puertas del Colegio y las introduciremos en el seno de esta hermosa y dilatada familia que con nuestros siempre queridos

discípulos formamos.

Aquest és, potser, el primer butlletí editat al país de caràcter escolar. La seva missió era d'informar dels serveis prestats per l'escola, i l'excel·lència dels mateixos: *Único establecimiento español de su clase premiado con medalla de Oro en la Exposición Universal de París de 1878*.

Els articles comenten els aspectes cabdals del funcionament de l'entitat: professors, assignatures, programes d'estudi, condicions d'internat, mesures disciplinàries, activitat religiosa, esportiva, festes. Als editorials s'hi reflecteixen les preocupacions pedagògiques del moment, centrades en l'actitud estatal de fiscalitzar l'educació. El butlletí engega una campanya contra l'ensenyament públic estatal, i defensa l'ensenyament lliure i catòlic. En aquest sentit demanen a l'administració que reprimeixi les manifestacions contràries al dogma a l'escola pública o privada, però: *mientras no cambien las condiciones de ser del Estado en casi toda Europa, la instrucción pública es el cesarismo, el paganismo y el racionalismo esclavizando los espíritus, en tanto que la instrucción privada es la libertad y la salvación de las almas al amparo del cristianismo*. L'aspecte literari era marginal, però hi ha poemes i narracions de Terenci Thós i José Mª Pellicer.

LA JUVENTUD

Subtítol: *Semanario mataronés. Agricultura, Industria, Comercio, Literatura, Ciencias, Artes.*
Any d'aparició: 1869.
Durada: Núm. 1 (3 gener 1869) a núm. 25 (20 juny 1869).
Col·laboradors: Arturo Saborit, Felipe de Saleta, M. París.
Redacció i Adm.: *La Mataronesa.* Baixada Santa Anna, 1.
Impremta: José Abadal.
Gènere: Premsa informativa.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 320 x 220 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 1 ral.
Subscripció: 3 rals al mes.
Idioma: Castellà.

D'aquesta publicació no se'n coneixen exemplar. Les dades són extretes de l'estudi de Joaquim Bartra. La redacció tenia com a partit, com afirmen al número primer: *el Español, catalán, Mataronés y la Religión Católica, Apostólica, Romana*. L'estructura seguia la de les publicacions del moment amb les seccions política, religiosa, cultural, gasetilla, etc. Sabem que el mes de febrer dobla el format. I que es va unificar amb C*rónica Mataronesa* sota el nou títol de *El Eco de la Costa*.

EL ECO DE LA COSTA

Subtítol: *Periódico político y de intereses locales y materiales. Periódico republicano federal y de intereses locales y materiales* (gener 1870).
Any d'aparició: 1869.
Durada: 1ª època: 4 juliol 1869 a 26 desembre 1869. 2ª època: 1 gener 1870 a 30 abril 1872. 3ª època: 30 juny 1872 a 6 abril 1873.
Director: J. A. Rabella.
Administrador: José Viñas.
Redactors: Arturo Saborit, Enrique Castañé, A. Gusart, Ramón Golart.
Redacció i Adm.: Riera, 48. Palau, 18 (gener 1870).
Impremta: José Abadal.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Bisetmanal. Quinzenal (gener 1870).
Impressió: Tipografia.
Format: 308 x 214 mm.
Pàgines: 4/8.
Preu: 1 ral.
Subscripció: 4 rals al mes.
Idioma: Castellà.

Somos Mataroneses; en todas ocasiones dispuestos a la defensa de los intereses sagrados de la bella, cuanto desgraciada, Ciudad en que nacimos (...) Toda idea de progreso hallará en nuestro periódico la más decidida y favorable acojida, y estaremos siempre del lado de los que se consagren en combatir las causas de nuestro estacionamiento y letargo, y procurar el fomento de las obras públicas, de la agricultura, de la industria y del comercio. (...) Somos discípulos, aunque los últimos, de la escuela democrática, única que asegura los santos principios proclamados por el mártir del Gólgota, la Libertad, la Igualdad y la Fraternidad, genuina y únicamente representados por el gobierno del Pueblo por el Pueblo, la

República democrática.

Aquesta publicació neix de la fusió de dos setmanaris: C*rónica Mataronesa* i *La Juventud*, i es converteix en òrgan dels republicans federals de Mataró.

El tema central dels articles és la defensa dels principis de la revolució de setembre de 1868, i la protesta de les violacions dels drets i llibertats proclamats llavors. Al llarg de les diferents èpoques de la seva edició, es fa ressò de la ideologia i dels fets revolucionaris dels sectors federals més radicals. I sota l'emblema de *No hay rey posible* ataquen els intents de les Corts per proclamar novament la monarquia. En el moment d'ésser nomenat Amadeo I fan una crida a favor de la república federal.

També defensen la llibertat de cultes, el matrimoni civil, el cooperativisme, i tot allò que pugui representar un progrés social i material. En aquest sentit, i com anècdota, cal destacar que saluden la inauguració del Canal de Suez i en publiquen el reglament de navegació.

El seu radicalisme va acompanyat, en el camp industrial, d'una clara actitud proteccionista, que formulen d'aquesta manera: *Antes que la libertad está el instinto de conservación propia, y mal se aviene el ser libre con la carencia absoluta de medios para subvenir las más perentorias necesidades de la vida humana. Comprendemos la belleza de las teorías libre-cambistas; conocemos asimismo que una desmedida protección seria causa de un estancamiento en todos los ramos de la industria, però querer introducir reformas radicales en esta materia (...) sería sumirnos en la más espantosa miseria.*

La publicació estava formada per les seccions: *Noticias Generales*, *Sección Local*, *Gacetilla*, i les notes religioses, moviment marítim, anuncis, etc.

Com a successos polítics destacats hi trobem la ressenya de les eleccions municipals de gener de 1870, que varen perdre els republicans, tot i haver aconseguit la majoria, a causa del sistema de circumscripcions que deformava el vot popular. Amb més sort guanyen els comicis per a diputats a Corts de març de 1871, per 732 vots contra 197 de la candidatura monàrquica.

En l'àmbit literari hi ha poemes de José Mª Pellicer, Angela Grasi, Marcelo Fradera, Francesc Matheu, Emilio Coca, Ramón Golart, J. Thomas, Blay Pagès, Joseph Casas, Joseph Tuñí, i d'altres. La col·laboració mes notable fou

la d'Emilio Castelar, del qual publiquen molts articles i discursos parlamentaris.

L'extremisme republicà del setmanari va fer que patís diverses prohibicions. Els mesos de novembre/desembre de 1869 va estar suspès pel Governador de la província, a causa de les revoltes federals. Per motius semblants una nova suspensió fou decretada el 30 d'abril de 1872, aquest dia Josep Manen escriu al seu dietari: *Ha sigut sospès per ordre del Gobernador lo periòdich republicà d'eixa ciutat titolat 'L'Eco de la Costa'*, ordre revocada dos mesos més tard. En aquest interval continua publicant-se sota el nom de *El Eco del Litoral* (vegeu).
Joaquim Bartra dóna el setmanari per desaparegut a les acaballes de l'any 1872. Però en haver trobat un número editat el 6 d'abril de 1873, hem d'allargar la data de publicació que, donat el seu caràcter devia durar fins caure la república. De tota manera els números corresponents a aquest darrer període no es conserven i la data final no la coneixem.

EL RADICAL

Any d'aparició: 1869.
Impremta: Abadal.
Gènere: Premsa política.

Coneixem la seva existència perquè el periòdic *La Hoja Mataronesa* publica una ordre oficial dirigida a l'impressor Abadal obligant a tancar: *el periódico político que bajo la denominación de 'El Radical' ha salido a la luz en esta ciudad*.

LA HOJA MATARONESA

Any d'aparició: 1869.
Durada: Vist exemplar del 14 de novembre de 1869 sense numeració.
Col·laboradors: Antoni Gusart.
Impremta: Abadal.
Gènere: Premsa política.
Impressió: Tipografia.
Format:
Pàgines: 4.

Idioma: Castellà.

Publicació republicana federal. Reprodueix el manifest de Sunyer Capdevila als federals empordanesos. Hem vist un únic exemplar al Museu-Arxiu de Santa Maria de Mataró que no duu numeració. En una notícia es parla d'un *número pasado* cosa que indicaria que aquest no és el primer. També publica una ordre oficial dirigida a l'impressor Abadal obligant a tancar: *el periódico político que bajo la denominación de 'El Radical' ha salido a la luz en esta ciudad* i una nota del periòdic diu que *cubre sus suscripciones La Hoja Mataronesa*. Es tracta d'una tècnica molt utilitzada en aquells temps: les autoritats tancaven un periòdic i l'endemà en sortia un altre amb un nom diferent per burlar la prohibició. Però va durar poques hores l'alegria.

Diu Joaquim Bartra: *No he visto ningun ejemplar. No obstante, hablo de su existencia gracias a una circular u hoja volante, con fecha de noviembre de 1869, del impresor Jose Abadal, que manifiesta bajo esta cabecera: 'Viendome en la imposibilidad de continuar publicando ningún periódico a causa de las circunstancias anormales que estamos atravesando por haberme el señor Gobernador Civil de la provincia manifestado no querer, mientras duren estas, la salida de ningun nuevo periódico, me veo en el sensible caso de manifestarlo a los suscriptores del de esta ciudad. Fecha y Firmado'. E1 Matarónes* de 25 de gener de 1880 informa que *La Hoja Mataronesa* va ser un projecte suspès pel governador arran de les revoltes federals de l'any 1869.

EL TRAPERO

Any d'aparició: 1870.
Durada: Núm. 1 (1 setembre 1870).
Gènere: Premsa satírica.
Idioma: Castellà.

D'aquesta publicació no se'n conserven exemplars. La noticia de la seva aparició la dóna *El Eco de la Costa* núm. 74, any II (11 setembre, 1870): *El jueves visitó nuestra redacción un nuevo colega local satírico que lleva por nombre El Traperò. Si su objeto es, como se desprende de su primer número-programa, sacar a relucir los trapos sucios de nuestra sociedad, abundante material tendrá para llenar muchos números. Agradecemos al nuevo colega el atento saludo que a la prensa en general dirije, por la parte que nos*

corresponde, y le deseamos toda suerte de prosperidades. Josep Manen escriu el dia 19 de setembre del 1870: *Ha cessat la publicació del Traperò, que comensà a sortir lo die 1 d'eix mes.*

LA VOZ DE ILURO

Subtítol: *Periódico político, literario y de interès locales. Órgano del Partido Constitucional* (10 novembre 1872). *Órgano del Partido Liberal* (16 febrer 1873).
Any d'aparició: 1872.
Durada: Núm. 1 (31 març 1872) a núm. 8, any III (23 febrer 1873).
Director: Ramón Saborit y Thomas.
Redactors: Joaquín Alomá, José García Oliver, Arturo Saborit.
Redacció i Adm.: Riera, 35, principal.
Impremta: J. Abadal.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 413 x 305 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 1 ral.
Subscripció: 4 rals al mes.
Idioma: Castellà.

Sabemos lo poco que valemos y la escasa influencia de un semanario de localidad; però en lo que de nosotros dependa, nos consagraremos al fomento de los intereses de nuestro distrito, que estando en armonía con los intereses generales de la nación, són también los intereses del país.

Aquest setmanari té un origen electoralista: fer propaganda de la candidatura monàrquic-liberal a diputats a Corts pel districte. I la seva proposta la formulen a través d'una alternativa que configuri una tercera via: *A un lado el imperio de las clases privileagiadas representadas por un poder unipersónal, absoluto, irresponsable, una especie de semidiós entre los hombres; y de otra et sistema democràtico llevado al último grado de radicalismo, prescindiendo por completo de la historia y fomentando la resolución en el terreno pràctico de los problemas sociales màs exagerados*. Actitud que es tradueix en l'adhesió al *Partido Constitucionalista* del qual publiquen el manifest fundacional. Més endavant, en ser proclamada la república, es

converteix en òrgan del *Partido Liberal*.

L'article *Los problemas político, económico, social y religioso resueltos con ayuda de la observancia y la buena fe*, firmat per A. C, és un bon resum del rerefons ideològic del setmanari: *nos apresuramos a declararnos incansables defensores de la propiedad individual, de la familia, de las desigualdades que nos dividen (...), las desigualdades sociales són consecuencia invencible de nuestra limitación y de nuestras diferencias naturales.*

El seu conservadorisme fa que el setmanari intenti acomodar-se als interessos del govern i, si al llarg de la seva vida havien defensat aferrissadament la monarquia, quan la república és proclamada, s'hi adhereixen. I asseguren *prestar su apoyo a la nueva forma de gobierno proclamada por las Cortes. (...) Es necesario, pues, hoy por hoy, agruparnos todos alrededor de la bandera republicana y abrazarnos a ella con decidida voluntad, si bajo su sombra encontramos garantidos nuestros caros intereses*. Amb aquest motiu publiquen el manifest de renúncia d'Amadeo I, i la notícia de la proclamació del nou règim per l'ajuntament de Mataró. Poc després, sentint-se al marge dels esdeveniments, deixen d'editar el setmanari.

La seva ideologia es centrava en l'atac a tots els moviments reivindicatius de la classe obrera, i ressenyen la que, segons afirmen, és la primera manifestació violenta que es produeix a la ciutat: la vaga de la fàbrica Baladia i Sala de novembre de 1872, al llarg de la qual hi va intervenir la força pública.

Lligats per interessos comercials a les colònies espanyoles d'ultramar ataquen els moviments independentistes que s'hi produeixen. Aquest tema hi té un relleu destacat, i gairebé tots els números porten referències a la situació cubana, lloc on el setmanari hi tenia subscriptors.

L'estructura la componien les seccions de temàtica política, literària, local, religiosa, comercial, etc. *Gacetilla* era el lloc destinat a polemitzar amb el setmanari dels federals de Mataró. Cal destacar l'intercanvi mutu de càrrecs amb motiu de diverses inculpacions que va fer *El Eco de la Costa* sobre la vida pública de García Oliver. Aquest era el que donava la seva empremta al setmanari, i amb la seva firma hi trobem articles sobre l'ensenyament, la qüestió d'ultramar, etc. De caràcter literari són alguns poemes i proses molt florides i de to romàntic d'Arturo Saborit, que evoquen els costums i fets populars de Mataró. En fascicles varen editar un llarg poema de Ramón Golart anomenat Consejos paternales.

EL ECO DEL LITORAL

Any d'aparició: 1872.
Durada: 5 maig 1972 a 23 juny 1872.
Gènere: Premsa informativa.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Idioma: Castellà.

Josep Manen escriu el 5 de maig del 1872; *Ha aparescut un nou periòdich titolat 'El Eco del Litoral', que supleix losuspès 'Eco de la Costa', sent també republicà federal com eix.* Sembla que també va ser suspès i no se'n conserven exemplars.

La Restauració (1876-1923).

Els quaranta vuit anys de l'època que coneixem com la Restauració representen, per la premsa local, el moment de màxima concurrència. Sobretot pels periòdics de caire polític, que aquests anys es multipliquen pels virulents antagonismes ideològics, dibuixant un panorama diversificat i ple de polèmiques.

Fins el setembre de 1876, en què surt *El Mataronés*, no hi ha cap periòdic a Mataró. Del període anterior sabem que l'últim títol es va deixar d'editar a la meitat del 1873. Hi ha, dones, un interval de tres anys sense que cap publicació sortís per informar dels esdeveniments ciutadans. Josep Manen escriu el 16 de setembre del 1876: *Ha comentat la publicació del nou semanari 'El Matarones', que dóna a llum l'Institut de Indústria, Arts y Comers, instalat en l'edifici de la plassa que abans era Cassino Mataronés, a casa dita de Vilallonga*. I Josep Gualba escriu també que: *Hallándose continuadas en 'El Mataronés' las noticias de alguna importancia para esta ciudad, deja de continuarse esta Crónica*.

La premsa d'aquesta època segueix el model que en el capítol anterior hem ressenyat. Hi ha, però, algunes modificacions destinades a fer-hi més presents els continguts polítics. Perquè el que interessa, fonamentalment, és mostrar la pròpia ideologia i les seves virtuts. Els principals periòdics reflecteixen la lluita del poder entre liberals, conservadors, i l'alternativa al sistema bipartidista representada pels republicans federals. La premsa d'aquests partits tracta com a tema central l'administració de la ciutat i l'actualitat parlamentaria. També les qüestions ideològiques que serveixen de suport als partits respectius. La premsa obrera participa en aquestes controvèrsies en un lloc secundari, per l'escassetat dels seus mitjans, i la repressió que ha de patir.

Pels grups polítics del sistema va representar un cop fort el naixement i la progressiva implantació del regionalisme. A la premsa mataronina tenim un ample ressò d'aquesta evolució del marc de les relacions polítiques, amb diversos títols catalanistes de dreta i esquerra. Aquests canvis es comencen a produir en els darrers anys del segle XIX. Anys que també veuen la transformació ideològica de la premsa obrera de posicions socialistes a d'altres de caràcter anarquista. El republicanisme també farà, més endavant, el seu viatge cap a posicions radicals.

La premsa de Mataró reflecteix amb detall tota aquesta panoràmica, i hi té un lloc destacat tot el que fa referència a la política catalanista, amb els èxits de la Solidaritat Catalana i la Mancomunitat. També hi són tractades les notícies dels esclats revolucionaris i reivindicatius que es produeixen en aquells moments.

També s'editen publicacions religioses, culturals, satíriques, i butlletins, que per volum i interès no tenen la importància de l'altre premsa.

El dret d'impremta.

Restaurada la monarquia borbònica una mesura ve a regularitzar l'exercici de la llibertat d'expressió: el Decret de 29 de gener de 1875. És la primera acció legislativa del nou règim, que, amb aquest document fixa el marc de la tolerància en què es podia moure la premsa. La permissivitat arriba a les critiques de l'activitat política i administrativa dels diferents organismes de l'estat. Però es deixa de banda, prohibint-ho expressament, els atacs de tota mena al sistema monàrquic, a l'exèrcit, i alguna notícia relacionada amb els afers colonials. També cal assenyalar que el mateix any es va suprimir la llibertat de càtedra.

Varen anar complementant aquest decret diverses mesures ampliatives, fins el 7 de gener de 1879, en què apareix la llei que regula la llibertat de premsa proclamada per la Constitució de 1876. Aquesta llei sistematitzava tot el que feia referència a la premsa i l'edició, per tal d'exercir el control sobre les publicacions existents, i garantir que l'aparició de nous títols es fes sota les exigències polítiques del govern. El capítol de les limitacions a la llibertat de premsa és molt concret, i són considerats delictes: atacar la religió, els seus dogmes i personalitats, el monarca i la monarquia, el sistema polític i les seves institucions, l'organització de la família, la propietat, i un llarg seguit d'aspectes. S'estableixen també uns tribunals especials d'impremta, competents en els casos dels periòdics que no burlin les prohibicions expressades.

El febrer de 1881, el govern liberal de Sagasta concedeix un indult general pels delictes de premsa i impremta, i es sobreseuen moltes causes contra periòdics i periodistes. També és d'origen liberal la llei de policia d'impremta de 26 de juliol de 1883, que deroga tota la legislació anterior, considerant competents els tribunals ordinaris per a jutjar aquests delictes. Llei molt concisa en la seva part dispositiva, ja que només assenyala la normativa a

seguir per a l'edició de publicacions, i que va representar un canvi substancial, si ho comparàvem amb la situació anterior.
A partir d'aquest document l'evolució de la llibertat d'expressió la marquen diversos decrets que tenen el color liberal o conservador del govern en exercici. Cal ressaltar les accions que es varen prendre contra l'apologia del terrorisme, i les de setembre de 1896, que feien possible la supressió de la premsa anarquista i l'expatriació dels seus redactors. Mesures preses sota el clima dels atemptats d'aquells anys.

Altres decrets afecten les possibilitats que els militars dirigeixin o redactin periòdics, limiten la crítica a la forma de govern, i protegeixen les autoritats contra els insults i acusacions de l'oposició.

Com a conseqüència de l'assalt militar a la redacció del periòdic barceloní *Cu-Cut*!, el govern Moret va promulgar, el març de 1906, la Llei de Jurisdiccions, que atribuïa als tribunals militars els delictes contra la pàtria i l'exèrcit. Llei que va aguditzar el control de la premsa i va limitar els temes de debat públic. Va intentar resoldre els seus efectes la Llei d'Amnistia pels delictes de premsa de desembre de 1914.

Els anys següents, fins la Dictadura, es caracteritzen per l'aparició de mesures circumstancials de tipus restrictiu, com la censura de les informacions sobre la guerra mundial, o la supressió de la llibertat de premsa amb motiu d'algun fet revolucionari.

Cal destacar l'acabament de la censura prèvia per una Reial Ordre de 30 de juny de 1919, i algunes lleis d'ajuda econòmica a la premsa diària i altres publicacions.

Els partits del sistema.

Els anys inicials de la Restauració venen caracteritzats per la preponderància dels dos partits *turnantes* del sistema polític inventat per Cánovas del Castillo. Estructura bipartidista recolzada per la manipulació electoral i el suport del caciquisme. A través de diversos mecanismes d'influència i la falsificació del vot popular es fabricaven majories fidels als interessos dels partits conservador i liberal. Aquest abús tenia la seva realització primera en els governs locals. A Mataró tenim una mostra d'aquesta manera de fer quan repassem la premsa local dels anys esmentats. Va ser amb el qüestionament de l'estructura pel catalanisme polític que la davallada del bipartidisme es va

fer irreversible.

El primer títol a assenyalar és *El Mataronés* (1876). En aquesta publicació convivien els representants dels dos partits del sistema, en una tasca comuna informativa, al voltant de les innovacions científiques i tècniques més importants. Amb motiu de la llibertat de premsa de 1879 la unió es va trencar i cada grup, ja diferenciat, comença a fer propaganda de les pròpies alternatives polítiques. *El Mataronés* es va convertir en l'òrgan dels conservadors, i va sortir *El Clamor de la Marina* (1879), dels sagastins. Les circumstàncies històriques varen fer que aquests títols s'anessin transformant, i així trobem que a l'any 1883 surt *El Liberal*, òrgan del partit del mateix nom, que va durar fins l'any 1923.

En canvi els conservadors deixen d'editar la seva premsa l'any 1898, data en qué acaba *El Cronista*. El motiu l'hem de buscar en les dissidències que a la mort de Cánovas varen dividir el partit. Però la seva filosofia política i els seus representants varen tenir sempre el suport del *Diario de Mataró y su Comarca* (1895), que tot i els seus propòsits d'independència, fa propaganda dels candidats conservadors.

A les files liberals també hi ha exemples de dissidència crítica a Sagasta, que són expressades per *La Comarca* (1890), òrgan dels seguidors de Romero Robledo. Tots aquests títols són d'interès per a seguir les evolucions polítiques de la ciutat. Amb un matís, quan a conseqüència dels misteris del torn pacífic un dels partits del sistema passa a dirigir l'administració local, hem d'acudir a l'òrgan contrari per a intentar saber què passa a l'ajuntament, com funciona i les possibles extralimitacions que s'hi poden produir. Més útil és, en aquest aspecte, repassar la premsa republicana, que amb una gran dosi de passió, retreu aquests extrems per a deduir-ne un model de comportament polític.

Els diaris.

El primer diari mataroní és el *Noticiero Mataronés* (1894), de curtíssima durada, que va ser seguit pel *Diario de Mataró* (1895), també d'aparició breu. El mateix any sortia, com a continuació dels títols precedents, el *Diario de Mataró y la Comarca*, que va durar vint-i-cinc anys, i és la publicació de la ciutat amb mes números editats: passen dels set mil.

La premsa diària va arrelar perquè omplia un buit deixat per la premsa

partidista, massa decantada a la vessant de l'opinió i els articles ideològics. *El Diario de Mataró y la Comarca* també en feia de política, al costat, com hem vist, del partit conservador, però limitava els continguts estrictament polítics a les èpoques d'eleccions o a les crisis socials decisives. En els altres moments tenia el centre en la informació de la ciutat, les temàtiques religioses, i tot tipus de notícies. Aquesta encertada combinació va fer popular el Diari, però a la llarga la falta de renovació i aportació d'idees modernes, i la mateixa posició extremadament conservadora, va fer que l'acceptació minvés i el periòdic anés llanguint. La fi va ser diferida *in extremis* quan els propietaris varen vendré el títol a l'empresa de *La Nau*, que el va catalanitzar.

La publicació mes important del periodisme mataroní ha estat un altre diari que comença a ser editat l'any 1923: el *Diari de Mataró*. Però en transcórrer la seva vida fonamentalment en els anys de la Dictadura i la república és en aquells capítols on l'analitzem.

El nacionalisme.

L'estructura política de la Restauració va començar la seva fallida a Catalunya, amb el toc d'alarma que va representar la pèrdua de Cuba i el seu mercat. Aquest fet, i la crisi econòmica que va viure el país a finals de segle, i en els anys que van fins la Guerra Mundial, varen donar alè al nacionalisme. A conseqüència de la prosperitat insuficient d'aquells moments crítics neix el particularisme català, que té com a bandera política l'autonomia, i com a reivindicació econòmica el proteccionisme.

La premsa mataronina reflecteix molt bé les dues cares del moviment catalanista: la dretana dels grups que conflueixen en la formació de la Lliga Regionalista l'any 1901, i l'esquerrana dels republicans.

Dins la vessant nacionalista de la Lliga la primera publicació apareguda és *La Costa de Llevant* (1894), de caràcter comarcal, que va tenir una llarga duració, fins que la Dictadura la va prohibir. Un altre títol destacat va ser *La Nau* (1917), portaveu oficiós de la Lliga. *El Diari de Mataró* (1923) també sintonitzava amb els pressupostos d'aquest grup.

El catalanisme d'esquerra va editar quatre títols de poca durada, que, en general, tenen com a motivació les eleccions, i la necessitat de fer públiques

les alternatives socials i polítiques republicanes. Destacarem *Mestral* (1907), i *Fortitut* (1917), aquest darrer va tenir un ampli ressò pel seu caràcter cultural i heterodoxa.

Els grups republicans.

La premsa republicana va tenir molta força, en el capítol anterior ja hem referit el seu naixement i extensió ara, amb la república dissolta i restablerta la monarquia, els republicans s'organitzen esperant que el sistema, sentint-se consolidat, legalitzi la seva expressió pública. Quan la legislació ho permet, els federals tornen a fer sentir la seva veu i les pàgines de *El Anunciador de la Costa* (1879) acullen les seves proposicions de canviar el règim. Els títols d'aquest caràcter van canviant de nom, fins que l'any 1883 surt *El Nuevo Ideal*, que durarà fins 1919, columna vertebral de la premsa republicana a Mataró.

Totes aquestes publicacions seguien els principis de Pi i Maragall, home clau del republicanisme espanyol fins la seva mort l'any 1901. A partir de llavors els diferents sectors de la família federal varen patir algunes divisions i crisis, manifestades amb motiu de les eleccions, i que reflecteixen les pugnes dels personatges dirigents del partit sobre aspectes estratègics o, més sovint, de lideratge.

La més decisiva va ser la dissidència radical de Lerroux, que comença davant el front comú de la Solidaritat Catalana. Per als seguidors del radicalisme aquest moviment era un atemptat als interessos de la classe obrera. I criticaven tots els grups d'aquell pacte d'ocasió, sobretot als partits nacionalistes republicans que en formaven part.

La fundació del Partit Republicà Radical va tenir una influencia forta en el republicanisme mataroní, i el seu órgan *El Nuevo Ideal*, es converteix en representant dels seguidors de Lerroux.

El partit de Pi i Maragall, mentre aquest el dirigia, ja havia patit diferents escissions personalistes molt minoritàries. La premsa mataronina en reflecteix algunes: *La Voz del Litoral* (1885), dels republicans histories; *El Progreso* (1888), dels adeptes a Ruiz Zorrilla; i *El Demócrata* (1895), de la Unión Republicana.

En l'apartat anterior ja ens hem parlat de la part del republicanisme que formava a les files nacionalistes, i que comença a manifestar-se en la premsa l'any 1906.

La premsa obrera.

A conseqüència de l'esclat revolucionari de 1868 neix a Barcelona aviat la premsa de caràcter obrer, que en els seus inicis és d'ideologia socialista. Durant la Restauració, i amb la Internacional fora de la llei, el moviment obrer té una vida soterrada fins els últims anys de la dècada dels vuitanta. Tenim algunes dades per afirmar que en els anys de la prohibició a Mataró circulaven fulls informatius clandestins, però no se'n conserva cap exemplar. El juny de 1887 s'autoritza la constitució de sindicats, i l'any següent es regularitza l'existència de la UGT i, també, del PSOE, degut als canvis legislatius.

El periòdic que inaugura la premsa obrera a Mataró és *El Grito de los Oprimidos* de 1890, primer any que es va celebrar la festa obrera de maig. El varen seguir dues publicacions que, com aquest primer títol són socialistes, i, en un cas, *La República Social* (1896), es tracta d'un setmanari d'envergadura i força durada, si ho comparàvem a l'acostumat en aquest tipus de premsa.

Els darrers anys del segle XIX amb motiu dels assassinats anarquistes hi va haver una forta repressió. Quan les condicions ho varen permetre la premsa obrera va continuar l'activitat. Però la situació política havia canviat, i dels nou títols que surten de l'any 1906 fins l'any 1923, vuit són de caràcter anarquista.

Aquestes publicacions reflecteixen la dualitat del moviment entre anarquistes purs, i sindicalistes. La primera és *Nueva Vida* (1906), seguida per altres de molt curta durada. Hem de destacar les que representen el sector del Gènere de Punt, i el *Boletín del Ateneo Obrero* (1908-1911), organització connectada amb les escoles racionalistes.

Tota aquesta premsa expressa els llocs comuns de la situació de la classe, caracteritzada per l'extrema misèria i tota mena de carències socials. I té com a centre la propaganda de formes utòpiques de redempció, amb el complement de feixucs estudis teòrics, que representen l'afany de cultura enciclopèdica propi dels moviments obreristes d'aquests anys. També és corrent el recel davant les formes del nacionalisme.

Ressenyem l'existència, encara que no cau exactament dins aquest apartat, de diversos butlletins d'entitats mutualistes, cinc títols de 1908 a 1911, que incorporen una filosofia social de tipus catòlic.

La premsa catòlica i tradicionalista.

La premsa catòlica va tenir el seu millor moment en aquests anys. Es varen editar dotze títols relacionats d'una manera directa amb l'església, i entitats derivades. La publicació més destacada és *Lo Pensament Marià* (1907), òrgan central del catolicisme mataroní, que amb els anys es va convertir en un periòdic d'envergadura.

Els altres títols són tots menors al costat seu, i tenen com a motiu la informació als associats dels grups patrocinats per l'església. Hem de ressaltar, però, la premsa catòlica obrera, que té el seu origen a l'encíclica *Rerum Novarum* de l'any 1891, i en l'acció del pare Vicent que, a partir de 1880, va començar la seva obra fundacional de Cercles Catòlics: entitats especialitzades en l'adoctrinament dels obrers, amb la intenció de guanyar-los per les causes polítiques de la dreta. Varen sortir tres butlletins del *Círcol Catòlic* local, que en diferents etapes van de l'any 1907 a l'any 1936. També tenen la mateixa intenció el butlletí del *Sagrat Cor de Jesús per a Obreres*, i el de *Sant Josep per a Obrers*.

Hi podem afegir les revistes escolars que tenen com a missió relatar tot allò referit a l'educació cristiana. Són els òrgans dels col·legis: Valldemia, Salesians i Sagrada Família.

L'apartat tradicionalista té dos títols: *El Semanario de Mataró* (1883), i *Ressó de l'avior* (1908), de caràcter més o menys obertament carlins i que tenien com a fonament una lectura molt conservadora de la qüestió religiosa.

Però la influencia de la religió catòlica no acaba en les publicacions ressenyades, i que són les que d'una manera gairebé exclusiva tenen com a centre aquests continguts. Perquè deixant de banda la premsa obrera i republicana, tots els periòdics fan explícit el seu credo catòlic, i el seu suport als principis tradicionals de l'església. Amb algun matís per part dels liberals, però sense dissentiments notables.

Altres gèneres de premsa.

Pel que fa als butlletins, els que surten durant aquests anys no són massa nombrosos. Es tracta en general dels òrgans d'organitzacions professionals o econòmiques: la Cambra de Producció, l'Associació Professional de Dependents, la Cambra Oficial de la Propietat Urbana, el Centre d'Agricultors, i d'altres d'esportives, científiques, i de temàtica sanitària.

A l'apartat cultural hi ha algun butlletí d'entitats sardanistes, teatrals, etc. En aquest sentit cal destacar la labor de Ramon Puigbonet que, amb un notable afany de protagonisme, va treure cinc títols de revistes culturals, amb predomini dels continguts frívols. *Mataró Artístico* va ser una publicació de curta durada que incloïa biografies de mataronins il·lustres. *Nova Llavor* (1923), l'únic cas d'aquests anys de revista dedicada als infants.

Les revistes satíriques estan molt ben representades, i en surten catorze títols que, en gairebé tots els casos, són números únics. Acostumaven a sortir per un motiu concret: fet polític, eleccions, carnestoltes, innocents, etc. En d'altres casos ens trobem davant d'una operació planificada, com els cinc títols del *Cau Grillat*, que comencen a sortir l'any 1915, amb el propòsit de satiritzar el conservadorisme mataroní i l'estancament cultural de la ciutat.

Hi va haver títols d'una existència més perllongada, però la fragilitat d'aquest material, considerat de segon ordre, ha fet que no se'n conservin exemplars. I que només tinguem constància del nom i de la seva aparició.

EL MATARONES

Subtítol: *Revista del Instituto Industrial, Comercial y de las Artes. Periódico de Intereses Morales y Materiales*. Núm. 44, any IV (1 novembre 1879). *Semanario Popular de la presente ciudad y su partido*. Núm. 19, any VI (8 maig 1881). *Semanario Popular de la presente ciudad y su Comarca*. Núm. 1, any X (4 gener 1885). *Revista Semanal*. Núm. 1, any XI (6 gener 1886). *Semanario Popular Ilustrado*. Núm. 1, any XII (6 març 1887).
Any d'aparició: 1876.
Durada: Núm. 1 (17 setembre 1876) a núm. 17, any XII (9 octubre 1887).
Director: Pablo Fradera, Jacinto Puig, Miguel Mas, Salvador Bassa (en equip). José Pascual de Lentisclà (març 1879).
Col·laboradors: R. Saborit Thomas, José Badia, Ventura Marlet, J. Barba,

Ramon Golart, R. Gutiérrez, Joaquin Valentí.
Redacció i Adm.: Plaça de la Constitució, 5 (octubre 1876). Carrer Nou, 48, pral. (desembre 1878). Riera, 48 (abril 1881). Carreró, 21 (març 1887).
Impremta: José Abadal. Riera, 48. Viuda Verdós. Regomir, 2. Barcelona (juliol 1878). Hijas de Abadal (març 1879). Tip. Delclós y Bosch. Sta. Mónica, 2 (març 1887).
Gènere: Premsa informativa. Premsa política (març 1879).
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 240 x 160 mm. 370 x 270 mm., nº 9, any IV (2 març 1879). 425 x 310 mm., nº 44, any IV (1 novembre 1879). 232 x 153 mm., nº 1, any XI (6 gener 1886). 296 x 207 mm., nº 1, any XII (6 març 1887).
Pàgines: 4/12/16.
Preu: 0,25 pts. (gener 1886).
Subscripció: 1 pts. al mes.
Idioma: Castellà.

Si tuviera que juzgarse de la importancia moral y material de Mataró por su prensa periódica, mal parados quedaríamos los mataroneses, ya que hace tiempo ninguna publicación ve la luz en esta ciudad destinada a la defensa de sus intereses (...). Todo por Mataró, todo para Mataró. He ahí nuestra divisa. A todas horas, en cualquier ocasión se nos encontrará dispuestos, inspirándonos en nuestro lema, a la defensa de cuanto directa o indirectamente pueda contribuir al engrandecimiento moral y material de esta ciudad. La agricultura, la industria, el comercio, las artes, la enseñanza, la caridad, la beneficencia, las mejoras locales, los intereses del partido judicial, todo merecerá por nuestra parte atención preferente, sin que jamás penetremos en el enojoso terreno de las personalidades, ni tampoco en el vedado campo de las discusiones políticas y religiosas, ni en las que guarden relación con el capital y el trabajo.

Primera etapa.

En els seus inicis *El Mataronés* era l'òrgan d'expressió del *Instituto Industrial, Comercial y de las Artes*, entitat fundada per: *las clases que cifran su sustento en la industria y en el comercio, al objeto de fomentar esos dos elementos de la riqueza pública y para impulsar, al mismo tiempo, cuantas mejoras sean de interés para la localidad*.

Els temes econòmics prenen una rellevància especial dins el setmanari, que

tenia, com afirma, el propòsit de defensar els interessos de la ciutat i informar de tot el que hi succeïa. Els apartats temàtics eren: *Sección Local*, gasetilla d'esdeveniments de redacció molt curta, i que al llarg dels anys va prenent més relleu; la *Correspondencia*, publicava les cartes dels lectors; *Variedades*, secció on tenien cabuda les notícies i comentaris curiosos, estadístiques, ciència, invents, etc.; la *Sección Industrial*, donava notes econòmiques i de l'estat del desenvolupament industrial d'arreu; la *Revista de Espectáculos*, comentava les obres de teatre representades a la ciutat, en uns anys en què aquesta diversió pública tenia un relleu de primer ordre. Altres seccions es referien a temes religiosos, literaris, judicials, oficials, la meteorologia, i tancava amb les pàgines d'anuncis.

El lloc on es tractaven els temes de fons i els fets més transcendents de la setmana eren les primeres pàgines. Els centres d'interès que hi trobem incloïen els aspectes més insòlits, i així, al costat d'articles sobre *la marina mercante española*, o *el telégrafo y la taquigrafía*, n'hi ha d'altres sobre la *acción fisiológica del café* o *las enfermedades del naranjo*. En conjunt es tracta de conèixer, i de contribuir *al engrandecimiento moral y material de esta ciudad*, que tan present tenia la redacció.

A grans trets les matèries més importants objecte d'atenció són les de caràcter econòmic: el gènere de punt, la qüestió aranzelària, les crisis industrials, el comerç, el tren, els consums; temes culturals: el teatre, l'ensenyament i l'activitat artística en general; aspectes legislatius: llei de quintes, legislació agrícola, de ramaderia, etc.; temes socials: cooperativisme, higiene, el joc, la prostitució, etc.

El tema agrícola hi apareix en relació als cultius, l'agronomia, la filoxera, etc. Però la redacció tenia un concepte del pagès i el seu món que hem de fer notar: *El trabajo, la inteligencia, el dinero, que no otra cosa són la industria y el comercio, y donde están estos elementos está la vida, la actividad, la fuerza. No es esto decir que olvidemos otro elemento constitutivo de la riqueza pública, la agricultura, pero es éste por naturaleza un elemento apático, indolente, indolencia y apatía que se inocula en sus representantes, y por esto las poblaciones simplemente agrícolas són siempre las más inactivas y reacias a toda reforma y había de ser trabajo inútil buscarle para que contribuya a lo que podríamos llamar renacimiento industrial y comercial de Mataró*.

Els temes ciutadans es referien a la necessitat de reformes i millores de

caràcter urbà. Les considerades indispensables eren: *el plano de reforma y ensanche de Mataró (...), el aumento del caudal de aguas (...), el ensanche de la plaza de la Constitución (...), el embarcadero (...), la habilitación de su aduana (...), las aceras (...), el desvío de las rieras (...), la reunión en un edificio del común de todas las escuelas públicas*, i la reparació de les vies de comunicació.

S'interessen per les activitats de l'ajuntament i ressenyen les sessions. Amb el nom de *Cosas de Mataró*, i pseudònim Pepito, publiquen una mena de cròniques sobre les vetllades i festes de la ciutat: Carnestoltes, l'Ateneu, el Casino, les Fires, etc.

Hi ha també una sèrie de matèries de difícil classificació que incideixen en la informació educativa a què ens hem referit: *Nuevo horno para cocer el pan*, *El carácter catalán*, *Los astrólogos y el vulgo crédulo*, *La raza canina*, *Fabricación del papel*, *El origen de la vida*, i d'altres.

Publiquen discursos llegits a l'Ateneu o al mateix Institut per gent com Garcia Oliver, que va ser molt ben tractat pel setmanari, convertint-se, en aquesta primera etapa, en òrgan de la seva actuació pública a l'ajuntament.

Temes de segon ordre són el religiós i el literari. El religiós hi és tractat durant les festivitats anyals d'aquest caràcter. I el literari amb poemes i textos narratius d'autors com José Millán, Gerónimo Soler, Ramón Golart, P. C. Fernàndez, etc. En aquesta etapa tant pel format com per l'estructura s'inspirava en el *Diario de Barcelona*.

Segona etapa.

El Mataronés del caràcter enciclopèdic i il·lustrat dels primers anys va anar derivant a la temàtica política. I l'afirmació fundacional de *nada de política; nada de personalidades*, a finals de 1878 canvia donant pas al suport incondicional al partit conservador.

Els sectors liberals que convivien amb els conservadors dins la mateixa publicació, amb un pacte de no polititzar partid'ariament el setmanari, l'abandonen per a fundar *El Clamor de la Marina*. És el grup del partit Constitucionalista de Garcia Oliver, que en la fusió posterior formarà part del partit Liberal-Dinàstic. Els que controlen *El Mataronés* passen a militar a les files de Cánovas del Castillo.

I del caràcter informatiu i formatiu dels primers anys passa, després d'un canvi d'estructura, a tenir com a centre els temes polítics i ideològics en defensa de les idees i actituds del partit Conservador en el govern. I és constant l'enfrontament amb els sectors sagastins representats pel setmanari esmentat.

També hi ha un lloc per altres temàtiques, sobretot per la religiosa: *Necesitamos religión católica para arrojar la inmunda levadura de nuestro espíritu; monarquía limitada para restablecer el orden, la verdadera libertad, la santa justicia, principios fundamentales de toda sociedad bien organizada*. I proclamen els grans principis conservadors: *Religión, Patria, Familia y Propiedad, piedras angulares del edificio social*.

En aquesta etapa la publicació la formaven les seccions religiosa, d'anuncis, gasetilla, *remitidos*, *Ecos de Madrid*, i la primera pàgina amb els editorials i articles de fons.

Però més important que la defensa dels propis interessos és l'atac als dels altres. Així *El Mataronés* és un setmanari centrat en la lluita contra els partits contraris i les seves publicacions: *El Clamor de la Marina*, *El Liberal*, *La Verdad*, i *El Ideal Moderno*. I té pagines senceres dedicades a l'insult setmanal als polítics antagonistes.

Temes notables són els referents a les eleccions que es varen dur a terme en aquells anys, donant sempre suport a les candidatures conservadores. Tracten també de la gestió de l'ajuntament, amb crítiques quan l'administren els contraris, i lloances quan ho fan els propis homes. La política nacional hi té un lloc destacat a través de les cròniques dels esdeveniments del parlament, i amb les notícies bèl·liques de Marroc i Cuba.

A finals de 1881 *El Mataronés* va tornar d'alguna manera a l'esperit que havia animat la publicació en els seus inicis. I, sense abandonar el credo polític conservador, fan un periòdic amb una presència més important de temes culturals. I tornen a tenir-hi relleu el món de la ciència, l'economia, la societat, etc. I d'àmbit local parlen de *La Obrera Mataronense*, la indústria, el sindicat gremial, l'hospital, el *Banco de Mataró*, i les *Escuelas Pías*, entre un variat conjunt de temes.

És d'interès la crònica de l'estada a Mataró de Pi i Margall el juny de 1881; la

de Víctor Balaguer l'agost de 1882, amb motiu d'un míting proteccionista; i l'edició a terminis de les obres: *Iluro*, d'Antonio de Bofarull y Brocà, i el *Catálogo por orden alfabético de los Mataronenses màs ilustres*, de l'arxiver municipal Josep Manen.

En aquests anys continuen les polèmiques amb els contraris polítics, però són menys virulentes, i es centren, sobretot, en l'administració local.

El gener de 1885 amb motiu d'un altre canvi d'estructura publiquen la següent intenció programàtica, que és un bon resum de la seva ideología: *Religión: Católica Apostólica y Romana. Política: Monárquica, dinástica y conservadora. Administración: moralizada, descentralizada y simplificada. Distinción y deslinde entre lo religioso, lo político y lo administrativo. Formalidad, publicidad y conocimiento completo y rigurosa observancia de las disposiciones legales en todos los actos de gobierno y administración de la localidad*.

La revista va anar perdent qualitat i interès a mesura que passaven els anys. En començar 1886 redueixen el format i es dediquen a mantenir l'edició, ocupada gairebé en la seva totalitat pels anuncis, i amb molt poca informació.

Va deixar de publicar-se el 12 de desembre de 1886, i torna el 6 de març de l'any següent. Però va durar pocs mesos i el 23 d'octubre de 1887 Pascual de Lentisclà firmava un full de comiat, que acaba definitivament amb el setmanari. En aquesta última època varen publicar dos suplements. Un d'artístic i literari sobre Jaume Isern. I un de satíric anomenat *Lo Regidor Matheu*, que estudiem apart.

EL MATARONÉS

Subtítol: *Boletín de noticias y anuncios*.
Any d'aparició: 1886.
Durada: Núm. 1 (3 gener 1886) a núm. 31 (18 abril 1886).
Redacció: Riera, 48.
Impremta: Hijas de Abadal.
Gènere: Premsa informativa.
Periodicitat: Bisetmanal/Quinzenal.
Impressió: Tipografia.
Format: 232 x 153 mm.

Pàgines: 2/8.
Preu: 2 quarts.
Subscripció: 1 ral al mes.
Tiratge: 800 exemplars.
Idioma: Castellà.

Es tracta d'un suplement que ocasionalment va treure el setmanari *El Mataronés*. El formaven noticies de la ciutat i pàgines de propaganda. Va desaparèixer per integrar les seves seccions dins el setmanari.

MATARÓ IL·LUSTRAT

Publicació de la qual no n'han pervingut exemplars. Joaquim Bartra la situa en l'època de *El Mataronés*, o sia al voltant dels anys 1876 a 1887. Diu també que es tracta d'un número únic.

EL CAP DE BOU

Publicació de la qual no es conserven exemplars. Joaquim Bartra la situa a l'època de *El Mataronés*. O sia de l'any 1876 a 1887. El títol fa referència al qualificatiu de Mataró *ciutat dels caps de bou*. L'origen d'aquest mot segons l'historiador Pellicer ve dels relleus que adornaven el portal de Barcelona. El caràcter bucrani dels quals va excitar la imaginació dels forasters, la qual cosa, afirma l'erudit: *hizo pronto cundir el mal gusto de trasladar el calificativo desde el friso dórico a los habitantes de una ciudad que, en todas épocas ha contestado a tales ridiculeces dando al mundo hijos eminentes en virtudes y ciencias.*

EL CLAMOR DE LA MARINA

Subtítol: *Periódico de intereses morales y materiales. Periódico político y de intereses materiales.* Número 3 (19 abril 1879).
Any d'aparició: 1879.
Durada: Núm. 1 (6 abril 1879) a núm. 8, any V (5 setembre 1883).
Redacció: Sant Josep, 34.
Impremta: Abadal. Riera, 48. Tipografia de Anita Abadal, a cargo de J. Escofet. Sant Josep, 34, núm. 6 (juny 1879).

Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal. Quinzenal (agost, 1879).
Impressió: Tipografia.
Format: 380 x 280 mm. 450 x 330 mm. núm. 10 (30 agost 1879).
Pàgines: 4.
Preu: 1 ral.
Subscripció: 4 rals al mes.
Idioma: Castellà.

Nuestro periódico no viene inspirado bajo ningún principio político, no obedece a otras miras que la defensa de los intereses del Distrito haciéndose eco de los clamores de nuestros navegantes, comerciantes, industriales y agricultores que no cesan porque continúan las causas que los motivan (...). Como mataronense abogaremos también principalmente por nuestra localidad procurando que nuestras opiniones respondan siempre a los deseos públicos inspirados como estarán en el bien general.

Malgrat aquesta voluntat d'independència el setmanari és des dels seus primers números òrgan del partit Constitucional de Sagasta. I té com a propòsit contrastar la seva actitud política amb la del govern conservador: *Nuestro liberalismo de hoy no está destinado sinó a formar contraste con el absolutismo del Mataronés.* Referència al setmanari dels partidaris de Cànovas. Les polémiques que varen enfrontar els dos setmanaris varen ser intenses, i tenien com a centre l'administració municipal. Els insults i atacs mutus varen anar sempre lligats a les sessions de l'ajuntament, i a les conteses electorals quan els dos partits s'enfrontaven.

La motivació electoral genera la pròpia existència del periòdic, que surt per a donar suport al candidat constitucionalista a les eleccions municipals d'abril de 1879. En perdre els comicis acusen la junta electoral, dominada pels conservadors, de manipulació del vot.

Un enfrontament d'alçada es produeix les eleccions municipals de maig de 1881, quan donen suport al *Comité Liberal*, coalició de candidats propis i homes del republicanisme federal. Les relacions amb aquest darrer partit varen ser molt bones, col·laborant en alguns comicis, i ressenyant la figura de Pi i Margall.

A les eleccions a diputats a Corts de novembre de 1881 recolzen la candidatura de Garcia Oliver, candidat liberal pel districte que les va vèncer.

D'aquest havien publicat moltes notes i parlaments quan era conseller municipal. Ara en el seu nou càrrec ressenyen la labor que va dur a terme, i alguns dels seus discursos parlamentaris.

En quant a la ideologia dels liberals, tal com apareix en aquest setmanari, destaca en el pla econòmic l'actitud proteccionista, i la política de no intervenció en els conflictes entre patrons i treballadors. La seva posició és la de garantir el dret de vaga i el dret al *lock out*, i deixar que les forces socials solucionin per elles mateixes les seves controvèrsies.

Un altre dels aspectes característics és el racionalisme en matèria de religió. Tot i anant a favor del cristianisme i el catolicisme, ataquen les institucions de poder que s'amaguen darrera la pantalla religiosa: *confundiendo lastimosamente los intereses de la Religión con los intereses de los Religiosos.* Proposen una lectura moderna de la Bíblia, i van a favor de reformes com el matrimoni civil. La temàtica contra la religió constituïda es va fent mes present en els darrers anys del setmanari. El periòdic va patir alguna multa imposada pels consistoris conservadors. I, en el període gener/abril de 1881, no es va publicar.

Les seccions seguien el motlle corrent a l'època. I tenia com a notable la *Sección de Fondo*, amb articles dels temes més diversos que, si a vegades es centraven en l'administració local o la política espanyola, d'altres parlen de la marina mercant, la indústria de gènere de punt al vapor, etc. La *Sección Local* era el lloc destinat als atacs dels conservadors.

Quan pren possessió del govern Práxedes Sagasta i a Mataró el seu partit guanya les eleccions municipals, deixen de publicar el setmanari, que només sortirà, amb intermitències, per a denunciar els atacs dels canovistes a l'ajuntament liberal.

Creado 'El Clamor de la Marina' para defender los derechos y las libertades populares que escarnecía osadamente en aquella sazón el partido conservador, desde las alturas del poder; una vez arrollados por los acontecimientos los señores Cánovas y Romero que simbolizaban aquella situación, y destruidas por la mano de nuestros hábiles gobernantes actuales, casi todas las causas del profundo malestar que en aquellos tiempos se sentía, nuestro periódico carece ya del objetivo que sus redactores se proponían alcanzar. I després d'alguns pocs números desapareixen. El darrer informa de la mort de Garcia Oliver.

EL ANUNCIADOR
EL ANUNCIADOR DE LA COSTA Núm. 17 (1 desembre 1879).

Subtítol: *Periódico de avisos y noticias. Semanario de anuncios y noticias* Núm. 40 (29 febrer 1880).
Any d'aparició: 1879.
Durada: Núm. 1 (5 juliol 1879) a núm. 40 (29 febrer 1880).
Redacció: Sant Josep, 34.
Impremta: Anita Abadal. Sant Josep, 34.
Gènere: Premsa informativa.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 74 x 197 mm. 313 x 212 mm., núm. 2 (13 juliol 1879).
Pàgines: 2/4.
Preu: 4 quarts.
Subscripció: 10 rals al trimestre.
Idioma: Castellà.

Mataró, cuyo desarrollo comercial e industrial va siempre en progreso, siente cada día más la necesidad de una publicación que tienda a favorecer a los industriales y comerciantes, ya por la economía del precio, ya por la facilidad en dar a conocer sus productos o artículos.

El setmanari tenia com a lemes els següents: *EL ANUNCIO facilita el comercio, la construcción y el ensanche de los pueblos. EL DEBER de un industrial es hacer público el domicilio de sus talleres o fábricas.* Les seccions eren destinades a fer propaganda de tot allò que fos relatiu a la vida econòmica local.

A la primera pàgina acostumava a anar-hi un recull de petites noticies i esdeveniments d'actualitat, seguides per les notes econòmiques, i una miscel·lània amb anècdotes i acudits. Però la part mes important de l'espai era destinada als anunciants i als seus productes. Com a complement publicava un poema de Salvador Llanas i Rabassa. El periòdic es va deixar de publicar per tal de fer sortir un altre títol: *La Verdad*.

LA VERDAD

Subtítol: *Semanario popular, ciencias, literatura, intereses morales y*

materiales.
Any d'aparició: 1880.
Durada: Núm. 1 (7 març 1880) a núm. 31, any II (31 juliol 1881).
Director: Salvador Llanas.
Col·laboradors: R. Saborit, Ramón Golart.
Redacció i Adm.: Sant Josep, 34.
Impremta: De Anita Abadal.
Gènere: Premsa informativa.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 358 x 260 mm. 430 x 304 mm., núm. 36 (novembre 1880). 358 x 260 mm., núm. 38 (novembre 1880). 430 x 304 mm., núm. 12, any II (març 1881). 358 x 260 mm., núm. 28, any II (juliol 1881).
Pàgines: 4.
Subscripció: 2 rals al mes.
Idioma: Castellà.

Publicació informativa sense massa personalitat. L'estructura estava composta per seccions fixes com: *Sección Local*, on es tractava l'actualitat ciutadana; *Sección literaria*, amb poemes de R. Saborit, Amalia Domingo, Jaime Capdevila, Ramón Golart, i molts de Salvador Llanas; la *Revista Teatral*, anunciava i ressenyava els esdeveniments d'aquest caràcter a Mataró. Destinava una gran part del seu espai a la publicitat.

A la primera pàgina hi havia els articles de caràcter informatiu, amb temes sobre l'*Ateneu Mataronès de la Classe Obrera*, la instrucció primària, la indústria, la llibertat de pensament, la religió, la missió de la dona, els excomunicats, i d'altres de literaris sobre l'estiu, el mar, els pagesos, etc.

La Verdad que va començar com a publicació independent i amb un caràcter informatiu general, es va anar desplaçant a temes de tipus social i polític. I cap als darrers temps de la seva edició sintonitzava amb les idees dels republicans federals. Aquesta politització el va dur a atacar la religió institucional tot defensant una religiositat natural. En són exemples diferents articles, com l'anomenat: *La razón en busca de la fe*. De caràcter literari va ser l'homenatge a Zorrilla, i la publicació de la *novelita fantástica*: *Adela*.

Es va deixar de publicar per a donar pas a un nou títol de més envergadura: *el nuevo periódico que viene a sustentar los regeneradores principios de la civilización y del progreso de nuestro siglo*. Era *El Ideal Moderno*.

EL COLEGIAL

Subtítol: *Periódico Moral y de Buen Humor.*
Any d'aparició: 1880.
Durada: Núm. 1 (17 març 1880) a núm. 7 (4 juny 1880). Any II, núm. 1 (17 març 1881).
Director: Domingo Solsona Serra.
Edita: Escuelas Pías de Mataró.
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Setmanal. Quinzenal (any 1881).
Impressió: Cal·ligràfic.
Idioma: Castellà.

El Colegial era escrit a mà, amb dibuixos del mateix director. El contingut el componien seccions sobre: novetats, part recreativa, jeroglífic, temes literaris, música, religió, noticies, etc. El núm. 5 era dedicat a la poesia. Aquesta publicació en els moments de fer la investigació no és localitzable. I les informacions són extretes de la ressenya de Joaquim Bartra, i de la nota publicada per la revista escolar *Lux* (1947) al seu núm. 2. Sembla que en varen sortir alguns números.

EL IDEAL MODERNO

Subtítol: *Órgano de Intereses Locales y Generales.*
Any d'aparició: 1881.
Durada: Núm. 1 (7 agost 1881) a núm. 38, any III (30 setembre 1883).
Redacció i Adm.: Sant Josep, 34.
Impremta: De Anita Abadal. Sant Josep, 34.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 520 x 270 mm. 450 x 330 mm. (gener 1882).
Pàgines: 4.
Preu: 6 quarts.
Subscripció: 1 pts. al mes. 2 rals al mes (gener 1882).
Idioma: Castellà.

Amantes de la fraternidad universal, estaremos al lado de aquellas sociedades tan perseguidas en algunos tiempos, tan acriminanadas hoy

mismo por los partidos de una secta inquisitorial y absorvente. Venen a defensar las grandes y sacrosantas màximas de Libertad, Igualdad y Fraternidad Universal.

Aquest setmanari continua la publicació republicana federal *La Verdad*, i al seu temps va ser seguida pel títol *El Nuevo Ideal*.

Els temes es reparteixen a les seccions: *Correo extranjero*, C*rónica local*, *Crónica general*, *Telegramas*, *Variedades*, etc. La primera pàgina feia referència a qüestions culturals, un dels interessos més constants de la redacció: *Blandiendo la bandera del progreso, en la cual va escrita en caracteres indelebles la palabra Justicia, y atendiendo que el Mal no tiene otro origen, ni más auxiliar que la ignorancia, nos esforzaremos en ilustrar, cuanto podamos, a nuestros lectores, acerca los vicios de las instituciones actuales, indicando al mismo tiempo los medios de combatirlos.*

Els temes científics tracten les qüestions divulgatives més insospitades, com l'estudi de l'univers, la instrucció popular, Franklin, *la colocación entre los chinos, Egipto económico*, etc.

La redacció reclamava: *Progreso incesante y Reformas en todos los ramos, basados en estricta Justicia*. I es referia als temes polítics sobre la llibertat de reunió i associació, donant suport a les candidatures del *Comité Republicano Federalista del distrito de Mataró*.

Cal remarcar la ideològica maçònica i profundament anticlerical del setmanari. Publiquen molts articles sobre la falsedat dels miracles bíblics, fet que va dur-los a polemitzar amb publicacions com *El Mataronés*, *El Clamor de la Marina* i *El Semanario de Mataró*. D'aquest darrer en diuen: *La publicación de 'El Semanario de Mataró' sobre papel y por medio de la imprenta, es un verdadero abuso; porque las ideas de dicho periódico sustentadas, perteneciendo, como pertenecen, al siglo décimo, y no al décimo nono, para estar en carácter, deberían publicarse manuscritas y sobre pergamino.*

El setmanari va ser suspès del 29 de gener de 1882 al 10 de setembre del mateix any.

EL SEMANARIO DE MATARÓ

Any d'aparició: 1883.
Durada: Núm. 1 (3 juny 1883) a núm. 22, any XIII (25 maig 1895).
Director: Luis Viladevall Malgà.
Col·laboradors: José Nunell, Pedro Nolasco, Aurelio de Vadavia, Dr. Fornells, Lorenzo Andreu, Salvador Llanas.
Redacció: Carreró, 13. Riera, 64 (juliol 1883).
Impremta: H. Abadal. Tipografia Timbre Imperial. Escudillers, 12. Barcelona. Sucursal en Mataró, Riera, 64 (juliol 1883). Feliciano Horta. Argentona, 31 (desembre 1884).
Gènere: Premsa informativa catòlica.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 330 x 220 mm.
Pàgines: 8 + 4 de cobertes.
Preu: 1 ral.
Subscripció: 1 pts. al mes.
Idioma: Castellà.

Entre los numerosos y profundos males que han producido las revoluciones modernas, figura un bien precioso que probablemente no será estéril para el porvenir: la resistencia que en todas partes organizan los católicos, contra la impiedad amenazadora o triunfante (...), en nuestra ciudad donde la propaganda antirreligiosa tanto se afana en multiplicar el número de sus adeptos, bien poco se hace para contrarrestar tan funesto empeño: las fuerzas católicas desalentadas y dispersas permanecen inactivas, en una lamentable indiferencia.

Estas consideraciones dejan ya entrever el objeto de nuestro modestísimo semanario: Tenemos el propósito inquebrantable de permanecer absolutamente agenos a la política y a toda pasión de partido, si bien abrigamos la intima persuasión de que no es posible regenerar las sociedades modernas sin el triunfo completo de la doctrina católica en el orden moral y sin que los Papas recobren el poder temporal que les fue violentamente usurpado y que es la mayor garantía de la independencia de la Iglesia.

El Semanario de Mataró tenia un contingut general de tipus religiós. El fragment citat resumeix els propòsits que orientaven la redacció, molt

acusada, pels altres periòdics locals, de defensar posicions carlines. El caràcter polèmic de molts articles els va dur a mantenir dures controvèrsies sobre afers dogmàtics.

El tema religiós el tractaven amb notícies de tota mena sobre el culte local. I d'altres d'intenció mes ampla: pastorals del Papa, notes de divulgació catòlica, sobre la sang de Sant Genar, els miracles, el catolicisme i la democràcia, la classe obrera, etc. Els anatemes més durs els varen rebre les escoles laiques, els espiritistes i els maçons.

Un altre aspecte era el format pels articles divulgatius, de temàtica molt amplia: els eclipsis, el tren, els banys de mar, la higiene, les vacunes, l'agricultura, la ciència, etc., sempre buscant la formació del lector i la curiositat de la noticia. És notable el relleu de la part cultural, amb articles sobre les activitats ciutadanes i la història de Mataró. Alguns tenen com a centre: la missa de mossèn Blanch, l'arqueologia, el passat medieval, les festes tradicionals de la ciutat, biografies de mataronins il·lustres, etc. Publicaren en episodis els *Estudios Arqueológicos sobre Mataró*, de Josep M. Pellicer. També la monografia *La Iglesia Parroquial de Santa María de Mataró*, de Manuel Borràs de Palau.

D'àmbit literari ho són poemes d'escriptors com Verdaguer, Marià Aguiló, Pons i Gallarza, Francesc Matheu, B. C. Aribau, Costa i Llobera, Jaume Collell, Constantí Llombart, Dolors Monserdà, i dels mataronins Puig i Cadafalch i Terenci Thós.

L'estructura seguia la d'altres publicacions, amb els apartats de religió, gasetilla, anuncis, meteorologia, etc. És remarcable que les notes informatives d'interès local hi tenen un lloc i un tractament destacat. Així les incidències mataronines s'hi veuen reflectides amb una dimensió que no tenen en altres periòdics exclusivament polítics.

Va deixar de publicar-se en haver arribat a un acord amb el *Diario de Mataró* per editar conjuntament un nou títol *Diario de Mataró y la Comarca*. La redacció s'acomiadava amb aquestes paraules: *La causa principal que nos mueve a desaparecer transformándonos, es el acelerado pulso con que vive la actual sociedad; la vida agitada que a todos nos arrastra y precipita y que exige en el acción del periódico mayor vigor, más eficacia y por lo mismo un esfuerzo más continuo que no puede conseguirse con una edición semanal.*

EL NUEVO IDEAL

Subtítol: *Periódico Republicano federalista. Periódico republicano democràtico federalista*. Núm. 7 (18 novembre 1883). *Órgano del Partido Republicano Democràtico Federalista*. Núm. 249 (25 agost 1889). *Órgano del Partido Republicano Democràtico Federalista Radical*. Núm. 1.203 (25 setembre 1908).
Any d'aparició: 1883.
Durada: Núm. 1 (7 octubre 1883) a núm. 1.864, any XXXVII (22 març 1919).
Director: José Viñas (gener 1893). Antonio Franquesa y Sivilla (any 1896). Juan Ventura (any 1906). Julián Nogueras (any 1908). Joaquín Morera (any 1912). J. Cunill (any 1914).
Col·laboradors: A. Sànchez Pérez, Carlos Martí, José Ramón Masdeu, Arturo Molina, Laureano Villarrubia, Enrique Fornells, José Vives, A. Cuadras, Jaime Floris, José Abril Argemí, J. Sans Montaña, José Comas.
Redacció i Adm.: Sant Josep, 34. Barcelona, 18 (novembre 1883). Riera, 74 (juliol 1885). Riera, 30 (octubre 1892). Pl. Sta. Anna, 8, 1º (febrer 1903). Pl. de la Llibertat, 8, 1.° (febrer 1909). Pl. de Pi y Maragall, 8 i 10 (desembre 1909). Palmarola, 4 i 6 (agost 1918).
Impremta: Anita Abadal. Sant Josep, 34. Juli Pons. Palau, 22 (agost 1889). L. Escobet. Palau, 22 (setembre 1891). Horta. Argentona, 29 (octubre 1891). Vilà. Palau, 22 (març 1894).
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal. Quinzenal (agost 1889). Setmanal (juliol 1891).
Impressió: Tipografia.
Format: 400 x 280 mm. 460 x 340 mm., núm. 7 (18 novembre 1883). 320 x 230 mm., núm. 1.830 (7 juny 1918).
Pàgines: 4. 2 (maig 1918). 4 (juny 1918).
Preu: Mig ral. 15 cts. (agost 1889). 5 cts. (setembre 1904).
Subscripció: 2 rals al mes. 30 cts. al mes (agost 1889). 50 cts. al mes (agost 1891).
Idioma: Castellà.

El Nuevo Ideal és una de les publicacions mataronines que ha tingut una durada més llarga, amb un total de trenta-set anys fent sentir la veu dels republicans federals a la ciutat. Els propòsits inicials eren de promoure: *la libertad en su expresión màs genuina, más íntegra, más gráfica, más lata y más sincera; tal es la Federación en su sentido republicano. Nosotros venimos al estadio de la prensa a propagar y a sustentar este principio.*

I naixia amb una filosofía que els redactors expliquen així: *La Federación reúne al puritanismo en los principios políticos, la moralidad en los principios administrativos. El hombre autónomo: dueño de su voluntad y de su albedrío, ante la idea de su propia dignidad se impone a sí mismo los deberes mutuos y recíprocos que está obligado a guardar para con sus conciudadanos. La ley, desde el momento que emana de todos es también por todos acatada: el derecho de un ciudadano concluye en donde el derecho de otro ciudadano comienza; y el hombre que pretende ser más libre es aquel que se enorgullece en ser el primer esclavo de la ley (...). Yerran lamentablemente los que opinan que dentro de las doctrinas federalistas tan solo caben ciertas clases sociales. Nuestro partido no es, no puede ser esclavista puesto que precisamente está contra todos los esclavismos, contra todas las prerrogativas, contra todos los privilegios.*

Aquest setmanari va ser només de caràcter polític, i en les seves pàgines les opinions tenen un lloc central. En canvi la temàtica de successos locals i nacionals hi té un tractament de segon ordre. Destaquen en primer lloc les informacions que parlen de l'activitat del partit republicà-federal a Mataró i la comarca. Sempre en contraposició a les actituds i criteris dels òrgans informatius dels partits antagònics. Les polèmiques que varen mantenir contra tota l'altra premsa partidista foren memorables, i destacarem les que els varen enfrontar amb motiu de la *Solidaritat Catalana*.

Òrgan dels republicans federals.

La publicació té dues grans etapes, la primera comença amb la seva fundació i arriba fins el setembre de 1908. En aquests anys defensen el programa del partit de Pi y Margall, de qui publiquen molts escrits polítics, manifestos, parlaments, etc. Posteriorment a la seva mort inicien una columna gairebé setmanal que sota el títol *Del Maestro*, recull els seus pensaments i criteris. També publiquen textos de Nicolás Salmerón, José M.a Valles y Ribot, i d'altres.

L'anàlisi política es centra en la crítica al bipartidisme, l'atac als carlistes, i en la denuncia de la manipulació electoral que fabricava majories falses. Sempre amb la intenció explícita de propagar el canvi d'estructures per a transformar el país. A tal fi, a més dels articles dels col·laboradors locals, en recollien d'altres de la premsa federal d'arreu.

El setmanari reflecteix molt vivament els períodes electorals. Quan es convoquen eleccions generals o municipals, tota la màquina del partit es posa en funcionament, i *El Nuevo Ideal* fa de caixa de ressonància de les propostes de transformació política, i de les denúncies dels contraris. També de les polèmiques amb altres fraccions del republicanisme que trenquen la unitat.

Dos temes prominents varen ser: la qüestió catalana i tot el referent a la classe obrera. Pel que fa al catalanisme recolzen els moviments que reivindiquen l'especificitat del poble català i fan la proposta de federació espanyola. I deixen ben clara la seva posició contraria a qualsevol exclusivisme o tracte de preferència. El tema obrer hi té encara un lloc més rellevant a través d'articles que defensen la justícia distributiva i la necessitat d'anivellar les desigualtats. En aquest sentit fan campanyes de suport als vaguistes dels conflictes locals, i per la festa del treball conviden a celebrar-ne la significació reivindicativa. Això tenyit sempre per una actitud antisocialista.

També varen tractar el tema polèmic, en aquell temps, de la religió defensant la separació de l'estat i l'església. Però el seu anticlericalisme és matisat, i no arriba a la duresa ideològica que caracteritzarà la publicació, anys a venir. Com a conseqüència d'aquesta positura donen suport a l'escola laica.

Quan va esclatar la guerra de Cuba, es varen enfrontar amb la política colonial del govern. I fan la següent proposta: *las colonias no es posible ni conservarlas perpetuamente, ni regirlas por el absurdo sistema de la desconfianza (...). La autonomía, sólo la autonomía, es la que puede salvar hoy nuestras colonias.*

Com a complement publicaven articles de les temàtiques mes diverses: curiositats, noticies, ciència, higiene, etc. El seu director Antoni Franquesa hi va publicar en episodis un treball mèdic. La secció C*rónica* recollia les notícies de l'activitat cultural mataronina, i a la quarta pàgina hi havia la publicitat.

Òrgan dels republicans radicals.

En morir Pi i Margall les forces republicanes varen partir una crisi d'identitat que es resolgué en una serie d'escissions, en alguns casos al voltant de personatges com Lerroux, i en d'altres per una motivació política. És el cas dels republicans nacionalistes.

El mes de setembre de 1908 el setmanari fa una crida contra el govern Maura i la *Solidaritat Catalana*. Es tracta que el poble: *forme un bloc para defender su libertad y su honra, amenazadas por la imperfante reacción actual.* I dóna fe pública del naixement d'una nova agrupació política: *A este fin los partidos Republicano y Democrático Federal, y de Unión Republicana, de nuestra ciudad, se han reunido en uno y único partido, que desde hoy se titulará Partido Republicano Democrático Federalista Radical (...). Invitamos a los republicanos que estén siempre en frente del caciquismo, de Solidaridad y del carlismo.*

El Nuevo Ideal es va convertir en el portaveu d'aquesta unió. I per aquest motiu varen polemitzar amb publicacions republicanes i nacionalistes com *Mestral*, *La Federació* i *Unió Federal*, sobretot pel que fa referència a la qüestió catalana.

El llenguatge crític havia anat canviant, i ja abans de l'esmentada unificació hi trobem durs anatemes contra: *la inmoralidad política más grande que registra la historia de los pueblos y que se conoce con el nombre de 'Solidaridad Catalana'.* Contra aquesta coalició publiquen multitud d'articles. N'és un exponent curiós el titulat *El Catalanismo es reaccionario y antidemocràtico*.

La transformació també es va notar en la radicalització en els temes religiosos, parlaven de la *sarna clerical*, i el seu anticlericalisme es centra en l'atac a les subvencions oficials al culte, l'ensenyament catòlic, i el monopoli de l'església en temes com el matrimoni, els cementiris, la beneficència i d'altres. És d'aquesta època el paper rellevant que pren la figura de Lerroux, a qui fan president honorari del comitè mataroní del partit radical, i publiquen articles i comentaris de les seves actuacions públiques.

L'actitud obrerista militant del primer període es converteix en una crítica més virulenta en el llenguatge, i de caràcter més ideològic. Hi va jugar un paper fonamental en aquests anys Josep Abril i Argemí, a través de comentaris i notes polítiques. El setmanari va estar suspès de juliol a novembre de 1909 a causa dels fets de la Setmana Tràgica. Quan torna a sortir enalteix la figura de Ferrer i Guàrdia i acusen el govern de menar una repressió indiscriminada. Josep Abril va escriure un petit llibre contant els esdeveniments succeïts a Mataró en aquelles dates. El setmanari ja havia estat suspés en l'anterior etapa de juliol de 1881 l'agost de 1889, per mesures

governatives.

L'any 1918 la força del partit no era gaire crescuda i el setmanari se'n ressent. Primer escurça les pàgines i posteriorment redueix el format. I va acabar la seva edició pel març de 1919. Noticies periodístiques informen que va reaparèixer el dia 1 de setembre de 1923, i que l'últim número, a causa de la censura de Primo de Rivera, va ser el del dissabte 10 de novembre de 1923. Però cap dels exemplars d'aquesta època no s'ha conservat.

EL LIBERAL

Subtítol: *Semanario político y de intereses varios. Semanario político liberal-dinástico de Mataró*. Núm. 49, any II (7 desembre 1884). *Semanario político liberal-dinástico de Mataró y su Distrito*. Núm. 44, any III (1 novembre 1885). *Semanario político liberal monárquico de Mataró y su Distrito*. Núm. 18, any XIII (3 maig 1896).
Any d'aparició: 1883.
Durada: Núm. 1 (1 novembre 1883) a núm. 2.182 (29 setembre 1923).
Director: Pedro Pla (any 1883). Antonio Sans (any 1894). Baltasar Jofre (any 1901).
Col·laboradors: José Barba Rogés, Eduardo Culla, Emilio Arañó.
Redacció: Palau, 18. Riera, 68, pral. (març 1885). Riera, 33, pral. (juny 1887). Riera, 68, pral. (març 1890). Riera, 45, pral. (abril 1897).
Impremta: Anita Abadal. Sant Josep, 34. Hijas de Abadal. Riera, 48 (novembre 1885). F. Horta. Argentona, 31 (febrer 1888). Pedro Vilà. Palau, 22 (novembre 1893).
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia:
Format: 400 x 280 mm. 420 x 315 mm., núm. 2(11 novembre 1883). 470 x 310 mm., núm. 44 (1 novembre 1885). 440 x 320 mm., núm. 46 (12 novembre 1893). 425 x 315 mm., núm. 3 (19 gener 1901).
Pàgines: 4.
Preu: Un ral. 5 cts. (setembre 1918). 10 cts. (maig 1918).
Subscripció: 3 rals al mes. 1 pts. al mes (maig 1921).
Idioma: Castellà.

No queremos reacciones ni revoluciones en ningún terreno. Queremos que en evoluciones sucesivas e incesantes se realice el progreso en todas las esferas.

Queremos ver contenidas todas las corrientes dentro de sus cauces naturales (...). Vivimos en un mundo real, y procuramos ya en edad madura, que los frenos de la razón contengan los ímpetus de la fantasía, y que las concepciones de la inteligencia, detengan los velos de la imaginación, que es la loca de la casa (...). Somos españoles, somos mataronenses y somos liberales. Nacidos y criados, por la gracia de Dios dentro de la clase media (...), y ofrecemos nuestros desinteresados trabajos literarios como garantía firme de la sinceridad de nuestras convicciones.

El Liberal és l'òrgan del partit liberal-dinàstic que, conjuntament amb el conservador, formaven el sistema de relacions polítiques durant els anys de la Restauració. I els seus articles fan, en gran part, referència a les polèmiques ideològiques amb el partit conservador, i els partits republicans. D'aquí les habituals controvèrsies amb periòdics com *El Nuevo Ideal*, *El Semanario de Mataró*, *El Mataronés*, etc.

Les seccions mes constants varen ser, amb modificacions: *En el Ayuntamiento*, *Sección Religiosa*, *Correspondencia*, *Anuncios Oficiales*, i *Variedades* que incloïa narracions, poemes, curiositat i entreteniments. La pàgina quarta era destinada íntegrament a publicitat. Però la secció mes interessant era la *Crónica Local*, lloc on es relacionaven tots els esdeveniments ciutadans de la setmana. I té interès degut a la capacitat descriptiva del *gacetillero*, la varietat dels fets ressenyats, i la profusió de notes que, en altres publicacions, es limiten a quatre línies de tràmit.

Els temes tractats a les planes centrals tenen com a motiu l'alternativa liberal al govern conservador, ja sia en l'àmbit local o nacional. I els moments més àlgids del setmanari corresponen a les eleccions recolzant els seus candidats, i de manera singular a Lluís Moret i Català, cacic mataroní per excel·lència.

Varen seguir molt de prop tot el que feia referència a l'administració local, criticant l'actuació dels partits contraris. *El Liberal* sempre va tenir com a centre l'actuació política, però en els moments quan el govern es dirigit per Sagasta, o qualsevol dels seus homes, fan un setmanari menys polític, tocant sobretot temes de caràcter agrícola, cultural, de política internacional, etc. També hi ha moltes referències a Cuba, Filipines i Fernando Póo.

És interessant l'anàlisi que fan del bipartidisme: *Todos los tratadistas de derecho constitucional convienen en la conveniencia —ya que no necesidad— de que haya dos solos partidos que turnen en el poder para*

gobierno de una Nación; partidos que representando todas las aspiraciones y fuerzas vivas del país sea el uno de avance en la senda de la perfectibilidad y del progreso y venga el otro a detener la marcha impulsiva del primero y a cimentar las conquistas que haya planteado en la legislación. Así todos los ciudadanos, y nos referimos mayormente a la masa inteligente o valiosa por su posición social, pueden engrosar ambos partidos inclinándose al que mejor llene sus aspiraciones, y mayor satisfacción dé a sus propias necesidades.

El setmanari en els seus primers temps tenia una actitud crítica contra la religió catòlica, i ordres com els jesuïtes. Però al llarg dels temps es varen anar diluint aquests continguts, i en acabar el segle, donaven suport incondicional a l'església.

Amb motiu dels atemptats anarquistes de finals de segle dinou l'evolució ideològica dels liberals els va acostar, en certs aspectes, als conservadors. I dels criteris acostats als republicans, que tenien en els primers anys de la restauració, passen a considerar insubstituïble la monarquia i el sistema de relacions polítiques establert.

La temàtica social no la varen deixar mai de banda, així hi trobem articles sobre la situació de la classe obrera, i una salutació al PSOE en la seva fundació. A aquest partit el varen recolzar tot criticant certs aspectes de la seva ideologia: *El nuevo partido está impregnado de algunos errores y no han aprendido todavía que las leyes que regulan el orden de los fenómenos económicos són tan ineludibles como las mismas leyes del orden natural y del orden moral.*

Un altre tema central va ser la crítica al renaixement polític del catalanisme. Consideraven aquest moviment com una regressió a etapes superades, i que l'estat centralitzat era una conquesta que no havia de ser posada en qüestió. També acusen d'insolidaris amb Espanya el moviment catalanista, el separatisme amagat, el centralisme barceloní, i la medievalisme de les seves aspiracions institucionals.
Els seus criteris varen anar canviant amb els anys, i a mesura que el partit liberal anava perdent pes específic a la societat catalana. Amb motiu de la *Solidaritat* de 1907, el partit era conscient dels seus límits: n*osotros los caídos, los que nada significamos, los liberales dinàsticos.* I se saben exclosos del moviment solidari: *como caciquistas o partidarios de la política liberal netamente española.* De tota manera aconsellen votar aquesta

candidatura davant *el mayor peligro que representa Lerroux.*

A partir d'aquest moment es miren el catalanisme amb més bons ulls, i donen suport a la mancomunitat i a la política de Cambó. Sempre atacant les accions conservadores, com ho fan contra Maura, i recolzant els polítics propis: Canalejas, Moret, Romanones, etc. Després dels fets de la Setmana Tràgica de 1909 critiquen: *esas predicaciones antimilitaristas venidas de los utopistas del extranjero*, però demanen pietat per als responsables. La Guerra Mundial de 1914 va tenir una gran repercussió en les pàgines del setmanari, que dedicava una secció a informar dels esdeveniments bèl·lics.

Durant els anys que varen precedir la dictadura tenen l'accent posat en el terrorisme barceloní, que a vegades afectava també Mataró, com ressenya el setmanari pel març de 1921, amb motiu dels assassinats de sindicalistes al bar de Ca l'Aragonès. Amb aquests motius es suspenien sovint les garanties constitucionals, cosa que afectava la premsa, limitant els temes de la informació, a causa de la censura.

Quan Primo de Rivera dóna el cop militar el setmanari encara va poder treure dos números. Amb aquest motiu havia escrit: *El pueblo tiene un concepto bastante embrionario de la Dictadura militar y cree de buena fe que porque gobiernen hombres con fama de rígidos ni el panadero les ha de robar en el peso del pan, ni el tabernero aguarles el vino, ni el carnicero darles carne con nievelina*.

El darrer número editat és el que citem a la fitxa, ja que, com consta en altres periòdics, el de la setmana següent ja fou prohibit.

LA VOZ DEL LITORAL

Subtítol: *Periódico político y de intereses locales y materiales. Órgano del Partido Republicano Histórico del Distrito*.
Any d'aparició: 1885.
Durada: Núm. 1 (4 gener 1885) a núm. 196 (30 setembre 1888).
Directors: José Roca Pineda, Rafael Llofriu, Juan Sallés.
Redactors: Salvador Llanas, Manuel Puig Galí, José Modolell Estradé, José Flamarich, Felipe Roura.
Col·laboradors: Joaquín Milans, Avelino Brunet, José Mir, Francisco Baques, Francisco Milans, Ramón Balius.

Redacció: Barcelona, 1, 1er. Sant Llorenç (febrer 1887).
Administradors: Felipe Roura, José Modolell.
Administració: Riera, 64.
Impremta: F. Horta. Argentona, 31.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 400 x 280 mm. 440 x 320mm. núm. 14 (abril 1885).
Pàgines: 4.
Subscripció: 0,50 pts. al mes. 0,75 pts. al mes. (gener 1886).
Idioma: Castellà.

Al aparecer por primera vez en el estadio de la prensa, cúmplenos ante todo mostrar nuestra filiación. Pertenecemos al partido republicano-histórico, y venimos a satisfacer la necesidad, que sentía esta colectividad política, en este distrito y en esta localidad, de un órgano en la prensa, que, eco fiel de sus aspiraciones, la pusiese en directa relación con sus correligionarios de toda la península.

La línia editorial del setmanari té com a centre la crítica a les accions del govern conservador, i la propaganda de l'alternativa republicana als problemes del país. Contra Cánovas i el seu partit hi ha molts escrits. Un exemple de la prosa de lluita i dels criteris que *La Voz del Litoral* va sostenir al llarg de la seva edició és el següent: *Cuantos siguen atentamente la marcha de la política española y se fijan en los desaciertos, torpezas e imbroglios, que la informan, se extrañan, y con razón, de que pueda subsistir el actual orden de cosas y de que ocupe las poltronas ministeriales, esa colección de sujetos, mal apellidados consejeros responsables (...). Cánovas está desprestigiado: moralmente hundido. Acabó su energía y ya no puede imponerse. Se entregó en brazos de la reacción y ésta le matará; y morirá sin gloria; sin gloria y sin prestigio, oscurecido, despreciado, escarnecido por unos, insultado por otros, olvidado por todos*.

Aquesta actitud els va enfrontar amb els periòdics conservadors i catòlics de la ciutat. En canvi donen un cert suport a la política més avançada dels sagastins, que trenquen quan els liberals pacten amb els conservadors.. Durant els anys de la seva edició es varen produir diverses eleccions generals i municipals, que tenen ressò a les seves pàgines. En les de maig de 1885 fan coalició amb els federals.

Un altre aspecte tractat és la vida del partit republicà a Mataró. Informen de les assemblees, mítings, eleccions internes, i de tots els fets notables que es produeixen al seu sí. En l'aspecte ideològic tenen una dura actitud anticlerical que, tot i no ser tant virulenta com la d'altres periòdics, es centra en els atacs al Papa, la Inquisició, les monges, etc. Tenen un record per màrtirs com Giordano Bruno.

L'estructura seguia les següents seccions: *Ayuntamiento, Revista de Barcelona*, *Sueltos*, *Crònica Local*, *Espectáculos*, *Sección Comercial, Sección Política*, *Sección Religiosa*, *Sección Oficial*, etc. Publicava articles i discursos de Nicolás Salmerón i Emilio Castelar. També reproduïen força articles afins de periòdics republicans d'àmbit nacional.

En l'aspecte cultural hi destaquen els extraordinaris dedicats a Les Santes, i uns números sobre Damià Campeny i Melcior de Palau. Així com el dedicat a la primera república i el de la mort de Víctor Hugo. També hi havia poemes, narracions i trossos escènics de Salvador Llanas, que a vegades firmava amb el pseudònim Aurelio de Rivemar. I articles de divulgació científica sobre l'agricultura, la higiene, l'hipnotisme, i les temàtiques mes diverses. Hem de destacar la novetat d'introduir gravats a la primera pàgina. Eren de caràcter històric i anaven comentats per un text adequat.

Una de les qüestions dignes de menció és el criteri editorial de *La Voz del Litoral* sobre l'administració de l'ajuntament, que no l'ataquen mai, en estar, en aquells moments, regit per homes liberals i republicans de les pròpies files. El següent fragment es refereix a aquest afer d'una manera teórica: *Nada tan cierto como la existencia de la inmoralidad en todos los ramos de la Administración (...). A cada localidad (...) corresponde el atajar su temible prolongación (...) Esforzarse cada localidad en desenmascarar a esos lobos, que vistiéndose con la piel de la oveja, propónense devorar a mansalva los fondos de la administración, para Hacienda y como acusadores de los que, inocentes, no han sabido sustraerse a sus asechanzas.*

LO REGIDOR MATHEU

Subtítol: *Suplement humoristich de 'El Mataronés'*.
Any d'aparició: 1887.
Durada: Núm. 1 (29 maig 1887).
Director: José Pascual de Lentisclà.

Impremta: De Calzada y Delclós. Sta. Mónica, 2. Barcelona.
Gènere: Premsa satírica.
Impressió: Tipografia.
Format: 335 x 238 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 10 cts.
Idioma: català.

El títol d'aquesta publicació fa referència a un conegut personatge de la tradició popular local. José M. Pellicer resumeix així l'afer: *amigo el pueblo de personificar en alguien lo que es objeto de sus alabanzas o censuras, inventó a raíz de la generalización antedicha un persónaje 'sui generis', en quien por sus despropósitos quedase encarnado el mote. El imaginario personaje fue bautizado con el nombre 'Regidor Matheu' sobre el que se han ido acumulando mil historietas.*

La revista ironitza el voltant dels partits polítics i de la manipulació a la que sotmeten els electors. I se'n riu de carlins, conservadors, progressistes i republicans. El caciquisme hi és satiritzat a través del costum de l'època de fer votar els morts. Altres temes fan referència a la pobresa endèmica de l'ajuntament i a la carrincloneria de la burgesia local.

Quatre anys després *La Comarca*, òrgan dels conservadors adictes a Romero Robledo, es refereix a l'impacte que en la seva època va tenir *Lo Regidor Matheu* entre els prohoms conservadors: *dicha publicación levantó ampolla en la delicada epidermis de los señores últimamente aludidos, encomiadores furiosos a la sazón de la alianza carlo-conservadora.*

EL PROGRESO

Subtítol: *Semanario Republicano Libre-Pensador y Literario. Semanario Librepensador, Masón y órgano del partido republicano progresista de Mataró*. Número 46 (10 agost 1889).
Any d'aparició: 1888.
Durada: Núm. 1 (29 setembre 1888) a núm. 185 (26 setembre 1891).
Director: Juan Cañellas y Ribas.
Redacció: Barcelona, 1, pral. Sant Benet, 20 (gener 1891). Sant Joaquim, 62 (maig 1891).
Impremta: Julio Pons. Palau, 22.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.

Impressió: Tipografia.
Format: 430 x 310 mm. 460 x 305mm. (gener 1889). Aquests formats s'anaven alternant.
Pàgines: 4.
Preu: 0,15 pts.
Subscripció: 0,75 pts. al mes.
Tiratge: 200 exemplars (any 1888). 1.000 exemplars (any 1890).
Idioma: Castellà.

Nacidos en España y entusiastas admiradores de nuestras glorias, vamos a rendir un tributo de admiración, de honor y de alabanza a todos los que con su pluma, con su talento y con sus ejemplos de abnegación han conseguido implantar en nuestra patria una era de libertad y progreso (...) levantamos muy alta nuestra bandera en la qual con grandes caracteres se lee: Libertad, Progreso y República. Manifestado nuestro objeto no terminaremos estas líneas sin dirigir nuestro afectuoso saludo a todas las publicaciones liberales de esta localidad y de España entera.

Setmanari republicà que es converteix en òrgan del partit de Manuel Ruiz Zorrilla, i sota la bandera de *La República és la única solución* lluita pel canvi de règim. Polemitzen amb *El Semanario de Mataró*, *El Liberal*, i d'altres periòdics locals, ja que cal combatre *a los carlistas y a los conservadores (...) porque se hallan manchados con sangre liberal y republicana.*

En les commemoracions del primer de maig i la primera república malden per a donar suport a la voluntat d'unificar totes les forces republicanes, en un gran partit que acabi amb la política bipartidista. En les eleccions que es varen produir en aquells anys donen suport a Castelar.

Però l'aspecte mes destacat del setmanari és allò que fa referencia a la religió, que es converteix en una crítica ferotge i continuada a l'església catòlica, fent propaganda dels principis maçons: *Somos Masónes porque conceptuamos ser la masonería la única verdad en el revuelto mar de la superstición, de la mentira y de la ignorancia, y por tanto rendimos culto al gran Arquitecto del universo, centro, alma y vida de la creación ante el cual caemos de hinojos (...). Somos masones y somos libre-pensadores (...) la libertad no será un hecho, mientras el clero domine nuestras familias; mientras la fatídica sombra del cura se introduzca hasta en nuestros hogares; mientras nuestras esposas sean esclavas sumisas de sus caprichos e imposiciones, por medio*

del tribunal de la penitencia.

Aquestes censures les feien extensives a certs sectors *que se llaman republicanos, posibilistas o federales, o progresistas, y van a misa y les hacen la corte y les confían la educación de sus hijos.*

En l'àmbit educatiu hi ha fortes crítiques a l'entrada dels maristes a Valldemia, i als jesuïtes. Defensen les escoles laiques i, concretament, el col·legi mataroní *Gutemberg*, dirigit pel mateix director del setmanari. L'anticlericalisme també apareix en poemes com *La Monja*, i articles al voltant dels *líos bíblicos*, i la repressió de la bruixeria.

També cal destacar la reivindicació dels drets femenins. I en l'àmbit cultural un reportatge curiós sobre Monturiol.

Es possible que la desaparició del setmanari fos a conseqüència de la mort de l'impressor. Joaquim Bartra parla d'una publicació del mateix títol apareguda l'any 1891, però es tracta del mateix setmanari que ara ressenyem, el seu error és degut a considerar-lo acabat l'any 1889.

EL GRITO DE LOS OPRIMIDOS

Subtítol: *Revista Socialista.*
Any d'aparició: 1890.
Durada: Núm. 1 (18 març 1890).
Impremta: Julio Pons.
Gènere: Premsa política.
Idioma: Castellà.
El Liberal de 23 de març de 1890, ressenya la sortida d'aquesta publicació i diu: c*ontiene el programa del partido, verdaderamente espeluznante para los propietarios o burgueses y para la curia y el clero (...). Dicen en dicho número los socialistas que en nuestra ciudad hay mucho trabajo en las fábricas, però que el obrero no gana para cubrir las más apremiantes necesidades.*

D'aquesta publicació no se'n conserven exemplars i només en tenim referències periodístiques. En el núm. 9 (10, gener, 1891) del setmanari *La Comarca* apareix la següent nota: *Anunciase la reaparición del periódico quincenal socialista 'El Grito de los Oprimidos' cuyo primer número no hace*

algunos meses vio la luz pública en esta ciudad.

Joaquim Bartra parla d'una segona etapa que devia començar l'any 1900, però resseguint la premsa d'aquell any no hi hem trobat cap referència. És segur que es tracta d'un títol de curta durada i d'aparició molt irregular que l'any 1894 havia desaparegut, si tenim en compte que en aquest any surt el *Boletín Socialista* de la mateixa ideologia.

EL CRONISTA

Subtítol: *Organo del Partido-Liberal-Conservador en esta Comarca.*
Any d'aparició: 1890.
Durada: Núm. 1 (9 novembre 1890) a núm. 392 (30 abril 1898).
Director: José Pascual de Lentisclà.
Redactors: Antonio Vila.
Redacció i Adm.: Riera, 48.
Impremta: Hija de Abadal y Cia, Riera, 48. Feliciano Horta. Argentona, 29 (maig 1894).
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 490 x 330 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 25 cts.
Subscripció: 1 pts. al mes.
Idioma: Castellà.

El Cronista es presentava donant suport a la monarquía d'Alfonso XII, al govern de Cànovas del Castillo, i com a òrgan del partit dirigit per aquest polític. *El partido liberal-conservador, en el gobierno general del país mantiene y asegura el orden social, asentàndolo sobre las firmísimas bases de los principios religioso y monárquico que tan hondas raíces tienen en nuestra España; protege con todas sus fuerzas todos los intereses genuinamente nacionales, así los del orden moral; culto y clero, buenas costumbres, instrucción, beneficencia, como los de orden material: agricultura, industria, comercio; y lejos de asustarle las grandes conquistas de la civilización por otros partidos iniciadas, las acepta, plantea y consolida, evitando de esta suerte en la marcha del proceso nacional las bruscas y funestas sacudidas reaccionarias o revolucionarias de otros tiempos menos*

ilustrados y poco o nada prácticos.

Aquest setmanari venia a continuar la labor política iniciada per *El Mataronés*, uns anys abans, i el director era el mateix. Al llarg dels seus vuit anys de vida va tenir com a propòsit fonamental fer-se ressò de les idees polítiques dels conservadors, i donar suport a les seves llistes electorals pròpies, i a les coalicions monàrquiques de circumstància amb els liberals. Com és el cas dels comicis de setembre de 1892, quan, davant de l'empenta dels republicans, fan pinya els partits del sistema. En altres moments dirigeixen dures critiques als sagastins i al seu òrgan *El Liberal*.

L'actitud cap al govern varia segons el signe polític del gabinet. Així quan és Sagasta l'encarregat de la direcció del país, l'acusen de tots els desastres com, per exemple, l'agreujament del problema de Cuba i Filipines, o la violència anarquista, entre d'altres.

L'actitud davant l'administració local és la mateixa, i si són els republicans els elegits critiquen constantment les seves mesures. En canvi ressenyen l'oportunitat de les iniciatives dels seus homes, quan són ells que dirigeixen l'ajuntament.

El tema local és molt destacat per *El Cronista*, que informava d'una manera detallada de tots els esdeveniments que passen a la ciutat, siguin d'importància o de segon ordre. És a la secció *Gacetilla*, després convertida en *Crónica Local* on apareixen aquest tipus de referències.

Dels grans temes tractats podem destacar els reportatges sobre la labor de l'ajuntament conservador, la caixa d'estalvis, l'escola d'arts i oficis, l'estudi de les ordenances municipals, el projecte de desviament d'aigües, la beneficència, la sanitat, la riquesa agrícola, i els pressupostos municipals.

La qüestió obrera hi apareix amb motiu de la festa del treball del primer de maig, moment aprofitat per atacar els propòsits socialistes i anarquistes, acusant-los de la situació de la classe obrera.

Donen suport al proteccionisme, i es refereixen als interessos econòmics, tractant dels impostos de consums, les càmares agrícoles, la industrialització, etc. Sobre la religió no hi ha massa articles, i a vegades editaven un suplement religiós de dues pàgines.

Considerava la redacció que el catalanisme, que anava prenent vigor en aquells anys, era una nostàlgia arqueològica pròpia de pobles endarrerits. I feien costat al projecte nacional de Cánovas. Polític que apareix de manera continua a les seves pàgines, a través dels seus fets de governant, o a causa dels seus discursos parlamentaris, que editen íntegres. Quan a l'agost de 1897 cau assassinat condemnen el succés, i editen en fascicles, de Alejandro Pidal y Mon, *Velada Conmemorativa del Sr. Cánovas del Castillo*.

Dels temes culturals tractats destacarem diversos treballs sobre la literatura, la poesia i el teatre català de la renaixença. I la publicació d'algun poema de Verdaguer, Melcior de Palau, Francesc Matheu i Claudi Omar.

Nota a part mereixen les nombroses col·laboracions de Francesc Carreras i Candi. D'aquest autor publiquen l'estudi sobre Valldeix, de caràcter etimológic, i un sobre *Restos romanos en Trayà*. Però el mes important és *Nuevas aclaraciones relativas a la historia de Mataró*, que contesta i polemitza amb Josep Maria Pellicer, i la seva obra *Argentona Histórica*. Controversia que varen mantenir a través d'aquesta publicació, per una banda, i per l'altre, *El Semanario de Mataró*.

Altres polémiques, aquesta vegada de caràcter polític, foren mantingudes amb *La Comarca*, *El Nuevo Ideal*, *El Liberal*, i *El Noticiero Mataronés*. A aquest fi, a partir de 1895, hi destinaven la secció *Crónica Liberal*.

L'estructura del setmanari es dividia en les següents seccions: *Gacetilla*, *Novelitas*, *Revista Política*, *Ayuntamiento*, i *Efemérides*, lloc, aquest darrer, on es parlava de temes històrics i personatges polítics del passat. Com a complement tenia els apartats de meteorologia, religioses, avisos oficials, teatre i varietats.

La publicació va desaparèixer a conseqüència de la crisi que va provocar la mort del seu líder, i del moment confós que es passava amb motiu del desastre colonial: *Parece que va a cerrarse el glorioso paréntesis de tranquilidad y restauración nacional abierto por el Rey Pacificador en nuestra turbulenta historia, y que volvemos a los comienzos de un siglo, cuyos dolorosos recuerdos semejan presentimientos lúgubres...* Això ho varen escriure en un full editat el 7 de maig de 1898, per acomiadar-se dels lectors.

LA COMARCA

Subtítol: *Semanario proteccionista de los intereses morales y materiales de Mataró y su Distrito*.
Any d'aparició: 1890.
Durada: Núm. 1 (15 novembre 1890) a núm. 16 (17 maig 1891).
Col·laboradors: Joaquín Valentí.
Administració: Kiosco Rambla.
Impremta: De Feliciano Horta. Argentona, 29.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 450 x 330 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 10 cts.
Subscripció: 0,50 pts. al mes.
Idioma: Castellà.

Venimos al estadio de la prensa con el deseo de que nuestro modesto periódico sea la fórmula de conjunción bajo la cual se manifieste (...) la totalidad de los intereses y la totalidad de las necesidades del distrito de Mataró (...), no nos guía (...) el propósito de servir sistemáticamente a parcialidad alguna.

De la seva lectura se'n dedueix que el que realment motiva l'edició va ser la convocatòria de les eleccions a diputats a Corts de febrer de 1891. D'ideologia conservadora representava la fracció de Romero Robledo, que intentava imposar el candidat propi, Joaquín Valentí, damunt l'anomenat pel partit, Delmir de Caralt. En no reeixir formen la candidatura *Liberal-Conservadora-Independiente*, i com a tal participen a les eleccions. Després de la derrota la revista aguanta dues setmanes i acaba tancant. Reapareix un sol número pel maig que informa d'haver guanyat les eleccions municipals.

La seva posició en els temes polítics i econòmics és la mateixa que el partit conservador, i en els números que varen sortir fan un encès elogi del proteccionisme i les mesures aranzelàries. En el tema social fan seva una actitud integradora, allunyada de la lluita de classes: *aconsejamos a todos nuestros leyentes obreros que antes que todo, sobre todo y contra todo hay que poner la salud de la patria, la prosperidad del trabajo nacional y la soberanía de la conciencia.* Els aspectes ciutadans hi tenen un lloc secundari,

de tota manera ressenyen l'actuació de l'ajuntament conservador, i donen diverses notícies de l'actualitat mataronina.

COLEGIO DE LA SAGRADA FAMILIA

Any d'aparició: 1892.
Durada: Núm. 1 (1 gener 1892).
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Mensual.
Idioma: Castellà.

D'aquest butlletí no se'n coneixen exemplars. Les dades que publiquem les dóna Joaquim Bartra al seu treball.

LA JUVENTUD

Subtítol: *Periódico quinzenal*
Any d'aparició: 1892.
Durada: Núm. 1 (gener 1892) a núm. 2 (febrer 1892).
Impremta: F. Horta. Argentona, 29.
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Quinzenal.
Impressió: Tipografia.
Format: 217 x 157 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 15 cts.
Subscripció: 1 ral al mes.
Idioma: Bilingüe.

Publicació escolar, en el primer número s'hi resumeixen les intencions de la redacció, i en el segon es polemitza amb la revista *El Eco Escolar*.

EL ECO ESCOLAR

Any d'aparició: 1892 ?
Gènere: Premsa escolar.
Idioma: Castellà.

En el número segon de la revista escolar *La Juventud* (1892) es polemitza amb una publicació d'aquest títol. La qual cosa proporciona la certesa de la seva existència, però cap mena de detall.

BOLETÍN SOCIALISTA

Subtítol: *Órgano mensual de la Agrupación Mataronesa del Partido Obrero*.
Any d'aparició: 1894.
Durada: Núm. 1 (31 gener 1894) a núm. 3 (31 març 1894).
Director: Jesús Costa Pujol.
Redacció: Nueva, 13. Círculo Socialista.
Impremta: Pedro Vilà. Palau, 22.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 320 x 221 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: Castellà.

La Agrupació Socialista de Mataró, procurando constantemente la mayor propagación de nuestros ideales, viene a imponerse más sacrificios con la publicación de un órgano mensual que sea la voz del Partido en esta localidad, y a la vez defienda, instruya y guie a los trabajadores (...). Procuraremos, pues, cumplir nuestro cometido dando a la publicidad escritos que puedan llevar el convencimiento, de la bondad de las doctrinas socialistas a nuestros compañeros de trabajo que de ello no estén persuadidos, asi como fiscalizaremos los actos del Municipio sin alardeos demagógicos ni apasionamientos de Partido.

En els pocs números que varen editar, els temes centrals fan referència a la gestió del comitè local del partit, i a temes polítics del moment amb l'alternativa socialista als mateixos. Critiquen la gestió de l'ajuntament i el setmanari federal *El Nuevo Ideal*. El darrer número ressenya l'aniversari de la *Communne* i crida a manifestar-se pel primer de maig.

NOTICIERO MATARONÉS

Subtítol: *Diario Independiente de Noticias, Avisos y Anuncios. Defensor de los Intereses de Mataró y su Comarca*.

Any d'aparició: 1894.
Durada: Núm. 1 (26 juliol 1894) a núm. 212 (28 febrer 1895).
Director: Antonio Viada y Viladesau.
Redacció i Adm.: Riera, 33, baixos.
Impremta: H. Abadal y Cª Riera, 48.
Gènere: Premsa informativa.
Periodicitat: Diària.
Impressió: Tipografia.
Format: 427 x 310 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 5 cts.
Subscripció: 1 pts. al mes.
Idioma: Castellà.

A Mataró: *le faltaba un periódico diario (...), algo que de calor al movimiento diario, a la iniciativa continua y al suceso menudo; le falta una hoja diária que les informe de las mil noticiejas, notas y dichos de la vida del día (...) un periódico que les traiga las noticias de fuera más adelantadas que por la prensa de la capital (...), periódico apto para publicar un aviso perentorio, para dar publicidad a lo que interesa (...). En una palabra: un periódico mataronés y escrito para los mataroneses con toda la materia y todas las ventajas de los periódicos no mataroneses y ninguna de sus naderías ni ninguno de sus inconvenientes.*

Així es presentava el primer diari mataroní que, pel que fa a la qüestió política, deixava ben clara la seva independència respecte a qualsevol partit: *Nosotros no somos políticos, o, por mejor decir, intentamos ser eco de la política de todos*.

Com a novetat presentava una compaginació força exòtica: la portada amb el logotipus era a la pàgina quatre. Allà on generalment hi ha la pàgina primera hi havia la segona I l'interior es repartia a les pàgines tres i quatre. L'estructura estava formada per una serie de seccions permanents: *Del Día*, *Por Telégrafo*, *Por Correo*, i *De todas partes*, dedicades a la informació dels esdeveniments polítics, socials, i curiositats que es produïen a Espanya i arreu del món.

Les noticies locals eren a l'apartat *Mataró*, on s'hi detallen els petits fets de la vida ciutadana, a través d'informacions sintètiques però abundants. Com a complement, imprescindible per a l'economia de la publicació, hi havia una

pàgina d'anuncis, en la seva majoria d'establiments professionals radicats a Barcelona.

La línia editorial seguia el principi proclamat d'independència, que no tenen en compte en tractar de les organitzacions d'esquerra com socialistes i anarquistes, contra les quals hi ha força articles. En aquest àmbit ressenyen d'una manera molt detallada l'execució de Santiago Salvador, autor de l'atemptat del Liceu, el novembre de 1894.

Els temes tractats usualment fan referència als interessos mes variats com: els toros, la caça, el ciclisme, els banys, el teatre, les festes de la ciutat, etc. Hi apareixen reportatges sobre la caixa d'estalvis, l'escola d'arts i oficis, la banda municipal, les Santes, i d'altres comentant la vida dels partits de la ciutat.

La temàtica dels successos devia d'interessar els lectors, ja que hi apareixen sovint, amb motiu de crims, robatoris, i fets violents. Els temes científics de caràcter curiós també eren recollits en escrits que relataven els avenços en aquest camps. Com a complement hi solien donar un resum dels articles i notícies més importants de les publicacions foranes. I pel que fa a França hi ha les cròniques de Luis Bonafoux que informa de l'actualitat en aquell país.

L'edició del diumenge era extraordinària, i la componien articles literaris i poemes d'autors locals com: José M. Pellicer, Terenci Thós, Ana Mª Moreno, Salvador Llanas, Josep Puig i Cadafalch, Ramón Golart, i d'altres de menor importància. En aquesta secció es publiquen alguns escrits en català, així com nombroses il·lustracions i gravats.

Els redactors no signen amb el seu nom i són desconeguts, de tota manera a vegades hi ha algun nom de col·laboradors esporàdics, ressenyem els de Miguel Moliné i Mariano de Cavia. El diari deixa de publicar-se per problemes de tipus econòmic.

LA COSTA DE LLEVANT

Subtítol: *Periodich Regionalista. Setmanari Il.lustrat Catalanista* (gener 1897).
Any d'aparició: 1894.
Durada: Núm. 1 (14 gener 1894) a 1923.
Col·laboradors: Joan Portals, Fidel Constant, Joaquim Fabra, Josep Alemany,

Marià Serra, Pere Almera, Josep Lloig, Pere Pasqual, Joan Mora, Víctor Volart, Pau Vinyoles, Josep Cortils.
Impremta: Felicià Horta. Argentona, 29.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 255 x 170 mm. 320 x 220 mm. (gener 1897).
Pàgines: 12/16 + 4/8 de cobertes.
Preu: 20 cts.
Subscripció: 1,25 pts. trimestre.
Idioma: Català.

Al sortir per primera vegada 'La Costa de Llevant' (...) vosaltres, estimats companys ctalanistes, desde avuy, podeu comptar ab un soldat mes a las filas, lo darrer de tots, lo mes modest però convençut, ple d'entussiasme y ab gran coratge pera defensar la santa causa de la patria. Estem davant de la primera revista comarcal del Maresme. A la portada ja ho indica: *No hi ha cap poblé preferit. Lo periodich és de la comarca y per això s'anomena 'La Costa de Llevant'. Pels efectes de la Lley s'hagut de fixar la Direcció en un poblé y aquesta és a Sant Pol de Mar. Administradó: a Canet de Mar, ahont s'hi dirigirà tota la correspondencia, a D. Joseph Rocosa, Riera de Buscarons, 4.-Redacció: en tots els pobles.*
En el primer número de l'any 1897 la redacció a l'article *Nostre Programa*, dóna la seva posició davant els fets polítics del moment, i els fonaments de la seva ideologia: *Déu ajudara, perqué la causa de la Patria és la causa de Déu. Sóm i volem ésser catalans; per això estimen Catalunya, ab lo mateix amor que sent lo bon fill envers sa mare. I l'estimem perqué la rahó natural nos diu que hi tenim obligació, i perqué ens hi sentim inclinats al veure-la faltada d'aquellas llibertats que un jorn la feren poderosa i d'aquella felicitat que fou l'admiració del món. Volem per Catalunya tota la llibertat e independència que sia possible dintre l'Estat Espanyol (...); volem la restauració de tot lo antich que no s'oposi a la marxa del temps, armonisant la tradició ab lo progrés (...). No perteneixem a cap partit polítich, essent contraris de tots ells; en absolut, donchs, no som carlins, ni alfonsins, ni republicans, perqué la forma de govern per nosaltres es completament accessòria i totas las considerem bonas si las lleys que las informan són bonas i verdaderament lliures; som lo que únicament podem ser, catalans de cor; nostre partit és Catalunya.*

A les seves pàgines es dóna suport i es fa propaganda dels moviments

catalanistes de la dreta que giren a l'entorn del *Centre Nacional català*, la *Unió Catalanista*, i la *Lliga Regionalista*. També de les plataformes electorals d'ocasió com la *Solidaritat Catalana*.

Ressenyen els grans aplecs com les diferents assemblees catalanistes, l'*Assemblea de Parlamentaris*, i tot allò que en els seus anys de vida va succeir relacionat amb l'evolució del nacionalisme. La línia editorial es centra en l'atac al sistema polític, i les farses electorals de la restauració: *lo poble ha abdicat tant de sa propia personalitat, y los que manan ab tant desvergonyiment se n'han tant apoderat que, sols una forta reacció podría, conmovent la societat tota, regenerar aquest podriment que regna en totes sas manifestacions.* D'aquí la proposta regionalista per a superar les estructures encarcarades per anys i anys de desgovern centralista. I ataca: *a aqueixos farsants dels partits polítichs (...), cal observar tant sols l'estat en que, avuy se troban los partits constituhits a la madrilenya, y's veurà ben clara la nostra afirmació. Los partits monàrquics, en sa major part tots viuhen sols de la nómina, o de relativas esperansas, y encar se trencan los plats pel cap a voltas pera mes grossa assolirla. En los partits republicans, lo desgabell ha fet tal presa entre ells que, per poch se quedan sense quefes.*

La crítica es fa extensiva a l'origen del malestar: *Lo caciquisme, es sens duptarho lo qui mes mal fa contra'ls nostres ideals predicant al poble en nom de tal o qual personalitat u opinió madrilenya y centralistament constituhida ab cants d'enganyadora sirena, calificant nostra conducta d'avansada o reaccionaria, segons a sos maléfichs fins los hi convinga.* L'actitud d'enfrontament la fan extensiva al catalanisme d'esquerra, protagonitzat pels republicans. Es refereixen a les desviacions que volen fer un catalanisme progressiu, avançat i aconfessional. I també en l'àmbit de l'esquerra ataquen amb duresa el socialisme, el comunisme i l'anarquisme.

Un altre aspecte fonamental era la defensa de la religió catòlica, que consideraven íntimament lligada a la causa catalana. I ataquen la maçoneria. La publicació s'arrodonia amb articles sobre els jocs florals, l'Orfeó Català, la història catalana, i d'altres aspectes de la recuperació de la personalitat del país. També hi podem llegir articles sobre d'altres nacionalitats que lluiten per la independència: Polònia, Irlanda, el Transvaal, etc. En el cas de Cuba la redacció defensa l'espanyolitat de l'illa, i ataca les aspiracions independentistes dels cubans. Es notable la polèmica mantinguda el setembre de 1905 amb qui anys després seria alcalde de Mataró, Abril i Argemí.

S'hi publicaven nombrosos articles de periòdics barcelonins d'ideologia afí, i col·laboracions firmades per: Dolors Moncerdà, Josep Coroleu, Joaquim Ruyra, Lluís Millet, Alfons Maseras, Prat de la Riba, Martí i Julia, Marià Vayreda, Duran i Bas, Torras i Bages, etc. I discursos de Domènech i Montaner, Antoni Aulèstia, Narcís Oller, Manuel Folguera, etc.

El periòdic tenia dues parts. En la primera hi havia seccions de caràcter teòric i informatiu al voltant del moviment catalanista: *Efeméride Catalana*, *Moviment Regionalista* i l'editorial, en la que es comentava el moment polític. La segona part era el *Dietari de la Costa*, on es relacionaven els esdeveniments mes notables succeïts al llarg de la setmana a tots els pobles de la comarca. Pel que fa a Mataró en aquest lloc es ressenyen els petits fets de la vida ciutadana: activitat cultural, successos, vida política, reformes públiques, festivitats, oficis religiosos, etc. El temps ha passat per aquesta revista i tota la premsa antiga, però el *Dietari* d'aquesta publicació amb els anys ha guanyat. És un florit microcosmos de notícies ben curioses que obren les portes a molts aspectes de la societat de l'època. Cada apartat era encapçalat per un vistós gravat de Francesc Flos i Calcat.

La suspensió de les garanties constitucionals va fer que en alguns períodes el setmanari hagués de patir la censura governativa o militar i, conseqüentment, deixar de publicar aquells articles considerats massa estridents. Els darrers anys tenim constància que la seva vida era migrada, i ja no tenia la bona acollida i popularitat dels primers temps. De tota manera va ser necessari el règim d'excepció de la dictadura per acabar amb la seva edició. La premsa de l'època es fa ressò d'aquesta imposició governativa.

DIARIO DE MATARÓ

Subtítol: *De avisos, noticias y anuncios*.
Any d'aparició: 1895.
Durada: Núm. 1 (2 març 1895) a núm. 77 (30 maig 1895).
Col·laboradors: Luis Taboada, M. Corral.
Redacció i Adm.: Riera, 48.
Impremta: H. Abadal y Compañía. Riera, 48.
Gènere: Premsa informativa.
Periodicitat: Diària.
Impressió: Tipografia.
Format: 423 x 310 mm.

Pàgines: 4.
Preu: 5 cts.
Subscripció: 1,50 pts. al mes. 1 pts. al mes (núm. 30).
Idioma: Castellà.

La redacció tracta de fer: *una hoja diaria, eco desapasionado de las aspiraciones y necesidades, reseña fiel de los sucesos y noticias (...). Nuestra conducta política se reducirà a dar cuenta de los principales sucesos que puedan influir en los destinos patrios, sin comentarios a favor de ninguna bandera.*
Tot i l'apoliticisme anunciat en els comicis municipals de maig de 1895 fan propaganda de la coalició conservadora-carlista. Donen suport al seu programa i ataquen l'administració liberal de l'ajuntament, a la que acusen de corrupció, anomenant-la *corporación de las orgias.*

A part de les campanyes electorals l'activitat política mataronina no hi té lloc a les seves pàgines. I els temes tractats fan referència als successos de l'actualitat, la vida social i cultural, etc. Amb el complement d'articles generals d'intenció educativa sobre els temes més diversos: els vins, l'agricultura, l'arqueologia, la indústria naval, etc. També sobre Filipines i Cuba.

L'estructura del diari tenia unes seccions fixes. L'editorial, firmada per *Lulio*, responia a una prosa romàntica molt florida, i els temes feien referència a la primavera, la beneficència, la mona de Pasqua, el periodisme, etc., amb una certa dominant d'articles antifemenins. *Sesión del Ayuntamiento*, detallava la vida i les activitats de la corporació municipal. *Correspondencia extranjera*, ressenyava les notícies més importants de l'actualitat mundial. *Correspondencia Nacional* i *Noticias Locales*, feien el mateix amb els fets del país i la ciutat. D'altres seccions eren referides a l'activitat religiosa, els espectacles, la publicitat, el teatre, etc. Els diumenges el diari tenia dues pàgines, i el seu contingut era de caràcter literari, amb col·laboracions dels lectors. Publicaven textos de Marià Vayreda, Salvador Rueda, Bretón de los Herreros, i d'altres. De Salvador Llanas publiquen en fascicles la narració *Las bodas de sangre*, i d'altres fulletons.

La desaparició és deguda que conjuntament amb *El Semanario de Mataró* decideixen editar el *Diario de Mataró y la comarca*. De tota manera en acomiadar-se, la redacció fa un resum de les seves activitats i afirma que: *simples guerrilleros hemos sido en la campaña emprendida contra la*

irreligión, la inmoralidad y el despilfarro; el éxito hase visto.

EL DEMÓCRATA

Subtítol: *Órgano de la Unión Republicana de Mataró y su Distrito. Órgano de la fusió republicana de Mataró y su distrito*. Núm. 119 (8 juliol 1897).
Any d'aparició: 1895.
Durada: Núm. 1 (4 maig 1895) a núm. 232 (21 setembre 1899).
Director: Joaquín Colomer.
Redactors: Quintín López (Jimeirie).
Redacció: Sant Antoni, 82.
Impremta: Plaça de Cuba, 21, 1.° (novembre 1895). Tras Santana, 4 (desembre 1896). Riera, 68, pral. (març 1897). Pujol, 15 (agost 1899). Sant Antoni, 82 (setembre 1899). Pedro Vilà. Palau, 22.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 450 x 330 mm.
Pàgines: 4.
Subscripció: 2 rals al mes.
Idioma: Castellà.

Los antiguos siervos, los degradados esclavos, la infame gleba que, pegada al terruño, había de resignarse con la piedad o favor de sus señores, con el voto en la mano ahora y con su representación misma en los Consejos municipales, se encara con aquellos y en voz muy alta les dice: Ante Dios y ante sus leyes todos somos iguales (...). En estos tiempos estamos, y en estos medios venimos a contribuir lealmente al desarrollo, político y material de nuestra querida ciudad.

L'origen immediat del setmanari és participar a les eleccions municipals de maig de 1895, i fer propaganda de les candidatures republicanes. Després de la derrota ataquen la candidatura vencedora de carlins i conservadors.

Els temes tractats per *El Demócrata* són fonamentalment polítics, i la seva actitud té com a centre l'oposició al règim de la restauració, i propagar l'alternativa republicana. En l'àmbit local aquesta actitud els va enfrontar als consistoris conservadors, i a les publicacions que defensaven aquella gestió, expressant lleugeres diferències amb els liberals i els republicans federals. Quan l'octubre de 1897 es forma el govern Sagasta saluden les expectatives

de canvi social que aquest fet produeix.

El setmanari va denunciar la política colonial del govern, i sobre els orígens del problema mantenia les següents opinions: *Hemos gastado mucho dinero y mucho tiempo en guerras civiles, dinásticas y religiosas, embruteciéndonos, más que civilizándonos (...). La soldadesca protestante, o descreída, del continente americano, ha logrado un señalado triunfo sobre nosotros, lo cual se comprende perfectamente, porque en tanto España lleva invertido un dineral en guardarse sitio de preferencia en el cielo, los otros, han procurado lograrlo de primera fila en la tierra.*

Varen saludar el 25 aniversari de la primera república, i publicquen articles i discursos de personalitats de les seves rengles com: Castelar, Salmerón, Nakens, Alfredo Calderón, Concepción Arenal, etc.

Contra els nacionalistes publiquen articles de denúncia de les pretensions autonomistes, i mai no varen acceptar la presència del catalanisme. Però un dels aspectes més conflictius va ser el tema religiós, ja que mantenia una dura posició anticlerical, contra els jesuïtes, la inquisició i els miracles. En aquest darrer afer hi ha una llarga polèmica amb *El Cronista*.

Els temes relacionats amb Mataró hi tenen un lloc secundari, però de tota manera hi ha alguna notícia local, amb comentaris sobre la necessitat de reformes urbanes als carrers, l'atur, etc. Aprofiten l'execució de Rosa Boix, de Dosrius, última que es va realitzar a Mataró, per a demanar la supressió de la pena de mort.

L'estructura del setmanari era composta per una primera plana on hi havia els articles polèmics de l'actualitat local, o nacional. A l'interior les seccions eren: *Crónica... reaccionaria*, articles contra la premsa enemiga; *Crónica*, de temàtica local; *En el Ayuntamiento*, ressenya de l'activitat consistorial. I d'altres de circumstància com *Pàginas Democráticas Escogida*s, antologia de textos anticlericals i republicans d'autors com Fernando Garrido, Blasco Ibàñez i Pardo Bazán.

DIARIO DE MATARÓ Y LA COMARCA
DIARIO DE MATARÓ Y SU COMARCA (Núm. 91, any XI, 20 abril 1905).
DIARIO DE MATARÓ (Núm. 6821, 17 octubre 1900).

Subtítol: *De avisos y noticias*. (Núm. 1, any VI, 2 gener 1900).
Any d'aparició: 1895.
Durada: Núm. 1 (1 juny 1895) a núm. 7.117 (30 octubre 1919).
Director: Luis Viladevall y Malgà. Salvador Llanas i Rabassa (any 1900).
Col·laboradors: José Selgas, Severino Aznar, Ramón Saborit, Salvador Canals, Rafael Pasant, Joan Borràs de Palau, S. Bremon, Miguel Peñaflor, S. Muguerza.
Administrador: Lorenzo de Xammar (any 1917).
Redacció i Adm.: Riera, 33-35. Riera, 31 (octubre 1918).
Impremta: H. Abadal. Riera, 48. Pedro Vilà. Riera, 64 (febrer 1905).
Gènere: Premsa informativa.
Periodicitat: diària.
Impressió: Tipografia.
Format: 433 x 310 mm. 320 x 220 mm., núm. 6.820 (16 octubre 1918).
Pàgines: 4. 4/6 (octubre 1918).
Preu: 5 cts. 10 cts. (octubre 1918).
Subscripció: 1 pts. al mes. 1,25 pts. al mes (octubre 1918).
Idioma: Castellà.

Separados de toda idea política, sólo atentos a la prosperidad moral y material de esta fértil y populosa comarca, el 'Diario de Mataró y la comarca' ve a: *luchar por la justicia y la verdad; fomentar el bien y combatir el mal.*

Aquest és el títol mataroní que ha tingut una durada més llarga quant al nombre d'exemplars editat. El seu origen és la fusió del periòdic tradicionalista *El Semanario de Mataró*, i el diari conservador *Diario de Mataró*. No són gens fidels als propòsits d'independència anunciats i de bon començament adopten una ideologia clarament conservadora, situada a la dreta dels partits del sistema. I els períodes electorals criden a donar suport al partit dirigit per Cánovas del Castillo.

Estructura del diari.

El diari era format per un seguit de seccions d'aparició constant, que al llarg dels anys varen anar canviant de nom, però mantingueren els mateixos continguts i estructura formal.

La primera pàgina s'iniciava amb la *Sección Religiosa*, que donava

informacions sobre el culte, el santoral, i notes relacionades. El lloc central l'ocupaven els articles sobre l'actualitat, editorials, escrits polèmics, i denúncies polítiques. A les pàgines internes hi havia les *Noticias Locales*, amb les referències ciutadanes d'interès: fets polítics, religiosos, econòmics, notes associatives, espectacles, etc. *Desde Madrid*, escrit per Quintero donava el detall de les incidències del parlament, i la governació del país, aquesta secció mes tard s'anomena *Crònica parlamentaria*. *Noticias Generales* i *Noticias Telegráficas*, eren d'interès mundial, i en els primers anys del diari estaven ocupades, en la seva major part, per la guerra de Cuba. *En el Mar*, reflectia els afers marítim. *Noticias de la Comarc*a, ressenyava la vida de les poblacions del Maresme. I a *Folletín* hi anaven les entregues setmanals de narracions de Walter Scott, Washington Irving, Paul Feval, E. Sue, i d'altres. A la darrera pàgina hi havia la publicitat i informacions sobre el tren, la borsa, i l'estació meteorològica.

Tres dies a la setmana publicava pàgines monogràfiques. *Revista de Agricultura* era la del dimecres, i la componien articles sobre la producció agrària, el blat, l'oliva, el vi, etc. També referia l'actualitat agrícola i les noves tècniques de conreu, un exemple n'és l'article: *La electricidad en la agricultura*. La secció dels divendres era *Ciencia y Letras*, de temàtica exclusivament científica, amb els avenços i troballes més importats. Aquestes seccions no varen tenir massa èxit i al llarg de l'any 1897 foren suprimides. La pàgina d'agricultura torna a figurar-hi l'any 1918.

De més encert fou la secció del dimarts: *Fulla Catalanista*, que dirigí Terenci Thós i Codina, fins a la seva mort l'any 1903, i era redactada en català. Sortia amb intermitències i es feia ressò dels ideals autonomistes dels sectors que més endavant formarien la Lliga Regionalista. Hi varen col·laborar Lluís Duran i Ventosa, Prat de la Riba i, entre d'altres, Puig i Cadafalch, que en aquells anys inicials del diari era arquitecte municipal. En Puig va escriure un dur article contra els *administratius castellanistes*, per les resistències que posaven a la catalanització. La seva secció es completava amb proses evocatives de to reivindicatiu i estil romàntic. Varen publicar poemes de Verdaguer, Francesc Matheu, Claudi Ornar, Damas Calvet i Apel·les Mestres, entre d'altres.

Els darrers anys el diari mantenia una qualitat molt baixa, i vivia de la reproducció d'articles d'altres periòdics. Va suspendre l'edició d'agost a octubre de 1918, Quan hi tornen ho fan amb format reduït, però per poc temps. I per a no tancar el periòdic el varen vendre a l'empresa del setmanari

catalanista *La Nau*. Llavors va començar l'edició catalana amb un altre equip, sota una altra direcció, i amb uns altres principis inspiradors. Per la qual cosa, tot i que segueix la numeració primitiva, l'analitzem a part.

Actitud política.

Hem assenyalat com era fictícia la independència programàtica del diari, i com en tots els moments crítics recolzen el partit conservador. Una mostra dels criteris sostinguts per a donar aquest suport incondicional és aquesta crida feta l'abril de 1896: *Aunque el Diario, por su carácter independiente, no está afiliado a fracción política, no obstante entendemos conveniente, en las circunstancias actuales, el triunfo de la citada candidatura, teniendo en consideración no sólo las condiciones de la persóna designada, sino la conveniencia de que el cuerpo electoral demuestre por una votación nutrida, su agradecimiento al partido conservador por los esfuerzos que ha hecho para moralizar la administración municipal de nuestra querida ciudad*. Amb igual propòsit i criteris ressenya el diari totes les conteses electorals de caràcter general o municipal, informant de les candidatures i els resultats obtinguts.

És constant la lluita contra el sector sagastí, i el seu líder Lluís Moret, així critiquen totes les mesures d'aquest grup en el terreny de l'administració local, i el seu òrgan informatiu *El Liberal*. També segueixen els esdeveniments polítics del país, i tot el referent a Cuba i les Filipines. Les noticies bèl·liques d'aquests països hi tenen un lloc de primer ordre, així com els articles defensant els interessos espanyols a les colònies. Destaca la crònica de la *Catástrofe de Barcelona*, de juny de 1896, atemptat anarquista al carrer Banys Nous contra un processó del Corpus, que juntament amb l'assassinat de Cánovas, l'agost de 1897, és a l'origen d'una dura campanya contra l'anarquisme.

També ataquen el socialisme, en nombrosos editorials i articles, en els que pretenen demostrar la impossibilitat de materialitzar les aspiracions socials d'aquest partit, i dels greus perjudicis que provocarien en els àmbits de la família, la societat i l'economia. Atacs que també reben els republicans, maçons, radicals i *librepensadores*. La seva duresa política els va enfrontar al sufragi universal i a totes les mesures liberalitzadores dels sagastins. I a admetre la censura de la premsa quan ho decretava el govern: *en vista del*

espectáculo muy poco edificante a que se habían entregado disputando al aire libre varios periódicos de tendencia de una o de otra parte de los beligerantes.

Per a documentar el seu integrisme social és destacable la importància del fet religiós en el conjunt del diari. Ressenyaven les noticies, els actes i tota mena d'activitats dels grups catòlics. I també hi havia força articles dogmàtics al voltant de la moral i les actituds socials ben enteses. Les condemnes més dures se les enduen els balls, el matrimoni civil i l'escola laica. També autors com Pérez Galdós, Zola, i tots els pensadors francesos mes avançats. És curiosa la seva radical positura antisemita: *donde posa su planta el judío desaparece en breve toda riqueza, de la que se apodera insensiblemente.*

El tema regionalista va ser ben vist pel diari que es sentia identificat amb la reivindicació catalana. Un indici és la publicació de la *Fulla Catalanista* de què hem fet esment. Però malgrat aquesta tendència els seus compromisos polítics els duien a recolzar els candidats conservadors. Així davant les eleccions de maig de 1901, que va guanyar la Lliga, demanen, en no poder donar suport als seus polítics, l'abstenció de l'electorat de la dreta. Aclarint que estaven contra els liberals i la manipulació a què sotmetien el sistema electoral.

La seva posició en relació a Catalunya va ser força ambigua, en alguns casos hi trobem notes com la següent: *Si el caciquismo ve con tristeza la labor de los regionalistas, nosotros, y con nosotros todas aquellas clases directoras (...) como la mesocracia, los industriales, y la democracia inclusive, estaremos de enhorabuena.* En altres moments com, per exemple, davant la *Solidaritat Catalana* de 1907, en ressenyen els manifestos i en articles editorials li'n donen suport. També publiquen discursos de Puig i Cadafalch, i de Prat de la Riba, i ataquen la política de Maura. Aquesta actitud més endavant canviarà i, per exemple, a les eleccions parlamentàries de l'any 1917 donaven suport al candidat maurista contra radicals i regionalistes.

Amb motiu de la *Setmana Tràgica* està uns dies sense sortir. Quan ho fa ressenya els passats esdeveniments i dóna la seva opinió sobre els fets: *No se diga, porque a sabiendas mentiría quien lo dijese, que han luchado principios e ideales políticos: sólo hemos visto aquí como allá como en todas partes un desborde de pasiones mal comprimidas; la envidia, la soberbia, el encono y no la desesperación no, sino la ira premeditada, el anhelo de satisfacciones y rencores personales (...). El ansia de una emancipación*

ilegal cuanto más que inoportuna; el anhelo de poder enseñar que són algo los que, según su vanidad, se han creído preteridos en su ilusiones.

La revolta, per als redactors, té uns antecedents clars en les doctrines racionalistes. En l'article *De la Escuela sin Dios al crimen* escriuen: *Es el resultado de la enseñanza laica, y sin Dios; perder a los niños emponzoñando su corazón y embotando su conciencia par hundirles luego en la càrcel.* Varen publicar articles contra Ferrer i Guardia, i varen donar suport a la sentència que el condemna a mort.

L'actitud conservadora els va enfrontar amb els intel·lectuals regeneracionistes: *que se creen llamados a resolver en pocas horas lo que es labor de muchos siglos.* Davant la vaga general de l'any 1911 tenen els següents criteris: *España, está, evidentemente, en un período de influjo antisocial venido de fuera. Sobre todo desde 1909 somos el conejillo de Indias en que experimentan sus virus los laboratorios socialistas revolucionarios y sindicalistas de la demagogia europea.* El seu antiobrerisme els va fer criticar la CNT, i els republicans: *el nombre de república de España es sinónimo de persecución y desorden.*

Amb els anys fan costat a la política de la Lliga, i quan es constitueix la Mancomunitat li dediquen una secció permanent on es fan ressò de la seva activitat. En aquest mateix sentit segueixen de prop l'acció política de Cambó: *nuestro hombre.*

En la darrera època del diari la informació havia perdut el nervi d'altres moments i vivia d'articles d'altres publicacions.

Temes culturals.

El diari va tenir sempre un interès especial per la història mataronina. I publicava nombrosos articles relatius al passat de la ciutat, els seus monuments, entitats culturals, religioses, arqueologia, etc. Va publicar en fascicles el treball de Carreras i Candi: *Sumari de batalla a ultrança fet per Mossèn Pere Joan Ferrer cavaller*. I notes sobre Melcior de Palau, Mossèn Blanch, Josep Palau i Català, etc. La vessant cultural també incidia en el temari enciclopèdic propi de l'època, amb articles de la més diversa índole.

LA REPÚBLICA SOCIAL

Subtítol: *Órgano de las Agrupaciones del Partido Socialista Obrero de Mataró y su Distrito. Semanario Socialista*. (Núm. 44, 3 març 1897).
Any d'aparició: 1896.
Durada: Núm. 1 (1 gener 1896) a núm. 117 (27 juliol 1898).
Redactors: Toribio Reoyo, José Manen, J. Pich i Creus, Jesús Costa.
Redacció: Plaça de Cuba, 10.
Impremta: Vilà. Palau, 22. La Emancipación. Llauder, 9 (febrer 1896). Imprenta y Papelería. San Rafael, 33 (març 1897). Vilà. Palau, 22 (juliol 1898).
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 330 x 230 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 5 cts.
Subscripció: 1 pts. al mes. 0,25 pts. al mes (març 1897).
Idioma: Castellà.

La revista apareixia per a donar a conèixer el programa del partit socialista. Acompanyen la capçalera els següents emblemes: *Posesión del poder político por la clase trabajadora, Socialización de los medios de producción, Proletarios de todos los países, unios.* Una de les preocupacions de la redacció era la propaganda electoral, i el suport a les candidatures del partit en els diversos comicis en què varen concórrer. En aqüestes circumstàncies ressenyen els mítings propis i els d'entitats afins: *Sociedad de Agricultores*, *Sociedad de oficios varios*, *Sociedad de anudadores y ayudantes*, etc.

La part ideològica té un bon resum en aquestes paraules: *la virtualidad de las ideas socialistas consiste en la defensa de los intereses de abajo y en la reducción de los beneficios que disfrutan los de arriba. Los trabajadores manuales y cuantos sufren el férreo yugo de las desigualdades sociales y la operación de los poderes, se hallan garantizados por el Programa del Partido Socialista.* Jesús Costa, president local del partit, afirma que: *El estado actual, contrario a la razón y a la justicia como asentado en bases desiguales y antagónicas, ha de ser sustituido por un estado de derecho igual para todos, por la sociedad económica que convertirá los asalariados de hoy en hombres libres mañana.*

Altres temes de caràcter ideològic es refereixen a: la *Commune* de París, el primer de maig, l'origen de la propietat, l'abolició de les classes, l'art i el socialisme, etc. És especialment tractat el tema de l'educació, i divulguen l'ensenyament laic de la *Institución Libre de Enseñanza de Mataró*, radicada al carrer Churruca, núm. 83, i que dirigia el Dr. H. Ardieta.

Temes obrers d'interès immediat eren la reivindicació de les vuit hores, i la informació de les vagues que es produïen en els diferents sectors de la producció, amb especial rellevància en els teixidors.

De l'actualitat política espanyola tracten sobre les administracions de Polavieja i Silvela, la guerra de Cuba —defensen la seva independència—, l'activitat dels anarquistes, etc. Varen polemitzar amb diverses publicacions com, per exemple, el *Diario de Mataró y su Comarca*, contra el qual defensen el moviment feminista i la llibertat i igualtat de la dona.

Varen parlar molt de Pablo Iglesias i de la seva obra, publicant-ne articles. Altres firmes conegudes són Jaime Vera, Robert Owen, Víctor Hugo, etc. També la d'Antonio Palau i Dulcet, que posteriorment seria un conegut llibreter i bibliòfil.

Les seccions més habituals eren: *Revista de la setmana*, temes informatius d'àmbit nacional; *En el Ayuntamiento*, crònica dels plens i les accions dutes a terme per l'administració local; *Abusos patronals*, crònica de les fabriques de Mataró i la comarca; *Notas Locales*, gasetilla d'esdeveniments; *Partido Socialista Obrero*, manifestos i valoracions polítiques trameses per les centrals de Barcelona i Madrid; *Movimiento Obrero*, temes de l'organització dels obrers i les seves lluites reivindicatives; *Unión General de Trabajadores*, que publicava noticies d'aquest sindicat.

La part cultural tenia poc caràcter, amb poemes i narracions de tipus social. Varen editar en fascicles l'any 1897 l'obra de teatre de J. Pich i Creus, *Una huelga*. D'octubre de 1896 a febrer de 1897 el setmanari va patir una suspensió tècnica. En reprendre l'edició afirmen que es limitaran a imprimir els números que es venen d'una manera segura.

EL MILINDRI

Any d'aparició: 1896.
Durada: Núm. únic (30 desembre 1896).
Gènere: Premsa satírica.
Idioma: Català.

Publicació ressenyada per Joaquina Bartra però de la que no en tenim cap més referència, ja que no se n'han conservat exemplars.

LA BALDUFA

Any d'aparició: 1898.
Durada: Núm. únic (febrer 1898).
Gènere: Premsa satírica.
Idioma: català.

'Diario de Mataró y la Comarca', núm. 39 (18 febrer 1898): *La comisión organizadora del baile de solteros que mañana sábado por la tarde se dará en el Ateneo Mataronés de la Clase Obrera, ha repartido una caprichosa invitación- programa que -figura un número de un diminuto periódico humorístico titulado 'La Baldufa' que contiene diversas secciones en todas las quales se alude a la fiesta que se anuncia.* D'aquesta publicació de carnestoltes no se'n conserven exemplars. Sabem pel *Diario de Mataró y su Comarca*, núm. 6.097 (25 febrer 1916), que l'Ateneu havia publicat en aquesta data un títol igual amb motiu de les mateixes festes: *con versos, telegramas, noticias, anuncios, etc., humorísticos no exentos de gracia.*

EL ECO DEL CENTRO DE LOS DESENGAÑADOS

Any d'aparició: 1901.
Durada: Vist el núm. 6 (1 octubre 1901).
Impremta: Horta. Argentona, 29.
Gènere: Premsa religiosa.
Impressió: Tipografia.
Format: 250 x 178 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: Castellà.

En l'exemplar que ressenyem s'hi publica un article sobre la propaganda anticlerical escrit pel Cardenal Casañas.

EL BALLARUCH

Any d'aparició: 1902.
Gènere: Premsa satírica.
Idioma: Català.

Coneixem aquest títol per la notícia que en dóna Joaquim Bartra. Diu que en varen sortir pocs exemplars al llarg de diferents anys.

LA SENYERA CATALANA

Subtítol: *Setmanari casulà, humorístich, científich, satírich, literari & artístich*.
Any d'aparició: 1902.
Durada: Núm. 0 (Any 1902) a núm. 1 (27 octubre 1902).
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Velografia.
Format: 323 x 217 mm.
Pàgines: 12.
Preu: 5 cts.
Subscripció: 20 cts. al mes.
Idioma: Català.

Publicació catalanista feta per un grup d'escolars que es defineixen d'aquesta manera: *sóm jovent enamorat de nostra terra, de sa història y de sa parla (...). Somniem amb aquella Catalunya tota catalana dels temps dels Jofres y Rogers, Borrells y Jaumes, ab aquells temps felissos en que nostres reys en català parlaven y escrivien. (...) Volem el lliure ús de nostre idioma en las aulas, en los exàmens y en els llibres de text.* Els temes tractats són de caràcter patriòtic amb poemes i cançons catalanistes. També hi ha rondalles, acudits i articles de tipus cultural.

SOL IXENT

Subtítol: *Setmanari catalanista.*
Any d'aparició: 1903.
Durada: Núm. 1 (3 gener 1903) a núm. 23 (6 juny 1903).
Redacció: Palau, 10. Balmes, 22 (febrer 1903). Cuba, 71, 1er. (febrer 1903).
Col·laboradors: J. Portals, A. Mas, J. Molist, Cels Gomis, Eusebi Fina, Claudi Comabella, Aleix Julià, Rafael Carreras.
Impremta: Horta. Argentona, 29.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 314 x 214 mm.
Pàgines: 8.
Preu: 10 cts.
Subscripció: 50 cts.
Idioma: català.

No'ns guia altre finalitat que contribuir ab nostras migrades forsas al reconeixement de la Personalitat catalana (...) creyem que las diferencies que separan els catalanistes dels diversos matisos són solsament accidentals, puig batega en tots ells y per sobre de tot un ardent amor a la térra catalana. (...) Y per lo que fa referencia a Mataró, venim nosaltres a combatre de ferm y dins la nostra modesta esfera, el caciquisme que avui té tot acaparat, regnant a tall de tirá y imposannos la seva capritxosa voluntad en profit seu y dels seus satélits.

Aquestes paraules de l'editorial de presentació acaben amb un salutació a: *els dos baluards del catalanisme en la nostra ciutat lo 'Centre Catalanista' y la 'Lliga Regionalista'*. Com a publicació oficiosa d'aquest darrer grup dóna suport a la seva alternativa política, segueix el manifest de la *Unió Catalanista* de març de 1897, i publica les *Bases de Manresa*, i altres documents de doctrina catalanista.

Un aspecte fonamental del setmanari va ser la crítica als governs Maura i Silvela, i a la seva actitud centralista. En l'àmbit local acusen a tots els partits, llevat del carlí, de col·laborar en la política anticatalana i caciquista del govern. En aquest sentit publiquen uns interessants reportatges sobre els partits que tenen actuació a Mataró: els liberals, els conservadors, el república unitari, el carlí, el república federal, i el socialista. Els acusen

d'estar a les ordres del cacic Lluís Moret *El Moro*, i d'emparar les seves manipulacions electorals. A l'article *Viscan les trampes* acusen el cacic d'haver fet un joc de mans amb 700 vots que els corresponien. A la seva lluita contra els partits del sistema s'hi afegeix la que l'enfronta amb el partit socialista: *Si el règim socialista fós un sistema evidentment utópic, caldria confiar en el bon sentit de les masses, però precisament és mes perillós, perqué a primera vista, presenta, donades les corrents racionalistes de la present època, ideals afalagadors y perfectament realisables.*

Pel que fa a l'aspecte cultural, de força relleu, hi podem llegir col·laboracions de Carreras i Candi, Alfons Damians, Emili Vilanova, Maragall, i d'altres. També contes i poemes d'autors locals. En el núm. 22 rendeixen tribut a Josep M. Pellicer de Dou i Pagès, amb motiu del seu traspàs. La mort de Terenci Thós i Codina també hi és ressenyada de la mà de Claudi Ornar. L'estructura de *Sol Ixent* no era massa fixada. I les seccions no tenien el caràcter de permanents. L'única que ho era, *Punxades*, es referia a temes polèmics i satírics sobre els partits contraris.

Al núm. 2 la capçalera tipogràfica canvia per un bonic dibuix fet exprés per Alexandre de Riquer. Es tracta d'una al·legoria sobre el catalanisme i el títol de la publicació. El fet d'aparèixer-hi una dona mig nua amb les quatre barres devia caure malament a certs sectors de la redacció, i en el número següent tornaven al titular primitiu, justificant-ho d'aquesta manera: *Vàrem notar alguna impropietat en el dibuix.*

DON QUIJOTE

Subtítol: *Defensor de los intereses morales y materiales de Mataró y su distrito.*
Any d'aparició: 1903.
Durada: Núm. 1 (18 abril 1903) a núm. 13 (10 octubre 1903).
Director: Juan Rovira Berenguer.
Col·laboradors: A. Franquesa, E. Torrenova, Joan Dotras, J. Molist, Salvador Llanas, Ramón Saborit, José Monclús.
Redacció i Adm.: Cooperativa, 32.
Impremta: Pedro Vilà. Riera, 64.
Gènere: Premsa cultural.
Periodicitat: Quinzenal.
Impressió: Tipografia.

Format: 440 x 320 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 10 cts.
Idioma: Castellà.

Sea el escenario donde practiquen sus primeros ensayos literarios los jóvenes que se sientan con vocación y con alientos para dar salida y efusión a sus ideas en cualquier género del humano saber. Revista de caràcter literari que publicava col·laboracions dels seus lectors, i, també articles de temàtica històrica, artística, econòmica, etc. El to divulgatiu i elemental del conjunt, i la imprecisió temàtica, juntament amb la poca qualitat dels escrits varen contribuir al poc èxit del periòdic

LA REPÚBLICA

Subtítol: *Semanario republicano radical.*
Any d'aparició: 1903.
Durada: Núm. 1 (19 setembre 1903) a núm. 190 (10 setembre 1910).
Redactors: P. Marqués, J. Molist, José Ramón Masdeu, Samuel Pous, Enrique Fornells, José Rubí, Francisco Llobet.
Redacció: Goya, 9.
Impremta: Vilà. Rambla, 43 (maig 1904). Fray Luis de León, 87 (juliol 1904). Sta. Marta, 17 (gener 1905). Pinzón (octubre 1906). Jorge Juan, 14 (9 gener 1907). Castaños, 16 (16 gener 1907). Viuda de J. Miquel. Junqueras, 7. Gracia (maig 1904). E. Garrell. Granollers (agost 1905).
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal. Bisetmanal (gener 1907). Setmanal (abril 1907).
Impressió: Tipografia.
Format: 440 x 330 mm. 370 x 265 mm. (agost 1905).
Pàgines: 4.
Preu: 5 cts.
Subscripció: 1 pts. al trimestre. 50 cts. al mes (gener 1907). 1 pts. al trimestre (abril 1907).
Idioma: Castellà.

Consideraremos como declarados enemigos nuestros a (...) todos los organismos políticos que no admitan y combatan legal o hipócritamente la República como forma de Gobierno. (...) Dentro de la imparcialidad que desde luego nos tenemos impuesta para tratar de las muy delicadas

cuestiones obreras y lucha entre el capital y el trabajo, pondremos desde luego nuestra pluma en defensa del obrero, de ese deseheredado de la fortuna, de ese montón anónimo que, harto combatido siempre por el hambre y la miseria, lo es muchas veces por las persecuciones y el mauser. (...) Despojados de todo fanatismo religioso somos enemigos del clericalismo, al que combatiremos como pernicioso al libre desenvolvimiento del pensamiento base de los experimentos científicos.

Aquest setmanari és exclusivament d'interès polític. I a les seves pàgines trobem articles i notícies que tenen com a centre la vida del partit republicà radical i les seves valoracions del moment. Destaquen les polèmiques amb les altres formacions republicanes: els federals i els nacionalistes. Que si en algunes eleccions coincideixen en el sentit de vot, generalment mantenen entre ells una dura confrontació per qüestions d'estratègia i ideologia.

El setmanari tenia un origen electoral, fer propaganda de la candidatura del partit a les eleccions municipals de novembre de 1903, que els varen ser favorables. Tot allò que fa referencia als períodes electorals hi té una especial rellevància, així hi podem seguir les diferents coalicions en què entraren els radicals. Un dels períodes mes moguts és quan es va formar la *Solidaritat Catalana*, contra la qual varen fer una llarga i sostinguda campanya d'insults de tota mena. Perquè una de les característiques de la premsa radical era el llenguatge incendiari i apocalíptic dels seus redactors, utilitzat amb energia contra els seus contraris. També varen ser objecte de la seva animositat les publicacions relacionades amb els partits del sistema.

Pel que fa a la qüestió catalana en els primers números es proclamen autonomistes i veuen en la descentralització la millor manera d'acabar amb el caciquisme. Però amb motiu de la *Solidaritat Catalana* l'actitud canviarà radicalment i comencen a atacar tot el que respira nacionalisme.

Sobre el tema caciquista és notable la viva descripció que en fan: *Hay un cacique en cada ciudad y en cada aldea que tala montes, administra los consumos, las cédulas, la contribución, roba las aguas, falla los pleitos, condona las multas, encarcela a los hombres honrados, encubre al criminal, protege al bandido, se posesiona de los bienes del Estado, libra de quintas al hijo del poderoso haciendo recaer los efectos de la suerte sobre el obrero de la fábrica, del taller, del campo, etc. etc.*

Donen suport a l'escola moderna de Ferrer i Guàrdia, i tenen una atenció

preferent pel mon obrer. Així reflecteixen la conflictivitat social a Mataró, i relaten les iniciatives d'entitats com l'Ateneu Obrer. També de caràcter local són les noticies de l'activitat de l'ajuntament i la del propi partit.

Les seccions no eren de publicació constant i, a vegades, canviaven de títol. Hi tenien preferència els articles ideològics, i la informació la donaven els següents apartats: *Crónica*, notes locals de caràcter polític; *En el Ayuntamiento*, crítiques als consellers contraris i les seves iniciatives; *Atadillos*, polèmiques amb altres periòdics locals. La primera pàgina era dedicada a les valoracions i comentaris de més actualitat, i la darrera als anuncis. Signatures conegudes que hi ha a les seves pàgines són: Alejandro Lerroux, Elíseo Reclús, Odón de Buen, etc.

LA INFORMACIÓN

Subtítol: *Semanario popular independiente.*
Any d'aparició: 1905.
Durada: Núm. 1 (1 març 1905) a núm. ? (27 maig 1905).
Format: 280 x 196 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: Castellà.

Publicació de la que no es conserven exemplars, i que ressenyem a través dels detalls que dóna Joaquim Bartra. El pòrtic del primer número afirmava: *A la prensa periódica puede aplicársele lo que del templo de la gloria ha dicho un insigne dramaturgo español: es tan grande, tan grande, que no se ha llenado nunca, ni se llenará jamás. Y por ello, sin empujar, ni menos apartar a nadie, nos hacemos un pequeño y humilde lugar entre nuestros, desde hoy, estimados colegas y compañeros. La República*, núm. 25 (11 març, 1905) diu: *parece ser que 'La Información' no tendrá color político alguno y será un periódico como su nombre indica de nueva información o pasatiempo.* La data final d'aquest setmanari és una conjectura de Bartra.

LA HUMANITARIA MATARONESA
BOLETÍN DE LA UNIÓN HUMANITARIA MATARONESA (desembre 1908)

Subtítol: *Órgano de la Asociación Benéfica que con el mismo nombre se constituyó en esta ciudad en 30 noviembre de 1898. Todo por todos y para*

todos.
Any d'aparició: 1905.
Durada: Núm. 1 (maig 1905) a núm. 48 (desembre 1909).
Director: J. Agustín Farinós.
Redacció: Barcelona, 28.
Col·laboradors: Dr. Pou, J. Guerra, J. Castellsaguer, P. R. Vinyals, Martí Estrany, Ll. Domènec, Benet Sitjà, Melcior Noé.
Impremta: Pedro Vilà, Riera, 64.
Gènere: Butlletí d'entitat mutualista.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 442 x 320 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: Bilingüe.

Associació que pretenia *emancipar a todos los hombres sin distinción de clase ni categorías (...), dicha emancipación debe proporcionarse por mediación del mutualismo.* Als socis se'ls assegurava el dret a *una pensión mensual toda su vida a los quince años de pertenecer a la misma.* El butlletí publicava notes sobre l'estat de la societat, així com notícies i propaganda del mutualisme. També articles culturals, poemes, narracions, etc.

En el núm. 44, d'agost de 1909, un mes després de la Setmana Tràgica, el president es refereix a l'entitat com: *esta benéfica Asociación algo desprestigiada por algunos difamadores*. Les coses no rutllaven ja que en el número següent afirma que no és cert que visqui molt bé gràcies al sou fabulós que ell mateix es fixa. Però mesos després dimiteix el càrrec. L'últim butlletí edita només dues pàgines: *con el fin de poder reducir gastos*. Les causes de la desaparició poden ser seguides en el que hem apuntat i també en la dissidència obrerista radical que denota aquest darrer exemplar.

NUEVA VIDA

Subtítol: *Periódico Obrero*.
Any d'aparició: 1906.
Durada: Núm. 1 (15 febrer 1906) a núm. 4 (31 març 1906).
Col·laboradors: Samuel Torner, Juana Solé, Carlos Malato, Font.
Redacció i Adm.: Altafulla, 20.
Impremta: Mallorca, 257-259. Barcelona.

Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Quinzenal.
Impressió: Tipografia.
Format: 322 x 218 mm.
Pàgines: 8.
Preu: 5 cts.
Idioma: Castellà.

Publicació de tendència àcrata que ressenyava els esdeveniments revolucionaris d'àmbit nacional i internacional, i els avenços de la classe obrera en la seva lluita. D'interès local són les noticies de vagues i la continuada referència al problema de l'atur. Altres aspectes destacats són la reivindicació de les vuit hores de treball, i la socialització dels mitjans de producció. L'apartat de notícies dóna les ciutadanes de matèria obrera. És el primer títol anarquista editat a Mataró.

NUEVO ORIENTE

Any d'aparició: 1906.
Durada: Núm. 1 (14 juliol 1906) a núm. 11 (26 gener 1907).
Edita: Nuevo Oriente. Lista de Correos. Vilassar de Mar.
Director: Ricardo Pérez.
Redactors: Joseph Prat, J. Médico, J. Lastortas, J. Grau, José Alarcón, Ricardo Mella, Soledad Gustavo.
Redacció i Adm.: Meléndez, 37.
Impremta: Tipografia Moderna, Real, 127. Badalona.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Quinzenal.
Impressió: Tipografia.
Format: 383 x 275 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 5 cts.
Subscripció: 0,60 pts. trimestre.
Idioma: Bilingüe.

Publicació anarquista que apareix per criticar la situació social, tot fent una proposta de futur: *la sociedad presente llena las ciudades de hombres armados que siembran la muerte entre aquellos que reclaman su mejoramiento; en cambio la del porvenir, la que los trabajadores*

preconizamos, los llenará de maestros que prodigarán la ciencia y el Amor entre todos los seres humanos, convertidos en una sola familia de productores universalizados.

Dels fets quotidians, es refereixen en primer lloc a les condicions de vida moral i material de la classe obrera. I, a través d'un llenguatge molt entenedor, expliquen els principis de la ideologia anarquista, i de la seva lluita contra el capital. Fan propaganda de l'escola laica, ressenyen l'activitat de la Solidaritat Obrera, i, també, els mítings celebrats per a difondre els seus principis contra la política dels partits del sistema.

LLIBERTAT!

Subtítol: *Periòdich Nacionalista Republicà.*
Any d'aparició: 1906.
Durada: Núm. 1 (13 setembre 1906) a núm. 13 (6 desembre 1906).
Col·laboradors: P. Pi, J. Molist, Santiago Vinardell, Joan Miralta, J. Mora, Manuel Faya, D. Martí i Julia, J. Monclús, Emili Junoy, Enric Vallès.
Redacció: Riera, 72, 2.°, 1ª.
Impremta: L. Rossell. Argentona, 29.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 443 x 322 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 5 cts.
Idioma: català.

Llibertat és l'òrgan dels sectors esquerrans que componien la *Solidaritat Catalana* a Mataró. I sota l'emblema de *Llibertat, Igualtat i Fraternitat* ataca fonamentalment el caciquisme municipal, des d'una perspectiva nacional i republicana: *El nacionalisme com a moviment de purificadó d'una època embrutida pel despotisme y la tirania, ha de ser la vera encarnació de la democràcia i la llibertat (...), afirma una personalitat étnicament lliberal, expansiva i racionalista que té set de vida, contra una mòmia autoritària restringent i estúpida que detura el pas de la Justícia, de la Rahò i de la Ciència.*

Polemitzen amb *El Nuevo Ideal* i el partit *Unión Republicana*, acusant-los

d'espanyolistes. En el número 12 fan un homenatge a la figura de Pi y Margall. I s'acomiaden en el número 13 resumint els seus propòsits: *Vinguérem a la vida periodística, ab l'afany (convensuts de la eficàcia de Solidaritat Catalana) d'escampar arreu un ideal altruista, tant pels seus propòsits com per haver ell lograt ja, que'ls punys closos per l'odi de classe's desfessin enllasantse ab la abrasada d'amor entre germans de Pàtria.*

BOLETÍN DE LOS PROGRESISTAS ESPAÑOLES

Any d'aparició: 1906.
Durada: Núm. 1 (24 setembre 1906).
Gènere: Butlletí d'entitat mutualista.
Periodicitat: Mensual.
Idioma: Castellà.

Publicació de la que no es conserven exemplars. Les dades les subministra Joaquim Bartra al seu estudi. A *El Nuevo Ideal* de 25 de desembre de 1908 hi llegim que l'entitat presenta divisions al seu si, i un sector decideix abandonar-la. No en tenim cap més notícia.

MENSAJERO LAURETANO

Subtítol: *Revista española y americana favorecida con la bendición apostólica de S. S. Pío X.*
Any d'aparició: 1906.
Durada: 1906-1912.
Director: Rd. Lorenzo Arbussá.
Redactors: *Guardias y Caballeros de Honor de la Santa Casa de Loreto*.
Redacció: Pujol, 12.
Gènere: Premsa catòlica.
Format: 250 x 180 mm.
Subscripció: 3 pts. a l'any.
Idioma: Castellà.

No es conserven exemplars d'aquesta publicació i les dades són extretes de l'estudi de Joaquim Bartra. Era l'òrgan de la *Santa Casa de Loreto*, i sembla que va canviar de títol pel de *Crónica de Loreto*.

LA ESTACA

Subtítol: *Periódico republicano revolucionario.*
Any d'aparició: 1907.
Durada: Núm. 1 (19 gener 1907).
Impremta: Garrell. Granollers.
Gènere: Premsa política satírica.
Impressió: Tipografia.
Format: 385 x 273 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 10 cts.
Idioma: Bilingüe.

Republicanos revolucionarios somos por ESENCIA (...) renunciamos, por lo tanto, a todo pacto o unión con aquellos elementos que no sean republicanos radicales cual nosotros, y guerra a muerte declaramos a nuestros enemigos: el caciquismo, la clericalla, las hordas carlistas (...) y en particular esas Hembras catalaneras que, cual perritos falderos, huyen corriendo a su escondrijo, en cuanto ven levantar nuestro escuálido pero certero brazo armado de la redentora ESTACA.

Publicació molt curiosa òrgan dels *descamisados* de Lerroux. Amb llenguatge violent i colèric es dediquen a insultar la *Solidaritat Catalana* i els jesuïtes. En canvi tenen molt bones paraules per al seu mentor polític, i per als homes identificats amb les seves doctrines.

El llenguatge directe és una de les característiques mes pròpies de *La Estaca*, que volia organitzar una mena de bandes terroristes amb fins redemptors: *esta Redacción se propone organizar grupos revolucionarios, uno para cada distrito, y suprimir los nombres por números, a fin de evitar que sepan mas que nosotros nuestros enemigos.*

FULLA DOMINICAL

Subtítol: *De la Parròquia de Sant Joan i Sant Josep de Mataró.*
Any d'aparició: 1907
Durada: Núm. 1 (27 gener 1907) a núm. ? (juliol 1936).
Impremta: L. Rossell. Suc. de Horta.
Gènere: Premsa catòlica.

Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 270 x 180 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: català.

D'aquesta publicació no se'n conserven exemplars. Les dades són extretes de l'estudi de Joaquim Bartra. S'hi ressenyaven els actes religiosos i el moviment de la parròquia. Com tots els fulls d'aquest tipus les tres primeres pàgines eren de caràcter general, i la quarta d'interès local. Diu Bartra que a partir de juny de 1920: *Empezó a anotarse el horario de las funciones de las 'Quaranta Hores de la Ciutat', así como alguna esquela mortuoria anunciando funerales y misas*. Sabem que a l'any 1923 encara s'editava, i cal suposar que ho va ser fins el juliol de 1936.

LO PENSAMENT MARIÀ
PENSAMENT MARIÀ (14 juliol 1920)
PENSAMENT MARIÀ DE LA COSTA DE LLEVANT (Núm. 364, 1 juliol 1921)
PENSAMENT MARIÀ (Núm. 1041, 27 gener 1928)

Subtítol: *Periòdich quinzenal de propaganda catòlica. Periòdich quinzenal de propaganda catòlica, portaveu de les Congregacions Marianes de Catalunya, agregades a la Prima Primària de Roma*. (Núm. 14, 1 novembre 1907). *Periòdich setmanal d'Acció catòlica* (14 juliol 1920). *Bisetmanari catòlic*. (Núm. 1.041, 27 gener 1928). *Bisetmanari d'Acció catòlica*. (Núm. 1.260, 18 març 1930).
Any d'aparició: 1907.
Durada: Núm. 1 (15 abril 1907) a núm. 1.898 (17 juliol 1936).
Director: Joan Bta. Parés i Torner. Joaquim Bartra Laborde (setembre 1920). Joaquima Quadrada i Calvó (any 1930 ?). Jaume Font i Bigay (any 1933 ?).
Redacció: Carrer d'Alarcon. S. Joaquim, 43 (juny 1907). Bisbe Mas, 11 (any 1920).
Redactors: Francisco de P. Mas, Fèlix Castellà, P. Barbena, Pilar Bertomeu, Lluís Rovira, Josep Roig, Lluís Valladolit, Rafael Soler, J. Colomer i Volart, Manuel Majò, Emili Pasqual. Ramon Salicrú, Joaquim Quadrada, Francesc X. Pasqués, Ramon Ribas, F. Enrich i Regàs, Joaquim Dardiñà, Joan Domènech.
Col·laboradors: Josep Samsó, J. Mora, Josep Pou, Josep M. Alomà, Jaume Raventós, Ramon Salas (Oriol Salvà), Josep Castellví, Angel Grau, Miquel

Brullet, J. Comas, R. Berga, Dr. Masdexexart.
Impremta: L. Rossell. Vilà. Núm. 79 (15 juliol 1910). Gràfica Manen. Núm. 313 (octubre 1919). Minerva. Núm. 522 (gener 1923). Tria i Tarragó. Núm. 534 (febrer 1923). H. Abadal. Núm. 633 (febrer 1924). Vilà. Núm. 1.260 (març 1930). Gràfica Fides. Núm. 1.452 (febrer 1932).
Gènere: Premsa catòlica.
Periodicitat: Quinzenal. Setmanal (juliol 1920). Bisetmanal. Núm. 1.260 (1 juliol 1921).
Impressió: Tipografia.
Format: 260 x 180 mm. 308 x 212 mm. (1 octubre 1920). 485 x 343 mm. (18 març 1930).
Pàgines: 4/8.
Preu: 5 cts. 10 cts. (setembre 1907). 15 cts. (juny 1921).
Subscripció: 30 cts. al mes. 40 cts. al mes (setembre 1907). 1 pts. al mes (juny 1921).
Tiratge: 500 exemplars (any 1933).
Idioma: Català.

La redacció de *Lo Pensament Marià*, amb motiu del primer número es presenta amb aqüestes paraules: *nostre objecte primordial és formar, si possible fos, a la vanguàrdia de les files del excèrcit de Crist, defensant ardidament sa lley sacrosanta, sa moral i sos dogmas.* Per a dur endavant aquesta tasca es varen reunir: *uns quants joves de bona voluntat quins, conscients de nostra missió, i sentint corre per nostres venes, com fils elèctrichs que tenen dolsa vibració en lo cor, los sentiments de fè, pàtria y amor (...) venim avuy a fer sentir a nostres lectors, sas dolces armonías desde les planes del nostre petit periòdich.*

La publicació neix com a òrgan de la Congregació Mariana local, i per a possibilitar més eficaçment l'acció catòlica i social a l'àmbit juvenil: *Fa verdaderament por veure avuy a la joventut tan treballada per l'error y'l vici (...), les energies vigoroses s'esmersen per desgràcia per l'immoralitat nodrint un sensualisme corruptor que degrada l'home, projectant sombres en sa inteligència y omplenant de runes son pobre cor.*

Lo Pensament Marià va sortir, amb un petit parèntesi, al llarg de vint-i-nou anys. Tan prolongada duració correspon a diferents etapes, que analitzarem una a una.

La primera època.

Va de la fundació, l'any 1907, fins el juliol de l'any 1920 en què passa a setmanari. La història d'aquesta etapa la seguim a través de les mateixes paraules dels redactors: *Ultra la part doctrinal, sempre d'actualitat palpitant, el 'Pensament Marià' en la seva primera època contenia seccions constants com la crònica Mariana, on col·laboraven nombrosos corresponsals de les congregacions, secció literària, 'Noves' locals i generals, bibliografia, santoral marià, efemèrides de les seccions, poligrafia de santuaris marians, i freqüentment gravats d'iconografia, art, monuments, acció social, actualitats, vida interior de les congregacions, etc. Per les principals festes religioses, i assenyaladament el dia de la Immaculada i per les Santes es publicaven lluïts extraordinaris.* El setmanari, doncs, es centrava en tot el relatiu al culte marià. I les seccions apuntades es referien a la vida religiosa a Mataró, i a les activitats pròpies de la Congregació. La temàtica literària la formaven poemes de tipus pietós escrits per Josep Roig, Tomàs Bellpuig, Martí Masvidal, Josep Misser i d'altres.

Els temes editorials fan referencia al culte i reflecteixen problemàtiques de tipus social. D'aquestes hi són tractades: la beneficència, les cantines escolars, les modes, la premsa, la blasfèmia, i temes diversos.

El component ideològic és central en una publicació que naixia amb una ferma voluntat de bel·ligerància contra tot el que no seguís la més estricta ortodòxia. Les actituds polítiques i socials progressistes o crítiques als dogmes catòlics són combatudes sense descans. Síntesi del pensament són les paraules de Miquel Casals: *a Catalunya és foraster tot lo que no és catòlich.*

Amb aquest criteri judiquen els temes fonamentals de la confrontació ideològica del moment: les escoles laiques, la igualtat entre els homes, i el dret a la propietat, entre d'altres. Tema central és el de l'escola, defensant l'existència dels centres catòlics: *ahont lo fill del poble aprengui a no somiar may lo triomf del Socialisme, que predica una igualtat impossible perquè'ls hòmens que deuríem formarla som tots diferents.* Escoles que ensenyaran a treballar i en les quals s'aprendrà la necessitat de conservar: *les desigualtats naturals.*

Un moment crític és la polèmica que va enfrontar la publicació amb l'òrgan dels catalanistes republicans *Fortitut*. Un petit incident sobre Sant Tomàs provoca un intercanvi de rèpliques i contrarèpliques que es va allargar dos o

tres mesos. Per part de *Lo Pensament Marià* respon J. Colomer Volart, cervell ideològic de la casa, que ataca el liberalisme i els autors moderns tot defensant el magisteri tradicional de l'església, la Inquisició, i la necessària subjecció del poder temporal a les directrius del Papa. Polèmiques de to menor les va tenir amb *Mestral*, *Ressò de l'avior*, i els òrgans dels partits governamentals.

El caràcter gairebé intern d'aquesta etapa fa que les notícies de tipus general hi tinguin un lloc de segon ordre. A la qual cosa contribueix el fet que a partir del novembre de 1907 fos l'òrgan de les Congregacions Marianes de Catalunya.

La segona època.

La necessitat d'incidir més en la comunitat local va dur la redacció a un plantejament nou. I es va iniciar la segona època, després de la suspensió d'uns mesos, que va del juliol de 1920 al març de 1930. El nom es va allargar; *Pensament Marià de la Costa de Llevant*, i va passar de quinzenal a setmanal amb un format augmentat. Però on es nota el canvi mes decisiu es en l'estructura interna, en prendre el caràcter de periòdic informatiu. *En la seva segona època el 'Pensament' ha prestat atenció preferent a les qüestions i informacions locals (...). Una de les seves seccions més característiques va ser la 'Galeria de Mataronins Il.lustres', en la qual s'aplegaren dades biogràfiques d'una cinquantena de personalitats notables de la història pàtria. En la part d'articles s'alternaren els temes religiosos amb els d'història, urbanisme, cultura, recreació, etc. Continua conservant la secció 'Crònica Mariana', dedicada a la vida de la nostra congregació. S'han publicat abundants gravats, alguns d'ells d'execució veritablement meritòria. És de notar també un 'Calendari Mataroní' publicat en la secció religiosa.*

El canvi incideix més en seccions com *Noves*, lloc on es ressenya la vida de les entitats mataronines, i les notícies de la ciutat. I la revista pren un caràcter més àgil i d'interès local, a diferència de la primera època. Però deixant de banda les incorporacions formals i temàtiques, els interessos bàsics són els mateixos: les noticies del culte i els fets de la congregació.

En l'àmbit ideològic engeguen campanyes contra els costums moderns en les modes i els banys públics, entre d'altres temes d'actualitat que hi són criticats. I en l'ordre polític eixamplen mes les seves referències. Els atacs a la Rússia soviètica són constants, i, a les editorials, el perill del comunisme és un tema

molt tractat. També, de caràcter internacional, reflecteixen amb interès els fets relacionats amb l'agitació social als països d'Europa. I publiquen articles a favor de la intervenció de l'estat contra el radicalisme obrer, com a prevenció, ja que: *les societats que no fan bondat estan abocades a sofrir un assaig de comunisme.*

Les seves posicions conservadores fan que la redacció saludi el cop d'estat de Primo de Rivera: *el moviment de força que posa feliç terme, sens vessament de sang, al repudiat regisme parlamentari d'Espanya.* I criden els catòlics a col·laborar lleialment en l'administració del país sota els nous governants. L'actitud al respecte del President de la Mancomunitat Josep Puig i Cadafalch mereix el següent comentari: *En Puig ha demostrat tenir una visió enlairada de la realitat i en els moments actuals ha sapigut donar més importància a la qüestió social que no pas a la qüestió catalana. Però no amaguen crítiques: els organismes militars no estant capacitats per a afrontar els problemes tan diversos i complexes que presenta la governació d'un estat modern.* D'aquesta manera l'acció regeneradora de l'exèrcit: *no té mes raó d'ésser que el permetre als elements sans de la societat de reaccionar.* I opinen que una vegada hagi passat el període d'excepció la tropa ha de tornar als quarters.

Quan cau la dictadura fan un balanç positiu de l'obra del general i preparen els catòlics per l'etapa democràtica que s'acosta formulant la idea d'un catolicisme neutre i allunyat de l'activitat política: *el catolicisme no és dreta ni esquerra. És a dir, no és monàrquic ni és republicà, ni és burgès ni és proletari; és, senzillament, el punt mig, des d'on es mantenen els principis en la seva puresa.* Perspectiva ideal que es malmetrà en la forta lluita política els anys a venir.

A les pàgines del setmanari hi publiquen monografies històriques en diverses entregues: *El Castell de Mataró*, de Joan Ribas i Bertran, i E*femèrides de l'Arxiprestal de Mataró*, de mossèn Josep Mas i Domènec. Com a fet notable al llarg dels anys 1921 i 1922 s'incorporen al setmanari uns suplements especialitzats en esports, agricultura, feminisme i indústria, amb numeració pròpia i que tractem en un altre lloc d'aquest estudi. També cal ressenyar l'edició del núm. 1000 (7 desembre, 1927), exemplar extraordinari on es fa la història de la publicació, i s'edita el treball de Joaquim Bartra *El periodisme a Mataró*, catàleg de les publicacions editades fins l'any 1923.

La tercera època.

En els anys vint es produeix dins la redacció el relleu generacional de les persones que havien fundat el periòdic. Els nous redactors són els que varen aportar l'esperit d'innovacions i canvis estructurals. Aquesta època comença el 18 de març de l'any 1930 i arriba fins la seva desaparició el 17 de juliol de 1936. A diferencia del canvi anterior en aquest moment es tracta de continuar i profunditzar la línia de modernització de la revista. Cosa que es fa a través del canvi de format, que incorpora el tabloide, usual a la premsa diària, i la periodicitat bisetmanal: surt els dimarts i els divendres.

La redacció explica els seus propòsits així: *El format que acabem de deixar era, evidentment, un anacronisme i un contrasentit per un periòdic que aspira a alinear-se entre la premsa moderna dirigida al públic general. El format nou és, ho esperem, més apropiat per a la difusió de les idees i del mateix periòdic.*

L'estructura era ja la d'una publicació diària. La primera pàgina la componia un editorial valoratiu del moment polític, social i religiós, la *Crònica*, unes notes crítiques d'actualitat segurament redactades pel director, i diverses notícies que la redacció considerava de relleu. A l'interior l'espai se'l repartien seccions com: *Noticiari*, *Santoral i Cultes*, *Esports i Jocs*, *Ajuntament*, *Catequesi*, *Crònica Mariana*, *Carnet del perseverant*, i d'altres d'ocasió.

Pel que fa a Mataró segueixen l'activitat política centrada en la reorganització dels partits de cara a les eleccions municipals d'abril de 1931. I criden els electors a participar-hi votant: e*ls candidats que ofereixin sòlides garanties per al bé de la Religió i de la Pàtria per tal que resulti el major nombre possible de persones dignes i competents*. En el moment de la proclamació de la República consideren que: *com a ciutadans i com a catòlics hem d'acceptar el poder que legalment es constitueix. Aquesta ha estat sempre la norma que ha donat l'església. La República com a forma de govern no és incompatible amb la Religió.*

A les eleccions constituents de juny del mateix any el to ha canviat a conseqüència de la victòria esquerrana d'abril. Ara la propaganda és directa: *L'únic partit que obertament s'ha compromès a defensar els sentiments religiosos del nostre poble i els drets de l'església és la Lliga Regionalista.* I cal votar-lo perquè el moment és greu: *són discutits i amenaçats els fonaments de la nostra civilització, l'essència de la nostra tradició, la nostra*

fesomia històrica com a poble i els elements més eficients del nostre progrés passat i futur, barrejats amb moltes coses injustes i altres confusionàries.

Quan el parlament comença la seva tasca constitucional, i a mesura que la voluntat laica de la majoria es va manifestant en l'articulat, *Pensament Marià* ataca de cara el sistema. Així al llarg del període republicà —llevat del bienni dretà— l'enfrontament amb la política governamental és continuat. L'oposició es centra de manera bàsica en el tema de l'ensenyament ja que la constitució prohibia a les ordres religioses exercir-lo, i en la voluntat d'apartament radical de l'església i l'estat.

En l'àmbit local això té una plasmació en l'actitud de l'ajuntament de convertir la festa de les Santes en una diada deslligada de tot contingut religiós. I en els problemes que traginaven les mútues escolars que havien substituït la direcció religiosa de l'ensenyament.

En l'afer de la Llei de Contractes de Conreu justifiquen la positura de la dreta catalana de demanar la seva derogació, argumentant la falta de capacitat legislativa de la Generalitat en aquest aspecte. Un altre moment àlgid el van representar els fets d'octubre de l'any 1934. Ressenyen tot el que es va produir a la localitat i critiquen la proclamació de l'Estat Català, i la política dels partits d'esquerra: *La passada revolta ha estat la liquidació del període de demagògia i follia iniciat poc després de l'adveniment de la República (...). Les esquerres no eren Catalunya ni l'Autonomia. Els derrotats de la nit del 6 d'octubre no eren Catalunya ni l'Autonomia, sinó el partit que l'usdefruitava amb l'impúdic procediment del 'sigui com sigui' (...). La República com a institució no en resulta liquidada. Absurd seria voler considerar com a liquidades també les institucions autonòmiques. L'autonomia de Catalunya, el Govern dels catalans per a tots els catalans, encara no ha estat intentat.*

Al llarg del bienni governat per les dretes el caràcter crític i polèmic de *Pensament Marià* baixa de to, centrant els seus articles en els aspectes de la vida religiosa. Cosa que dura fins les eleccions de febrer de 1936. En aquella contesa electoral donen suport al *Front Català d'Ordre*, i, després de la derrota, continuen els seus atacs al *Front Popular*. El darrer número publicat fou el del dia 17 de juliol de 1936, data de l'aixecament militar contra la república.

En aquesta última etapa el bisetmanari va dedicar més atenció a la informació de caràcter comarcal. I tots els pobles d'una certa importància hi veien

destacada la seva activitat. Per tal de fer sentit la veu de l'església catòlica a la comarca va sortir el bisetmanari *La Maresme* (vegeu), que és una prolongació del *Pensament Marià*.

A part dels articles i les notes d'actualitat, i les anàlisis polítiques, publiquen informacions i reportatges sobre la història local, inclosos, en general, als números extraordinaris de les Santes i la Immaculada. Destaquem per la seva importància el relat dels fets de la Setmana Tràgica publicat en l'extra de les Santes de l'any 1934. I un de curiós sobre els *armats*, de l'abril de 1935.

MESTRAL

Subtítol: *Setmanari Nacionalista Republicà.*
Any d'aparició: 1907.
Director: Serafí Salvañà
Durada: Núm. 1 (13 juliol 1907) a núm. 68 (23 octubre 1909).
Redacció i Adm.: Wifredo, 37. Rambla de Mendizábal, 17 (núm. 58).
Col·laboradors: J. Mora, Francisco de P. Viada, J. Colomer, Lluís Viladevall, J. Monclús, Emili Saleta, Santiago Vinardell.
Impremta: Vilà. Riera, 64. Abadal (núm. 58).
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 437 x 320 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 0,10 pts.
Subscripció: 0,50 Pts. al mes.
Idioma: català.

Setmanari que ve a continuar la labor iniciada per *Llibertat*, de la mateixa filiació política. Sota la bandera de nacionalisme i república fan costat a la *Solidaritat Catalana*, i ressenyen els mítings que aquesta coalició duu a terme. Actitud que donarà un tomb quan les aliances canvien de sentit. *La Solidaritat s'organitza a Mataró amb l'únic objecte de deslliurarnos de l'odiós caciquisme.* Però una vegada elegit el diputat pel Districte: *emportat pel seu efecte al cacic que l'hi havia donat l'acta una y altre volta (...) ha vingut ara a pendres com a propis els atacs al caciquisme.* La neutralització pel cacic Moret dels components progressius de la Solidaritat hi és tractat contínuament, i, també, l'evolució política del catalanisme que havia

començat a desvetllar-se a través del pacte solidaritat.

A la pàgina quarta publicaven la *Fulla de la Joventut Republicana Federal*, origen del periòdic *La Federació* (1908), òrgan de les mateixes Joventuts. A la secció *Ratxes* anotaven la vida política de la ciutat, i varen protagonitzar dures polèmiques amb la premsa dels partits contraris. Com a suplement editaven a vegades uns fulls de l'Agrupació Foment de la Sardana, sense numeració, que ressenyava els actes d'aquesta entitat.

Quan la lluita política els duu a atacar la Lliga Regionalista pel suport que donava al cacic local varen decidir suspendre la publicació al núm. 52: *Decididament, no servim pera aquestos cambis, y pera no ferlos ens estimem més deixar passar algun temps avans no torni 'Mestral' a veure la llum pública.* El maig de 1909 va començar la segona època del setmanari motivada per la necessitat de fer propaganda de les candidatures pròpies a les eleccions municipals. Degut als fets de la Setmana Tràgica fou suspesa l'edició fins el mes d'octubre quan tingué una petita revifalla per tal d'anunciar la candidatura *anticaciquista* del partit. L'últim número correspon al dia abans dels comicis que no foren favorables als seus desitjos.

BUTLLETÍ DEL CÍRCOL CATÒLICH D'OBRERS DE MATARÓ

Any d'aparició: 1907.
Durada: Núm. 1 (octubre 1907) a núm. 64 (desembre 1912).
Redacció: Bonaire, 25.
Impremta: Rambla de Cirera (núm. 7). L. Rossell. H. Abadal. Riera, 48 (núm. 7).
Gènere: Premsa catòlica.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 223 x 162 mm.
Pàgines: 16 + 4 de cobertes.
Preu: 5 cts. Gratuït als socis.
Subscripció: 1 pt. a l'any.
Idioma: Català.

El jesuïta valencià Antoni Vicent va fundar, els últims anys del segle XIX, els *Círcols* catòlics amb la idea de promocionar la consciència social de l'església. El seu propòsit era que aquestes entitats servissin de base a un estat

corporatiu catòlic. Amb el suport de la patronal els *Círcols* es varen convertir en clubs amistosos que mantenien l'obrer allunyat de la taverna i de les idees radicals. Aquesta funció de recuperar l'obrer per a la dreta és la que priva al llarg de la vida del butlletí, que estava organitzat en seccions temàtiques: Fi benèfic, Fi instructiu, Fi religiós, Fi recreatiu, i Fi econòmico-social. També s'informa de les activitats de l'entitat: conferències, excursions, misses, santoral, escoles, etc. Amb notícies dels fets catòlics a Mataró i arreu del món.

Els aspectes polítics i socials més tractats són: la maçoneria, les reivindicacions obreres i l'educació. En aquest camp ataquen l'escola lliure tot defensant l'escola social catòlica. Al núm. 25 fan pública la posició dels catòlics davant els fets de la Setmana Tràgica. De Mataró només hi és present l'actualitat religiosa. Cal fer notar, però, els números extraordinaris dedicats a les Santes, amb articles històrics. I el núm. 1, dedicat a Melcior de Palau, amb motiu d'ésser nomenat acadèmic de la llengua.

MATARÓ ARTÍSTICO

Subtítol: *Nuestros Hombres.*
Any d'aparició: 1908.
Durada: Núm. 1 (1 gener 1908) a núm. 4 (15 febrer 1908).
Administració: Sant Llorenç, 30.
Impremta: La Popular. Mina, 8. Barcelona. Pedro Vilà. Riera, 64 (núm. 2).
Gènere: Premsa cultural.
Periodicitat: Quinzenal.
Impressió: Tipografia.
Format: 310 x 213 mm.
Pàgines: 4 + 4 de cobertes.
Preu: 25 cts.
Subscripció: 1 pts. al trimestre.
Idioma: Castellà.

Consagraremos toda nuestra voluntad enalteciendo los dotes de nuestros conciudadanos que por su valer se hayan conquistado señalada gloria. Dediquen els quatre números editats a treballs monogràfics sobre Jaume Isern, Joaquim Cassadó, Melcior de Palau i Antoni Franquesa. Glossen la vida i els fets d'aquests mataronins i tanquen cada número amb una *Revista de Espectáculos*.

RESSÒ DE L'AVIOR

Subtítol: *Setmanari Tradicionalista. Portaveu dels carlins de Mataró y la costa llevantina*.
Any d'aparició: 1908.
Durada: Núm. 1 (11 gener 1908) a núm. 28, any II (10 juliol 1909).
Director: Ramon Julià.
Redacció i Adm.: Pujol, 10.
Col·laboradors: M. Junyent, J. M. Martínez, Joan M. Salom, Jordi Tristany, J. Ayats, Manel de Bofarull, Ramon Ribot, Sebastiàn de Luque, Espiridió Duran (Ascanius).
Impremta: L. Rossell. Argentona, 29.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 416 x 312 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 10 cts.
Subscripció: 50 cts. al mes.
Idioma: Català.

Ressó de l'avior presenta l'alternativa carlista de la monarquia tradicional de Carles VII i, posteriorment, Jaume III. I veu la llum criticant el model polític de la restauració: *L'actual sistema polítich, el règim funest que patim, les institucions que s'encarnen en aquesta monarquia que ja casi ningú no vol, és impossible que puga satisfer les justes aspiracions que mouen el sentiment i la voluntat enmirallades en l'opinió pública.* Per als redactors el canvi de línia dinàstica farà que el país es regeneri social i políticament. En aquest sentit acusen el caciquisme de ser el nucli en el que resideix el poder del sistema, i la manera que té de reproduir-se. I recolzen l'alternativa regionalista de *Solidaritat Catalana*, per a: *desferse del jou tirànich del estat centralista.*

La crítica al sistema polític la fan extensiva a l'oposició republicana, radical i socialista. I varen mantenir moltes polèmiques amb gairebé tota la premsa mataronina del moment. La seva posició ideològica es centra en una tornada a una estructura de convivència patriarcal amb els seus valors tradicionals. El model és la societat agrària, d'aquí els encesos elogis al món camperol, i les censures al progrés que pren la forma d'indústria i maquinisme, i que té com efecte la conflictivitat entre les classes socials. Ataquen tota mena d'actitud

liberal, i autors moderns com Zola i, fins i tot, la reforma Mendizábal.

De la trilogia carlista *Déu, Pàtria i Monarquia* l'aspecte religiós és el més present: *Avuy se discuteixen y fins se rebutjen cínicament les venerandes lleys de la Iglésia, per molts que's diuen catòlichs, y aquets actes que en bona llògica y en llenguatge cristià deuen considerarse pecat, són calificats per la civilització moderna d'ilustració y progrés*. Defensen els principis dels catolicisme més intransigent, i la plena confessionalitat de l'estat.

Vet aquí com veuen la ciutat: *és sobradament reconegut de tothom que l'estat per més deplorable de Mataró, la manca de treball tant persistent que obliga a dignes y laboriosos obrers a emigrar en busca de medis de vida que aquí no tenen y'l desbordament de les més baixes passions dels eternes enemichs de la pau y'l ordre, conjunt tristíssim que'ns ha portat a la decadència d'aquesta ciutat d'una manera tan alarmant, que de seguir aquest estat de coses, forsosament farà que Mataró arrivi al nivell d'un poblet de la més insignificant importància, y encar gràcies, es degut al caciquisme absorvent que patim.*

La publicació s'estructurava a través de les seccions: *Acció Carlista*, *Noves*, *Secció d'Esbarjo*, *Noves de la Costa*, i *Secció Religiosa*. El pes el duia la primera plana amb els articles d'opinió i anàlisi de l'actualitat política.
Navarro Cabanes al seu treball sobre la premsa carlista afirma que *Ressò de l'avior* va durar fins l'any 1913, però nosaltres només hem trobat els exemplars que ressenyem a la fitxa.

BOLETÍN DEL ATENEO OBRERO DE MATARÓ

Any d'aparició: 1908.
Durada: Núm. 1 (1 abril 1908).
Redactors: J. Abril Argemí, A. Cuadras Fargas, Manuel Faya Bertran, Jaime Floris, Juan Monteys, J. Nualart, J. Vila Morera.
Impremta: Vilà.
Gènere: Butlletí d'entitat cultural.
Impressió: Tipografia.
Format: 330 x 220 mm.
Pàgines: 8 + 4 de cobertes.
Idioma: Castellà.

D'aquesta publicació no se'n conserven exemplars. Joaquim Bartra diu que es tracta d'un número únic. I que: *Su fin, como indica la redacción, és el de propagar con sus escritos la instrucción científica y racional que se daba en aquel 'Ateneo'; ademàs, como todavía no tiene vida regular, no puede precisar si su publicación sera anual, semestral, trimestral o mensual. Termina diciendo: 'Saldrà cuando se considere oportuno'*. El *Pensament Marià* núm. 1.715 (25 setembre, 1934), diu referint-se a les Escoles Modernes de Ferrer i Guàrdia: *A Mataró, el 'Boletín del Ateneo Obrero', aparegut l'any 1908, estava en mans de la 'Secció d'Estudis', amb intervenció d'elements de l'agrupació 'Pro Enseñanza Racionalista', orientadors de la susdita escola. El 'Boletín', encara que de vida migrada, tingué prou temps per escampar el verí ferrerista*.

LA FEDERACIÓ

Subtítol: *Setmanari Republicà Federal.*
Any d'aparició: 1908.
Durada: Núm. 1 (4 abril 1908) a núm. 53 (29 maig 1909).
Director: Joan Torrent.
Col·laboradors: Joan Campdelacreu, B. Sadurní, José Vives, Francesc Filbà, Joan Torras, Ll. Doménech.
Redacció i Adm.: Carrer de Cuba, 22. Sant Agustí, 18 (núm. 20).
Impremta: Vilà. Riera, 64.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 435 x 318 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 5 cts. 10 cts. (núm. 5).
Subscripció: 50 cts. al mes.
Idioma: català.

Era el portaveu de la *Joventut Republicana Federal de Mataró* i del *Partit Republicà Federal del Districte d'Arenys de Mar*. La seva activitat era la de fer-se ressò de la vida del partit a la comarca, ressenyant els congressos, mítings, i tota l'activitat produïda. En la temàtica ideològica, com a *Mestral*, del qual n'és una prolongació, els temes més tractats fan referencia a l'educació *bisexual*, i el cooperativisme, com a pràctica de la societat auto-gestionada. Fan propaganda de la intervenció de la classe obrera en el camp

de la lluita política, i defensen la *Solidaritat Catalana*. En l'àmbit local varen atacar el caciquisme, i mantenir dures polèmiques amb *El Nuevo Ideal*, òrgan dels sectors radicals en desacord amb el moviment solidari.

LA VERDADERA MUTUALIDAD

Subtítol: *Boletín órgano de la Sociedad Benéfica Mutualista de Socorros Mutuos.*
Any d'aparició: 1908.
Durada: 1908-1909.
Gènere: Butlletí d'entitat mutualista.
Idioma: Castellà.

No se'n conserven exemplars, i seguim la ressenya de Joaquim Bartra, que la dóna per desapareguda l'any 1909.

ECO DE LA AGRUPACIÓ FOMENT DE LA SARDANA

Durada: 1909.
Any d'aparició: Núm. 1 (13 febrer 1909) a núm. 6 (1 gener 1910)
Director: Feliu Ribas i Pla.
Redacció: Plaça Pi i Maragall, 10, 1ª. Sant Francesc, 9 (núm. 4).
Impremta: Abadal.
Gènere: Premsa d'entitat cultural.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 380 x 270 mm. 230 x 160 mm. (núm. 4).
Pàgines: 4/8.
Preu: 5 cts. Gratuït als socis. 10 cts. (núm. 4).
Idioma: Català.

Publica les activitats de l'entitat i articles literaris de caràcter catalanista. Abans d'editar aquest butlletí l'entitat publicava uns fulls de dues pàgines d'aparició irregular i caràcter informatiu.

ALBUM DICCIONARI BIOGRÀFICH DE CATALANS IL·LUSTRES

Any d'aparició: 1909.

Durada: Núm. 1 (desembre 1909) ?
Gènere: Publicació cultural.
Idioma: català.

No se'n conserven exemplars. Coneixem la seva existència per una nota de *El Nuevo Ideal* (17 desembre, 1909), que dóna notícia de l'aparició del primer quadern d'aquesta obra d'en Ramón Puigbonet: *Será editada con gran lujo (...) en el primer cuaderno incluirá una bellísima colección de cartas autógrafas de eminentes personalidades catalanas.*

JUVENTUD SALESIANA

Subtítol: *Ecos del Colegio Salesiano de San Antonio de Padua de Mataró*.
Any d'aparició: 1909.
Durada: Núm. 1 (any 1909) a núm. 238 (maig 1980). Edició en curs l'any 1980.
Impremta: Vilà. Minerva (any 1956). Tria (any 1974). Mas (any 1976).
Gènere: Butlletí escolar.
Periodicitat: Mensual / trimestral / anual.
Impressió: Poligrafia. Tipografia (any 1912).
Format: 272 x 183 mm. 193 x 140 mm. (algun número esporàdic). 300 x 200 mm. (maig 1978).
Pàgines: 4.
Idioma: Castellà.

Butlletí que va fundar el primer director del col·legi José Calasanz i Marquès. Ressenya la vida acadèmica i religiosa de la comunitat escolar, i també informa de les celebracions anuals dels antics alumnes. El núm. 211 (Abril, 1959) publica una petita història del butlletí, en commemorar el cinquanta aniversari, escrita pel senyor F. Enric i Regàs. I al núm. 214 (Agost, 1960), ni ha una interessant estadística sobre la procedència social dels alumnes, ofici dels pares, etc. La col·lecció que hem consultat és poc completa.

EL MUTUALISTA

Any d'aparició: 1910.
Durada: Núm. 1 (març 1910).
Gènere: Butlletí d'entitat mutualista.

Periodicitat: Quinzenal.
Impressió: Tipografia.
Idioma: Castellà.

No se'n conserven exemplars i aquestes dades són les que subministra Joaquim Bartra.

LA REPÚBLICA

Subtítol: *Periódico Radical.*
Any d'aparició: 1910.
Durada: Núm. 1 (17 setembre 1910) a núm. 40 (1 juliol 1911).
Redacció: Sant Benet, 58.
Impremta: E. Garrell. Granollers.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 370 x 260 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 5 cts.
Subscripció: 1 pts. al trimestre.
Idioma: Castellà.

Aquesta publicació continua *La República* de 1903, que en un moment determinat canvia el subtítol, modifica la capçalera, i comença nova numeració. En ser una curta prolongació de l'altre setmanari remeten el lector a la ressenya d'aquell títol, ja que no hi apareixen modificacions estructurals ni de contingut.

EL JORNAL

Any d'aparició: 1910.
Durada: Núm. 1 (4 novembre 1910).
Impremta: Vilà.
Periodicitat: Setmanal.
Idioma: Castellà.

Les úniques dades que posseïm d'aquest títol les dóna Joaquim Bartra al seu

estudi, on afirma que fou una publicació de poca durada.

LOS PREVISORES

Subtítol: *Asociación mutua de socorros. Todo en la unión, todo por la unión.*
Any d'aparició: 1910.
Durada: Hem vist el núm. 10 (gener 1911) i el núm. 13 (abril 1911).
Director: J. Agustín Farinós.
Redacció: Barcelona, 34, pral.
Impremta: Abadal. L. Rossell (gener 1911).
Gènere: Butlletí d'entitat mutualista.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 315 x 218 mm.
Pàgines: 4.
Preu: Gratuït.
Idioma: Castellà.

Informa dels serveis que presta l'entitat, i de les persones que en formen part.

FULLA DOMINICAL DE LA PARROQUIA DE SANTA MARIA

Any d'aparició: 1910.
Durada: Anys 1910-1936.
Impremta: Abadal.
Gènere: Premsa religiosa.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 270 x 180 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: català.

Publicació de la qual no es conserven exemplars. Joaquim Bartra diu, referent al seu contingut: *está dividida en dos secciones, religiosa y estadística, de la propia parroquia*. L'edició va durar fins la guerra civil.

UNIÓ FEDERAL

Subtítol: *Semanari Nacionalista Republicà. Portaveu del Districte de Mataró i d'Arenys de Mar*.
Any d'aparició: 1911.
Durada: Núm. 1 (6 maig 1911) a núm. 119 (2 agost 1913).
Director: Antoni Saurí.
Col·laboradors: D.Campins, J.Torrent, J.Monclús, J. Tarrats, F. Cruxent.
Redacció: Rambla Mendizábal, 17. D'en Pujol, 3, 1º. (setembre 1911).
Impremta: Abadal.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 420 x 312 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 5 cts.
Subscripció: 50 cts. al mes.
Idioma: Bilingüe.

Aquest setmanari apareix quan s'ha consumat la separació dels federals de la Solidaritat que havia unit els partits d'esquerra contra les candidatures de la Lliga. I ho fa per a defensar els ideals estrictes del seu grup contra aquells que: *tot dientse republicans y progressius saben conviure tant bé amb els elements retrògrados y monàrquichs.* Acusen els federals de *El Nuevo Ideal* de servir els interessos del govern, i els radicals de Lerroux per la seva incomprensió de la problemàtica catalana. La polèmica amb els federals va ser dura i s'acusen mútuament d'haver traït els principis del fundador: *El Partit Nacionalista Republicà és l'únic que pot vanagloriarse de continuar l'obra que conreuà, durant tota la seva vida en Pi i Margall.*

Les seccions parlen de la vida del partit i de les activitats polítiques en què prenien part. Així publiquen el manifest del Centre Autonomista Republicà de novembre de 1911, i es presenten a les eleccions municipals amb la *Conjunció Republicana-Socialista*. A les lluites ja relatades podem afegir el virulent anticaciquisme i anticlericalisme que, amb la decidida empremta catalana, dóna el tarannà de la publicació. Catalanisme que té una justificació teòrica en fragments com aquest: *Es impossible que pobles que tenen diferent tipo social, fondes diferències en tots els ordres, segueixin el mateix ritme de progrés. Vull dir que si els obrers de nostres centres manufacturers i fins els nostres obrers pagesos tenen de portar el compàs que marquen els pagesos*

de Toledo i Àvila, me sembla que poden els nostres esperar alguns sigles a fer via. Aquestes raons les crec reflexivament positives a conduir el proletariat català cap a la espiració de la autonomia nacionalista.

Els darrers números del setmanari coincideixen amb el començament de la guerra del Rif, de la qual en denuncien la intervenció espanyola. Amb aquest motiu els censuren algun article. I potser fou suspesa la revista ja que desapareix sense donar cap explicació.

BOLETÍN SANITARIO

Any d'aparició: 1911.
Durada: Núm. 1 (juliol 1911) a núm. 9 (maig 1912).
Director: Dr. Trinidad Cruzate.
Edita: *Junta local de Sanidad.*
Col·laboradors: Joaquín Castellsaguer, Andrés Vintró, M. Guañabens, M. Riera, J. March.
Redacció: Riera, 22.
Impremta: Vilà. Rambla, 64.
Gènere: Butlletí informatiu.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 223 x 322 mm.
Pàgines: 4.
Preu: Gratuït.
Idioma: Castellà.

El propòsit que anima la redacció és fer: *un periódico mensual que siendo un fiel reflejo del estado sanitario de esta localidad, ilustre a sus habitantes de los diversos medios que están a su alcance para luchar y combatir las dolencias que endémica o epidérmicamente vayan presentándose.* Hi podem llegir articles sobre la higiene en la infància, l'alimentació, i dades estadístiques sobre els naixements i la mortalitat.

LA REPÚBLICA

Subtítol: *Semanario Democràtico*.
Any d'aparició: 1911.

Durada: Núm. 1 (29 juliol 1911) a núm. 14 (19 octubre 1911).
Director: Agustín Nolla.
Redacció i Adm.: Velàzquez, 11. Clavé, 28 (setembre 1911).
Impremta: Pedro Vilà. Rambla Mendizàbal, 64.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 415 x 305 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 5 cts.
Subscripció: 1 pts. al trimestre.
Idioma: Castellà.

Segueix la publicació dels republicans radicals del mateix títol que comença l'any 1903, a la qual remetem per informació de tipus temàtic, ja que no presenta cap novetat. L'edició d'aquest setmanari de curta durada té com a motiu les eleccions municipals d'octubre de 1911. La redacció ataca amb gran virulència el caciquisme i el nacionalisme república del setmanari *Unió Federal*. Sembla ser que va tenir una curta reaparició pel gener de 1917, però no hem trobat cap exemplar per a confirmar-ho.

BOLETÍN DE LA ASOCIACIÓN PROFESIONAL DE DEPENDIENTES DEL COMERCIO Y DE LA INDUSTRIA

Any d'aparició: 1911.
Durada: Núm. 1 (3 setembre 1911) a núm. 30 (any 1915).
Director: Antonio Escarpa.
Col·laboradors: J. Colomer Volart, Amadeo Borràs, J. Dormuà, Joan Ors, F. Collet, Ildefons Renter, P. Manen, E. Martínez Bello, Lluís Viladevall.
Impremta: H. Abadal.
Gènere: Butlletí informatiu.
Periodicitat: Mensual / Trimestral
Impressió: Tipografia.
Format: 252 x 157 mm. 267 x 210 mm. (núm. 18).
Pàgines: 20 + 4 de cobertes.
Preu: Gratuït.
Idioma: Bilingüe.

Publicació mensual dedicada a *propagar los fines de la Asociación y dar*

cuenta del movimiento de la misma a los Asociados, que eren*: la obra de mejoramiento moral y material de la clase.* Els temes tractats són aspectes de la previsió, notícies econòmiques, activitats recreatives, i temàtiques culturals.

LA RÉPLICA

Subtítol: *Semanario democrático de Mataró y Arenys de Mar*.
Any d'aparició: 1911.
Durada: Núm. 1 (7 setembre 1911) a núm. 9 (21 desembre 1911).
Director: Ramón Puigbonet.
Redacció i Adm.
Impremta: Velàzquez, 11.
Gènere: L. Rossell.
Periodicitat: Premsa política.
Impressió: Setmanal.
Format: Tipografia.
Pàgines: 440 x 322 mm.
Preu: 4.
Subscripció: 50 cts. 1 pts. trimestre.
Idioma: Castellà.

Nuestra publicación no descenderá en manera alguna a alentar bajas pasiones, ni avivar rencores personales y ni accederá a polémicas que no sean de carácter científico y literario. Los asuntos públicos los trataremos con toda imparcialidad. Aquest setmanari redactat en la seva totalitat per en Puigbonet publica notes d'actualitat política i articles de tipus cultural. El director defensa la política del grup liberal-demòcrata de Canalejas, que aleshores governava. Degut al poc èxit va tancar al núm. 7. Torna a sortir breument per a donar suport al candidat liberal-demòcrata en les eleccions municipals de desembre de 1911.

VIDA NUEVA

Subtítol: *Periódico Socialista Revolucionario.*
Any d'aparició: 1911.
Durada: Núm. 1 (28 setembre 1911) a núm. 90 (20 juny 1913).
Redactors: J. Xaudaró, José Comas, Ignacio Prat, Martí Barbarà (Juan Sin Tierra).
Redacció i Adm.: Marta, 1-3 (*Casa del Pueblo*).

Impremta: Abadal. L. Rossell (febrer 1912).
Gènere: Premsa política.
Periodicidad: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 478 x 342 mm. 422 x 312 mm., núm. 17 (febrer 1912).
Pàgines: 4.
Preu: 5 cts.
Subscripció: 40 cts. al mes.
Idioma: Castellà.
Queremos que socializando los medios de producción, cesen en un todo la inicuas explotaciones del hombre por el hombre, cesando al mismo tiempo el tormento de nuestros sentidos al tener que presenciar las monstruosidades engendradas por el medio económico en que vivimos (...). Vamos, pues, adonde nos lleva la constante evolución de la sociedad, cuidando, eso sí, de acelerarla con la formidable presión de nuestras organizaciones, hasta llegar a la total emancipación de la raza humana (...). Somos: Socialistas. Vamos: A la emancipación. Queremos: Justicia.

Vida Nueva era l'òrgan de l'Agrupació Socialista de Mataró, i naixia per a donar a conèixer l'alternativa del partit a les eleccions municipals de 1911. És un setmanari polític i la seva definició és clara: *El ideal marxista, con la base científica de su indestructible materialismo económico, surgió como han surgido todos los grandes ideales: de un gran talento estimulado por un generoso corazón; indignado de la miseria reinante a causa de la mutua e inicua explotación de la especie humana*.

Els articles giren sempre al voltant de l'organització de la classe obrera, i de les accions reivindicatives que tenen lloc a Mataró. També parlen dels partits del sistema, amb els que varen mantenir dures polèmiques a través dels òrgans respectius. Segueixen la vida del propi partit, de la seva organització local, i de les celebracions del primer de maig, i la *Commune*. Tema destacat és tot el relatiu a l'ensenyament laic de *La Escuela Racionalista*. Les seccions més comunes eren: *Puntas y Puntazos* i *Información General*, dedicades a fer un repàs de l'actualitat política i social d'arreu.

BOLETÍN DEL ATENEO OBRERO DE MATARÓ

Any d'aparició: 1911.
Durada: Núm. 1 (octubre 1911) a núm. 14 (març-abril 1913).

Col·laboradors: Jaime Vilà, Amadeo Visa, Ramón Salas, Jaume Floris, Joaquín A. Sageta, Juan Albo, L. Saborit, Enrique Dorval, J. Nogueras, M. Faya, V. Borràs, Luciano Peña.
Impremta: Pedro Vilà.
Gènere: Butlletí cultural.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 310 x 210 mm.
Pàgines: 8 + 4 de cobertes.
Preu: 5 cts.
Idioma: Bilingüe.

El propòsit del butlletí és: *propagar con sus modestos escritos la instrucción científica que bajo todos los aspectos de la enseñanza tiene este Ateneo Obrero establecida (...) que puedan exteriorizarse los ideales altruistas exentos de prejuicios que han de vamos al progreso instructivo, avivando la afición al estudio, principal espíritu que informa las instituciones ateneístas.* Els articles publicats fan referència a l'activitat escolar que duu a terme l'Ateneu, i a d'altres iniciatives d'àmbit educatiu, cultural, etc. També hi ha poemes, narracions literàries, i biografies d'homes com Clavé i Galileu. Hi col·laborà Pau Vila amb un article sobre: *la necessitat de metoditzar l'acció cultural a Catalunya*. La fi del butlletí fou deguda a la falta d'elements actius dins l'entitat per a dur una tasca d'aquella magnitud.

BUTLLETÍ DE LA NOVA HERÈNCIA MATARONINA

Subtítol: *Associació de socors mutus.*
Any d'aparició: 1911.
Durada: Anys 1911-1980. Edició en curs l'any 1980.
Redacció: Pujol, 4 (any 1923). Montserrat, 56 (any 1936). Balmes, 29, 1ª (any 1961).
Impremta: Vilà (any 1923). Minerva (any 1961).
Gènere: Butlletí d'entitat mutualista.
Periodicitat: Trimestral. Anual (any 1961).
Impressió: Tipografia.
Format: 230 x 170 mm. 200 x 270 mm (any 1936). 223 x 162 mm (any 1961).
Pàgines: 8.
Idioma: Català. Castellà (any 1940).

Entitat fundada l'any 1911 per mossèn Josep Molé, i que al seu butlletí recull la filosofia humanitària dels fundadors, i els seus propòsits assistencials. Els butlletins de juny de 1936 i de l'any 1961 relaten la història de l'entitat, en les seves noces d'argent i d'or. A partir de la postguerra la llengua canvia al castellà, i l'edició passa a fer-se anual, com a resum de les activitats i balanç de la gestió econòmica. Hem pogut consultar molts pocs exemplars d'aquest butlletí de tan llarga durada.

VALLDEMIA

Subtítol: *Asociación de Antiguos Alumnos.*
Any d'aparició: 1911.
Durada: Any 1911 - any 1931?
Impremta: Vilà.
Gènere: Publicació escolar.
Periodicitat: Anual.
Impressió: Tipografia.
Format: 224 x 162 mm.
Pàgines: 30.
Idioma: Castellà.

Té com a intenció ressenyar les activitats de l'entitat. També publica articles de pedagogia i comentaris sobre l'educació catòlica. El darrer número que hem vist és el d'abril de 1931.

ALBUM DICCIONARIO DE ESPAÑOLES ILUSTRES

Any d'aparició: 1912.
Durada: Núm. 1 (15 setembre 1912).
Director: Ramon Puigbonet.
Gènere: Publicació cultural.
Periodicitat: Quinzenal.
Idioma: Castellà.

No es conserven exemplars d'aquest títol, i seguim la ressenya que en fa Joaquim Bartra. La revista *La Réplica Artística* de 10 de maig de 1913 publica un article sobre Eduardo Calvet, directiu del Foment del Treball, i en una nota afirma que es tracta d'un avenç de la publicació que ara ressenyem.

BOLETÍN EUTERPENSE

Subtítol: *Progrés, Virtut, Amor*.
Any d'aparició: 1912.
Durada: Núm. 1 (22 setembre 1912) a núm. 5 (22 octubre 1912).
Col·laboradors: Josep M. Tapias, N. Chaparrins, Román Fernández, Joan Julià.
Redacció i Adm.: S. Antoni, 62.
Impremta: Vilà. Abadal (núm. 5).
Gènere: Butlletí cultural.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 443 x 320 mm.
Pàgines: 4.
Preu: Gratuït.
Idioma: Bilingüe.

El propòsits que anima la redacció és: *hacer Patria y Cultura, no ocupándonos ni interesándonos por nada que no sea arte.* Demanen l'ajuda a: *todos los coristas y amantes del arte.* L'origen del butlletí és fer propaganda de l'acte de 27 d'octubre en homenatge a Clavé. I publiquen articles glossant la personalitat d'aquest autor i la música coral a Catalunya.

BOLETÍN DE LA *CAMARA DE LA PRODUCCIÓN DE MATARÓ Y COMARCA*

Subtítol: *Publicación mensual gratuita para los asociados*.
Any d'aparició: 1912.
Durada: Núm. 1 (novembre 1912) a núm. 9 (febrer-maig 1914).
Redacció i Adm.: Rambla Mendizábal, 33.
Col·laboradors: Ildefonso Renter, J. Sallés, Rafael Pasant, Pedro Barbena, Salvador Llanas, José Capell, J. Mora, A. Novell, J. Sans.
Impremta: L. Rosell.
Gènere: Premsa comercial.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 280 x 215 mm.
Pàgines: 12 + 4 de cobertes

Preu: Gratuït.
Idioma: català.
El propòsit de l'entitat és d'interès econòmic. Informen de l'activitat productiva a Mataró i formulen propostes en diversos temes. També publicava ressenyes de la premsa econòmica forana, temàtiques legislatives i reportatges diversos, com el que tracta de la funció de la lletra de canvi entre països diferents. Completen el contingut notes sobre la vida de l'entitat.

RÉPLICA ARTÍSTICA

Subtítol: *Semanario artístico independiente de Mataró y Arenys de Mar. Periódico de información gráfica mundial* (febrer 1914).
Any d'aparició: 1912.
Durada: Núm. 1 (novembre?, 1912) a núm. 14 (28 febrer 1914).
Director: Ramon Puigbonet.
Redacció: Ronda de Prim, 58, baixos.
Col·laboradors: Vicente Borrás, Javier Bernabé, Salvador Llanas, Vicente Barbena, M. Peláez, F. Rosseti, Salvador Valverde, Félix Garzo, Juan Juliá.
Impremta: Pedro Vilà. Rambla Mendizàbal, 61.
Gènere: Premsa cultural.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 275 x 210 mm. 249 x 174 mm. (núm. 14).
Pàgines: 8/16.
Idioma: Castellà.

Publicació de caràcter literari, obra molt personal del seu director. El contingut tenia un marcat caràcter frívol, amb articles dedicats al món de l'art escènic, en especial, al de les cupletistes. Publicava fotos de Raquel Meller, Bella Otero, Bella Turquesita, i d'altres actrius, amb les respectives adreces. Seccions característiques són: *Diversiones públicas y particulares,* i d'altres on es tracta l'actualitat política. El director fou acusat d'immortalitat pels seus detractors. Les preferències polítiques anaven pels liberals-monàrquics, i donen suport a la gestió de Lluís Moret. Una de les curiositats d'aquest títol és la secció periòdica de notícies sobre Fernando Póo.

LA VEU DEL CÍRCOL

Subtítol: *Periòdic quinzenal del Círcol Catòlic d'Obrers de Mataró.*
Any d'aparició: 1913.
Durada: Núm. 1 (1 gener 1913) a núm. 116 (novembre 1919).
Redactors: Ricardo Aragó, Juan Cusell.
Redacció: Duc de la Victòria, 18.
Impremta: H. Abadal.
Gènere: Premsa catòlica.
Periodicitat: Quinzenal. Mensual (núm. 100).
Impressió: Tipografia.
Format: 442 x 320 mm. 323 x 227 mm. (febrer 1919).
Pàgines: 4/8.
Preu: 10 cts.
Subscripció: 1,50 pts. a l'any.
Idioma: Català.

Segona època del butlletí que havia començat a sortir l'any 1907. El seu contingut variat la converteix en una revista en petit. Amb aquest propòsit, i en diverses seccions, dóna noticia dels fets religiosos, polítics i socials de la ciutat. Centrant-se especialment en la gestió municipal, l'activitat agrícola, i la pròpia vida de l'entitat.

La lluita contra les ideologies contraposades és constant. En aquest sentit ataquen el liberalisme, la maçoneria, el socialisme, i la pèrdua de sentit catòlic que els polítics de dreta duen a terme per tal d'acontentar els liberals. Posen molt d'interès en l'organització catòlica del treball, i en els intents de construir una *Federació Nacional de Sindicats Obrers catòlics* a partir dels *Círcols*. En la política internacional defensen la posició germanòfila en la guerra mundial.

Editen en fascicles les *Notes de economia social cristiana*, resum de conferències filosòfiques sobre l'origen del treball. La part cultural és de poca importància i es redueix a poemes relatius a les festivitats religioses. Dediquen algun número a la glossa de personatges com el Dr. Torras i Bages.

Del desembre de 1918 al febrer del 1919 va estar sense sortir. Quan ho va fer de nou canvia el format i la periodicitat, per a tancar definitivament pocs mesos després. Va reprendre la tasca l'any 1929 sota un nou títol.

ACCIÓN

Subtítol: *Periódico quinzenal. Portavoz de los sindicatos obreros de Mataró y el Litoral.*
Any d'aparició: 1914.
Durada: Núm. 1 (1 juny 1914) a núm. 16 (19 desembre 1914).
Director: Miguel Juvany.
Redacció i Adm.: Marta, 1-3, 2º.
Col·laboradors: Salvador Torrents, J. Vehil, José Ballescà, José Roldós, C. Perlasia.
Impremta: Vilà.
Gènere: Premsa sindical.
Periodicitat: Quinzenal.
Impressió: Tipografia.
Format: 445 x 320 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 5 cts.
Subscripció: 50 cts.
Idioma: Castellà.

Pobres de ilustración, obreros manuales (...), hemos visto la imperiosa necesidad de ponernos en contacto al menos una vez quincenalmente con nuestros compañeros de explotación; con esa parte, también de masa ignara a la que hay que atraer al campo de la lucha por su bienestar, sacándola del terreno apático y suicida en que la tienen sumida las variadas atracciones organizadas por los capitalistas, con el santo fin de retener y dividir la obra emancipadora de sus dormidos esclavos.
Aquesta publicació és l'òrgan dels sindicats del gènere de punt local, i publica articles sobre la problemàtica econòmica i social del sector, amb les reivindicacions obreres de millores en el nivell de vida i les condicions de treball. La redacció també es preocupava de l'educació ideològica de la classe obrera en un sentit revolucionari. Els temes més tractats fan referència a l'educació racionalista contraposada a la catòlica. En aquest camp *Acción* té una actitud anticlerical furibunda. Acusen el *Diari de Mataró* de representar els interessos de les classes dominants, i, en un dels darrers números, publiquen els *Estatutos de la Federación Nacional del arte textil y fabril de España*.

MATARÓ EN BROMA

Subtítol: *Fullet contra la neurastènia al alcanç de les fortunes i de totes les inteligències*
Any d'aparició: 1915.
Durada: Número únic (5 gener 1915).
Redactors: Emili Saleta, F. Rossetti, Fontrodona.
Impremta: Vilà.
Gènere: Premsa satírica.
Impressió: Tipografia.
Format: 330 x 230 mm.
Pàgines: 12.
Preu: 10 cts.
Idioma: català.
Sota l'emblema de *No us prengueu la vida en serio* feia broma a costa dels sectors conservadors lligats a *El Liberal*, i altres publicacions de la ciutat. El setmanari *El Nuevo Ideal*, que simpatitzava amb els redactors, al seu núm. 1.490 (9 gener 1915), fa un resum de la publicació i dóna el nom dels redactors. A part dels comentaris satírics de tema polític hi ha els següents poemes *Couplets de la modista* i *A las ruinas del parque*. La secció *Sentencies* la formaven rodolins sobre personatges públics de la ciutat.

ACCIÓN FABRIL

Subtítol: *Órgano de la Federación Textil y Fabril de España*.
Any d'aparició: 1915.
Durada: Núm. 1 (abril 1915) a núm. 65 (15 juliol 1916).
Col·laboradors: J. M. Deulofeu, Francisco Sapere, S. Torrents, J. Vehil, F. Vallcorba, C. Perlasia.
Redacció: Marta, 1-3, 2.°
Impremta: H. Abadal.
Gènere: Premsa sindical.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 500 x 350 mm. 440 x 318 mm (núm. 64).
Pàgines: 4.
Preu: 5 cts.
Subscripció: 1 pts. al trimestre.
Idioma: Castellà.

Continuació de la publicació *Acción* (1914). A les temàtiques apuntades en aquell títol s'hi afegeixen temes literaris i narracions socials de caràcter reivindicatiu. Dediquen un número a commemorar la festa del treball del primer de maig. A les seves pàgines hi podem llegir fragments de Marx, Maupassant, Tagore, D'Annuzzio, Pestaña, Jaurés, etc. Publicada sota el govern Dato va tenir problemes amb la censura i acaba tancant per qüestions econòmiques.

L'ÚLTIM DÍA DE LA FIRA

Any d'aparició: 1915.
Durada: Número únic (27 maig 1915).
Impremta: Vilà.
Gènere: Premsa satírica.
Impressió: Tipografia.
Format: 330 x 230 mm.
Pàgines: 12.
Idioma: Català.

És el segon número de la serie inaugurada per *Mataró en broma* i segueix la mateixa tònica satírica.

LA REVISTA

Subtítol: *Periódico ilustrado de información local.*
Any d'aparició: 1915.
Durada: Núm. 1 (10 setembre 1915) a núm. 15 (23 gener 1916).
Col·laboradors: Vicente Barbena, J. M. Gonzàlez, F. Escarpenter, M. Guañabens, Josep Jordà, Josep Monclús, Joan Cabruja, Vicente Borràs, F. Palomer, Càndida Massó, J. Ramón, M. Planas.
Redacció i Adm.: Fray Luís de León, 50.
Impremta: Abadal. Vilà (núm. 3). Collet. Vilassar de Mar (núm. 15).
Gènere: Premsa cultural.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 320 x 222 mm. 288 x 198 mm. (núm. 15).
Pàgines: 8 + 4 de cobertes.

Preu: 10 cts. 15 cts. (núm. 13).
Subscripció: 1,25 pts. al mes.
Idioma: Bilingüe.

Publicació miscel·lània que pretenia donar informació de la vida social i cultural de la ciutat. A tal fi s'hi tractaven els espectacles, el cinema, els esports, i d'altres. A *Ecos de sociedades* ressenyava la vida i els fets de les entitats mataronines. Altres seccions donaven l'actualitat científica i sanitària d'interès. Tenia cert matís catalanista. El setmanari es completava amb poemes satírics, passatemps i acudits. Ressenyem a la fitxa l'últim número que hem vist, Bartra afirma que dura uns quatre o cinc números més.

CASTANYES I PANALLETS

Subtítol: *Follet satíric, humorístic i funerari.*
Any d'aparició: 1915.
Durada: Número únic (30 octubre 1915).
Director: Emili Saleta i Llorenç.
Impremta: D'Art. Barcelona.
Gènere: Premsa satírica.
Impressió: Tipografia.
Format: 315 x 215 mm.
Pàgines: 12.
Preu: 10 cts.
Idioma:català.

Mataró no és un poble mort; Mataró és un poble que dorm i quan un hom dorm, saps lo que va millor per a despertar-lo? Fer-li pessigolles. Amb aquest propòsit apareix el tercer número de la serie *Mataró en Broma*, que aquesta vegada ironitza sobre el dia dels morts, i l'escenografia dels enterraments. En l'aspecte polític fa broma de l'administració local.

LO TRUC

Any d'aparició: 1916.
Durada: Número únic (febrer 1916).
Gènere: Premsa satírica.
Impressió: Tipografia.

Idioma: català.

D'aquesta publicació no se'n conserven exemplars. Sabem de la seva existència per una ressenya del *Diario de Mataró y su Comarca*, núm. 6.103 (3 març 1916): *Los solteros del Ateneo también, como hicieron los casados, han anunciado su baile particular por medio de un número de periódico humorístico que han titulado 'Lo Truc'.*

REVISTA DEL CENTRO DE AGRICULTORES

Subtítol: *De Mataró y su Comarca y Organo del Sindicato Agrícola*.
Any d'aparició: 1916.
Durada: Núm. 1 (30 març 1916) a núm. 4 (1 maig 1918).
Redacció: Nueva, 13.
Impremta: Fors. Vilassar de Mar. Collet. Vilassar de Mar (núm. 4).
Gènere: Premsa sindical.
Periodicitat: Irregular.
Impressió: Tipografia.
Formal: 216 x 158 mm.
Pàgines: 8/16.
Preu: Gratuït als socis.
Idioma: Català.

Al llarg de dos anys només surten quatre números d'aquest butlletí que informa de la situació agrícola: exportació de la patata, qüestions tècniques, vida de l'entitat, i afers legals. Un dels números es refereix al XXI Congrés Agrícola.

JUVENTUD

Subtítol: *Periódico Republicano. Portavoz de la Juventud Republicana Federalista Radical de Mataró y su Distrito.*
Any d'aparició: 1916.
Durada: Núm. 1 (29 setembre 1916) a núm. 22 (2 març 1917).
Col·laboradors: Domingo Barba, José Reynou, Nicolás Fernández, N. García, V. Rodríguez, M. Sorribas, Julio Fuerte, Félix Canals, B. Palmerola, F. Cols, Emilio Roldós.
Redacció i Adm.: Plaça de la Llibertat, 8, 1º.

Impremta: E. Garrell. Granollers.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió:Tipografia.
Format: 359 x 282 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 5 cts.
Subscripció: 50 cts. al mes.
Idioma: Castellà.

La publicació neix per a lluitar pel: e*ngrandecimiento moral y material de nuestra querida ciudad, para hacer que se respete la omnímoda voluntad de sus conciudadanos, para hacer que desaparezca este odioso caciquismo que nos esquilma (...) para hacer que resurja, imponente, una verdadera distribución de los fondos comunales, fiscalizando al efecto todos cuantos actos vienen efectuàndose escudados en el amplio manto del 'Tot per al bé de Mataró'.*

La definició ideològica i política és precisa: *formamos en las vanguardias del ejército radical, seguimos la voz de nuestro caudillo, Alejandro Lerroux, y, con el programa de Pi y Margall por estandarte, vamos orgullosos a la pelea y al triunfo.*

En la curta vida del setmanari hi destaquen els articles relacionats amb la vida del partit, i els relatius a les conviccions ideològiques a les que donen suport. Sempre amb l'exaltat verbalisme propi dels radicals.

Ataquen tot el que respira catalanisme: *Estamos hartos de aguantar con pasividad las insolencias de los que, no teniendo el valor cívico de mostrarse francamente separatistas, se cubren con el manto del catalanismo o del regionalismo (...). Nos repugna contemplar tanta farsa, tanta cobardía y tantos centenares de sinvergüenzas, de inhumanos burgueses, explotadores del pueblo obrero, y de tantas docenas de mansos e impotentes salta taulells, que esclavos han nacido y esclavos morirán (...). El órgano adecuado de los mancomunistas, es el estómago, no el corazón.*

També defensen els ideals de la revolució de 1868, i la necessitat regeneradora de la república. En els darrers números del setmanari es fa propaganda de les eleccions de març de 1917. Que, en ser desfavorables als seus candidats, varen dur a tancar el periòdic.

FORTITUT

Subtítol: *Revista mesal*. *Revista quinzenal Nacionalista*. (Núm. 12, gener 1918). *Revista Nacionalista*. (Núm. 20, juny 1918).
Any d'aparició: 1917.
Durada: Núm. 1 (5 gener 1917) a núm. 21 (13 juliol 1918).
Director: Emili Saleta i Llorens.
Redacció: Cau Grillat. Espenyes. Plaça de la Llibertat, 8. Centre Nacionalista Radical. Núm. 12 (gener 1918).
Redactors: Lluís Marimon, Francesc Rossetti, Albert Orfila, Francesc Pi, Josep Rabat, J. Vicens Rossell, Gaspar Duran.
Col·laboradors: Lluís Viladevall, M. Rossell, Andreu Nin, M. Alcàntara, Manuel Juliachs, Dr. Pla i Armengol, Eugeni Xammar, Rafael Campanals, Serafí Bassa, Lluís Casamitjana, Josep Monclús, Josep Maria Fontanals, Crisant Vergés.
Administrador: Gabriel Vilaró.
Impremta: Arts Gràfiques Vilà.
Gènere: Publicació cultural. Publicació política. Núm. 12 (gener 1918).
Periodicitat: Mensual. Quinzenal. Núm. 12 (gener 1918). Mensual. Núm. 20 (juny 1918).
Impressió: Tipografia.
Format: 295 x 195 mm.
Pàgines: 12/16 + 4 de cobertes.
Preu: 15 cts.
Subscripció: 1,25 pts. al trimestre.
Idioma: Català.

Fortitut apareix com a òrgan d'un grup poc cohesionat que sota la voluntat de fer *acció catalanista*, formula una proposta política basada en dos punts: *El Nacionalisme és el fonament de la nostra actuació (...) el Socialisme és el camp de lluita*. Des de l'àmbit de l'esquerra volen agitar: *la vida grisa i monòtona que porta Mataró* [i remoure] *les aigües somortes d'aquest llac immens de la indiferència i del panxisme.*

Al darrera hi ha la colla heterogènia del *Cau Grillat*, joves provinents de la menestralia local, tocats de modernisme, i decidits a no passar desapercebuts. El seu local social, un soterrani, era la redacció de la revista.

El modernisme tardà de la publicació es manifesta en el *catalanisme* entès com a moviment alliberador i integrador de classes, connectat a un esperit de

rebel·lió antiburgès; en el *vitalisme* nietzschià que respiren els escrits reivindicatius i els que satiritzen els usos i costums de la menestralia; en el *subjectivisme messiànic* acompanyat d'un verbalisme generós i utòpic que aporta als seus redactors el guany de l'animadversió de gairebé tothom; i en la seva actitud regeneracionista.

La primera etapa de la revista la formen articles d'actualitat política al costat d'altres culturals, socials i temes estrictament literaris. Com a òrgan de l'esquerra catalanista acull col·laboracions de Rovira i Virgili, Ignasi Iglesias, i posteriorment, Andreu Nin. Hi escriu també gent de Mataró preocupada pel canvi polític. La seva positura es tradueix en articles antilerrouxistes, d'altres a favor de la utilització de la llengua catalana, cròniques de les vagues locals, denúncies dels casos de corrupció, reivindicació dels drets de la dona, etc.

Els esdeveniments de l'any 1917 donen la mesura del compromís de la revista: fan costat a l'assemblea de parlamentaris i publiquen el manifest per l'autonomia. També donen suport a la vaga general d'agost suspenent la publicació i, posteriorment, denunciant la repressió.

Els fets de l'any 17 radicalitzen la redacció i en començar 1918 *Fortitut* fa un gir. S'abandona la part literària i les temàtiques més o menys frívoles, per a dedicar la revista a fer campanya pel candidat socialista Manuel Serra i Moret, i es converteix en òrgan del *Centre Nacionalista Radical*. Amb la derrota del seu home la publicació passa greus problemes econòmics, fins a desaparèixer, quan n'havien sortit vint-i-un números.

A les planes de *Fortitut* s'hi reflecteix el Mataró d'aleshores vist des de la perspectiva crítica dels seus autors. Una mena de retaule satíric, els subjectes del qual són: *tots els clergues de Mataró, tots els senyors Esteves panxuts, tot l'estat major del caciquisme i tota la ronya social d'explotadors i arribistes.*

Seccions com *Bagatel·les* i *Noves i Comentaris* són petites notes d'humor al voltant dels fets quotidians de la ciutat. D'altres més literàries com *Gloses d'amor* o *Breviari frívol,* combinen l'exercici estilístic amb el desvergonyiment sensual. Dels homes que la feien cal destacar Josep Rabat, que relata els costums mataronins en un estil incisiu però desapassionat; Emili Saleta, director i protagonista d'una dura polèmica amb *Lo Pensament Marià*, ideòleg del grup i cultivador d'una prosa incendiària; el polifacètic Francesc Rossetti, autèntic producte del modernisme en la seva etapa de decadència.

La vida de la revista va ser bastant agitada, sobretot per les seves denúncies d'actuacions irregulars de l'ajuntament, l'hospital, etc. I va morir el juny de 1918 a causa del fracàs electoral citat, i de la polarització de la redacció en dues tendències: els polítics i els *terroristes*. Aquests darrers al llibre *Memòries del Cau Grillat* diuen que entre els seus companys hi havia: *molts aspirants a burot*. El mateix any amb la publicació *A.F.P.* s'acomiaden dels seus lectors.

LA NAU

Subtítol: *Setmanari Nacionalista.*
Any d'aparició: 1917.
Durada: Núm. 1 (26 maig 1917) a núm. 119 (11 octubre 1919).
Director: Lluís Valeri i Serra.
Col·laboradors: E. Duran, Josep Montserrat, Joan Julià, J. Bel, Josep Monclús, Félix Ribas, Lluís Viladevall.
Redacció: Camí Ral, 66. Carrer d'en Pujol, 24 (setembre 1917).
Impremta: Vilà.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 322 x 240. 440 x 321 mm. (núm. 45). 322 x 240 mm. (núm. 101).
Pàgines: 4/12.
Preu: 10 cts.
Subscripció: 1,50 pts. trimestre.
Idioma: Català.

La Nau es fa a la mar, i l'amorosa platja, a on s'hi basti l'assoleiada Iluro, s'enjoia esplendorosa. Homes ardits i dones agençades, alçant de cara al sol els seus infants; donzelles temorenques amb cabells alloure i jovincels radiants de morenor incendiada, donen comiat amb visques a la daurada nau (...). És la gloriosa host de la gent catalana que lluita amb els corsaris de la seva honor; homes de raça damnada a la eterna impotència, tots ulls i urpes, exhalacions d'un poble que ha viscut sempre tan sols del que ha furtat (...). La Nau es fa a la mar. El vent de l'ideal i l'alè de la pàtria inflen ses infinites veles. Els llevantins s'exalcen.

Aquest setmanari era l'òrgan de la Lliga Regionalista a Mataró, i va néixer

per a capitalitzar la força del catalanisme conservador en un moment de crisi social i política: *Els partits partits històrics han donat de si el que podien, que no ha sigui, malauradament, altre cosa que un tòxic corruptor de l'organisme social.* I critiquen les conseqüències de la seva acció en els ordres polític, social i institucional. Carles de Fortuny, en un dels articles introductoris, afirma que per al catalanisme: *Avuy és ja temps d'actuació política integral,* i que cal organitzar les forces regionalistes.

En un altre escrit s'afirma que, tot i mantenint les crítiques, s'ha de fer política possibilista en col·laboració amb el govern de Madrid: *obrar dintre d'aquesta mateixa corrupció, dintre d'aquesta mateixa podridura per aprofitarne'ls àtoms de vida, les cèlules vitals, les amies de renovació dels nuclis socials, que representen força econòmica, cultural i de llibertat de moviments de la personalitat natural i històrica.*

Donen suport a la política anticaciquista i anticentralista de la *Lliga*, i publiquen la ressenya de l'assemblea de parlamentaris de juliol de 1917. Pel que fa a la qüestió social la seva posició contra les reivindicacions obreres és clara, i en diverses articles ridiculitzen les *exagerades* peticions sindicals de millores en el treball i en els salaris: *Cap cosa deixa tanta tristesa de cor com la lectura dels diaris, fulles, cartells obrers: vull dir, de les coses escrites pels mateixos obrers en defensa pròpia. Molts se'n indignen. Però la gent qui pensa, el que ha de sentir és pietat, fonda pietat (...). Lligar la retribució del treball a la cotització dels queviures és, indirectament, refermar la consideració de màquines, de la qual els obrers es queixen i protesten.*

Pel que fa a la vida del partit ressenyen els actes locals i comarcals, i les campanyes polítiques en què va haver d'intervenir al costat dels seus homes. També hi surt amb molt de relleu la figura de Cambó.

Com a publicació mataronina es refereix a l'activitat municipal i econòmica, centrada en la industria tèxtil i en l'agricultura. Però aquests aspectes hi tenen poc lloc si ho comparàvem amb els articles ideològics i polítics.

L'aspecte cultural tampoc és massa ben representat. De tota manera publiquen poemes de Joan Maragall, i Francesc Rossetti, entre d'altres. Glossen la figura de Prat de la Riba i l'obra duta a terme per la Mancomunitat. També ressenyen l'homenatge al mestre Millet, i els jocs florals de Mataró de l'any 1918, que guanya Josep Carner. En el darrer número editat, un full informatiu, es notifica que *La Nau* ha comprat *El Diario de Mataró y su*

Comarca i que a partir de la setmana vinent aquest darrer títol sortirà en català, substituint la seva publicació. *La Nau* va tenir una segona època l'any 1921 que ressenyem al seu lloc.

CATALUÑA ARTÍSTICA

Any d'aparició: 1917.
Durada: Núm. 1 (19 setembre 1917).
Periodicitat: Quinzenal.

Publicació de la qual no se'n conserven exemplars. Les dades són les que subministra Joaquim Bartra. Afirma també que se n'editaren pocs números i el mateix any deixava de publicar-se. Era impresa a Barcelona i la redacció residia a Mataró.

FULLA DEL PATRONAT DE SANT JOSEP PER A OBRERS

Any d'aparició: 1917.
Durada: Anys 1917-1919.
Impremta: H. Abadal.
Gènere: Premsa catòlica.
Periodicitat: Irregular.
Impressió: Tipografia.
Format: 323 x 227 mm.
Pàgines: 2.
Idioma: Català.

D'aquesta *Fulla* hem vist el núms. 12 (1 març 1919, any III), i 15 (1 juliol 1919). Es publicava com un apartat dins *La Veu del Círcol*. Aquests exemplars tracten de la vida del patronat i publiquen articles sobre les diversions i el *bolxeviquisme*.

LA DEFENSA

Subtítol: *Órgano de los vitivinicultores. Periódico de Lucha*. (Núm. 22, juliol 1918). *Órgano del Partido Liberal en el Distrito de Mataró*. (Núm. 23, agost 1918).

Any d'aparició: 1918.
Durada: Núm. 1 (11 gener 1918) a núm. 24 (10 agost 1918).
Director: Cástulo López Garralda.
Redacció i Adm.: Sant Agustí, 59, pis.
Redactors: Juan Guixé, José M. González, Joan Julià.
Impremta: Vilà.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 321 x 220 mm.
Pàgines: 8.
Preu: 5 cts. 10 cts. núm. 10.
Subscripció: 0,75 pts. trimestre.
Tiratge: 5.000 exemplars.
Idioma: Castellà.

El setmanari venia a propagar: *la regeneración del Distrito de Mataró y a reivindicar los derechos sacratísimos de las clases humildes, de los trabajadores, de los débiles, pero sin destruir al fuerte*. I donen suport al partit Liberal: *con su orientación hacia el socialismo sano que hizo progresar a los grandes pueblos modernos (...), tan radical de principios como el de los mismos republicanos, sin el fantasma de la revolución que mata y destruye, tan autonomista como el de los llamados regionalistas.*

Es tracta d'una revista que reflecteix la forta personalitat del seu editor, propietari, i gairebé únic redactor. Aquest en uns articles apassionats formula tota mena de crítiques i propòsits regeneradors: *iré describiendo el estado moral de la política mataronesa, sus chanchullos, sus corrupciones, su estragamiento vicioso, sus pequeñas luchas, sus crímenes.*

En els temes socials és fortament conservadora i anticatalana, criticant els moviments organitzats de la classe obrera, als quals fa responsables de la crisi política del país. La revista no tenia una estructura massa fixa, però les seccions més comuns són: *Zafarrancho Municipal*, *Tribuna Libre*, *Medicina e Higiene*, *Religiosas*, *Judiciales*, etc. També la acostumada secció de *Noticias*.

Qüestions econòmiques varen fer que durant els pocs mesos que va tenir de vida sortís amb intermitències.

BOLETÍN DE LA CAMARA OFICIAL DE LA PROPIEDAD URBANA DE MATARÓ

Subtítol: *Sucesora de la Asociación de Propietarios de Fincas Urbanas fundada en 1915*.
Any d'aparició: 1919.
Durada: Núm. 1, primera època (25 juliol 1919). Núm. 1, segona època (gener 1922) a núm. 17 (juliol 1935).
Director: Rafael Pasant.
Redacció: Melcior de Palau, 15.
Impremta: Abadal. Gràfica Manen (gener 1922). Abadal (núm. 4). Vilà (núm. 15).
Gènere: Butlletí informatiu.
Periodicitat: Semestral/anyal.
Impressió: Tipografia.
Format: 210 x 160 mm. (primera època). 245 x 170 mm. (segona època).
Pàgines: 12/32.
Preu: Gratuït.
Tiratge: 2.300 exemplars (any 1933).
Idioma: Castellà. Bilingüe (any 1931).

Nuestra pluma reflejarà siempre el programa de gobierno de la Cámara como portavoz de la misma (...), ofrecemos las columnas de esta publicación para todo cuanto signifique defensa y fomento de los intereses urbanos de nuestra ciudad. El conjunt és format per noticies i documents relatius als temes d'interès pels socis: anuncis oficials, reglaments, lleis immobiliàries, decrets sobre lloguers, etc. També informa de la vida i la gestió de l'entitat.

FEDERACIÓ DE PATRONATS D'OBRERES DE CATALUNYA

Subtítol: *Déu. Família. Treball en cristià. informació i propaganda.*
Any d'aparició: 1919.
Durada: Núm. 1 (agosto 1919) a núm. 2 (setembre 1919).
Edita: Casal de la obrera.
Gènere: Premsa religiosa.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 320 x 215 mm.
Pàgines: 8.

Idioma: Català.

Publicació distribuïda a tot Catalunya, perquè a Mataró residia la central de l'entitat. Els números que hem vist parlen de la formació social, i de la historia del patronat escolar de Mataró. La publicació devia tenir una durada més llarga però només hem vist els exemplars ressenyats.

DIARI DE MATARÓ I LA COMARCA
SETMANARI DE MATARÓ I LA COMARCA (Núm. 7221, 5 juny 1920).
MATARÓ I LA COMARCA (Núm. 7297, 5 novembre 1920).

Subtítol: *D'avisos i notícies. Periòdic bisetmanal d'avisos i notícies*. (Número 7297, 5 novembre 1921).
Any d'aparició: 1919.
Durada: Núm. 7118 (31 octubre 1919) a núm. 7432 (3 març 1923).
Col·laboradors: F. Cabanyes, Josep Monclús, J. Mora, F. Rossetti, Jordi Montseny, Josep Montserrat, Salvador Llanas, F. Renter, J. Bel, Marçal Trilla.
Redacció i Adm.: Riera, 31. Pujol, 23,1º. Núm. 7221 (5 juny 1920).
Impremta: Vilà. Abadal (octubre 1920).
Gènere: Premsa informativa.
Periodicitat: diària. Setmanal (5 juny 1920). Bisetmanal (5 novembre 1921).
Impressió: Tipografia.
Format: 320 x 220 mm.
Pàgines: 4/12.
Preu: 10 cts. 25 cts. (5 juny 1920). 15 cts. (5 novembre 1921).
Subscripció: 1,25 pts. al mes. 1 pts. al mes (5 juny 1920).
Idioma: Català.

Diari de Mataró i la Comarca.

El primer diari en català de Mataró va néixer amb motiu de la compra de *Diario de Mataró y su Comarca* per l'empresa editora del setmanari *La Nau*, que, amb el propòsit de donar continuïtat al periòdic va mantenir la numeració original. Va sortir per a ser: *propagandista dels ideals de Catalunya*. I va donar sempre el seu recolzament a les candidatures de la *Lliga*. En aquest sentit ressenyen tots els actes que duu a terme el partit a Mataró i la comarca i, singularment l'activitat de Cambó, de qui publiquen escrits i conferències.

Un altre tema molt tractat va ser la política duta a terme per la Mancomunitat en el sentit de redreçament cultural del país, també tot allò que fa referència a l'especificitat catalana: el dret, les entitats econòmiques, les tradicions religioses, etc.

D'interès local són les ressenyes de l'activitat de l'ajuntament, les associacions, i el noticiari. L'estructura era formada per les seccions: *Crònica*, *Telegrames del dia*, *Del Municipi*, *Vida Religiosa*, *Espectacles*, etc. Va tenir una vida de vuit mesos, escurçada per una suspensió que va del 29 de novembre de 1919, al 16 de febrer de 1920, a causa d'una vaga de tipògrafs.

Setmanari de Mataró i la Comarca.

La causa del pas de diari a setmanari la justifica la redacció per l'augment del preu del paper a conseqüència de la guerra, el de la mà d'obra, i el dels transports. El setmanari va seguir la mateixa línia del diari però amb un espai més reduït. Les seccions i l'estructura es mantenia idèntica al diari anterior. Pel que fa a la numeració també segueix l'antiga. Va començar amb el núm. 7221 (5 juny 1920), i va acabar amb el núm. 7296 (29 octubre 1921).

Mataró i la Comarca.

Quan el preu del paper va tornar a baixar l'empresa decideix convertir el setmanari en bisetmanari. Començant amb el núm. 7297 (5 novembre 1921) i acabant definitivament amb el núm. 7432 (3 març 1923).

A partir d'aquesta transformació Marçal Trilla hi juga un paper eficaç dins el periòdic. Hi redactava una secció de comentaris on es referia a l'actualitat política, vista des del seu prisma. I hi introdueix un estil àgil que contrasta amb l'enfarfegat dels redactors de tota la vida. D'interès català hi tracta el radicalisme de l'esquerra nacional criticant-ne les positures. En canvi, i des de la seva fundació, ressenya i dóna suport al partit *Acció Catalana*.

En la política internacional escomet d'una manera decidida el règim soviètic, i demostra una sorprenent credulitat en acceptar noticies d'aquell país, arribant a afirmar que a Moscou: *en un restaurant se sacrificaren nens que eren servits als clients.*

Per les eleccions municipals de febrer de 1922 publiquen un editorial convidant a votar les candidatures de la *Lliga* o, en el seu cas: *on no es*

presentin candidats regionalistes, a candidats pertanyents a altres partits d'ordre, per a evitar surtin els enemics de la societat.

Les seccions eren: *Notes de l'estranger*, *Crònica*, *Del Casal de la Obrera*, i d'altres d'esports, teatre, espectacles, publicitat, literatura, etc.

A.F.P.

Any d'aparició: 1919.
Durada: Número únic (1 novembre 1919).
Impremía: Vilà.
Gènere: Premsa satírica.
Impressió: Tipografia.
Pàgines: 12.
Idioma: Català.

El títol correspon a l'anagrama de l'expressió: *A Fer Punyetes*, i és el número quatre de la serie *Mataró en Broma*. Els seus autors dediquen la revista al comiat del *Cau Grillat* i del periòdic *Fortitut*, i ve a ser una mena de funeral laic per l'entitat del carrer de les Espenyes.

FULLA AGRÍCOLA

Any d'aparició: 1920.
Durada: Núm. 1 (setembre 1920) a núm. 8 (març 1921).
Impremta: Manen.
Gènere: Premsa tècnica.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 309 x 210 mm.
Pàgines: 2.
Idioma: Català.

El setmanari *Pensament Marià* en la seva segona època incloïa quatre suplements que s'anaven alternant cada setmana: *Fulla Esportiva*, *Fulla Industrial*, *Fulla Feminista* i *Fulla Agrícola*. Es tracta d'unes petites publicacions unitàries i especialitzades que comentem una a una. El propòsit de la *Fulla Agrícola* era: *donar a conèixer tot quan sia d'interès i se refereixi a agricultura.* Descriu diferents tipus de tècniques agrícoles, i dóna notícies del món camperol. També estava destinada a fer propaganda dels sindicats

agraris catòlics.

FULLA INDUSTRIAL

Any d'aparició: 1920.
Durada: Núm. 1 (setembre 1920) a núm. 8 (abril 1921).
Impremta: Manen.
Gènere: Premsa tècnica.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 309 x 210 mm.
Pàgines: 2.
Idioma: Català.

Tractava temes com la fira de Mataró, i diversos aspectes de la indústria local. També defensa la posició catòlica davant la propietat privada i la qüestió obrera. (Vegeu *Fulla Agrícola* — 1920).

FULLA FEMINISTA

Any d'aparició: 1920.
Durada: Núm. 1 (setembre 1920) a núm. 6 (febrer 1921).
Impremta: Manen.
Gènere: Premsa catòlica.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 260 x 170 mm.
Pàgines: 2.
Idioma: Català.

La primera publicació dedicada de manera íntegra a la dona, editada a Mataró, tenia els següents lemes: *Dolça casta, grave, instruïda, modesta, pacient i amorosa, axís ha d'ésser la dona.* I també: *La dona no pot ésser feliç fora de l'educació cristiana.* La temàtica és un resum de les virtuts femenines de la dona catòlica, i criticava novetats equivoques com les modes, les males lectures, i la igualtat d'educació entre home i dona. Tot formulant el model cristià segons el qual: *la suprema missió social de la dona (...) és la de ésser bona esposa, excel·lent mare i vera regina de la llar.* (Vegeu *Fulla Agrícola*

— 1920).

FULLA ESPORTIVA

Any d'aparició: 1920.
Durada: Núm. 1 (setembre 1920) a núm. 6 (gener 1921).
Impremta: Manen.
Gènere: Premsa esportiva.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 309 x 210. mm.
Pàgines: 2.
Idioma: Català.

De temàtica esportiva ressenyava els esdeveniments que es produïen en aquest camp a la localitat. (Vegeu *Fulla Agrícola* — 1920).

FULLA DOMINICAL DEL PATRONAT DE SANT JOSEP PER A OBRERS

Any d'aparició: 1921.
Durada: Núm. 1 (13 febrer 1921) a núm. 72 (13 agost 1922).
Gènere: Premsa catòlica.
Idioma: Català.

D'aquesta *fulla* no se'n conserven exemplars. La ressenyem a través de l'estudi de Joaquim Bartra. A diferència de la *Fulla* de la mateixa entitat publicada l'any 1917 dins *La Veu del Círcol*, ara és una publicació autònoma.

AMFORA LLEVANTINA

Subtítol: *Fulla pròpia dels Pomells de Joventut.*
Any d'aparició: 1921.
Durada: Núm. 1 (9 novembre 1921) a núm. 5, any II (9 juny 1922).
Redacció: Bisbe Mas, 11.
Impremta: Manen.
Gènere: Premsa catòlica.

Periodicitat: Mensual
Impressió: Tipografia.
Format: 320 x 220 mm.
Pàgines: 2.
Preu: 10 cts.
Idioma: Català.

Nostres portes queden obertes a tot l'estol de jovenesa pomellista que alça aquesta bandera indivisible de Religió i Pàtria, que el bon patrici En Josep M. Folch i Torres en bona hora sapigué mostrar-nos. Publicació juvenil formada per articles literaris, poemes i escrits sobre la manera catòlica d'entendre el catalanisme. A vegades s'incloïa dins *Pensament Maria*, i d'altres es venia com publicació unitària. També anava adjunta al bisetmanari *Mataró i la Comarca*. El primer número tenia per títol *Pomells de Joventut,* i el segons ja va canviar al definitiu. Ressenyem els números que hem vist però sembla que en sortiren alguns més abans que el març de 1923 sortís la *Fulla Pomellista* de la mateixa entitat.

LA NAU

Subtítol: *Portaveu de la Joventut Nacionalista.*
Any d'aparició: 1921.
Durada: Núm. 1 (16 novembre 1921) a núm. 4 (14 gener 1922).
Impremta: Abadal.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Quinzenal.
Impressió: Tipografia.
Format: 320 x 220 mm.
Pàgines: 2.
Idioma: Català.

Segona època de la publicació del mateix títol que havia començat a sortir l'any 1917, i que era l'òrgan de la *Lliga*. Sortia dins el setmanari *Mataró i la Comarca*, i era un instrument de propaganda de la doctrina catalanista. Va tenir una vida molt curta però Joaquim Bartra afirma que: *ha sido posteriormente vista en campaña electorales, una de ellas el día 23 de abril de 1923*. És d'interès l'article de Valeri Serra i Boldú sobre els *fets del regidor Matheu*.

ARRIBA EL TELÓN

Subtítol: *Revista de información teatral.*
Any d'aparició: 1921.
Durada: Núm. 1 (26 novembre 1921) a núm. 11 (29 juny 1923).
Director: Ramón Puigbonet.
Redacció i Adm.: Ronda de Prim, 58, baixos.
Impremta: Núñez y Ca. S. Ramón, 6. Barcelona.
Gènere: Premsa cultural.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 278 x 196 mm.
Pàgines: 8.
Idioma: Castellà.

El seu director i redactor únic diu, en començar l'edició: *Nuevamente vamos al estadio de la prensa, para dedicarnos a todo lo que sea artístico y en beneficio de Mataró*. Ressenya els espectacles que es produeixen a la ciutat, i publica fotos de les artistes mes conegudes de l'època, amb comentaris adients. Completa la revista un anecdotari artístic. Hi podem llegir en un dels números un reportatge amb fotos sobre el *Salón de Espectàculos del Clavé Palace*. No és una publicació política però quan es convoquen eleccions dona el seu suport al candidat del partit Liberal Lluís Moret.

FULLA DOMINICAL

Subtítol: *Patronat del Sagrat Cor de Jesús per a obreres.*
Any d'aparició: 1921.
Durada: Anys 1921-1922.
Impremta: Gràfica Manen.
Gènere: Publicació catòlica.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 255 x 170 mm.
Pàgines: 4.
Tiratge: 400 exemplars.
Idioma: Català.

Hem vist el núm. 30 (Primer diumenge d'Agost de 1921), a més del contingut específic d'aquest tipus de fulls, relacionat amb la festivitat del dia, a la pàgina quarta hi podem llegir informacions pròpies de l'entitat. Per una ressenya periodística sabem que a l'any 1922, per desembre, continuava sortint.

FEM PÀTRIA

Subtítol: *Periòdic cultural patriòtic.*
Any d'aparició: 1921.
Gènere: Premsa política.
Impressió: Manuscrit.
Format: 320 x 220 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: Català.

Publicació que coneixem degut a l'estudi de Lluís Bertran. Sembla que es tracta d'un número únic i el fet de ser manuscrit fa suposar un tipus d'impressió velogràfica.

MATARÓ DEPORTIU

Subtítol: *Revista setmanal il·lustrada*
Any d'aparició: 1922.
Durada: Núm. 1 (7 juny 1922) a núm. 182 (30 novembre 1925).
Director: J. Jutglar.
Redactors: Ll. Marimon, Pompili Martí, V. Borràs, Josepa Bartomeu, Josep M. Sans.
Redacció i Adm.: Plaça de Pi i Margall, 316 x 215 mm. 360 x 270 mm. (núm.39). 225 x 140 mm. (núm.143).
Impremta: Vilà.
Gènere: Premsa esportiva.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format:
Pàgines: 8 + 4 de cobertes.
Preu: 30 cts.
Subscripció: 1,25 pts. al mes.

Idioma: Català.

La finalitat de 'Mataró Deportiu' és enaltir tot lo bell. Els esports figuraran sempre en primer terme ja que d'ells em som fervorosos entusiastes, per a no dir fanàtics, i procuraren, a mida de les nostres forces, que Mataró es desvetlli d'una vegada del seu ensopiment vers l'esport. Amb aquest propòsit fan la crònica dels esports practicats a la ciutat: natació, boxa, tennis, educació física, i d'altres. Però tracten d'una manera primordial el futbol i totes les informacions que s'hi relacionen. També fan la crònica dels esdeveniments esportius de la comarca, i les associacions esportives.

Com a complement publicava una crònica on són ressenyades les activitats artístiques, musicals i culturals de la ciutat. També hi havia col·laboracions poètiques i narratives entre les quals destaca la ploma de Julià Gual i Emili Graells. La pàgina femenina era una exigència d'ençà que *Galanies* imposa la moda dels textos amorosos, en la d'aquest setmanari s'hi publicaven retrats literaris de noies mataronines, i referències de tipus femení. Arrodonia aquesta popular revista les seccions de passatemps, cinematografia i correspondència.

GALANIES

Subtítol: *Revista mataronina de Joventut.*
Any d'aparició: 1922.
Durada: Núm. 1 (15 juny 1922) a núm. 32 (22 setembre 1923).
Director: Julià Gual.
Redactors: Jaume Colomer, Salvador Triadó, Vicenç Casals, Pere Casas, J. Pou, Joaquim Illa.
Redacció: Sta. Marta, 27, pis.
Impremta: H. Abadal.
Gènere: Premsa literària.
Periodicitat: Quinzenal.
Impressió: Tipografia.
Format: 290 x 222 mm.
Pàgines: 10 + 4/8 de cobertes.
Preu: 20 cts.
Tiratge: 500 exemplars.
Idioma: Català.

Uns quants joves devots de la bellesa i de la poesia —car una cosa és inseparable de l'altre— ens havem ajuntat espontàniament per a fer sortir a la llum en aquesta benvolguda ciutat una revista anomenada GALANIES i ho havem fet amb el cor il·lusionat i en un bell esclat d'entusiasme jovenívol. La idea aquesta s'ens ha sugerit per les raons poderosíssimes del marcat abandó literari en que viu sumergida la ciutat de Mataró, i com a tribut a n'aquest estol de belleses femenines que amb la seva gentilesa i llur graciós somriure alegren l'ensospitada monotonia de la nostra vida ciutadana (...). En aquesta tasca hi barrajarenm àdhuc, el pregón amor que sentim vers Catalunya. Com a catalans que som, en el batec de les seves ansies deslliuradores hi ajuntem també els batecs de la nostra ànima (...). El caràcter de GALANIES serà única i exclussivament el de lloar i cantar les belleses de la vida i la natura, i com a primera de les de la vida, el cor amant del gènere humà.

Hem citat aquest llarg tros de la salutació de la revista perquè és un bon resum de les intencions dels seus redactors i una mostra de la prosa florida que gastaven. *Galanies* va tenir una gran rebuda sobre tot per part de la població femenina de la ciutat, que va exhaurir en poques hores un extra dedicat a la dona. I l'èxit es devia a les *Gloses d'amor* de Jordi Cançons (Julià Gual), poemes amb forma de sonet en què descrivia la bellesa de les mataronines amb dedicatòria expressa. També dóna el to del quinzenari el davantal *De la Vida que Passa*, escrit per Jaume Colomer, on d'una forma poètica es relaten fets diversos com l'onze de setembre, la festa major, els jocs florals, la guerra, i d'altres, sense oblidar la *incomparable dona catalana.* Dels redactors també hem de ressaltar Salvador Triadó (Sitis), que escrivia narracions que combinaven la temàtica amorosa i la catalanista.

Les seccions eren: *Bagatel.les*, *Noves*, *Xafarderies*, *Sports*, i *Telegràfics*. Hi varen col·laborar esporàdicament Tomàs Ribas, Emili Saleta, Salvador Llanas, Francesc Rossetti, Josep Monclús, Ventura Gassol i Clementina Arderiu. Un grup d'amics dels redactors va editar la publicació satírica *La Llufa*, per tal de ridiculitzar l'estil de *Galanies*. I la redacció va replicar amb una altre anomenada *Els Panxistes*. Per a més detalls veure la ressenya corresponent a aquests dos títols citats.

AGRUPACIÓ CIENTÍFIC-EXCURSIONISTA DE MATARÓ

Subtítol: *Butlletí trimestral.*
Any d'aparició: 1922.

Durada: Núm. 1 (octubre 1922) a núm. 17 (any 1931).
Director: Manuel Clavell.
Col·laboradors: M. Cuadrada, Lluís Andreu, A. Ribas, Jesús Illa, Jaume Romagosa, Jaume Llavina, Félix Castellà.
Redacció: Círcol Catòlic d'Obrers.
Impremta: Miró. Rda. Sant Pau, 10. Barcelona. Minerva (núm. 3). Salas. Sta. Maria, 10.
Gènere: Butlletí esportiu.
Periodicitat: Trimestral / Anyal.
Impressió: Tipografia.
Format: 211 x 134 mm. 218 x 160 mm. (núm. 11).
Pàgines: 12 + 4 de cobertes.
Preu: Gratuït als socis.
Idioma: Català.

Ressenya les activitats excursionistes de l'entitat i publica articles sobre personalitats de la cultura catalana. També hi trobem estudis de Mataró, com el treball de Marià Ribas sobre el poblat ibèric de Burriac.

LA LLUFA

Subtítol: *Revista Innocenta.*
Any d'aparició: 1922.
Durada: Núm. 1 (28 desembre 1922).
Impremta: Tatjé. Arenys de Mar.
Gènere: Premsa satírica.
Impressió: Tipografia.
Format: 314 x 215 mm.
Pàgines: 12.
Preu: 25 cts.
Idioma: Català.

Porta com a lema: *A llaor dels esforçats redactors de 'Galanies'*, i era una paròdia d'aquesta publicació. Escrita per Rossetti, Rabat, Duran, etc., feien broma a les costelles de l'estil amorós i apassionat que cultivaven els redactors de l'altre títol. Va sortir amb motiu de la festa dels Innocents. El número segon havia de sortir el 17 de gener però no va ser editat.

A TODOS

Subtítol: *Publicación mensual del 'Grupo de Cultura del ramo del vidrio'. Grupo 'Hacia el futurismo'. Grupo 'Amor y libertad' . Grupo de 'Cultura del Arte Fabril y Textil'*.
Any d'aparició: 1922.
Durada: Anys 1922-1923.
Impremta: Vilà. Tria y Tarrago (núm. 3).
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: Octau.
Pàgines: 4.
Idioma: Castellà.

Publicació de la que no n'han pervingut exemplars, la coneixem per la ressenya de Joaquim Bartra. Que diu que a l'any 1923 continuava sortint. La descriu amb aquestes paraules: *Debajo del título se insertan una serie de máximas. Su formato es variable. En general acostumbra a presentarse con cuatro páginas en octavo. Consiste el texto en un solo artículo más o menos extenso; así hay números de 16 páginas*. Les referències del subtítol fan creure que és una publicació de caràcter anarquista. Devia acabar a causa del cop d'estat de Primo de Rivera.

DIARI DE MATARÓ

Any d'aparició: 1923.
Durada: Núm. 1 (5 març 1923) a núm. 3.868 (22 juliol 1936).
Director: Salvador Llanas i Rabassa. Marçal Trilla i Rostoll (1927).
Redactors: Julià Gual i Masoller, Jaume Llavina, August Ribas i Monclús, Esteve Albert, Francesc Girbau, Jesús Segura, Lluís Casas, Josep M. Alegre, Josep Viladevall, Francesc Cabañes.
Col·laboradors: August Ribas i Mustarós, Vicenç Bartra (Limen), Josep Mach, Joaquim Bas, Marià Ribas, Jaume Recoder, Jaume Castellví, Ignasi Mayol, Lluís Ferrer, Josep Monclús, Bonaventura Bellavista, Tomàs Garrido, J. Montserrat, Fèlix Castellà (Xilef), Magí Ballbé, Rafael Estrany.
Redacció: Carles Padrós, 24.
Impremta: Barcelona, 13 (any 1929). Minerva.
Gènere: Publicació informativa.

Periodicitat: Diària.
Impressió: Tipografia.
Format: 510 x 355 mm. 460 x 300 mm. (gener 1930).
Pàgines: 4/6/8.
Preu: 10 cts.
Subscripció: 15 cts. (setembre 1935). 2 pts. al mes. 2,50 pts. al mes (setembre 1935).
Tiratge: 1.500 exemplars (any 1933).
Idioma: Català.

El Diari de Mataró no serà polític. Estimem molt la nostra independència per a consentir de junyir-nos sota la tralla dels carreters de la política (...). Ens esforçarem en fer que cadascú pensi amb el seu propi cervell, amb tanta independència com volem que tingui aquest Diari que amb amor de pares lliurem avui al públic mataroní.

El Diari surt a la llum mig any abans del cop militar de Primo de Rivera, i té poc temps per exercir la voluntat democràtica i de independència proclamada al manifest inicial. El desig de no junyir-se als polítics de cap mena el deixen de banda el mes d'abril de 1923 quan donen suport a Antoni Marfà, candidat per la coalició catalanista. Aquest, junt amb Josep Viladevall, eren cofundadors i propietaris del *Diari* i de la Impremta Minerva, lloc on s'imprimia.

La Dictadura.

L'ambient polític del país s'anava enrarint pas a pas, i el perill d'involució el pressentia tothom. El mateix *Diari* havia publicat sota el títol de *S'apropa la tempesta*, un editorial que es feia ressò de la impossibilitat de continuar la crisi social i política, i el perill al qual havien dut les institucions corrompudes. Quan Primo de Rivera proclama la dictadura, el *Diari*, com tot els altres mitjans d'informació, publica el manifest del general al país. I els redactors reaccionen prenent una actitud possibilista dins les condicions precàries de la situació: *En aquests moments no hi ha mes remei que acceptar els fets consumats i els designis dels que ostenten el Poder, i procurar entre tots que Mataró segueixi vivint normalment la seva vida industriosa i tranquil·la.*

De tota manera el *Diari* va patir el rigor de les censures militar i governativa. I va estar sense publicar-se algunes dies. Quan sortia amb regularitat a

vegades ho feia amb nombrosos espais en blanc que denotaven el llapis del censor. En aquesta època es va introduir la secció *Sota el Govern Militar* en qué s'informava de les accions legislatives del règim, i de l'activitat política del directori, i també, del partit oficial, la *Unión Patriótica*.

El *Diari* sota les pressions del moment va veure retallada la seva línia catalanista, i es va dedicar a tocar els temes culturals, els relatius a Mataró, la literatura, el noticiari mundial, i tota mena d'articles sense connotacions massa problemàtiques. Però malgrat la censura a vegades incloïa col·laboracions en que es feia la crítica al règim. Com la que hi va publicar Francesc Rossetti: *Hi ha molta gent que confon l'enteresa de l'autoritat, per la tirania del Poder, que és una meravella. Es creuen que quan mes s'abusa del Poder més el prestigi de l'autoritat augmenta (...). No és d'estranyar que quan uns governants els manqui la precisa autoritat per a sostenir-se, hagin de recórrer a l'abús intolerable del Poder, que sempre és un descrèdit per qui el sustenta i una vergonya adamés per qui el suporta.*

Durant aquests anys el *Diari* va anar publicant dia a dia les informacions de la ciutat i el país, i renovant el seu aspecte extern: reducció de format, concreció de la primera plana, remodelació de les seccions, etc. I a la vetlla de la república comptava amb un prestigi dins la premsa catalana guanyat amb un producte d'elaboració artesanal, eficaç i d'una qualitat notable.

El gener de 1930 publica el següent editorial: *Ha caigut la Dictadura i ha estat ben evident que l'opinió, àdhuc la massa anònima, ha respirat com si s'esbatanessin totes les finestres i entrés l'aire pur de la llibertat (...) la preparació d'eleccions ha d'ésser feta tornant-nos el ple ús de tots els drets. Llibertat d'expressió, principalment per a despertar de nou en el poble abaltit la fe en els ideals que li són mes cars.*

Degut a la censura vigent, els primers mesos de 1930, la crítica al règim caigut es fa amb una certa timidesa. Més endavant passen revista als anys darrers i, en un editorial, Marçal Trilla demana comptes dels tropells dels anteriors governants: *És precís, per la dignitat de tots els ciutadans, exigir amples revisions i castigar les responsabilitats.*

Però el moment ja ha canviat i el que ara toca és preparar els ciutadans per a la democràcia que s'acosta. En aquest sentit es fan ressò dels partits catalanistes, especialment d'Acció Catalana, del qual en publiquen el manifest al poble català de març de 1930. I en ressenyen totes les activitats

polítiques.

També d'una manera indirecta, donen el seu suport a la transformació republicana, com a forma de criticar tot allò que ha suposat la monarquia per al poble català. És important la constatació que fa Marçal Trilla de l'evolució de les capes dretanes que han abandonat el seu suport incondicional a la monarquia: *S'ha parlat de Corts Constituents i de República (...). Quan la gent conservadora o d'ordre arriba a aquest extrem alguna raó molt poderosa li deu haver suggerit un remei tant heroic per ella que representa el sacrifici de molts anys de vida política.*

La posició independent del *Diari*, que va arribar a incloure a les seves pàgines articles d'elements radicals, va contribuir a obrir una polèmica amb *Pensament Marià* que critica aquestes liberalitats ideològiques Joaquim Casas parlant d'aquesta època de transició ha dit del cos de redacció: *la unitat de pensament dels primers anys s'anà esquerdant a mesura que s'acostava la república, i davant les conteses electorals dubten.*

La República.

De cara a les eleccions d'abril de 1931 la posició del *Diari* és de neutralitat: *Cal que el cos electoral sàpiga triar els millors, que de totes dues candidatures n'han de sortir forçosament una part, almenys, i dongui a la Ciutat un Municipi que la representi amb la màxima dignitat i administri els seus cabdals com a cosa pròpia*. Tot i el seu suport indirecte a Acció Catalana mantenen l'actitud editorial independent, que anirà evolucionant cap a positures més conservadores en la mesura que el govern de la republicà s'enfronta amb l'església catòlica, i els interessos de les classes benestants.

És Marçal Trilla qui s'encarrega, a través de nombrosos articles, de manifestar la seva posició política, i la del *Diari* que dirigeix, enfront de la situació del moment: *Els que hem cregut sempre de bona fe en la república, no volem pas la seva prostitució. L'hem estimada perquè havia de portar l'Imperi de la Justícia i de la Democràcia. No ens plau, doncs, que un sector se n'apoderi o un altre la malmetí segons llurs punts de vista equivocats o llurs ambicions. La república ha d'ésser per a tots els ciutadans.* I a mesura que el govern aprofundeix el laïcisme en l'ensenyament, i en les relacions amb l'església, la posició del *Diari* es va radicalitzant, fins a l'enfrontament obert amb el govern i el sistema polític.

En l'àmbit local ataquen la política de l'ajuntament arran de diversos fets anticatòlics, i per la qüestió de l'anul·lació de l'ajuda a les escoles religioses. I es defensen de l'acusació de ser òrgan d'Acció Catalana i de la Lliga. Però si no es pot afirmar la seva dependència orgànica amb aquests partits, és cert que la seva posició hi coincideix fonamentalment.

En les temàtiques socials donen suport a les posicions de la dreta i formulen una alternativa al sindicalisme de classe: *No n'hi ha prou amb un treball merament defensiu contra les organitzacions socialistes i anarcosindicalistes. Cal que l'obrer no resti desemparat i cal que millori constantment la seva situació. I per això ens hem de fer càrrec que l'enemic d'aquest millorament no es destrueix mes que substituint-lo per organitzacions professionals de veritat, que enlloc de la lluita de classes, porti al seu si el principi del possible acord per l'existència.*

En aquest mateix àmbit són interessants les cròniques i els criteris sostinguts davant les accions reivindicatives i les vagues dutes a terme en aquells anys. Sempre manifestant-se amb desacord amb comunistes, socialistes, anarquistes i Esquerra Republicana. En la qüestió nacional cal destacar el decidit suport que donen a l'Estatut de Catalunya, i la campanya que varen fer per a la seva aprovació.

El qüestionament de l'actitud de les esquerres va arribar al seu punt culminant amb motiu dels fets d'octubre de 1934. Per aquestes dates el *Diari* està uns dies sense sortir a causa de la situació d'excepció. I quan torna a editar-se valora així els fets: *la demagògia sembrada durant tres anys pels qui, pel càrrec i representació que ostentaven, més obligats estaven a postposar les passions de partit a l'interès de la Pàtria, ha donat els seus fruits (...). Els republicans més fanàtics contra la República, i els autonomistes més convençuts i entusiastes contra l'Autonomia! La República i l'Autonomia sabotejades ignominiosament pels qui volien passar com llurs mes autèntics representants i extrems defensors (...). En el balcó d'alguns dels Ajuntaments que foren ocupats per algunes hores aquella nit memorable per les forces revolucionàries, foren hissades tres banderes: la separatista, la republicana i la roja comunista. No dubteu que aquesta darrera hauria restat finalment al mig i que en la seva sinistra s'hauria eclipsat i fos el pobre estel solitari de la bandera d'Estat català.*

El bienni en que la república fou governada per les dretes, el *Diari* va perdre l'agressivitat que el caracteritzava, i va deixar els temes polítics en un segon

lloc. Continuant la seva tasca de modernització, va introduir els reportatges fotografies i, a vegades, mes pàgines.

L'any 1936.

De cara a les eleccions de febrer de 1936 el *Diari* va fer una intensa campanya a favor de la candidatura del *Front Català d'Ordre*, en la lluita contra el *Front Popular*. I durant els mesos que precediren la confrontació va prendre un caràcter polític total, i en editorials, reportatges, col·laboracions, i tota mena d'articles s'ataca amb duresa l'alternativa d'esquerra: *és la candidatura del caos, la candidatura dels que desacreditaren el Govern autònom, dels qui es vengueren les llibertat de Catalunya*.

Per una altra banda: *La coalició de dretes és només la coincidència, formal o tàctica, en la defensa d'un esperit de civilització que ens pervingué amb el Cristianisme. En canvi, el triomf del front esquerrà significarà, si més no, la bel·ligerància i l'enfortiment de l'anarquisme organitzat i del comunisme, flagell i amenaça dels valors espirituals, morals i afectius de l'home, és a dir de tots el que compon el fet diferencial de la persona vis a vis del regne animal.*

Quan els resultats electorals varen donar el triomf al *Front Popular* el *Diari* va reprendre el seu caràcter informatiu, i va fer crides a l'entesa entre vencedors i vençuts, denunciant els propòsits socialistes, comunistes i anarquistes de radicalitzar el govern Azaña.

En l'àmbit local continuen les polèmiques amb l'ajuntament per motius religiosos, entre d'altres pel fet de treure dels carrers els noms del santoral cristià. El 18 de juliol de 1936 el número va sortir normalment i informava a la tercera pàgina, d'una manera poc rellevant, de la sublevació militar al Marroc. El següent número apareix el dimecres 22 de juliol, i sota el títol de *Visca la República* informa dels fets de la revolta a Mataró i Barcelona, amb notes de la situació a la resta de l'estat. Però aquest darrer exemplar no el va editar la redacció normal del Diari. Ho fa saber la següent nota: *Ahir dimarts, el Comité (Local de Salut Pública) s'adreçà a la direcció de Impremta Minerva per tal de comunicar-li la conveniència de posar la impremta i la redacció del 'Diari de Mataró' sota el control de persones de confiança (....). De la redacció se n'han encarregat periodistes de filiació al règim*.

En ser incautament va canviar el nom del diari que a partir del 23 de juliol es

va anomenar *Llibertat*.

El contingut.

El Diari el feien dos homes: Marçal Trilla i Julià Gual. Aquest darrer era l'home versàtil que servia per a tota mena d'encàrrecs periodístics, ho escrivia tot amb agilitat i bona tècnica. Marçal Trilla, el director, era una altra cosa tot i que en els primers anys hi figurava més o menys honoríficament Salvador Llanas. Joaquim Casas considera que estava una mica tocat de grandesa i volia passar pel Xènius de la ciutat. Escrivia moltes editorials i diversos articles, però la seva secció propia era *Al Marge dels Fets* on donava l'opinió dels temes que considerava la mereixien. En començar la secció deia: *Des d'aquí seguiré comentant (...) tot quan tingui un cantó vulnerable a la crítica desinteressada. Potser alguna volta la crítica serà agre i dura. Però mai estarà mancada de bona fe. L'ironia brollarà inocent de la meva ploma desitjosa, potser, de fer veure als llegidors al caire ridícol de certes actituds, de certs afers, de certs esdeveniments*. La secció era intermitent, i els temes tractats fan referència a la política mataronina, a la del país, a la internacional, a les activitats culturals, al món de la ciència, al caciquisme, etc. Publica força atacs contra les actituds esquerranes i, com a curiositat, hi ha un article que ironitza sobre la carcúndia en la qüestió de la moda femenina.

Les seccions que componen el *Diari* varen anar variant de títol al llarg dels anys, però la intenció i el contingut es mantenia sempre dins l'estil i interès constant de la publicació. Els canvis eren mes aviat de tipus formal, per anar adequant el producte a les noves situacions, i per a respondre millor a la demanda del públic lector.

Editorial: fixava la posició davant els fets polítics i socials del moment. Els temes es refereixen a l'actualitat més immediata, a aspectes generals de la cultura, a la història de Catalunya, a l'activitat mataronina, etc. La primera pàgina la completaven l'article del director *Al Marge dels Fets,* i les notes polítiques i socials de l'actualitat.

Les seccions de l'interior eren les següents:

La Setmana Financera: parlava de les cotitzacions de borsa i donava informació de l'estat del mercat de valors: inversions, ampliacions, etc. Els darrers anys aquests articles de caràcter econòmic eren signats per Alfred Gallard.

Fulletó i *El Conte del*s *Dijous*: publicaven novel·letes i articles literaris d'autors com Mark Twain, Saint Pierre, Josep Carner, d'altres.

Pàgina Agrícola: comença a publicar-se amb numeració pròpia el març de 1923, per a continuar com una secció més. Detallava l'activitat en el camp agrícola al Maresme, donant informacions de les collites.

Plana Literària: *Tots aquells que tinguin aficions literàries són convidats a col·laborar en aquesta Plana (...) amb la condició que ha d'ésser exclusivament literari el que escrigui.* Hi varen publicar poemes i narracions de: Julià Gual, Tomàs Ribas, Salvador Llanas, Josep Artigas, J. C. Martori, M. Costa Llobera, Francesc Rossetti, M. Ballbé, Josep Monclús, Tomàs Garcés, i d'altres. En els darrers anys Octavi Saltor feia les cròniques literàries i culturals.

Seccions menors eren: *Pessigolles*, poemes satírics sobre la vida local escrits per Josep M. Alegre, *Els Esports*, *Crònica Femenina*, *Registre civil*, *Anuncis Oficials*, *Notícies de darrera hora*, *Vida religiosa*, *Borsa*, *Els teatres*, *Cinema*, i d'altres de circumstància.

Referent a Mataró hi havia la crònica dels fets de l'ajuntament, les *Notes del Municipi*, i les *Notes Polítiques*, ressenya de tots els fets d'aquest tipus de la ciutat i la comarca.

Temari cultural.

L'aspecte de la cultura és un dels més destacats en el conjunt del *Diari* i, potser, el que li dóna una empremta personal. Hi varen col·laborar, amb articles expressos, els intel·lectuals i polítics més prestigiosos del moment. Alguns noms: Carles Pi i Sunyer, Josep Carner, Francesc Cambó, Pere Coromines, Alfons Maseras, Adrià Gual, J. M. Batista i Roca, Joan Puig i Ferreter, Ventura Gassol, Emili Graells, Pau Vila, Domènec Guansé, Josep M. Lladó, Rovira i Virgili, i molts d'altres. El *Diari* també publicava articles recollits d'altres publicacions i revistes d'ideologia pròxima com *El Matí*, *La Veu de Catalunya*, *Catalunya Social*, *Revista de Catalunya*, etc.

Pel que fa a la cultura mataronina varen publicar molts articles de caràcter històric, sobretot als números extres que sortien per la fira, les Santes, i per cap d'any. En relacionarem alguns: F. Cabanyes. E*l bandolerisme a*

Argentona l'any 1616. F. Cabanyes. *Fulls de la història mataronina*. F. Duran. *Els senyors feudals de Mataró.* Lluís Viladevall. *Els Isern íntims*. *Un passeig pels carrers de Mataró. Les creus de terme. El còlera de 1854. Diada de la Llengua Catalana de 1923.*

En general els articles culturals apareixen a terminis, i en acabar la publicació es relligaven formant un petit volum. Altres temes referents a Mataró són les cròniques de l'activitat cultural d'entitats ciutadanes com: la *Societat Artística i Literària,* la *Societat Iris,* el *Foment Mataroní,* el *Círcol Catòlic*, el *Centre d'Agricultors,* i d'altres. Marià Ribas hi va publicar articles d'art, arqueologia, i estudis d'història medieval.

El *Diari* també va editar quatre volums: Marçal Trilla i Rostoll. *Excélsior* (1927). J. Farran i Mayoral. *Homes, coses, polèmiques* (1930). I els dos *Bloc Mataroní* dels anys 1925 i 1926, que formen un interessant conjunt de notes sobre la història i els costums locals. El *Diari* va premiar en els jocs florals de 1923 el treball de Joaquim Bartra *El Periodisme a Mataró*, la impressió del qual no es va dur a terme.

NOVA LLAVOR

Any d'aparició: 1923.
Durada: Núm. 1 (març 1923) a núm. 2 (maig 1923).
Col·laboradors: Enriqueta Visa, Miquel Brullet, Teresa Prat, Daniel Brullet.
Edita: La Casa Editora H. Abadal.
Impremta: H. Abadal.
Gènere: Publicació infantil.
Periodicitat: No en tenia.
Impressió: Tipografia.
Format: 227 x 160 mm.
Pàgines: 4.
Preu: Gratuït.
Idioma: català.

La revista la feien els mateixos interessats, nens i nenes de les escoles de la ciutat. De caràcter catòlic dóna molta importància a la qüestió de l'idioma: *donarem preferència als treballs escrits en català, sense rebutjar emperò els treballs en castellà si és que l'autor no sàpiga escriure d'altre manera*. A les quatre pàgines de la revista s'hi publicaven contes, poemes i entreteniments

de caràcter infantil. El dibuix de la capçalera és original d'en Cornet.

FULLA POMELLISTA

Subtítol: *Portaveu dels Pomells de Joventut de Mataró.*
Any d'aparició: 1923.
Durada: Núm. 1 (març 1923) a núm. 7? (setembre 1923).
Redacció: Sant Brú, 26.
Administració: Camí Ral, 82.
Impremta: Minerva.
Gènere: Premsa catòlica.
Periodicitat: Mensual.
Format: 260 x 180 mm.
Pàgines: 8.
Idioma: Català.

Publicació de la qual no es conserven exemplars, la ressenyem seguint el treball de Joaquim Bartra. Era la continuació d'*Amfora Llevantina* i es deixa de publicar el mes de setembre, quan Primo de Rivera va suspendre els Pomells de Joventut.

ELS QUATRE GATS

Any d'aparició: 1923.
Durada: Número únic (31 març 1923).
Gènere: Premsa satírica.
Impressió: Tipografia.
Format: 314 x 215 mm.
Pàgines: 16.
Preu: 0,30 cts.
Idioma: català.

Número cinc de la serie *Mataró en Broma*, que també era redactat pels antics membres del *Cau Grillat*: Duran, Oms, Gómez, Saleta i Recoder. Critiquen l'actitud de certs elements del grup, que de l'inconformisme han passat a col·laborar en la política oficial, i de l'anticlericalisme a anar a missa.

Parlen del desert cultural de la ciutat: *I dormim-hi també nosaltres fins que siguem cada dia mes panxistes, cada dia mes conservadors, mes senyos Esteves, cada dia mes linfatics, mes homes de seny, mes reposats, mes serios,*

mes virtuosos, mes ensopits, mes mataronins, en una paraula. La sàtira s'estén a les entitats culturals que malviuen a la ciutat i a l'ajuntament.

Però un dels temes mes tractats és el de la joventut aborregada, i incapaç de pensar en una cosa que no sigui el futbol: *Era abans que d'una cosa mal feta deia tothom: això és fet amb els peus. Ara el que es fa amb els peus és el que té mes importància i la nostra joventut quan voldrà criticar una cosa dirà aviat: Això sembla jet amb el cap.* La premsa conservadora va protestar per l'edició d'aquest número únic.

LA LLUMANERA

Any d'aparició: 1923.
Durada: Núm. 1 (17 abril 1923) a núm. 3 (19 maig 1923).
Redacció: Rambla d'en Mendizábal, 30.
Impremta: H. Abadal.
Gènere: Publicació satírica.
Periodicitat: Quinzenal.
Impressió: Tipografia.
Format: 288 x 215 mm.
Pàgines: 12 + 4 de cobertes.
Preu: 25 cts.
Idioma: català.

La *Salutació* és dedicada: *a tots vosaltres que per dissort haveu pres la vida tan en serio, que fins una ganyota, una rialla als vostres llavis, creieu una profanació a la nota greu i entesa amb que es troba revestida la nostra benvolguda ciutat.*

La revista te un caràcter costumista, satíric i els articles fan referència a la vida quotidiana de Mataró. Les paraules més gruixudes les reben l'ajuntament i els caciquistes. A les classes benestants se'ls retreu la seva ridícula castellanització. I es critica els espectacles de pujat to eròtic que es celebraven al *Saló Doré*.

Hi havia articles literaris, poemes amorosos, glosses romàntiques, i seccions de grafologia, espectacles i esports. De caràcter nacionalista, es queixaven de la dissort del *català noble i oprimit*. I formulava una proposta d'integració de la classe obrera sota els ideals catalans: *Organitzat, obrer (...) siguin en avant aquestes barres de sang tant nostres, símbol de properes reivindicacions;*

vina amb mi i anomenat català.

Tot i no tenir-hi relació el nom d'aquesta revista correspon al d'una entitat humorística local que va tenir vida en els anys vuitanta del segle passat.

ELS PANXISTES

Any d'aparició: 1923.
Durada: Número únic (28 abril 1923)
Impremta: Abadal.
Gènere: Premsa satírica.
Impressió: Tipografia.
Format: 314 x 215 mm.
Pàgines: 12.
Preu: 30 cts.
Idioma: català.

Escrita pels redactors de *Galanies* per tal de repassar els autors de *La Llufa* i *Els Quatre Gats*, que havien fet broma a les seves costelles. També satiritzen els diferents tipus del Mataró intel·lectual i ressenyen amb humor totes les publicacions que sortien en aquells moments a la ciutat. Editada el dia abans de les eleccions generals criticava les candidatures conservadores, cosa que va caure malament a *El Liberal* que va publicar notes de censura.

BOLETÍN DEL SINDICATO DE OBREROS EN GÉNEROS DE PUNTO DE MATARÓ

Any d'aparició: 1923.
Durada: Núm. 1 (juny 1923) a núm. 12 (maig 1924).
Col·laboradors: D. Roca, Joan Teixidor, L. Iris, Julio Pi.
Redacció: Carles Padrós, 11, pis.
Impremta: Tria i Tarragó.
Gènere: Premsa sindical.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 317 x 220 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: Bilingüe.

En las luchas de nuestros días es de gran eficacia la posesión de una hoja

periódica que defienda y divulgue nuestros deseos, nuestras aspiraciones (...). Aspiramos a salir del reducido círculo cuotidiano para salir a la calle, invadir la ciudad e introducirnos por las casas para, cual apóstoles de la Idea Nueva, iluminar los cerebros y las conciencias y forjar las pléyades de luchadores que con voluntad indómita sostengan bien alto la roja bandera de la emancipación proletaria.

Com a publicació sindical detalla els conflictes obrers que es produeixen, i la pròpia activitat organitzativa del sindicat tèxtil. Però mes enllà dels fets immediats allò que interessa els redactors és donar una empremta ideològica als seus anàlisis per a propagar l'ideal revolucionari: la societat sense classes en la que regirà una nova moral. El paper de la dona en aquesta lluita hi és destacat, així com la reivindicació de la igualtat d'ambdós sexes en tots els camps.

Quan la proclamació de la dictadura el butlletí pateix la censura, però continua sortint els primers mesos, fent sentir la seva positura contrària a la falta de llibertats. Més intenses són les crítiques als autonomistes: *estos rabiosos separatistas (de opereta), se han puesto inmediatamente a las órdenes del gobierno, para defender el orden dicen ellos, para defender sus cajas repletas a costa del sudor ajeno, decimos nosotros.*

El progressiu enduriment de la censura va dur a la suspensió del butlletí.

EL VIDRIO

Subtítol: *Órgano de los Vidrieros, Cristaleros y Similares de España*.
Any d'aparició: 1923.
Durada: Núm. 1 (20 agost 1923) a any 1925.
Impremta: Tria i Tarragó.
Gènere: Butlletí sindical.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 490 x 350 mm. 440 x 220 mm. (any 1925).
Pàgines: 4.
Idioma: Castellà.

Publicació de la qual no se'n conserven exemplars. Totes les dates són estretes del complement a l'estudi de Joaquim Bartra que va editar *Pensament Marià* al seu núm. 1000.

La Dictadura (1923-1931).

El 15 de setembre de l'any 1923 un reial decret suspèn les garanties constitucionals i comença la dictadura del general Primo de Rivera que, en una de les seves primeres mesures ordena, el 18 del mateix mes, l'actuació dels governadors contra la propaganda separatista. Sota aquesta decisió s'hi amagava la voluntat de reprimir tota l'activitat catalanista.

Les mesures restrictives varen afectar també les manifestacions de la dissidència política airejada a través de la premsa. I durant els gairebé set anys de govern d'excepció foren freqüents els decrets coercitius, que anaven malmetent la ja precària possibilitat d'expressió dels periòdics.

El caràcter d'aquesta actuació governamental es centra en l'agreujament de les penes previstes al codi penal pels delictes d'impremta. I en l'atribució al consell de ministres de les mes amples facultats per a prendre les decisions que consideri més adequades. Facultats que foren utilitzades amb molta llibertat, i que varen costar presó a algun periodista poc respectuós amb el règim i els seus dirigents. Així la premsa del moment ha de donar suport a diverses campanyes en favor d'homes detinguts per escriure o dibuixar coses contràries al règim. El cas de Shum és il·lustratiu d'aquesta situació.

La premsa censurada.

La prohibició contra tot allò que respires catalanisme va afectar el setmanari *La Costa de Llevant* que, encara que ja no tenia en aquells moments la vitalitat dels primers anys del segle, només va tancar la porta per la imposició, i quan feia vint-i-nou anys que s'editava. També fou suspesa la revista *Galanies*, literària i catalanista, escrita per un grup de joves encapçalat per Julià Gual.

Per ésser l'òrgan del partit república-radical, el setmanari *El Nuevo Ideal* va haver de tancar, quan feia poques setmanes que, després de tres anys de suspensió, havia tornat a sortir al carrer. També va patir la mateixa sort *El Liberal*, del partit liberal-monàrquic, que feia quaranta anys que sortia cada setmana. El butlletí òrgan del *Sindicat d'obrers del gènere de punt*, de tendència anarquista, també va desaparèixer.

Però no tot foren prohibicions, i continuen publicant-se diversos periòdics,

com el *Diari de Mataró*, el *Pensament Marià de la Costa de Llevant*, i les *fulles* parroquials. També el setmanari *Mataró Deportiu*, que els responsables del directori devien considerar poc perillós, tot i ser escrit en català.

Les publicacions d'aquesta època es veuen forçades a passar per la censura militar, en un primer moment, i governamental, després. I, com a conseqüència de determinades prohibicions, a les seves pàgines apareixen sovint els famosos espais en blanc que denoten l'activitat del censor. No obstant, a vegades, una actuació mes enèrgica per part de les autoritats va obligar a tancar algun periòdic desafecte.

La penúria d'aquests anys en els camps cultural i social va fer que, diferents grups d'intel·lectuals de l'oposició, organitzessin vehicles legals per a fer, de manera més o menys encoberta, la crítica al règim. Aquest és el cas de la revista *Mediterrània*, que aixoplugava sectors polítics ben diversos, que tenien com a punt d'unió la comuna voluntat democràtica i progressista. En aquesta revista apareixien constants critiques a l'administració de la dictadura, amb l'exigència de respecte als drets de l'home, i dels pobles a expressar-se amb llibertat. Com a conseqüència de les seves critiques va ser suprimida per ordre directa de Primo de Rivera.

La prohibició no va desanimar els redactors que tot seguit s'acolliren al redós de la Societat *Iris*, i editaren un butlletí en el qual continuen la tasca de reivindicar les institucions democràtiques malmeses pel règim. Aquest títol durarà fins a la mateixa proclamació de la república, moment escollit pels sectors intel·lectuals que hi havia al darrera, per a definir-se en el camp de les opcions polítiques concretes.

La premsa setmanal i diària.

En l'àmbit informatiu el cos mes important és format pels periòdics de publicació setmanal i l'únic diari que s'editava en aquells anys. El règim està representat per l'òrgan mataroní del partit únic *La Unión*, defensor de totes les ocurrències polítiques de Primo de Rivera, i que es caracteritza pel seu baix nivell intel·lectual i una forta empremta castellanitzant. També per un contingut temàtic i formal que no convidava a la lectura, i el cert és que només subsistia gràcies a les ajudes que li corresponien pel seu caràcter oficial. Però la dreta sociològica estava representada per dues altres publicacions.

Pensament Marià de la Costa de Llevant, òrgan catòlic que s'edita des de l'any 1907, donava suport a l'acció de la dictadura d'evitar el radicalisme obrer. I formulava una proposta d'integració social sota l'hegemonia dels elements sans de la societat. Però tot i així va mantenir una posició crítica davant la ineptitud del dictador, i des dels primers moments, l'invita a deixar el poder als representants civils, una vegada aconseguida la pacificació social. Posició crítica que comparteix amb el *Diari de Mataró*. Aquest va patir diverses suspensions a causa de no mostrar massa entusiasme per la causa del general. I va jugar el paper de mantenir un cert possibilisme de convivència amb la situació, sense amagar la voluntat de transformació democràtica del país. Però, mentre no es produeix aquest fet, elaboren dia a dia el seu periòdic donant-li el caràcter cultural i informatiu que el va fer tan popular a la ciutat.

Altres tipus de periòdics.

Incloem en aquest apartat dos mensuals catòlics: el *Butlletí del Círcol Catòlic* i *L'Angel*, aparegut els darrers temps d'aquest període i als que ens referirem amb mes extensió al capítol posterior.

S'editen també butlletins d'ocasió com *Clavé* i d'altres d'econòmics amb referències a diferents aspectes de l'activitat productiva local. Més importants foren els butlletins de tipus esportiu, que expressen les activitats dutes a terme per les societats mataronines de les quals en són òrgans d'expressió.

La premsa satírica, tant punyent els anys immediats, és forçada a desaparèixer, i només hi ha l'exemple de *La Klaka*, que es referia al món de l'esport. Però quan cau la dictadura s'edita mig de sotamà un dels títols més virulents que han vist la llum a Mataró: *La Vespa*, que passava comptes als polítics que administraven l'ajuntament nomenats per Primo de Rivera.

La transició a la República.

Un altre reial decret, de 30 de gener de 1930, acaba amb la dictadura i restableix les garanties constitucionals. Però en el camp de la premsa això no modifica de manera substancial la situació, ja que es mantenia la censura prèvia i la legislació restrictiva. A vegades, fins i tot s'hi sumen prohibicions, com l'exhort del fiscal del tribunal suprem a les audiències ordenant denunciar i castigar els delictes d'opinió referits a: lesa majestat, excitació a la rebel·lió i a la sedició.

En aquests moments el cos social va reaccionant i al llarg dels governs Berenguer i Aznar els partits polítics s'organitzen, i fan sentir la seva veu de cara a la confrontació electoral que, s'endevina. Els més importants editen periòdics i fan propaganda de les seves alternatives al moment crític que viu el país. Així: *Proa*, d'Acció Catalana, i *Llibertat*, d'Esquerra Republicana que, conjuntament amb les publicacions més amunt ressenyades, conformen el marc polític a la vetlla del canvi de règim.

Els successos republicans de Jaca porten un enduriment de circumstància, que fa que algun títol deixi de publicar-se, i la censura militar actuï d'una manera molt estricta. Però de cara a les eleccions municipals d'abril de 1931 la situació és gairebé normal.

BUTLLETÍ-PORTAVEU DEL *SPORT CICLISTA MATARONÍ*

Any d'aparició: 1924.
Durada: Núm. 1 (30 juny 1924) a núm. 30 (24 desembre 1926).
Director: Valentí Ubach.
Col·laboradors: Joan Salomó, Santiago Jaumandreu, Emili B. Surós, Anselm Noguerales, Artur Cirés, Vicenç Barba.
Impremta: Minerva.
Gènere: Butlletí esportiu.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 214 x 158 mm.
Pàgines: 16.
Idioma: català.

Ressenya les activitats socials i esportives de l'entitat. I en el núm. 30 publica la història de l'esport ciclista mataroní.

LA KLAKA

Any d'aparició: 1924.
Durada: Núm. 1 (10 novembre 1924) a núm. 5 (9 desembre 1924).
Impremta: Tria i Tarragó.
Gènere: Premsa esportiva satírica.

Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 252 x 175 mm.
Pàgines: 16.
Preu: 20 cts.
Subscripció: 90 cts. al mes.
Idioma: català.

Publicació esportiva i satírica que seguia el motlle de la barcelonina *Xut*. Els articles eren firmats amb pseudònims i es refereixen d'una manera irònica als personatges i esdeveniments de l'esport local. Polemitzen amb la revista *Mataró Deportiu*.

EL ARTE EN LA ZAPATERÍA

Subtítol: *Revista Mensual Ilustrada.*
Any d'aparició: 1925.
Durada: Núm. 1 (febrer 1925) a núm. 12 (gener 1926).
Col·laboradors: R. Fortuny, M. Caldenteny.
Redacció i Adm.: Riera, 27.
Impremta: Minerva. Carles Padrós, 24.
Gènere: Butlletí comercial.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 325 x 225 mm.
Pàgines: 8.
Idioma: Castellà.

Revista tècnica dedicada a la fabricació de sabates. Es refereix, també, a les activitats del sindicat del ram i a qüestions d'ordre legal.

MEDITERRANIA

Subtítol: *Revista literària quinzenal.*
Any d'aparició: 1925.
Durada: Núm. 1 (1 octubre 1925) a núm. 17 (1 juny 1926).
Director: Francesc Rossetti.
Redacció i Adm.: Riera, 78. Tras Santa Anna, 11.

Administrador: Pompili Martí Pou.
Col·laboradors: Salvador Majó, Josep Rabat, Joan Julià, Josep Artigas, Julià Gual, Emili Saleta, J. Torras, Josep Mach, Albert, Orfila, Isidre Font, Josep Monclús, Vicenç Casals, Lliberta Vallespir, Tomàs Roig, Sebastià Fontrodona.
Impremta: A. G. Vilà.
Gènere: Revista literària.
Periodicitat: Quinzenal.
Impressió: Tipografia.
Format: 280 x 220 mm.
Pàgines: 16 + 8 de cobertes.
Preu: 60 cts.
Subscripció: 3,50 pts. trimestre.
Idioma: català.

Malauradament d'aquesta gran publicació n'han pervingut pocs exemplars. En resten, però, els suficients per afirmar la vàlua del resultat aconseguit en l'ordre cultural i en l'ordre formal. Era editada pels grups intel·lectuals que havien vist com la dictadura els perseguia doblement pel seu caràcter d'oposició política i per la seva actitud nacionalista.

La caracterització ideològica la dóna la mateixa redacció amb aquestes paraules: *Amb tot i reconèixer que el mot 'esquerra' és en el fons una vaguetat, MEDITERRANIA vol ésser tinguda per una revista d'esquerra, així, amb tota l'amplitud del mot i acceptant tot el seu sentit intrínsec.*

L'aspecte cultural ve dominat per l'atenció donada a la literatura catalana. Però no a la literatura oficial del noucentisme. Els autors que hi són representats pertanyen a l'oposició al grup dirigit per Eugeni d'Ors, ja que la redacció considerava el noucentisme com una estètica literària de la dreta. Això es fa explícit en diversos articles, i d'una manera conceptual en el següent fragment: *Joaquim Folguera i Salvat-Papasseït, malaguanyats, foren durant aquests últims anys, els únics que portaren una subversió espiritual a Catalunya.*

En aquesta mateixa línia donen suport a autors com Bertrana, Rusiñol, Cristòfor de Domènec, Avelí Artís, el primer Esclasans, i d'altres. Els poemes publicats pels autors de la casa: Gual, Artigas, Rossetti, Saleta i Monclús, també tenen mes a veure amb una estètica d'origen modernista aigualida, que no amb els motlles culturals del moment.

L'òptica esquerrana es tradueix en la línia editorial que, a través d'un llenguatge metafòric, per causa de la censura, ataca la política del directori i defensa les llibertats democràtiques. També es fan ressò dels nombrosos empresonaments d'opositors polítics lloant la lluita contra el sistema. En un número publiquen la carta d'un d'aquests presos polítics.

Incloïen articles en defensa del socialisme, i d'altres denunciant l'activitat repressiva contra els sindicats obrers. Publiquen, també, dins la seva òptica reformadora, nombrosos contes-paràbola de caràcter social, en els quals els obrers són els bons i els rics els dolents. El matís anticlerical hi és present com a totes les publicacions no decididament catòliques d'aquells anys.

Contra el general Primo de Rivera hi ha al darrer número l'article *Els homes ombres*, on es diu: *Passaran, i, per més que mentre han estat encimbellats no s'ha pogut discutir el seu omnipotent poder, una vegada caiguts, es farà llur historial.*

El llenguatge no fou prou fosc i la publicació va ser suspesa. Aquesta prohibició té la seva anècdota, perquè la decreta el dictador en persona durant un banquet a Arenys de Mar. En ser-li mostrat un número s'aixeca i cridant va preguntar qui permetia que s'editessin aquella mena de paperots. El Governador Civil va prendre'n nota i *Mediterrània* va ser fulminada.

Hi publicaren col·laboracions A. Esclasans, Octavi Saltor, Ignasi Iglesias, Sebastià Sànchez-Juan, Tomàs Garcés i d'altres. Alguns dels temes culturals tractats fan referència a Roma ciutat d'art, la premsa comarcal, el cinema, el teatre, etc. Dediquen un número a parlar de Malgrat.

De temàtica local hi ha articles al voltant de l'activitat artística, com el que Gual dedica a l'obra de Rafael Estrany. La secció *Noves i Comentaris* ressenya d'una manera satírica l'actualitat cultural mataronina. I centre de les ironies ho foren l'ajuntament i el *Diari de Mataró*, dirigit pel qui anomenem *seràfic* Marçal Trilla. Tancava el número una pàgina d'informacions esportives.

Un aspecte destacable era el contingut frívol de tipus galant i amorós, herència de la desapareguda revista *Galanies*. El componien narracions i contes de prosa retòrica i gomosa, que traeix la falta d'imaginació dels seus autors. Sempre en l'òrbita de l'arborament literari de la contemplació eròtica.

Com a il·lustració publicaven una fotografia d'una bellesa local, i una d'una actriu o actor cinematogràfic. També dibuixos de gran qualitat fets pels artistes de la redacció: Manuel Cuyàs, Francesc Bas, Rafael Estrany i Josep Mach.

ESPORT MATARONÍ

Subtítol: *Portaveu dels Esports d'aquesta ciutat.*
Any d'aparició: 1925.
Durada: Núm. 1 (19 octubre 1925) a núm. 10 (21 desembre 1925).
Impremta: Tria i Tarragó.
Gènere: Premsa esportiva.
Periodicitat: Setmanal.
Format: 405 x 285 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: català.

Publicació desapareguda que citem a través de la ressenya de Givanel. En el seu treball Joaquim Bartra afirma que l'any 1926 encara sortia.

LA UNIÓN

Subtítol: *órgano de la 'Unión Patriótica' del distrito de Mataró.*
Any d'aparició: 1926.
Durada: Núm. 1 (29 maig 1926) a núm. 190 (25 gener 1930).
Director: Juan González.
Redacció: Plaça de Sta. Anna, 8.
Col·laboradors: José del Castillo, Antonio Lidón, Leopoldo Mercado, José Aparicio, María Vilalta, José Luis Fernández, Leandro Vilaret, Segismundo Palacios, Alberto Camba.
Impremta: Artes Gráficas Vilà. Riera, 64.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 489 x 346 mm.
Pàgines: 8.
Preu: 0,25 Pts.
Subscripció: 1 pts. al mes. 3 pts. trimestre.
Idioma: Castellà.

El portaveu oficial de la dictadura a Mataró es presentava així: *nuestra labor política sera seguir los auspicios y dirección que a este partido dé el Jefe del mismo (...). Nuestra actuación en el terreno político ha de ser constantemente de paz y concordia (...), procuraremos que no salga de nuestra pluma una sola estridencia (...). Hemos de procurar convencer a los sanos regionalistas, a los que aceptan el regionalismo bajo la unidad de la Patria, que aquel no es necesario (...). Dedicaremos especial cuidado a fomentar el orden, base de riqueza y bienestar, constantemente estaremos al lado de las autoridades para apoyar y defender su gestión en pro de la moralidad de costumbres (...). Dedicaremos especial atención al problema social, encauzándolo por las normas legales de que tanto se preocupa nuestro actual Gobierno.*

La política nacional hi és tractada sempre a base de tot allò que té com a protagonista el dictador: la guerra del Marroc, viatge *triunfal* a Barcelona, el plebiscit de recolzament ...

D'àmbit internacional tracten, amb especial interès, el tema de la política italiana de Mussolini, a qui saluden amb admiració. Però la bèstia negra del setmanari era el catalanisme. Consideraven que: *Demos por un momento la tan cacareada independencia a Cataluña y pronto veremos como su poderío se desmorona, creando la ruina y sembrando el terror (...), los naturales de otras provincias, no sin motivo para ello, sacudirían despectivamente el polvo infecto de sus sandalias para no llevar consigo los gérmenes despreciables de un mal canceroso y ruin.*

La temàtica social hi té un espai reduït i apareix, sobretot, relacionada amb la necessitat d'higiene i educació de la classe obrera. Pel que fa a Mataró es tracta de manera destacada la gestió de l'ajuntament pel mateix partit de la U. P. En aquest àmbit té un cert interès la polèmica amb el *Diari de Mataró*, sobre el projecte d'urbanització de la Rambla i la Plaça Santa Anna, a càrrec de l'arquitecte Manuel Mújica.

La part cultural la componien poemes patriòtics a cura de José del Castillo, Ramón Golart, Vicente Barbena, Pedro Novell i d'altres. Varen publicar en fascicles la novel·la de Palacio Valdés *Los cármenes de Granada*. I una secció d'exaltació nacional sota el títol de *Galería de Varones Ilustres*.

Dediquen alguns extres a les Santes, als 25 anys del regnat d'Alfons XIII, l'aniversari de la batalla de Lepanto, etc. Quan el règim va fer fallida el setmanari va desaparèixer.

BUTLLETÍ DE LA SOCIETAT *IRIS*

Any d'aparició: 1928.
Durada: Núm. 1 (abril 1928) a núm. 35 (juny 1931).
Col·laboradors: Julià Gual, Joaquim Casas, Francesc Rossetti, Josep Rabat, J. Monclús, Vicenç Casals, J. Berga, J. Tarragó.
Redacció i Adm.: Melcior de Palau, 25.
Impremta: Tria i Tarragó. Rambla d'en Castelar, 28.
Gènere: Butlletí d'entitat cultural.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 273 x 190 mm.
Pàgines: 12 + 4 de cobertes.
Preu: Gratuït als socis.
Idioma: Català.

La publicació té com a origen expressar la febre d'activitats que d'un temps en aquesta part sembla desvetllada en la nostra Societat, que es materialitza en la creació de seccions sardanistes, teatrals, excursionistes, culturals, i en la mateixa aparició del butlletí.

Sota la façana legal de l'entitat s'hi aixopluguen diferents grups democràtics, que, a través de l'eina del butlletí, expressen tot el que no es podia dir d'una manera oberta. Així critiquen la política del dictador contra les llibertats, i donen alternatives socials i culturals d'esquerra. Notem que la redacció del butlletí era a càrrec dels mateixos que editaven *Mediterrània*, i que havien vist prohibida la seva revista. Ara tornen amb la fórmula de publicació cultural interna per a expressar-se amb menys través.

La part més important del contingut era formada per textos de tipus literari: sobre l'art, la qüestió social, el catalanisme, temes pedagògics, i altres. Publiquen poemes d'Emili Saleta, Apelles Mestres, Francesc Rossetti, Julia Gual, Josep Monclús, Josep Carner, Joan Alcover, Gabriel Alomar, Ignasi Iglesias, etc.

La Societat *Iris* va participar en la campanya per la llibertat del dibuixant Shum, empresonat pel govern. I l'any 1930 varen reclamar 1'amnistia pels delictes polítics. En els locals de l'entitat Manuel Serra i Moret va donar una serie de conferències, ressenyades pel butlletí, i que després s'aplegaren en forma de llibre amb el títol: *Nocions d'Història i de Filosofía*.

En el moment de proclamar-se la república es deixa de publicar a causa de la deserció dels redactors al camp de la política activa.

CLAVÉ

Subtítol: *Portavoz de los coristas de Clavé*.
Any d'aparició: 1928.
Durada: Núm. 1 (23 juny 1928) a núm. 3 (14 juliol 1928).
Redactors: Antonio Casabella, Juan Julià, José Capdevila, Félix Ribas.
Redacció: Cristina, 18.
Impremta: Arts Gràfiques Vilà.
Gènere: Butlletí cultural.
Periodicitat: Quinzenal.
Impressió: Tipografia.
Format: 328 x 440 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: Castellà.

Portaveu de les *entidades corales de nuestra querida ciudad*. Publica articles i ressenyes al voltant de la música coral d'Anselm Clavé. Descriu la vida músical a Mataró, etc. Però té com a missió preparar l'ambient de cara al gran homenatge popular a Clavé de 29 de juliol de 1928.

BUTLLETÍ DEL CENTRE EXCURSIONISTA LAIETANIA

Any d'aparició: 1928.
Durada: Núm. 1 (setembre-octubre 1928) a núm. 20 (novembre-desembre 1933).
Col·laboradors: A. Romagosa, J. Bonany.
Redacció: Enric Granados, 10, baix.
Impremta: Tria i Tarragó. Fors. Vilassar de Mar.
Gènere: Butlletí esportiu.
Impressió: Tipografia.
Format: 216 x 158 mm.
Periodicitat: Bimensual.
Pàgines: 8 + 4 de cobertes.
Idioma: català.

Ressenya les activitats esportives de l'entitat i es complementa amb una secció literària formada per poemes i entreteniments. Hem pogut consultar molt pocs exemplars i, en algunes dades, seguim l'estudi de Joan Torrent i Rafael Tasis.

BUTLLETÍ DEL ClRCOL CATÒLIC D'OBRERS DE MATARÓ

Any d'aparició: 1929.
Durada: Núm. 1 (gener 1929) a núm. 58 (juliol 1936).
Director: Miquel Vila Palomar (any 1933).
Col·laboradors: Joan Casanovas, Lluís Ferrer i Clariana, Esteve Albert, Ramón Ribas, J. Montells, J. Colomer.
Redacció i Adm.: Rambla del Duc de la Victòria, 18.
Impremta: H. Abadal.
Gènere: Premsa catòlica.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 225 x 246 mm. 246 x 170 mm. (juny 1930).
Pàgines: 10 + 4 de cobertes.
Preu: Gratuït als socis.
Tiratge: 500 exemplars (any 1933).
Idioma: català.

El Butlletí es mourà dintre els quatre grans agrupaments amb què el Círcol regula la seva actuació: Religiós, Instructiu, Econòmico-Social i Recreatiu. Ressenya la vida de l'entitat, i les idees i accions dels moviments catòlics locals. Ho feia a través d'apartats relatius als grups que aixoplugava, com el *Patronat de San Josep per a Obrers*, el *Grup sardanista L'Anella d'Or*, i les seccions dramàtica i excursionista.

La part més important del butlletí és la formada per la temàtica de tipus ideològic, que, durant aquests anys pren un caràcter de crítica als costums i dóna orientacions de tipus pietós. Però en els moments que varen seguir la proclamació republicana passa a prendre una actitud molt polititzada, fent propaganda de les agrupacions de dreta per a les Corts Constituents. I atacant, més tard, la política del govern i la de l'ajuntament local d'esquerres.

En el camp social s'enfronten a les propostes marxistes i *liberals* formulant

un projecte de relacions socials no igualitari, sota el fonament de les diferents capacitats de les persones. En alguns articles es defensa l'església com a punt d'equilibri per al proletariat. I per a solucionar el problema de l'atur proposen la prohibició del treball a la dona.

Un dels temes mes tractats és l'educació, criticant el fet que l'ajuntament decidís no subvencionar les escoles catòliques pròpies. En l'apartat cultural donen suport a tot el que es refereix a la llengua catalana, i engeguen campanyes d'extensió de la lectura d'obres no extremistes.

Varen editar un número amb motiu dels 50 anys de l'entitat en el que parlen d'aspectes histories i culturals de Mataró. Del setembre de 1935 al juliol de 1936 la publicació no va sortir. Ho va fer aquest darrer mes amb el núm. 58, pocs dies abans del començament de la guerra civil.

CRONICA MOLFORT'S

Any d'aparició: 1930.
Durada: Núm. 1 (gener 1930) a núm. 72 (desembre 1935).
Col·laboradors: Rafael Bori, José Gardo, Karer Cerny.
Impremta: Minerva. J. Horta. Barcelona (novembre 1932).
Gènere: Butlletí comercial.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 200 x 140 mm. 273 x 217 mm. (gener 1935).
Pàgines: 20 + 4 de cobertes.
Idioma: Castellà.

Butlletí de caràcter comercial que donava informació dels productes elaborats per la fàbrica Molfort's. Com a detall d'interès cal assenyalar la cura estètica del disseny. Posseïa una secció on cada mes apareixia uns historieta gràfica de propaganda dibuixada pels artistes mes prestigiosos del moment: Quelus, D'Ivori, Junceda, Castany, Shum, Bofarull, i d'altres. El darrer número que hem localitzat és de 1935 però segurament es continua editant fins el juliol de l'any següent.

LA VESPA

Any d'aparició: 1930.
Durada: Número únic (març 1930).

Administració: Montserrat, 15.
Impremta: Tatjé. Arenys de Mar.
Gènere: Premsa satírica.
Impressió: Tipografia.
Format: 325 x 225 mm.
Pàgines: 16.
Preu: 30 cts.
Idioma: català.
Apareix en caure la Dictadura i satiritza els polítics locals que hi havien col·laborat. El propòsit és clar: *desfer totes les patums polítiques i socials que fins ara han pasturat i totes les que es disposen a pasturar*. La referència als anys passats es fa en aquests termes: *Sis anys i mig de brutícia, d'oprobi, d'indignitat, de baixesa; sis anys i mig de misèria, de gana, han pogut entronitzar tot una fauna de ninots de tota categoria que convé treure a la llum.* I la denúncia la porten a terme en articles que combinen les invectives de to pujat amb l'insult més planer. Els polítics mataronins del règim caigut hi són citats pel seu nom i se'ls acusa de tota mena de corrupteles. L'antic batlle Palau i el farmacèutic Pascual hi són caricaturitzats. Hi ha també cançons de broma, i propaganda trucada. Tots els articles són anònims però la redacció corresponia a un sector de l'antiga colla del *Cau Grillat*: Rossetti, Rabat, Duran, etcétera.

BUTLLETÍ DE LA UNIÓ DE COOPERATIVES DE MATARÓ

Any d'aparició: 1930.
Durada: Núm. 1 (juny 1930) a núm. 30 (desembre-gener 1933-34).
Director: J. Montaner Ripoll.
Redactor en cap: Albert Puig i Marqués.
Col·laboradors: N. Tria, Josep Pons, V. Espàrrec, Narcís Comas, Josep Gardo, Joan Illa, J. Bonany, Marc Benet, Marian Rossell.
Redacció: Real, 260-262.
Impremta: Tria i Tarrago. Fermín y Galán, 260-262 (juliol 1931).
Gènere: Butlletí Cooperatiu.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 212 x 157 mm. 242 x 170 mm. (octubre 1930).
Pàgines: 8 + 4 de cobertes.
Preu: Gratuït als socis.
Tiratge: 750 exemplars (any 1933).
Idioma: català.

El caire d'aquesta revista ha d'ésser tot allò que tendeixi al desenrotllo i perfeccionament cultural, que dissortadament tan mancada n'està la nostra classe obrera (...), la nostra ploma sempre estarà roent d'ira contra tot allò que sia injust, i fins a trencar-la si és precís, lluitarà perquè clarament resplendeixi la Equitat i la Justícia.

El contingut té diferents aspectes. Com a premsa cooperativa informa de la història del moviment d'ençà de la seva fundació. I publica els projectes d'estatuts de la Federació Comarcal, els estats de comptes, la situació del moviment a Mataró, i diferents qüestions relatives a la cooperació internacional, destacant les activitats i balanços de les diferents cooperatives locals. Un altre centre d'interès rau en la temàtica socio-cultural. Es tracta de donar una alternativa a la moral burgesa a través de la moral cooperativista. S'incideix molt en la importància de la cultura pel millorament qualitatiu de la classe obrera.

Publiquen articles literaris i ressenyes sobre el moviment artístic de la ciutat. L'aspecte de la llengua catalana hi és destacat a través de notes que parlen de la necessitat de difondre la lectura en aquesta llengua. Mantenen una actitud apolítica que és criticada, a vegades, en les mateixes pàgines del butlletí. Però en proclamar-se la república saluden el nou règim i ataquen la passada monarquia. Cosa que és acompanyada d'una evolució obrerista més accentuada. Hi col·laboren de manera esporàdica Joan Peiró, Emili Saleta i Llorens i Manuel Serra i Moret.

LLIBERTAT

Subtítol: *Portaveu del Centre República Federal.*
Any d'aparicíó: 1930.
Durada: Núm. 1 (5, setembre 1930) a núm. 15 (13 desembre 1930).
Col·laboradors: A. Martínez, Manuel Viladevall, Joan Bonet, Pere Roca, Francesc Rossetti, Lluís Fors, Joan Cabruja, Joaquim Casas, Joan Berga, Francesc Vallcorba.
Redacció i Adm.: Rambla Castelar, 40.
Impremta: Tria i Tarragó.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 502 x 350 mm.

Pàgines: 4.
Preu: 20 cts.
Idioma: català.

Publicació d'esquerres que va sortir degut a la relativa llibertat d'edició dels governs Berenguer i Aznar. Portaveu del Centre Republicà Federal, tenia com a propòsit propagar els ideals republicans i catalanistes com a sortida de la situació política del moment. En les seves pàgines varen escriure homes dels diversos sectors ideològics que més tard varen confluir a Esquerra Republicana. Però també hi escriuen elements socialistes i comunistes de Mataró.

Ataquen amb duresa la passada dictadura i el govern que l'ha succeït. I ressenyen tots els actes, assemblees i mítings dels partits d'esquerra que es produeixen a la comarca. Hi col·laboren de manera esporàdica Rovira i Virgili i Lluís Companys. Com a revista d'opinió el conjunt està decantat cap a articles valoratius de l'actualitat política. Així la part informativa general hi té un segon lloc de poca importància.

La publicació es veia obligada a passar per la censura governativa, fins que al núm. 6 la redacció decideix de deixar de fer-ho, tot publicant la següent nota, amb un agut sentit de l'humor: *Aquest número no ha passat per la Censura governativa. Està subjecte només a la llei d'Ordre Públic, Al Codi de Justícia Militar, Al Codi Penal de la Marina de Guerra, a la llei de Jurisdiccions i al Codi de la Dictadura.* Es va deixar de publicar a causa de l'aixecament republicà de Jaca, i a les mesures d'excepció que foren dictades.

L'ANGEL

Subtítol: *De l'esbarjo St. Lluís.*
Any d'aparició: 1930.
Durada: Núm. 1 (setembre 1930) a núm. 69 (juny 1936).
Director: Dr. Samsó.
Col·laboradors: Narcís Colomer, Lluís Plarromaní, M. Pere Ribot.
Impremta: Ibérica. Rosselló, 194. Barcelona.
Gènere: Publicació catòlica infantil.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 257 x 177 mm.

Pàgines: 8 + 4 de cobertes.
Idioma: català:

Revista catòlica dedicada a la catequesi dels infants. S'hi publicaven articles de doctrina, moral i història sagrada. Com a òrgan dels grups catòlics juvenils dóna noticia de la vida mariana local i de les activitats de l'entitat patrocinadora. De la seva dimensió pública és notable la campanya que varen engegar contra la blasfèmia. Als temes ja apuntats hi podem afegir les seccions d'història catalana, entreteniments, concursos, contes i poemes. Era important la part gràfica, en la qual col·laboraven dibuixants com Junceda, i d'altres que no signen. A la seva època va ser molt popular i la distribució tenia un abast mes ample que la pròpia localitat. Aquesta anàlisi és feta sobre els pocs exemplars que hem pogut localitzar. Es deixà de publicar a causa de la guerra civil.

PROA

Subtítol: *Setmanari polític.*
Any d'aparició: 1930.
Durada: Núm. 1 (29 novembre 1930) a núm. 21 (23 maig 1931).
Director: Marçal Trilla.
Col·laboradors: Gaspar Duran, Josep M. Plans, Lluís Ferrer i Clariana, Josep Casilanis, Josep Mª Boixareu, Pere Busquets, I. Alarí, Lluís Viladevall, Calvo Pesseterel·lo, Josep Mª Lladó Figueras.
Redacció i Adm.: Riera, 45.
Impremta: H. Abadal.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 497 x 338 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 20 cts.
Subscripció: 1 pts. al mes.
Idioma: català.

L'aparició de PROA, setmanari polític, defensor de les conclusions de la Conferencia Nacional Catalana, té per objecte primordial coordinar les activitats de tots els nuclis d'Acció Catalana de la Maresme. PROA no és res mes que un nou soldat del nombrós exèrcit que lluita sota els plecs de la

senyera barrada de Catalanisme, Liberalisme, Democràcia i República.

Tot i la seva curta durada aquest setmanari és testimoni d'un període molt intens de la vida política del país. Nascut a les acaballes de la transició fa una dura crítica del llegat polític del passat: *Catalunya ha d'agrair als governs de la Monarquia (...) la vinguda de Lerroux, el terrorisme, el regnat del pistolerisme, i per últim i com a present definitiu (...) els set anys de Dictadura.*

A resultes de la revolta de Jaca i de l'enduriment de la censura ha de convertir-se, durant unes setmanes, en una publicació cultural sense referències polítiques. Normalitzada la situació comença a preparar les eleccions municipals d'abril de 1931, fent propaganda de les seves candidatures, i considerant que el mapa polític català és el següent: Esquerra Republicana de Catalunya és el partit de l'extrema esquerra, la Lliga la dreta, i ells, *el gran partit Catalanista liberal república (...) el punt vital polític a Catalunya*.

Després de diverses negociacions es presenten als comicis formant coalició amb altres forces, i publiquen el manifest de la c*oalició republicano-socialista al poble de Mataró*.

La curta vida del setmanari va lligada a l'activitat del partit, així quan es produeix la desfeta de les seves candidatures per a diputats a la Generalitat, *Proa* deixà de publicar-se. Com en general totes les publicacions polítiques la informació local hi té un lloc escàs. De tota manera ressenyen els actes de tipus cultural i esportiu que es produeixen. Cal destacar, també, que hi col·laboren Luis Araquistain, Rovira i Virgili, Pau Vila i J. V. Foix.

La Segona República i la Guerra Civil (1931-1939).

La proclamació de la república representa una ruptura amb els esquemes polítics i legislatius de la Dictadura. Ara les través que feien impossible o molt difícil la lliure emissió de les idees desapareixen. I, en ser aprovada la constitució, queda garantida la llibertat de premsa com a dret ciutadà. La pràctica d'aquest dret va ser mantinguda per les institucions democràtiques republicanes, i només en breus moments, com per exemple al llarg dels fets d'octubre de 1934, hi ha suspensions parcials o la implantació de la censura. Les limitacions les varen patir sobretot la premsa anarquista i la de caràcter molt radical.

Una d'aquestes mesures restrictives ho representa la Llei d'Ordre Public de 28 de juliol de 1933, que dóna facultats al govern per a suspendre per decret tota mena de publicacions, quan així ho reclami la seguretat de l'estat. Mesures que s'accentuaren al llarg del bienni quan la república fou governada per les dretes.

A Mataró les publicacions que surten aquests anys configuren un panorama no massa variat, ja que acostumen a ser totes de caràcter polític. S'editen una dotzena de títols nous, que coexisteixen amb d'altres de períodes anteriors. D'aquest conjunt cinc són butlletins d'entitats esportives i recreatives. Els altres són d'interès polític. És notable que en aquests anys no s'editi cap publicació netament cultural. I ho explica el fet que els sectors intel·lectuals que les escrivien els anys anteriors, s'hagin passat a la militància política, i deixin la labor cultural per l'acció dins els partits, o dins l'ajuntament.

La premsa política.

En els primers anys de la república aquest tipus de publicacions està molt ben representat. I a les que surten de nou encuny hi poden afegir aquells títols que continuen editant-se des dels últims mesos de l'any 1930. Però en la seva major part desapareixen en els primers anys del règim república, per diversos fets que, en general es refereixen a la minva del suport públic que reben els partits que les editaven. Així són afectats setmanaris com *La Defensa*, dels radicals, i *Llibertat*, d'Esquerra Republicana, que deixen de publicar-se quan els resultats electorals són desfavorables al partit, o quan les dissidències al si de l'organització ho impossibiliten. Aquest és també el cas de *Proa*, portaveu d'Acció Catalana, que havia sortit en acabar la Dictadura, i naufraga junt amb

el partit quan les expectatives electorals són decebudes.

Una novetat d'aquests anys són els butlletins d'organitzacions anarquistes, que el règim anterior havia perseguit amb rigor, i ara poden fer sentir la seva veu a través de *Societat Ateneu* i *Albada*. Aquest darrer títol va haver de suspendre la seva sortida a causa dels fets d'octubre de 1934. Com a resultat de les lluites polítiques del moment va néixer *Combat*, setmanari dels grups que conformaven el Front Popular, i que va sortir amb motiu de la victòria electoral de febrer de 1936.

El *Diari de Mataró.*

La columna vertebral de la informació era el *Diari de Mataró* que havia començat a sortir l'any 1923, i continuava dia a dia portant els seus lectors l'actualitat del món, el país i la ciutat. El *Diari* no tenia una adscripció política explícita però la seva línia editorial era fonamentalment de dreta, i sintonitzava amb els programes de la Lliga i d'Acció Catalana. La seva bel·ligerància en els temes polítics controvertits va ser intensa, i va defensar sempre les coalicions electorals que s'enfrontaven als partits obrers i d'esquerra. La seva ideologia catòlica el va dur a atacar les posicions laiques del govern i l'ajuntament de Mataró, duent a terme enèrgiques protestes contra diverses actuacions d'aquests organismes en detriment de l'església catòlica. La campanya mes dura fou la que enfronta el *Diari* amb la candidatura del Front Popular l'any 1936. Però deixant de banda la qüestió política amb aquesta publicació la premsa de la ciutat va aconseguir un dels millors moments de la seva història. Perquè va introduir un concepte actual de la informació, que superava el caràcter adotzenat o molt ideologitzat de les publicacions anteriors. La redacció el va convertir en un òrgan informatiu molt complet, en el qual s'hi combinaven les notícies d'actualitat amb l'article de fons elaborat per especialistes. Tenia seccions dedicades a l'economia, les lletres, l'agricultura i els esports. La incorporació de les notícies d'agència, via telefònica, li donava el to d'actualitat indispensable en un diari. De la bona acollida al llarg d'aquests anys n'és una mostra la distribució de mil cinc-cents exemplars, que en la seva majoria eren venuts a mà per una persona encarregada de tal comesa.

La premsa catòlica.

Tradicionalment conservadora i alineada amb les posicions governamentals la premsa catòlica trencarà aquesta lògica a conseqüència de la posició

radical de la república en el tema religiós. A Mataró aquest tipus de premsa s'havia caracteritzat (p. ex. *Lo Pensament Marià*), per incloure temàtiques allunyades de les preocupacions del moment polític. El centre d'interès el formava la vida espiritual i moral de la comunitat catòlica. Però quan la república comença a legislar, i a atacar certs privilegis que tradicionalment havia tingut l'església, en el camp de l'ensenyament i de les subvencions públiques dels membres de la clerecia, el centre de la crítica passa a ser la mateixa actuació del govern. I, més concretament, la voluntat de construir una societat laica on les organitzacions religioses no tinguessin poder efectiu en els camps social i econòmic.

La posició del catolicisme mataroní contra el govern república es fa explícita a través les quatre publicacions d'aquesta ideologia que hi ha a la ciutat, i que abastaven grups diversificats de lectors. *Pensament Marià*, llegit per la burgesia local era l'òrgan central del moviment catòlic i la publicació que dirigia, junt amb *Diari de Mataró*, el pes de la crítica a les reformes esquerranes del govern. El *Butlletí del Círcol Catòlic d'Obrers*, estava destinat a propagar entre la classe obrera les idees integradores patrocinades per la dreta. *La Maresma* tenia com a objectiu incidir en els pobles de la comarca. I *L'Angel*, revista mensual per a la mainada, dedicava part del seu contingut a fer la crítica de les idees i actituds dels partits d'esquerra.

L'*Associació de la Premsa de Mataró.*

Es va començar a gestar el juny de l'any 1923 a proposta del setmanari *Mataró Deportiu*. I a la primera reunió formal, de cara a la constitució, foren representats, a mes d'aquesta publicació, *El Liberal*, *Diari de Mataró*, *Galanies* i *Pensament Marià*. Però les gestions es varen interrompre amb motiu de la Dictadura. Així la demora constitutiva es va perllongar fins l'agost de 1930. Concretament l'acte es celebra el dia 28, divendres, al local social del carrer de Barcelona, 13, pis. La junta directiva i els càrrecs es varen repartir d'aquesta manera: President, Marçal Trilla; Vicepresident, Joaquim Quadrada; Secretari, Jaume Font; Vicesecretari, Francesc Escarpenter; Tresorer, Agust Ribas; Vocal, Joan A. Calvo; Vocal 2.°, Manuel Majó.

L'associació va formar part de la Federació de la Premsa Catalano-Balear, i Marçal Trilla era del Comitè Directiu. Els seus propòsits eren corporatius, i es tractava de defensar els interessos professionals quan aquests fossin amenaçats. També la presència en congressos i conferències nacionals i internacionals, i d'altres fins de caràcter assistencial, etc. L'associació

mataronina va tenir algunes topades de poca entitat amb alguna publicació d'esquerres.

La premsa de guerra.

Quan esclatà la guerra civil totes les publicacions editades a la ciutat foren suprimides. Algunes pel seu caràcter dretà, i d'altres per l'excepcionalitat del moment. La censura prèvia és restaurada i, deixant de banda un butlletí d'ocasió, només s'edita un sol periòdic: el diari *Llibertat*, òrgan del Comitè Local Antifeixista, que apareix utilitzant els mitjans tècnics incautats al *Diari de Mataró*. *Llibertat* és una publicació que s'ha d'analitzar tenint en compte el seu caràcter de premsa de guerra, fet singular que determina el producte. Perquè va viure una situació d'excepció: tenia problemes a causa de la manca de periodistes, ja que els de la casa havien d'anar al front; i a vegades la manca de paper duia a fer edicions més curtes i amb menys pàgines.

En l'aspecte polític *Llibertat* va jugar un paper molt important mantenint informada la rereguarda de les activitats al front, i organitzant la vida civil en contacte amb l'ajuntament. És destacable el fet que a les seves pàgines s'hi polemitzés des de posicions ideològiques contraposades. Per exemple el debat mantingut al voltant de l'anàlisi dels fets de maig de 1937, i d'altres sobre les diverses alternatives polítiques del moment. La qual cosa indica que, tot i tenint en compte l'excepció en que es vivia, la llibertat d'expressió dels diferents grups que defensaven la república era notable. Amb la guerra acabada torna, i per molts anys, el monopoli informatiu al servei de la causa dels vencedors.

SOCIETAT ATENEU

Subtítol: *Butlletí portaveu de la mateixa.*
Any d'aparició: 1931.
Durada: Núm. 1 (maig 1931) a núm. 19 (maig 1933).
Director: Juli Pi Arnó.
Redactor en cap: Joan Compte.
Col·laboradors: R. Novell, Joan Cabruja, Espartaco Gabaldà, Francisco Barbena, Joan Berga, Josep M. Colomer, Joan Teixidor, Juan Valls, Jordi Fuster, Francesc Vallcorba.
Impremta: Tria i Tarrago.
Gènere: Butlletí d'entitat cultural.

Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 238 x 165 mm.
Pàgines: 8 + 4 de cobertes.
Tiratge: 700 exemplars.
Idioma: català.

Quan apareix aquest butlletí és recent el canvi de règim, cosa que fa que els primers números critiquin amb duresa la monarquia derrocada. La redacció dóna el seu recolzament: *a tots aquells que lluiten per un demà millor i als que es dediquin a la mai prou lloada tasca de divulgació de coneixements que ens permetin la formació d'una cultura, base indispensable per la consecució del millorament moral i material que la Humanitat deu assolir.*

D'ideologia àcrata el butlletí va intervenir en les polèmiques mes àlgides del moment, com l'afer de l'Estatut de Catalunya, seguint la posició contrària pròpia dels anarquistes. Ataquen també el caciquisme i les guerres produïdes per l'ambició del capital. També destaca la posició anticlerical, sobretot en la qüestió de l'escola, decantant-se pel model racionalista de Ferrer i Guàrdia.

L'activitat cultural del butlletí es centra: en la publicació de poemes i narracions de caràcter social, en la defensa de l'esperanto com idioma universal, i en la lluita contra l'especulació artística. Ressenyen també un cicle de conferències donades al seu local per Àngel Pestaña i Àngela Graupera. Com a butlletí de l'entitat *Ateneu* té seccions que expressen les realitzacions dels diferents grups que la componien: cantaires, agrupació pro-ensenyança racionalista, i d'altres.

La durada apuntada del butlletí és el resultat de les col·leccions consultades, però una referència publicada al *Butlletí de la Societat Ateneu Popular* de l'any 1937, ens duu a pensar que va anar sortint fins el juliol de 1936. Tot i que per l'agost de 1933 estava suspès interinament.

ALBADA

Subtítol: *Portaveu del Sindicat d'Art Tèxtil d'obrers en Gèneres de punt. Òrgan del Sindicat Únic de la Indústria Tèxtil i anexes.* Núm. 40 (18 agost 1934).
Any d'aparició: 1931.

Durada: Núm. 1 (23 maig 1931) a núm. 41 (22 setembre 1934).
Director: Baldomer Cirés.
Redactor en cap: Lluís Pedemonte.
Redactors: Josep Vehil, Joan Teixidor, Pere Pinart, Joan Berga, R. Magriñà, M. Rubio, Joan Rovira, Maria Vila, Juli Pi, Joan Torrents, Joan Peiró.
Redacció: Nou de Caputxines, 10, bis.
Impremta: H. Abadal.
Gènere: Butlletí sindical.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 326 x 224 mm.
Pàgines: 8.
Tiratge: 2.600 exemplars.
Idioma: català.

Fulla de propaganda ideològica i de combat, ALBADA va néixer per, intensificar, a l'hora present, la labor d'educació, de capacitació en les masses treballadores. Aquest propòsit es complia a través d'un tractament profund de les temàtiques sindicals i laborals. La preocupació *d'Albada* tenia dues vessants. En primer lloc els problemes del ram tèxtil a Mataró, centrats en l'atur forçós i en la necessitat d'organitzar vagues reivindicatives. L'afer del treball a domicili també hi fou molt tractat. En segon lloc la temàtica de tipus ideològic: l'ensenyament laic, la pena de mort, la guerra, etc. Completen el butlletí les notícies dels successos polítics d'interès general, i tota mena d'informacions obreres d'actualitat.

Un altre apartat eren els articles de formació ideològica al voltant de la CNT, la revolució, estudis sindicalistes, etc. Varen publicar extractes d'obres de coneguts pensadors com Malatesta i Rocker.

La seva posició els va dur a atacar l'Estatut de Catalunya, i a manifestar-se desencantats davant la realitat de la república. A mitjan maig de 1933 el Sindicat Textil decideix de separar-se de la CNT adduint la incapacitat de la direcció. Els sectors trentistes agrupats a l'entorn d'*Albada* consideraven que el sindicat havia de ser obert a tots els treballadors i mantenir una democràcia interna. En produir-se l'escissió del sindicat la redacció va ser amenaçada pels grups intransigents de la FAI. Arrodonien la publicació diverses notes sobre l'activitat política a Mataró, i articles literaris de tipus social. La desaparició del butlletí va venir a conseqüència dels fets d'octubre de 1934.

LA MARESMA

Subtítol: S*uplement de Pensament Marià*. Núm. 250 (3 agost 1934).
Any d'aparició: 1932.
Durada: Núm. 1 (26 febrer 1932) a núm. 438 (17 juliol 1936).
Tiratge: 200 exemplars.

Voldríem que cada poble vegés en LA MARESME el seu propi periòdic, que aconseguíssim fer-lo un ressò viu de les inquietuds i problemes de totes menes, per a què en l'efusió de la intimitat, pastat amb les petites i grans qüestions de cada dia, poguéssim aportar el sentit i la norma cristiana. Aquest periòdic és la reproducció idèntica del *Pensament Marià*, i només variava el títol i la numeració. Així per a l'anàlisi cal veure la nota referent a aquest darrer títol. Amb *La Maresma* s'intentava abastar el lector de la comarca.

REPORTE FINANCIERO

Subtítol: *Sobre Valores, Cupones, Dividendos, Cambios, Juntas, Bolsas de Mercancías, etc.*
Any d'aparició: 1932.
Durada: Núm. 1 (maig 1932) a núm. 3 (juny 1932).
Director: J. Oriol Tunyí Bordalba.
Redacció: Sant Antoni, 40.
Impremta: La Hormiga de Oro.
Gènere: Butlletí comercial.
Periodicitat: Quinzenal.
Impressió: Tipografia.
Format: 280 x 200 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: Bilingüe.

El propòsit de la publicació era donar informes sobre el mercat financer de cara als inversors. En aquest sentit publica tota mena de notícies referents als afers econòmics, com, per exemple, el text de la Llei del Timbre de 1932.

LA DEFENSA

Subtítol: *Semanario bilingüe, Republicano independiente.*
Any d'aparició:1932.
Durada: Núm. 1 (25 juny 1932) a núm. 44 (27 gener 1934).
Director: Esteban Mir.
Redactors: J. Balansó, Marc Benet, Joan Julià, Jaume Barnet.
Redacció i Adm.: Sant Rafael, 16. Rafael de Casanovas, 16 (agost 1932).
Impremta: Vilà. Riera, 64.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 387 x 270 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 10 cts.
Subscripció: 0,55 pts. al mes.
Tiratge: 350 exemplars.
Idioma: Bilingüe.

Òrgan oficiós del partit Republicà Radical de Lerroux: *La DEFENSA procurará por la unión de todos los republicanos a fin de conservar el postulado de libertad por cuya conquista tanto habíamos batallado.*
La vida i la temàtica del setmanari van lligades a la del mateix partit. Així en no tenir el grup radical un paper destacat a Mataró, es dedica a criticar sistemàticament totes les iniciatives del govern municipal, acusant de favoritisme els grups que hi són representats.

Un aspecte notable és la ferma militància anticatalana del setmanari, que va atacar totes les mesures que duia a terme l'ajuntament en el sentit de la reconstrucció nacional. També és constant la crítica anticlerical centrada en el paper històric dels jesuïtes i el de la qüestió escolar.

La Defensa és útil per anar seguint l'actitud dels radicals al voltant de les pugnes electorals. D'aquesta manera quan perden les eleccions del Parlament de Catalunya acusen l'electorat de ser mesell i fanàtic. I quan guanyen, el novembre de 1933, les generats saluden el govern Lerroux, tot qualificant-lo de *La Tercera República*. Quan perden les municipals de gener de 1934, a les que es presentaven col·ligats amb altres grups sota el nom de *Defensa Ciutadana*, la publicació es ressent de la desfeta i tanca definitivament.

El caràcter polític del setmanari deixa en un segon terme els altres continguts; d'aquests el més important és el literari, format per poemes satírics que comenten amb ironia l'actualitat local. També hi ha alguna narració.

MOTO CLUB MATARÓ

Any d'aparició: 1932.
Durada: Núm. 1 (any 1932) a núm. 2 (any 1933).
Impremta: Minerva.
Gènere: Butlletí esportiu.
Periodicitat: Anyal.
Impressió: Tipografia.
Format: 318 x 222 mm.
Pàgines: 22 + 4 de cobertes.
Idioma: català.

Per *Moto Club*, entitat presidida per Lluís Boquet, *la publicació del seu Butlletí deixa inesborrables els fets més trascendentals de l'any.* Recull, doncs, les activitats, concursos, i competicions del club, juntament amb els actes socials i noticies tècniques del món del motor.

LLIBERTAT

Subtítol: *Defensor de l'ideari d'Esquerra Republicana de Catalunya a Mataró i Comarca*.
Any d'aparició: 1933.
Durada: Núm. 1 (30 juny 1933) a núm. 49 (16 juny 1934).
Director: Joan Berga Cruanyes.
Redactor en cap: Josep Subirà.
Col·laboradors: Julià Gual, Ernest Mora, A. Martínez, Joaquim Casas, Jordi Fuster, J. P. Moner.
Redacció: Rambla Castelar, 40, pis.
Impremta: Tria & Tarragó.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 500 x 350 mm.
Pàgines: 4.

Preu: 20 cts.
Tiratge: 500 exemplars.
Idioma: català.

Llibertat es preocuparà, de tot ço que constitueix una inquietud ciutadana i social, i per mitja de les seves columnes portarà a coneixement dels nostres homes, les orientacions que des dels alts organismes del partit trametin al fall del nostre criteri.

El setmanari neix amb el propòsit d'ajudar a dirigir la república cap a una *consolidació i evolució accentuada vers camins mes amplis de justícia social.* I les temàtiques més presents a les seves pàgines són les de l'actualitat política, ressenyada en els editorials i en diferents articles.

A *Llibertat* podem seguir les convocatòries electorals d'aquells dies, i l'actitud d'Esquerra Republicana. Els comicis de novembre de 1933 que guanya la dreta, motiven dures crítiques a l'administració Lerroux. També hi és criticat el dictamen negatiu del *Tribunal de Garanties Constitucionals* sobre la Llei de Contractes de Conreu, en aquest cas denuncien la traïció de la *Lliga* al poble català.

En el pla ideològic, a part de la crítica als partits de dreta, pren relleu la proposta d'afermar el laïcisme de l'estat en les seves relacions amb l'església. També denuncien el pes creixent que el feixisme va prenent a Europa.

L'estructura del setmanari la formaven les seccions informatives, amb temàtiques nacionals i locals, i d'altres seccions d'esports, arts, espectacles, etc. És notable el recull de notes satíriques de l'actualitat política mataronina, publicat sota el nom de *Retrats*. I la *Crònica Femenina*, que tracta els mateixos temes vistos per una dona.

El núm. 48 parla de les dificultats econòmiques que comporta l'edició del setmanari. Això, junt amb la baixa de votants, i la lluita de tendències al si del partit, devien ser els elements que varen determinar la seva desaparició.

CLUB D'ESQUI MATARÓ

Subtítol: *Butlletí trimestral.*
Any d'aparició: 1934.

Durada: Vist el número de febrer-març-abril 1934.
Impremta: J.Tarragó.
Redacció: Rambla Castelar, 401. Bar Montserrat.
Gènere: Butlletí esportiu.
Periodicitat: Trimestral.
Impressió: Tipografia.
Format: 220 x 140 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: català.

Apareixia sense numeració, i sembla tractar-se d'un número únic. Informa d'una manera molt sintètica de les activitats del club.

BUTLLETÍ DE LA *NOVA ALIANÇA MATARONINA*

Any d'aparició: 1934.
Durada: Desconeguda.
Gènere: Butlletí d'entitat mutualista.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Idioma: català.

D'aquest butlletí en coneixem l'existència per la noticia que publica *Pensament Marià* núm. 1703 (14 agost 1934): *Havem rebut de la Nova Aliança Mataronina, el butlletí corresponent al mes de juliol; a més de contenir les efemèrides pròpies de la vida de l'entitat, conté un vibrant crida en pro de l'ideal mutualista, en vistes a procurar el major augment de socis.*

ISEM

Subtítol: *Revista estudiantil.*
Any d'aparició: 1935.
Durada: Núm. 1 (maig 1935) a núm. 4 (març 1936).
Redacció: Fèlix Cucurell, Lluís Marimon, Claudi Mayol, Maria de Torres, Joan Casanovas, Trinitat Cruzate, Manuel Oliveras, Matilde Folc.
Impremta: Minerva.
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Irregular.

Impressió: Tipografia.
Format: 270 x 200 mm.
Pàgines: 20 + 4 de cobertes.
Idioma: català.

Redactada pels alumnes de l'Institut, anuncia al pórtic que la fan: *aquells que sols portem en nostra ment l'anhel d'enlairament de la societat (...) i per aquells que de la paraula joventut volem fer-ne sinònim de fortalesa i entusiasme per a cooperar en les grans obres de redreçament i espiritualització.* El primer número tracta de les activitats acadèmiques motivades per la festa de Sant Tomàs. Publica els poemes guanyadors d'un certamen literari, i algun relat. En d'altres números es toquen temàtiques d'art, literatura, feminisme i esports. El to general respira una empremta catalanista.

NORD

Subtítol: *Portaveu de les branques masculines d'A.C. de la parròquia de Sta. María. Foment Mataroní.*
Any d'aparició: 1935.
Durada: Núm. 1 (18 setembre 1935) a núm. 7 (juliol 1936).
Redacció: Mn. Domènech, Joan Comas Pujol.
Impremta: Gràfiques Fides. Santa María, 10.
Gènere: Premsa catòlica.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 230 x 165mm.
Pàgines: 16.
Preu: Gratuït.
Idioma: català.

Butlletí d'ordre intern que informava de les activitats de les diverses seccions que componien el Foment Mataroní.

BUTLLETÍ DE LA UNIÓ GREMIAL MATARONINA

Any d'aparició: 1935.
Durada: Núm. 1 (octubre 1935).
Impremta: Minerva.
Gènere: Butlletí d'entitat gremial.

Impressió: Tipografia.
Format: 268 x 200 mm.
Pàgines: 20 + 4 de cobertes.
Idioma: català.

D'aquest butlletí no n'hem localitzat cap exemplar. Totes les dades són extretes de la referència que donen Tasis i Torrent al seu estudi. Cal suposar que es va deixar d'editar el juliol de 1936.

COMBAT

Subtítol: *Setmanari d'avançada.*
Any d'aparició: 1936.
Durada: Núm. 1 (11 abril 1936) a núm. 15 (18 juliol 1936).
Redactors: Julià Gual, Joaquim Casas, Joan Peiró.
Redacció: Rambla de Castelar, 40.
Administrador: Jaume Giralt.
Impremta: Editograf H. Abadal.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 496 x 345 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 20 cts.
Subscripció: 1 pts. al mes.
Idioma: català.

Combat s'anuncia com un setmanari: *inspirat en els ideals de llibertat nacional i social de Catalunya.* I fa la següent proclama: *Mai com en els moments actuals s'havia fet mes imprescindible, mes necessari i mes obligatori a tots els elements d'esperit liberal d'aquesta ciutat, tenir un òrgan periodístic on reflexar llurs posicions. Hem coincidit en això homes de diversos matisos i de diversa significació en els aspectes social i polític. I bé; anem a intentar fer un setmanari que respongui a l'esperit d'avançada que mena l'hora actual. Aspirem a fer de 'Combat' el baluard de totes les causes nobles de la nostra ciutat, cap i casal de la comarca del Maresme, i sense oblidar que a l'esquerra de la posició autènticament liberal no poden haver-hi enemics.*

L'origen immediat del setmanari era la victòria electoral del Front Popular, coalició de la qual n'és òrgan oficiós a la ciutat. En la seva curta durada va tractar diversos lemes, d'una manera molt directa i polèmica. Els articles tenien un contingut fortament ideològic, i es referien a la revolució russa, el món obrer, i a la lluita política de l'esquerra arreu. Les critiques anaven per les actuacions dels partits de la dreta i els seus homes a Mataró. Els temes editorials tractaven aquests aspectes ja apuntats, decantant-se per l'anàlisi de l'actualitat política, caracteritzada per l'acceleració de la lluita de classes. Defensen l'actuació de l'ajuntament en tots els terrenys, i ataquen les propostes dels partits rivals en aquest àmbit.

Varen entrevistar polítics rellevants sobre temes del moment: Joan Comorera, Salvador Cruxent, Jaume Comas, Enric Dalmau, i d'altres. L'actitud anticlerical és constant, així com els atacs a la premsa de dreta i catòlica, es refereixen irònicament a: *els sectors dretans (...) que a través dels anys venen publicant Diari de Mataró i Pensament Marià (...) amb una voluntat i una constància digna de millor causa.*

Qui donava l'empremta al setmanari eren els tres redactors principals. Peiró hi publicava articles, segons els seus companys, plens de contingut revolucionari, on hi analitzava la situació política i donava consignes a la classe obrera. Julià Gual era l'editorialista, i a més dels comentaris setmanals, escrivia articles de tipus cultural. Joaquim Casas escrivia els articles de xoc, d'un elevat to polèmic, al voltant de l'actualitat mataronina.

L'estructura del setmanari la formaven diferents seccions fixes: *Notes del Maresme*, *Noticiari*, *Els Esports*, *Art*, *Literatura*, *Teatre*, etc. De caràcter satíric era *Brega*, on es comentaven amb ironia els esdeveniments polítics ciutadans. *Galeria de mataronins il·lustres* parodiava una secció del mateix nom de *Pensament Marià* i tenia un caràcter festiu. De temàtica mataronina són diferents reportatges sobre la fira, l'Alianca, l'Escola d'Arts i Oficis, les Colònies Escolars, etc. El setmanari es va deixar de publicar com a resultat de l'inici de la guerra civil. Els redactors de *Combat* varen ocupar la redacció de *Diari de Mataró,* i editen el nou títol *Llibertat*.

PRESENT I ENDAVANT

Any d'aparíció: 1936.
Durada: Núm. 1 (juny 1936).

Gènere: Premsa política.
Idioma: Bilingüe.

La Vanguardia de 12 de juny de 1936 diu: *Ha aparecido el primer número de la J. A. P. de Mataró, titulado 'Present i Endavant', conteniendo material literario en castellano y catalan, en defensa de los ideales del partido.* Les *Joventuts d'Acció Popular*, afectes a la CEDA, s'organitzen a Mataró el gener de 1936. Aquest butlletí òrgan del moviment devia tenir una vida molt curta, donada la proximitat de la guerra civil.

LLIBERTAT

Subtítol: *Órgan del Comitè local de Salut Pública. Òrgan del Comitè local Antifeixista*. Núm. 4 (juliol 1936). Ò*rgan oficial antifeixista del consell municipal.* Núm. 93 (novembre 1936).
Any d'aparició: 1936.
Durada: Núm. 1 (23 juliol 1936) a núm. 754 (5 gener 1939).
Director: Julià Gual Masoller.
Redactors: Joaquim Casas, Lluís Pedemonte, Pelegrí Carrau, Joan Compte, Vicenç Casals, Pasqual Carniago.
Col·laboradors: Jordi Fuster, Francesc Bastons, Valerià Pujol, Jaume Ros, Pere Girbau, Joan Bonareu, Joan Julià, Santiago Lleonart, R. Novell, J. Colomer, Joan Peiró, V. Bartra, J. Comas, Francesc Rossetti.
Redacció i Adm.: Barcelona, 13.
Impremta: Minerva.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: diària.
Impressió: Tipografia.
Format: 460 x 298 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 15 cts.
Subscripció: 2,50 pts. al mes.
Tiratge: 1.500 exemplars.
Idioma: català.

LLIBERTAT serà redactat per elements antifeixistes, que solidaritzats en la defensa de la llibertat, de la democràcia i la ciutadania, faran d'aquest diari, un baluard al servei de totes les causes nobles i justes (...). LLIBERTAT no serà cap publicació sectària, sinó que acollirà la gran comunió d'idees que,

aquests dies, ha jet possible el Front Antifeixista de Catalunya i de la República. La seva publicació la feien possible: *coneguts escriptors i periodistes (...) procedents dels camps obreristes i esquerrans de Catalunya.*

Aquest diari neix com a resposta a l'aixecament militar del 18 de juliol, i a conseqüència del incautament, per part del *Comitè Local de Salut Pública*, del *Diari de Mataró* i els seus mitjans tècnics. I respon al conglomerat d'idees i d'interessos dels grups i partits del *Front Popular*. Això ja és present en els tres puntals del diari, en Gual era d'Esquerra Republicana, en Casas de la UGT, i en Pedemonte de la CNT.

La declaració de principis establia: *els camins del futur dels pobles ibèrics, de la República, de les masses treballadores, de tot aquest gran conjunt vital que és el poble triunfant, són oberts a tots els vents i a totes les ansies justes de llibertat i justícia social. L'hora del poble és arribada. L'hora de la renaixença ha sonat ja. Endavant per la llibertat! Ara la República ha entrat de veritat pels camins de la justícia social. Amb aquesta divisa serà respecada. Amb aquesta empenta serà temuda.*

El diari va ser l'òrgan informatiu de totes les circumstàncies i noticies de la guerra, i era una tribuna on es feien públiques les ideologies i els projectes dels partits fidels a la república. En les seves pàgines hi ha debats al voltant dels principals problemes del moment, enfocats des de les diferents òptiques de l'esquerra. Això va produir certes friccions entre la redacció en el tema de l'anàlisi dels fets de maig de 1937, entre els que criticaven l'actitud dels comunistes en aquest afer, i els que defensaven l'acció del PSUC contra el POUM. L'estructura del diari, imitada del periòdic que continuava, només varia en funció de l'extensió, perquè tot i tenir programada una edició de quatre pàgines a vegades, per problemes del subministre de paper, en sortien dues amb la consegüent limitació de les informacions.

A la primera pàgina s'hi publicaven les notícies de més interès sobre els fets de la guerra, articles editorials de reflexió política, en bona part escrits per en Gual, i les notes governatives sobre els fets mes diversos. La segona pàgina era el lloc de seccions com: C*rònica general del moviment*, resum valoratiu de l'estat de la guerra; *Informació Local*, de poca envergadura on es publicaven anuncis, subscripcions públiques, guia comercial, notes de l'ajuntament, etc. Altres seccions eren relatives als esports, espectacles, anuncis oficials, vida cooperativa, etc. La pàgina tres era dedicada a la secció *Informació del dia*, un conjunt de notícies d'actualitat, d'Espanya i de

l'estranger, servides, via telefònica, per l'Agència Fabra. La darrera pàgina la componien temes diversos: guia comercial, publicitat, etc.

El diari sempre va situar en lloc preeminent els temes polítics i militars de la lluita en defensa de la república, seguint les novetats de cada jornada. I també dels problemes quotidians que representava l'economia de guerra.

Temes destacats varen ser: la *Escola Nova Unificada*, resultat de l'expropiació dels antics estatges religiosos; el cooperativisme com a mitjà d'autogestió de la classe obrera; la revolució russa, dels avenços de la qual publiquen informacions; seguien amb preocupació la força puixant del feixisme a Itàlia i Alemanya. Pel que fa als temes locals donen un especial relleu al judici contra els militars sublevats de manera incruenta a la caserna de Mataró el 18 de juliol. I en ésser condemnats a mort, publiquen un manifest, signat per gairebé totes les personalitats polítiques i culturals de la ciutat, demanant l'indult, que no va arribar. Ressenyen la constitució de l'ajuntament d'octubre de 1936, i totes les mesures que va dur a terme al llarg de la seva gestió.

El seu caràcter de premsa de guerra fa que el diari es centri en les activitats polítiques dels partits en defensa de la república, com mítings, manifestos, i, sobretot, en l'organització de la rereguarda, per tal de mantenir vives les estructures del país. La part cultural era marginal, però hi trobem algun poema de Rossetti i Casas. I en un número fan un homenatge a la memòria de García Lorca.

Els homes fonamentals del diari eren Julià Gual, Joaquim Casas, autor dels *Perfils* i del *Dietari*, Lluís Pedemonte, i més endavant Pelegrí Carrau. Un altre home decisiu fou Joan Peiró; d'ell va dir en Gual: *Sol, en mig del gran estadi de la premsa catalana, Joan Peiró ha pogut centralitzar tota l'atenció de Catalunya, des de LLIBERTAT, un diari comarcal, de segona categoria.* Alguns dels seus escrits en aquesta publicació foren editats en el llibre *Perill a la rereguarda*, de l'any 1936. El gener de 1938 a les sessions de l'ajuntament es polemitza sobre la situació del diari. Els responsables es queixen de la falta de col·laboració que troben, i del fet que el director Julià Gual vagi per la redacció molt de tard en tard. I que, com a conseqüència de l'estada d'en Casas al front, en Pedemonte es vegi obligat a fer-ho tot. També es tracta del dèficit que produeix el tiratge, i el consistori acorda una subvenció de dues-centes cinquanta pessetes mensuals de suport.

BOLETIN, DE LA FEDERACION COMARCAL DE JJ.LL. DEL MARESMA

Any d'aparició: 1937
Impressió: Tipografia.
Pàgines: 6
Idioma: Castellà.

La intenció del butlletí de les Joventuts Llibertàries era reflectir "*el sentir de la militancia juvenil anarquista, como expresión genuina del espíritu constructivo y anarquista de los trabajadores revolucionarios del Maresma (..) será el crisol donde se fundirán, al convergir en él, las ideas libremente expuestas, que con el yunque de la Verdad y el martillo de la Razón, se forjará la cultura revolucionaria y anarquista*". En els dos exemplars consultats hi ha comunicats de la FAI, notícies de la vida de l'entitat, escrits ideològics sobre diversos temes: art i revolució, l'alcoholisme, la dona anarquista, la guerra civil, etc.

BUTLLETÍ DE LA SOCIETAT ATENEU POPULAR

Subtítol: *Al servei de la cultura i de la llibertat.*
Any d'aparició: 1937.
Durada: Núm. 1 (desembre 1937).
Director: Jaume Bartrolí.
Col·laboradors: Pelegrí Carrau, Miguel Campuzano, J. Parera, Jordi Fuster, Salvador Torrents.
Impremta: Minerva.
Gènere: Butlletí cultural.
Impressió: Tipografia.
Format: 310 x 237 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: català.

Aquest butlletí es dirigeix a restablir els llaços entre els associats, en un intent de revitalitzar l'Ateneu. Es tracta d'enaltir *la Cultura i la Civilització* en uns moments de perfil. Aquest número, segurament únic, publica articles en defensa de l'ordre republicà, recorda els companys que lluiten a la trinxera, i repassa les activitats de l'associació.

STANDAR

Subtítol: *El millor periòdic per a la quitxalla*
Durada: Consultat un exemplar de l'any 1937
Director: Enric Cuadrada
Pàgines: 8
Idioma: català

Petit butlletí òrgan del "*Club per a nois Skippy Boys*, en el qual hi ha poemes, dibuixos, tires còmiques, notícies i entreteniments per a la mainada.

La Dictadura Franquista (1939-1977).

En acabar la guerra civil la ruptura amb el període anterior és total. Cap de les publicacions que s'editaven abans no torna a ser editada. Ni les que per la seva tendència de dreta o de temàtica catòlica sintonitzaven millor amb els postulats del règim franquista. Són derogades totes les lleis que permetien la llibertat de premsa, i s'estableix una rígida censura que, passats els primers moments, dóna el monopoli informatiu al partit únic i a l'església catòlica. Grups ideològics que poden fer sentir la seva veu sense cap mena de trava ni limitació.

Els altres grups, partits, associacions, etc., veien coartada la seva expressió pública pel decret de 23 de desembre de 1936, en el qual es declara de manera explícita: *ilícitos la producción, el comercio y la circulación de libros, periódicos, folletos y de toda clase de impresos y grabados pornográficos, de literatura socialista, comunista, libertaria y, en general, disolvente.* Aquest darrer concepte amagava l'arbitrarietat absoluta i no deixava res al judici de disposicions ulteriors.

El període falangista (1939-1966).

La Llei de Premsa de 22 d'abril de 1938 assentava la base jurídica que, en acabar la guerra civil, regiria tot allò referent a les possibilitats d'expressar, pels mitjans escrits, les opinions i els judicis sobre els esdeveniments de tota mena. Fernando Cendán, panegirista legislatiu del règim, ha dit d'aquesta llei que: r*epresenta un intento de despertar en la prensa la idea de servicio al Estado y a la comunidad, con derechos y deberes, y en función de un concepto del periodismo basado exclusivamente en la verdad y en la responsabilidad, no sometido por consiguiente a servidumbre de ninguna clase que pudieran hacer derivar la libertad de prensa en el más aborrecible de los libertinajes, que le permitieran atentar contra los legítimos derechos de las personas, de la sociedad y del Estado.* La conclusió és clara: es tracta d'establir un rígid control sobre tot el que es diu, i deixar dir només el que serveixi als *legítimos derechos* de qui dicta la llei.

La història del dret de premsa d'aquests anys gira sempre a l'entorn d'aquesta voluntat de control absolut a través de tots els mitjans. El monument legislatiu mes important de l'època, el *Fuero de los Españoles*, aclareix en la seva part dispositiva que: *Todo español podrá expresar libremente sus ideas*

mientras no atenten a los principios Fundamentales del Estado. Així en data de juliol de 1945 quedava sentenciada per molts anys la llibertat de premsa, ja abolida durant la guerra civil.

Hi ha, però, algun cas d'afebliment del rigor de la censura. Per exemple la circular de la Vicesecretaria d'Educació Popular de 25 de març de 1944, que aixeca certes restriccions a la premsa catòlica i a les publicacions tècniques i científiques. També a les literàries que es refereixin com a màxim al segle XVIII, i a les musicals amb el centre d'interès fins al segle XIX.

A Mataró al llarg d'aquests anys es varen editar mes de quaranta publicacions diverses en general d'ideologia catòlica. Les altres corresponen a butlletins d'entitats esportives, recreatives i escolars, d'edició esporàdica i difusió escassa.

El títol mes important és el *Diario de Mataró* que comença a sortir l'any 1939 i que, després de canviar sis vegades de logotipus, queda convertit en *Mataró*. Al voltant d'aquest periòdic giren els interessos de dos grups d'afectes al règim però d'ideologia contraposada. Un grup d'arrels catòliques, lligat d'alguna manera a les antigues redaccions del *Diari de Mataró* i *Pensament Marià*, que tenia la intenció de fer un periòdic informatiu i de dretes que reflectís la vida ciutadana, comentant les notícies que es produïen a diari en tots els àmbits. Volien fer una publicació variada i amena per tal d'acostar-la al públic lector.

Per l'altra banda hi havia el sector falangista per als integrants del qual posseir un òrgan informatiu era una manera d'incidir en la manipulació política dels ciutadans. Quan aquest grup dirigeix *Mataró* el periòdic perd el caràcter localista aconseguit i es converteix en un apèndix de la premsa del *Movimiento*, publicant articles tramesos pels organismes centrals de propaganda, de to exaltat i contingut falangista. La informació mataronina no hi té tant relleu com en moments precedents.

La lluita entre els dos grups la podem anar seguint a través dels canvis de titulars i en un detall curiós: el gravat que encapçala el logotipus és el de Mataró en uns casos, i en d'altres el de la Falange. La davallada o ascens dels símbols acompanya els graus d'influència del sector respectiu dins el periòdic. La controvèrsia va arribar a la seva fi quan l'alcalde Albó va lliurar definitivament *Mataró* al grup falangista que, des d'aleshores va tenir el monopoli informatiu a la ciutat.

La lectura dels exemplars enquadernats de *Mataró* fa evident, en l'aspecte del contingut, la reiteració formal i temàtica. Any darrera any s'anaven repetint els mateixos cicles, i hi són relatats de la mateixa manera i llenguatge totes les noticies, festes, celebracions, esdeveniments, etc. És un periòdic de l'ordre de la repetició, sense les aportacions innovadores del periodisme d'investigació, inundat per la publicitat i posant l'anècdota en el mateix centre de l'interès. Un periòdic gris per a un període gris.

Deixant de banda el títol ressenyat, aquests anys també n'hi ha d'altres dels quals cal fer menció: *Iluro-Sport* (1965), potser la revista de la seva temàtica més important de les sortides a Mataró. Un altre títol singular és *Museu* (1948), cal recordar-lo per l'alçada del seu nivell intel·lectual i per l'aportació de primera mà al coneixement de la història local.

Les altres publicacions que hem de citar com a rellevants ho són per contenir, amb un grau més o menys elevat, critiques al franquisme. És en els anys seixanta que comença a despuntar en la premsa d'entitats patrocinades o acollides a l'església catòlica l'actitud de crítica i qüestionament de diversos aspectes del règim. *L'Olla* (1963) és la primera en iniciar aquest camí d'oposició, fonamentalment a la gestió de l'administració local. La seguirà *Cirera* (1964), primera publicació de barri, a les seves pàgines els sectors obrers immigrats, que viuen la marginació social, fan sentir la seva veu i donen un repàs a la problemàtica suburbial de Mataró. El butlletí *Clan* (1965), òrgan de l'escoltisme, dóna una empenta a les actituds catalanistes i a certes tendències de caràcter esquerrà.

Un altre títol singular és *Adelante Requeté* (1945), editat clandestinament pels grups carlins que es consideraven traïts pel general Franco i defensaven la monarquia tradicionalista.

De la Llei Fraga a la mort del dictador (1966-1975).

La necessitat d'adequar a les exigències del moment l'antiquada llei de premsa promulgada en plena guerra, va dur a la llei coneguda pel nom del ministre que la va fer possible: Fraga Iribarne. Es caracteritzava per una certa permissivitat en el camp de l'edició i establia per a la premsa uns marges d'actuació una mica més amplis. De tota manera la liberalització era molt relativa i la mateixa llei feia explícites les seves limitacions, prou importants per a representar un canvi notable. Es tractava, diu el document, de canalitzar

debidamente las aspiraciones de todos los grupos sociales, alrededor de los cuales gira la convivencia nacional. Les exclusions són clares.

De tota manera a partir d'aquest moment la censura va permetre que algunes publicacions informessin amb mes objectivitat d'allò que succeïa al país. Informació i prou, de cap manera es tolerava la dissidència massa explícita i, encara menys l'enfrontament amb el sistema.

En els títols més destacats que surten aquests anys hi notem a tots l'interès de fer la crítica soterrada de la pràctica del poder polític franquista. I l'anàlisi de les estructures socials encobertes per la falta de llibertats. L'aspiració democràtica és cada vegada més viva i la premsa ho va reflectint a mesura de les seves possibilitats. I ho fa amb problemes ja que alguns títols pateixen el rigor de les imposicions administratives fulminants.

La publicació mes destacada és *El Maresme* (1969). Amb aquest setmanari els sectors democràtics de la ciutat comencen a fer sentir la seva veu i a criticar la realitat del poder i l'administració local autoritàries. Les seves anàlisis es centren en la crítica de l'ajuntament i en la seva incapacitat de resoldre els problemes que viuen i pateixen els diversos sectors socials. Temes freqüents foren el desballestament sanitari i la coerció amagada sota les sigles del sindicat oficial. Els mancaments de *El Maresme* són els propis d'una revista feta amb més bona voluntat que mitjans tècnics. I són deguts sobretot a la necessitat de dir amb mitges paraules les coses que es volen dir. De tota manera davant el totpoderós òrgan oficial de la Falange s'hi planta amb dignitat un equip de redacció que vol ajudar a canviar les coses. Si tenim en compte les circumstàncies de l'època és clar que l'experiment no podia tenir massa futur. La fi del setmanari va ser a conseqüència de la intervenció del Ministeri d'Informació que va suspendre la inscripció legal del periòdic.

Una altre realització important d'aquests anys va ser la premsa clandestina, que començà l'any 1968, formada per un grup de butlletins editats pel PSUC i la central sindical comunista Comissions Obreres. Va tenir una vitalitat sorprenent i alguns dels seus títols com, per exemple, *Combat* (1969), varen durar una colla d'anys. En aquests òrgans dels partits i sindicats de l'oposició clandestina s'analitzava la situació del país sota la dictadura, i es donaven noticies de la lluita dels sectors que s'enfrontaven al règim. Publicaven també informacions que la premsa legal es veia impossibilitada de fer saber, juntament amb les valoracions del moment polític pròpies de les organitzacions que les editaven.

Dels cinquanta títols llargs d'aquest període la part mes important correspon, com en els anys anteriors, a títols de poca difusió: òrgans d'entitats esportives, escolars, culturals, comercials, mutualistes, etc.

Un aspecte a destacar ho és la pràctica desaparició de la premsa catòlica, que en altres temps havia jugat un paper tan notable. Continua i pren força la premsa de barri que, amb tres títols nous, fa sentir la veu de la classe obrera resident en els suburbis, i les seves reivindicacions respecte a la qualitat de vida, l'assistència sanitària, les escoles, la infraestructura urbanística, etc.

Títols importants en l'àmbit cultural ho són la revista de l'Agrupació Científico-Excursionista *Cingles* (1969), que va més enllà de l'acostumat butlletí informatiu i incideix en la història, l'art, el folklore del Maresme, i en tots els temes propis de l'entitat. També el butlletí del *Film Ideal Club* (1970), revista especialitzada en cinema que va prendre un notori relleu de caràcter internacional degut a l'interès del seu contingut. Amb el *Boletín Informativo Municipal* (1975) l'ajuntament de la dictadura va intentar obrir nous camins en la relació del consistori amb els serveis informatius locals, i les entitats interessades a seguir l'activitat administrativa municipal. *El Tranvia* (1973) és un altre intent de donar alternatives culturals a la situació política i social per part de sectors de l'esquerra local.

La transició a la democràcia (1975-1977).

Aquest període inclou els anys que van de la mort del general Franco a les primeres eleccions lliures de juliol de 1977. La legislació repressiva es manté en vigència però es va buidant de sentit i eficàcia al llarg dels governs Arias i Suárez.

En un terme de divuit mesos la societat, mancada per molts anys d'escollir els seus representants, viu una intensa politització i descobreix amb interès les possibilitats noves que duu la democràcia. La premsa reflecteix aquest procés, i les temàtiques de caràcter social, polític i autonòmic hi tenen lloc de preferència.

Surten en aquests mesos butlletins de partits polítics il·legals que actuen amb una certa tolerància. Així socialistes, comunistes i anarquistes fan en els seus butlletins l'anàlisi de la situació i formulen alternatives polítiques pròpies. Els controls sobre la premsa, que abans eren totals, van desapareixent i les

organitzacions i sindicats, que encara no han rebut la legalització, fan vendes públiques de la seva premsa i propaganda en llibertat.

Les publicacions que surten aquest anys són, deixant de banda les polítiques, butlletins d'entitats de totes menes i interessos. Hem de ressaltar *Quaderns d'Arqueologia* (1977), òrgan a través del qual els investigadors del Museu donen a conèixer les seves descobertes i els treballs d'investigació en curs. També *Resposta* (1976), del Centre d'Orientació Psico-Pedagògica, que informa de les activitats d'aquest centre en l'àmbit de l'educació i en les tècniques d'expressió corporal com el ioga, judo, zen i d'altres.

Una de les operacions més curioses la protagonitza el periòdic *Mataró* de la *Cadena del Movimiento* que, veient com s'acosta la liquidació d'aquest organisme, canvia de nom per *Crónica de Mataró* (1977), i es converteix en societat anònima. Els canvis introduïts en el producte són un intent d'adequar la publicació falangista a la naixent democràcia: algun article en català i una certa objectivitat en l'apartat informatiu.

DIARIO DE MATARÓ

Subtítol: *Al servicio de Falange Española y de las JONS. Hoja Oficial de FET y de las JONS*. Núm. 68 (8 agost 1939).
Any d'aparició: 1939.
Durada: Núm. 1 (4 febrer 1939 a núm. 87 (31 agost 1939).
Col·laboradors: Jaime Castellví, José M. Sans, Marçal Trilla, M. Vila Palomar.
Redacció: Barcelona, 13.
Impremta: Minerva.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Trisetmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 460 x 297 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 15 cts.
Subscripció: 2,50 pts. al mes.
Idioma: Castellà.

'Diario de Mataró' al empezar su actuación saluda a la ciudad. Como periódico al servicio de la FET local procurará reflejar siempre el sentir de

la nueva España, de la España que se está forjando con las vidas de tantos héroes y de tantos mártires; de la España Imperial. De la España 'Una, Grande y Libre'.

El contingut d'aquesta publicació de curta durada estava centrat en la temàtica ideològica. La preocupació central era la crítica constant a la república i a totes les mesures polítiques i econòmiques que va dur a terme. Això es feia donant a conèixer l'ideari nacional-sindicalista, matèria que omplia tot l'espai útil del *Diario* amb articles d'exaltació al règim franquista.

Les seccions principals eren: *Del Municipio*, on s'hi donaven les disposicions de l'ajuntament. *Información del Dia*, comunicats de guerra que assenyalava les incidències de la mateixa. *Extranjera*, noticies de l'exterior amb contínues referències a Alemanya i al líder nazi Hitler. Altres seccions menors tenien per temes els esports, la religió, etc.

Molts dels articles eren subministrats per les oficines de propaganda del *Movimiento*, cosa que fa d'aquesta publicació un apèndix dels òrgans centrats del partit únic, deixant en un segon lloc les referències locals.

L'origen del *Diario de Mataró* podem documentar-lo en la sessió de la Comissió Gestora de l'ajuntament del dia 1 de Febrer de 1939, on es va valorar la necessitat d'una publicació per poder informar de les disposicions governatives i de tota mena. La comissió va considerar interessant de cridar els antics editors del D*iari de Mataró* i de *Pensament Marià* per tal que se'n fessin càrrec. Va desaparèixer per a deixar pas a un nou títol.

PORTAVOZ DE LA MILICIA

Subtítol: *Falange Española Tradicionalista y de las JONS.*
Any d'aparició: 1939
Durada: Núm. 1 (27 abril 1939).

No és una publicació autònoma. Es tracta d'una pàgina amb numeració i titular propi del *Diario de Mataró*. Aparegué una sola vegada en el núm. 66 d'aquest periòdic. Els articles es referien a la necessitat que la joventut s'allistés en les files de la Falange.

HOJA OFICIAL DE FET Y DE LAS JONS DE MATARÓ

Any d'aparició: 1939.
Durada: Núm. 1 (2 setembre 1939), a núm. 136 (20 febrer 1940).
Impremta: Minerva.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Diària.
Impressió: Tipografia.
Format: 460 x 297 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 15 cts.
Subscripció: 2,50 pts. al mes.
Idioma: Castellà.

Aquesta publicació segueix el motlle del *Diario de Mataró* que la va precedir. En no ser-hi introduït cap canvi ens remetem al mateix comentari. El que té una historia pròpia és la seva fi, deguda a una ordre directa del Governador Civil de Barcelona que, en assabentar-se, per una nota de *La Vanguardia*, de l'existència d'aquest periòdic, editat sense ajustar-se a la vigent llei de premsa, el va suspendre.

La *Hoja* sortia perquè les autoritats locals de la Falange, davant la rigidesa del document legal, varen optar per treure el diari sense tenir en compte la normativa. Després de la suspensió l'ajuntament va acordar insistir a l'autoritat per tal de fer possible l'edició d'un òrgan periòdic local. Mentre no era possible editen dos extres amb motiu de la Setmana Santa i les Fires de l'any 1940.

BOLETÍN DE LAS ESCUELAS PARROQUIALES DEL *CIRCULO CATOLICO*

Any d'aparició: 1939.
Durada: Núm. 1 (novembre? 1939).
Gènere: Butlletí escolar.
Periodicitat: Mensual.
Idioma: Castellà.

L'existència d'aquest butlletí la coneixem per la nota publicada a *Mataró* núm. 775 (5 març. 1940). Diu: *Ha aparecido el boletín núm. 5 de las Escuelas*

Parroquiales del Círculo católico, dedicado al glorioso Patriarca San José. En la portada figura un bello dibujo debido a J. Noé, y en las pàginas centrales se da cabida al noticiario particular de cada sección, pasatiempos instructivos, problemas de ajedrez, y contiene un suplemento para el Concurso extraordinario de palabras cruzadas. Tenint en compte que aquests butlletins acostumaven a ser mensuals l'aparició probable cal situar-la el mes de novembre de 1939. I l'acabament abans del març de 1941, data en qué surt *Guión*, de la mateixa entitat.

MATARÓ

Any d'aparició: 1940.
Durada: Núm. 1 (8 juliol 1940) a núm. 806 (18 maig 1946).
Director: Joan Comas Pujol.
Col·laboradors: José Mª Soler, August Ribas, Jaume Castellví, Félix Castellá, José M.a García, Manuel Riba, Joaquim Quadrada, Pedro López.
Redacció i Adm.: Barcelona, 13.
Impremta: Minerva
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Bisetmanal. Trisetmanal (abril 1941).
Impressió: Tipografia.
Format: 305 x 225 mm. 435 x 313 mm. Núm. 173 (3 gener 1942).
Pàgines: 8. 4 (gener 1942).
Idioma: Castellà.

Un resum de les intencions de *Mataró* el trobem a l'article que li serveix de pòrtic. L'editorialista parla de les tasques a dur a terme pel periòdic amb aquestes paraules: *legislativa, para la divulgación de las disposiciones de la autoridad. Política, para la propagación de la doctrina del Nuevo Estado. Intelectual, por la predisposición cultural de la ciudad cuya idiosincracia intelectual queda patente con la cantidad de periódicos que como satisfacción a una necesidad se han ido publicando. Social, para la estructura y coordinación del orden social, maltrecho por el período de dominación marxista. Moral y Religiosa, para la elevación del nivel de vida con la divulgación de los principios de la moral cristiana.*

Propòsit que varen dur a terme en multitud d'articles ideològics redactats pels periodistes de la publicació, i en molts de provinents de les agències de propaganda del règim. Així al costat d'articles de temàtica local hi ha les

directrius ideològiques, de la mà d'homes com García Venero i Arraràs. La línia editorial està sempre en la constant d'exaltació de l'Estat Nacional i en l'anàlisi de l'actualitat política i social d'Espanya sota el prisma falangista.

L'estructura de *Mataró* la componien seccions com, *Del Municipio*, extractes dels acords municipals. *Carnet de Falange*, noticies als afiliats a l'organització. *Central Nacional-Sindicalista*, segueix la tònica de la secció precedent. Les altres es referien als esports, espectacles, religió, etc.

El noticiari local detalla els petits esdeveniments de la ciutat i dóna relació de temes de segon ordre. La publicitat també hi tenia un paper molt destacat. Varen publicar alguns articles al voltant de la història local referents a les Santes, el museu, i d'altres, com la nomenclatura dels carrers de la ciutat. També editaven extraordinaris en les festes més rellevants.

Al núm. 684 (15 agost 1945) hi apareix la següent nota: *A partir de este número, este periódico pasa a depender nuevamente de la jurisdicción del departamento de prensa del Gobierno Civil de la Provincia*. I l'escut que presidia la publicació de la Falange és substituït pel de Mataró. A partir d'aleshores es produeix una lleu despolitització del contingut. I dels temes ideològics es passa a tocar amb mes interès les temàtiques locals. El canvi no va durar massa i el darrer número hi llegim la següent nota: *Pasando a depender este periódico por orden de la superioridad, de FET y de las JONS, ha cesado en la dirección del mismo D. Juan Comas Pujol, habiendo sido designado por el Jefe Comarcal del Movimiento para desempeñar provisionalmente el cargo de Director, el Delegado Comarcal Sindical cantarada Antonio Marot Durich.* Llavors la publicació va canviar de subtítol i comença nova numeració, per la qual cosa la considerem a part.

GUIÓN

Subtítol: *de nuestras actividades. Círculo católico.*
Any d'aparició: 1941.
Durada: Primer número (març 1941), darrer número (març 1948). IV època: núm. 1 (juny 1971) a núm. 6 (maig 1972).
Impremta: Minerva. ? (juny 1971).
Gènere: Butlletí informatiu.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia. Òfset (juny 1971).

Format: 225 x 160 mm.
Pàgines: 2/8.
Idioma: Castellà. Català (juny 1971).

Els números que donem a la fitxa són els dels exemplars que hem pogut manejar. Com a butlletí informatiu detalla tot el que es produeix al sí de l'entitat. I l'estructura es divideix en els diferents apartats en que es centrava l'activitat pròpia: fi religiós, acció catòlica, fi educatiu, etc. Parla de les seccions de socis formades dins l'entitat: l'Acadèmia Balmes, Joventut d'Acció Catòlica, L'Anella d'Or, l'Agrupació Científico-Excursionista, i ressenyen les activitats, actes, celebracions, etc.

PARROQUIA

Subtítol: *Suplemento de la hoja dominical.*
Any d'aparició: 1941.
Durada: Núm. 1 (1 juny 1941) a darrer número (febrer 1953).
Edita: Parròquia de Santa Maria de Mataró.
Col·laboradors: A. Ymbern, Maria Montserrat, Lluís Hugas, Montserrat Robles, J. Comas. R. Salicrú, José Roca.
Impremta: Minerva.
Gènere: Premsa catòlica.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 238 x 170 mm.
Pàgines: 8/12.
Subscripció: 1,50 pts. trimestre.
Idioma: Castellà.

'Parroquia' no es más que una ampliación de la 'Hoja Parroquial'. Las múltiples necesidades del momento requerían un contacto más íntimo, si cabe, entre la Parroquia y sus feligreses. La publicació estava distribuïda en una serie d'apartats on es tractaven tots els temes del culte, festivitats religioses, conferències i els actes més diversos.

S'iniciava amb un editorial on es feia una valoració del moment i la situació de la col·lectivitat, i es proposaven reformes en el camp dels costums. Les actituds *modernes* en els camps de les relacions, banys, etc., hi van ser molt criticades. *Parroquia* s'afegia a les publicacions que donaven suport al règim i hi podem llegir articles que es fan ressò de la ideologia oficial.

Editaven números extres amb motiu de les Santes, la Festa Major, la Immaculada, amb alguns articles de caràcter historic sobre la tradició de les festes. Amb el mateix títol i material semblant s'editava a altres localitats.

CLIMA

Any d'aparició: 1943.
Durada: Desconeguda.
Gènere: Premsa escolar.
Impressió: Mecanogràfica.
Idioma: Castellà.

D'aquesta publicació en parla el periòdic *Mataró* núm. 840 (13 gener 1956): *Hace trece años un grupo de jóvenes intentó la creación de un periódico mataronés. No llegó a salir nunca. Mejor dicho, sus ejemplares únicos (...) eran mecanografiados y sus ilustraciones realizadas en el mismo papel.*

GUIA DEL COFRADE
COFRADÍA DE LA MARE DE DÉU DE MONTSERRAT (any 1977)

Subtítol: *Cofradía Montserrat. Escuelas Pías. Mataró.*
Any d'aparició: 1944.
Durada: Núm. 1 (8 octubre 1944) a núm. 199 abril-maig 1980). Edició en curs l'any 1980.
Col·laboradors: Ramón Salicrú, Salvador Dalmau, Salvador Salitjes, Pere Rigau, Octavi Fullat, Manuel Clariana.
Impremta: Vilà. Minerva (?).
Gènere: Premsa catòlica.
Periodicitat: Mensual. Anyal (1977?).
Impressió: Tipografia.
Format: 230 x 160 mm.
Pàgines: 4/8.
Idioma: Castellà. Català(1977?).

L'establiment incert d'algunes dades correspon al fet que no hem pogut consultar cap col·lecció sencera d'aquest títol. Ressenya les activitats piadoses de la confraria així com els actes organitzats en la commemoració

anual de la fundació. En els primers temps tenia seccions com *Ecos de la escolania* i *Pàgina del Monaguillo*. I notes al voltant de l'actualitat religiosa local i internacional.

JUVENTUD

Subtítol: *Boletín Mensual. Mataró.*
Any d'aparició: 1945.
Durada: Núm. 1 (gener? 1945) a núm. 14 (febrer 1946).
Edita: Juventud Femenina de Acción Católica. Parroquia de Santa María.
Col·laboradors: Josefina Marañón, Angela Soler.
Gènere: Premsa catòlica.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Multicopista.
Format: 235 x 170 mm.
Pàgines: 12.
Idioma: Bilingüe.

Hem vist un sol exemplar d'aquesta publicació. Hi ha articles al voltant dels ideals catòlics en els quals s'ha d'educar la joventut femenina. Els temes es refereixen al matrimoni i a la institució familiar.

ADELANTE REQUETÉ

Subtítol: *Tercio de Alpens.*
Any d'aparició: 1945.
Durada: Núm. 1 (10 març 1945) a núm. 4 (juny 1945).
Gènere: Premsa política clandestina.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 215 x 160 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 0,50 pts.
Idioma: Castellà.

El propòsit d'aquesta publicació clandestina és ser: *órgano de divulgación que sirva al mismo tiempo de inyección de nuevas energías* a la causa carlista. Sota el nom de *Tercio de Alpens*, recordant una victòria militar carlista de 1873, aplega els partidaris de Francisco Javier de Borbón-Parma de les

demarcacions de Mataró i Calella. A través d'articles com: *La Regencia, única depositaria de la Monarquía tradicional española*, o, *El tradicionalismo sirve a una causa nacional*, donen suport a l'alternativa carlista al règim de Franco. I ho fan atacant la *monarquía liberal* d'Alfonso XIII. Sota l'emblema de *Dios-Patria-Rey* fan la proposta que els *Tercios de Requetés se levanten como un solo hombre a las órdenes de nuestro Príncipe Regente.*

CENTRO ATLÉTICO LAYETANIA

Any d'aparició: 1945.
Durada: Juny 1945 a gener 1946. Núm. 1 (abril 1951) a núm. 87 (any 1969). Núm. 1 (desembre 1972) a núm. 10 (juny 1976). Número abril 1977. Núm. 1 (setembre 1978) a núm. 5 (octubre 1979). Núm. 1 (març 1980) a núm. 6 (novembre 1980). Edició en curs l'any 1980.
Impremta: Casanovas. Calvo Sotelo, 24 (any 1945). Miralpeix (any 1951). Tria (any 1958). Castellà (any 1977). Banet (any 1978). La Juliana. Argentona (any 1980).
Gènere: Premsa esportiva.
Periodicitat: Mensual. Anual (any 1960). Semestral (any 1972). Mensual (any 1978). Bimensual (any 1980).
Impressió: Tipografia. Òfset (any 1977).
Format: 214 x 151 mm. (any 1945). 268 x 212 mm. (any 1972). 221 x 161 mm. (any 1977). 225 x 164 mm. (any 1978). 214 x 157 mm. (any 1980).
Pàgines: 4/60.
Idioma: Castellà. Català (any 1977).

Butlletí del Centre Atlètic Layetània que dóna noticies de les activitats del club en l'àmbit esportiu i recreatiu. Al llarg dels anys pren diferents formes i comença unes quantes vegades la numeració.

NOTICIARIO ACADEMIA BALMES

Subtítol: *de las escuelas parroquiales del Círculo católico.*
Any d'aparició: 1945.
Durada: Núm. 1 (novembre 1945) a núm. 13 (desembre 1946).
Col·laboradors: J. Llorens, J. Noé, F. Cervera.
Gènere: Premsa escolar.

Periodicitat: Mensual.
Impressió: Multicopista.
Format: 210 x 240 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: Castellà.

Ressenya les activitats de l'acadèmia: excursions, esports, biblioteca, i d'altres, com les juntes rectores, i temes d'organització interna. La part cultural era formada per articles divulgatius sobre Verdaguer, Cervantes, Balmes, Thós i Codina, etc. Es va deixar d'editar per problemes tècnics.

KERIK

Any d'aparició: 1945.
Durada: 1945-1946?
Gènere: Premsa escolar.

La publicació *Lux* (1947), anota l'existència d'aquest títol editat a les Escoles Pies, però no en dóna cap altre detall.

QUINTO ILUSTRADO

Any d'aparició: 1945.
Durada: 1945-1946?
Gènere: Premsa escolar.

Es tracta del mateix cas de la publicació precedent.

MATARÓ

Subtítol: *De Falange Española Tradicionalista y de JONS.*
Any d'aparició: 1946.
Durada: Núm. 1 (21 maig 1946) a núm. 22 (20 juliol 1946).
Director: Antonio Marot Durich.
Redacció: Generalísimo Franco. CNS, 2° piso.
Col·laboradors: V. Borrás.
Impremta: Minerva.
Gènere: Prema política.

Periodicitat: Trisetmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 435 x 313 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: Castellà.

Publicació que surt a la palestra pública: *con el mayor deseo como buenos españoles de contribuir dentro de nuestra modesta esfera a la ejemplar y benemérita obra de salvar a nuestra querida España, aunando nuestros esfuerzos a la incansable misión de nuestro preclaro Caudillo, el invicto Generalísimo Franco.* Amb aquest periòdic de curta durada torna l'integrisme falangista a fer acte de presència. Segueix la línia de les publicacions anteriors, donant més espai a les notícies referents al *Nuevo Estado*. També a les activitats falangistes locals en seccions com *Jefatura Local* i *Frente de Juventudes*. Era pràcticament escrit per persones de Barcelona.

MATARÓ

Subtítol: *Revista fundada en 1850 de Noticias y Anuncios.*
Any d'aparició: 1946.
Durada: Núm. 1 (27 juliol 1946) a núm. 24 (28 setembre 1946).
Director: Antonio Marot Durich.
Col·laboradors: V. Borràs. Félix Duarte, L. Fernàndez.
Redacció: Avenida Generalísimo Franco.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Trisetmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 435 x 313 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 0,40 pts.
Subscripció: 5 pts. al mes.
Idioma: Castellà.

Nuestro intento es reducir a punto claro la confusa maraña de las verdades de la calle. Propòsit que volen dur a terme a través d'una publicació menys ideològica que els títols precedents, donant preeminència als articles culturals, informatius i de política internacional. Hi té un paper rellevant tot el referent a la vida ciutadana. Publica algun poema en català de Josep Reniu, Josep Punsola, Verdaguer i Maragall. Però l'aparent desfalangistització no dura

massa i a partir del núm. 12 tornen a figurar-hi els emblemes del partit, i els articles polítics i ideològics. Va desaparèixer, segons afirma la redacció, a causa de l'escassetat de paper.

LA ESCUADRA

Subtítol: *de las Falanges Juveniles de Franco de la Comarca de Mataró.*
Any d'aparició: 1946.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Quinzenal.
Idioma: Castellà.

El periòdic *Mataró*, núm. 4 (28 maig 1946), ressenya el núm. 5 de *La Escuadra* corresponent al mes de maig del mateix any. Diu: *Está redactada en bien logrado estilo nacionalsindicalista. La portada está dedicada a San Fernando. Patrón del Frente de Juventudes; se comentan párrafos doctrinales del Fundador de la Falange; se dan consignas juveniles; normas de organización y conducta; se citan edificantes palabras de Pío XII y se exponen unas bellas fotografías de una marcha.* No se'n conserven exemplars.

L'ANELLA D'OR

Any d'aparició: 1946.
Durada: ?
Gènere: Butlletí d'entitat sardanista.
Impressió: Multicopista.
Format: 215 x 155 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: Bilingüe.

D'aquest butlletí en coneixem l'existència per una nota que ressenya *Mataró*, núm. 20 (15 juliol 1946). Hem localitzat amb el mateix títol un número corresponent a 1 d'octubre de 1958, on s'afirma que es tracta de l'any I de l'edició. Es deu tractar d'una segona època del butlletí de l'any 1946. Les dades que donem són tretes de l'exemplar manejat.

C.D. MATARÓ

Subtítol: *Informació del club.*
Any d'aparició: 1947.
Durada: Núm. 1 (7 gener 1947) a núm. 8 (17 febrer 1947).
Impremta: Minerva.
Gènere: Butlletí esportiu.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 320 x 222 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: Castellà.
Publica les activitats del club i els esdeveniments esportius de Mataró, per a servir: *de informe y guía al asociado que le haga sentir más hondamente los momentos felices y los instantes amargos —que de todo hay— en el continuo batallar de las Secciones del Club.*

ASOCIACIÓN ANTIGUOS ALUMNOS H.H. MARISTAS

Subtítol: *Colegio Sagrado Corazón.*
Any d'aparició: 1947.
Durada: Núm. 1 (setembre 1947) a núm. 143 (segon semestre 1968).
Impremta: Minerva.
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Mensual/trimestral/semestral.
Impressió: Multicopista. Tipografia (febrer 1948).
Format: 168 x 117 mm. 208 x 151 mm. (núm. 123).
Pàgines: 8.
Idioma: Castellà.

Ressenya les activitats de l'associació i els esdeveniments que se succeeixen al col·legi en els camps mes diversos: esports, teatre, cinema, conferències, etc. També hi podem llegir editorials al voltant de l'activitat pedagògica i temes de l'actualitat. Hi varen col·laborar Josep Monclús, Josep Punsola i Joaquim Llovet.

CASAL

Subtítol: *Circular para los socios.*
Any d'aparició: 1947.
Durada: Núm. 1 (novembre 1947) a núm. 49 (desembre 1952).
Director: Emilio Albo Franquesa (president).
Edita: Casal Mutual. Secció Cultural-Recreativa de la Alianza Mataronense.
Impremta: Minerva, S. A.
Gènere: Butlletí d'entitat cultural
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Multicopista. Tipografia (núm. 37).
Format: 212 x 160 mm.
Pàgines: 8/12.
Idioma: Bilingüe.

La intenció del butlletí era de servir de *nexe, orientació, resum d'activitats, comentari de les mateixes, etc., o sia exposició de tot el que és molla de la de la nostra Seu Cultural Mutualista.* Cosa que fa a través de les seccions de teatre, cultura física, escacs, fotografia, billar, lírica, cultura, ball i folklòrica. I de les ressenyes de la vida interna del casal: activitats, conferències, etc. En el núm. 20 (Juny 1949), amb motiu de la mort de Josep Punsola, hi ha articles d'Esteve Albert i M. Bonamusa fent la semblança del poeta mataroní. El butlletí va desaparèixer a causa de *la falta del elemento joven* al sí de l'entitat.

LUX

Subtítol: *Escuelas Pías. Mataró.*
Any d'aparició: 1947.
Durada: Núm. 1 (desembre 1947) a núm. 4 (març 1948).
Director: Josep M. Font.
Col·laboradors: Antoni Comas, Ramón Martínez, Jaime Esperalba, José Mundet, Jaime Bigas, Jorge Recoder, J. Mus.
Impremta: Minerva, S.A.
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 250 x 177 mm.
Pàgines: 8/16.
Idioma: Castellà.

Informa de la vida escolar i religiosa del col·legi escolapi. En el primer àmbit tracta de les activitats de tipus cultural, teatral, esportiu, docent, etc. Dedica pàgines a ressenyes bibliogràfiques i articles literaris. L'aspecte religiós apareix al voltant de les festivitats anuals de la Purificació, Sant Josep, Setmana Santa, i d'altres. El Dr. Antoni Comas hi va publicar els seus primers escrits literaris, que eren en llengua castellana.

GONG

Any d'aparició: 1947?
Gènere: Premsa escolar.
Impressió: Multicopista.

La publicació *Lux* (1947) diu que amb aquest títol s'editwritten al col·legi de Santa Anna un número únic de caràcter escolar.

SOCIEDAD DEPORTIVA DE PESCA MARÍTIMA DE MATARÓ

Subtítol: *Circular para los socios.*
Any d'aparició: 1948.
Durada: Núm. 1 (1 març 1948) a núm. 21 (juliol 1950).
Director: J. Xaurado (president).
Col·laboradors: F. Julia, D. Gonzalo, J. Puig Marqués, Jaime Julià.
Impremta: José Castellà. Pujol, 31, 2°, 2.a
Gènere: Butlletí esportiu.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Multicopista.
Format: 210 x 155 mm.
Pàgines: 4/8.
Tiratge: 250 exemplars.
Idioma: Bilingüe.

Relata els actes, concursos de pesca, noticies i tota mena d'activitats d'interès per als associats. També aspectes de la legislació de pesca marítima. Com a complement publicava una secció amb poemes i fragments literaris escrits pels socis.

MATARÓ

Subtítol: *Editado por Falange Española Tradicionalista y de las JONS*. Núm. 593 (abril 1954). *Periódico comarcal. Editado por Falange Española Tradicionalista y de las JONS*. Núm. 604 (26 gener 1954). *Periódico comarcal. Editado por la Red Catalana de prensa de FET y de las JONS*. Número 1224 (11 octubre 1958). *Periódico del Maresme. Editado por la Red Catalana de prensa del Movimiento*. Núm. 2514 (21 novembre 1967).
Any d'aparició: 1948.
Durada: Núm. 1 (16 març 1948) a núm. 3786 (31 març 1977).
Director: Joan Comas Pujol. August Ribas (juny 1948). Lluís Soler Fonrodona. Núm. 593 (abril 1954). Antonio Navarro Fargas (març 1959).
Redactors: Joaquim Quadrada, Félix Castellà, Josep M. Soler, Lluís Casas (Balón), M. Vila Palomar, Jesús Segura, J. Castellví, José M.a Casellas, Carlos Sabater, M. Roca Cuadrada (Alex).
Col·laboradors: Eteve Albert, Santiago Martínez, Pere Pascual (Pic), Josep Reniu, Joaquim Casas, J. Llovet, Marià Ribas, F. Enrich Regàs, Miquel Brullet, Ramón Salas, Ll. Ferrer i Clariana, Antoni Comas, Josep Varela, Joan Rey, Pere Rigau, Paquita Noé, Juan Ametller, Jaime Marxuach, José Mª Colomer.
Redacció: Rambla Generalísimo, 34. 27 de Enero, 17, 2ª (octubre 1948). Enrique Granados, 49 (març 1952). San José Oriol, 35 (gener 1954). Rambla Generalísimo, 45, baix (abril 1955). Avda. Generalísimo Franco, 54 (gener 1956).
Administrador: Joan Comas Pujol. José Moreno (abril 1954).
Impremta: Minerva.
Gènere: Premsa política/informativa.
Periodicitat: Bisetmanal. Trisetmanal (abril 1955).
Impressió: Tipografia.
Format: 343 x 243 mm. 444 x 320 mm. Núm. 731 (2 abril 1955). 370 x 277 mm. Núm. 1024 (9 maig 1957).
Pàgines: 4/6/8/16/36.
Preu: 1 pta. (desembre 1955). 1,50 pts. (juny 1957). 2 pts. (maig 1963). 3 pts. (agost 1967). 4 pts. (maig 1970). 5 pts. (agost 1971). 6 pts. (octubre 1972). 7 pts. (març 1974). 8 pts. (juliol 1974). 10 pts. (gener 1976).
Fotos: Santi Carreras.
Tiratge: 800 exemplars (any 1948). 3.000 exemplars (any 1977).
Idioma: Castellà.

Sin periódico local, la vida social toma un andar como disperso y

desvinculado, y hasta la misma fisonomía colectiva se va desdibujando, falta de un órgano de expresión que vaya fijando sus rasgos, arincando en sus problemas, reseñando sus mutaciones, estimulando iniciativas, fiscalizando actividades.

El mes de març de 1948 feia un any i mig que cap publicació no informava dels esdeveniments locals. Després d'un llarg contenciós amb els organismes oficials es va autoritzar l'edició d'un bisetmanal amb el propòsit de ressenyar tots els aspectes que dia a dia constituïen la vida mataronina. L'ajuntament va encarregar aquesta feina a Joan Comas i Pujol, que ja havia dirigit una publicació del mateix títol uns anys abans.

Primera etapa (1948-1953).

Mataró en aquests anys és fonamentalment una publicació catòlica que complia una funció informativa a través de seccions com: V*ida Religiosa, Crònica Local, Deportes, De Arte, De Cine, Al habla con...*, editorials, col·laboracions i articles de tota mena.

Temes destacats són els relatius a la història i costums de la ciutat, l'urbanisme, l'activitat de l'ajuntament, l'associacionisme, les millores econòmiques, industrials, socials, etc. Aquests temes es combinen amb d'altres de literaris, costums, folklore, curiositats i les petites noticies de cada dia.
En l'àmbit ideològic quan s'escau alguns dels aniversaris del règim es saluda la data i el lideratge del general Franco. Però més forta és l'empremta catòlica, amb articles sobre el culte, la història de les esglésies i comunitats religioses locals, el santoral, recomanacions pietoses, i tota mena de referències. Editaven un extra amb motiu de les Santes, Nadal i Setmana Santa, on es parlava extensament de les festivitats commemorades amb articles relatius a la història del catolicisme a Mataró i temes de cultura ciutadana.

Els moments més brillants d'aquests anys corresponen a dos dels extres editats: el del centenari del tren i el que es referia a l'aspecte marítim de Mataró. Ambdós contenen multitud d'articles i estudis del passat i el present de l'evolució de la ciutat. I aporten documentació de primera mà per a reconstruir-ne la història. També hem de destacar l'aparició tímida de poemes en català de Verdaguer i d'altres autors religiosos.

Segona etapa (1953-1977).

La pressió dels elements falangistes sobre les autoritats anava augmentant i el novembre de 1953, aprofitant-se d'una argúcia legal, l'alcalde Albo va entregar el periòdic a Lluys (sic) Soler i el seu grup. Una nota indica l'envergadura dels canvis: *A partir del próximo número este periódico MATARÓ dependerà de la Delegación de Prensa y Propaganda de Falange Española Tradicionalista y de las JONS. Al cesar en su cometido, la Dirección, Redacción y Administración que durante cerca de seis años ha llenado la misión de dotar a la Ciudad de la prensa periódica que por su categoría precisaba, significa a cuantos con su colaboración han coadyuvado a su gestión, su màs viva gratitud, al tiempo que reiteran su espíritu de servicio a los intereses de la colectividad mataronesa que ha sido siempre norte y guía de su actuación.* Aquesta nota apareix al núm. 592 de 28 de novembre de 1953.

Els nouvinguts varen rebre una publicació que per primera vegada en la història recent de la premsa mataronina era rendible, ja que la publicitat produïa ingressos estimables. Una part mínima de l'antiga redacció continua al periòdic que, en els primers moments, segueix la tònica anterior en la línia informativa. Aviat es noten les transformacions que comencen amb la inclusió a la capçalera dels emblemes de la Falange. I, pas a pas, l'element ideològic s'hi va fent mes present. És notable el to enèrgic dels editorials que, més d'una dotzena d'anys després de la *liberación*, encara van recordant als mataronins les virtuts d'aquell esdeveniment i els avantatges del nou règim. Com, per exemple, la falta de vagues: *La palabra huelga ha desaparecido del diccionario en España (...). Huelgas que significaban una deserción en la contribución de nuestro trabajo a la grandeza de la Patria.*

El to de militància és present de manera continua. I a vegades hi trobem conceptes curiosos. Com, per exemple, els criteris sobre el periòdic del Front Popular *Llibertat*, que és tractat així: *aquel asqueroso facsímil que bajo el nombre de 'Llibertat' se editava como periódico local.*

També en l'àmbit de la premsa són il·lustratius els criteris sostinguts per la publicació. En un llarg article s'ataca la premsa liberal: *El silencio estudiado, la insinuación capciosa, cuando no es la mentira lanzada abiertamente, són las servidumbres del sistema liberal de la Prensa.* I formulen un model nou: *Nuestra concepción espiritualista y humana de la vida, que rechaza por igual la prensa 'órgano del Estado' y la de los 'grupos aislados' y propugna una*

prensa 'órgano de los intereses de la sociedad' (...), la información debe estar orientada por quien tiene medios para conocer en todo momento las necesidades màs esenciales de la nación. Fórmula netamente española: 'Prensa orientada'. Como expresión de esa superior integración entre pueblo y Estado, en un cuerpo orgànico política y socialmente estructurado.

L'abril de 1955 canvien el format i reestructuren el contingut. En aquest moment les seccions usuals eren: *Editorial, Noticiario, Preguntamos a..., Anuncios Oficiales, Semana Deportiva, Sección Financiera, Religiosa, Cartelera, Cine, Ayuntamiento, Radiodifusión, Frente de Juventudes,* etc. I d'altres que donen informació de les realitzacions de les entitats de tota mena.

Continuen sortint els extres en les festes ciutadanes anyals, i d'altres amb motiu dels esdeveniments més diversos: setmana del clavell espanyol, centenaris de la premsa mataronina i de la Caixa d'Estalvis, etc. Al llarg de la dècada dels anys seixanta i fins al darrer número l'estructura i el contingut es manté d'una manera molt fixada. També la redacció, composta per tres o quatre persones amb la col·laboració de comentaristes musicals, literaris, teatrals, d'art, de cinema i d'altres. L'editorial donava unes notes molt generals sobre l'actualitat política i social, els costums, les celebracions ciutadanes de tota mena, l'actuació de l'ajuntament, etc. Altres temes que hi són tractats, seguint l'empremta dominant de *Mataró,* són la religió i tots els aniversaris del règim.

El periòdic no va oblidar mai la seva pertinença a la Falange, i la lloança als canvis produïts pel franquisme és tant constant com els articles que denigren la democràcia i el nacionalisme. Els treballs en català hi varen escassejar, fins després de la mort del dictador, quan hi varen introduir certs canvis per aigualir la matriu falangista. Com en etapes anteriors hi escrivien destacats col·laboradors: Marià Ribas i Ferrer i Clariana entre els mes coneguts. També hi escrivien sobre teatre i cinema Josep Fradera i Joan Torres. Ricard Bonamusa feia els *Ecos de la Ciudad*. I les *Acotaciones al Margen,* eren del periodista de la Cadena del *Movimiento* Antonio Alvarez Solís. Els membres de la redacció i els col·laboradors varen anar canviant amb els anys.

MUSEU

Subtítol: *Circular per als socis de la secció d'história i arqueología. Museu de Mataró.*
Any d'aparició: 1948.

Durada: De l'any 1948 a gener-febrer 1950.
Director: Marià Ribas.
Col·laboradors: Esteve Albert, Jordi Arenas, Agustí Duran i Sampere, Lluís Ferrer i Clariana, Jaume Lladó, Santiago Martínez, Joaquim Llovet, Enric Torra.
Gènere: Butlletí cultural.
Periodicitat: Bimensual.
Impressió: Multicopista.
Format: 277 x 213 mm.
Pàgines: Vol. I: 117. Vol. II: 156. Vol. III: 30.
Tiratge: 300 exemplars.
Idioma: català.

Editada per la Secció Arqueològica del Museu de Mataró amb la intenció de: *inventariar tots els fets històrics i tradicions del nostre poble (...), informar als mataronins de tot el que és interessant dintre el domini de les arts i l'arqueologia, donant a conèixer les activitats del Museu.* Aquest butlletí es publicava en fascicles que en acabar l'any es relligaven. L'últim va ser el corresponent al període gener-febrer de 1950 i va haver de tancar per ordre governativa.

Pel que fa al contingut aquesta és una de les publicacions de més alenada intel·lectual de les sortides a Mataró. Hi col·laboraven distingides personalitats de la cultura catalana. I en les seves pagines s'hi recullen articles de Puig i Cadafalch, textos de Rafael Amat de Cortada (Baró de Maldà). També d'altres d'interès per a la història local com el treball de José Ambrós, *Recuerdos de sucesos públicos en Mataró (1842-1845)*, que tracta de la *Jamància*, i el *Catàleg dels privilegis i altres gràcies concedits a Mataró*.

D'altres temes són: les comunicacions romanes, les excavacions a la placa Xica, les vil·les romanes d'Iluro, notes històriques sobre el museu i l'hospital, la restauració de la capella dels Dolors, i els treballs de tipus arqueològic de Marià Ribas. Esteve Albert hi publicava evocacions literàries sobre la historia antiga.

Tots els fascicles tenien una secció relativa a l'activitat del museu: actes, conferències, noticies, documents, descobertes, etc. En uns números fan homenatge a la memòria de mataronins il·lustres com Damià Campeny, Ramon Arabia, Miquel Biada i Josep Punsola.

ACTIVIDADES

Subtítol: *del Grupo de Cultura de Unión de Cooperadores. Circular para los socios.*
Any d'aparició: 1949.
Durada: Núm. 1 (abril 1949) a darrer número (maig 1951).
Impremta: Miralpeix. Palau, 14-16.
Gènere: Butlletí d'entitat cooperativa.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 220 x 160 mm.
Pàgines: 8.
Idioma: Castellà.

El butlletí tracta de ser: *el marco adequado que responsabilice a nuestros asociados con los problemas tanto económicos como culturales que tienen vida y se desenvuelven dentro de nuestra entidad.* Així en diverses seccions publiquen els esdeveniments dels diferents àmbits de l'entitat: corals, escacs, teatre, bàsquet, ping-pong, biblioteca, excursionisme i *club radio-experimental*. Hi ha articles al voltant de la història del cooperativisme local i en uns números extres es fan ressó de les morts de Tomàs Ribas i Josep Punsola. Va desaparèixer quan l'entitat es va unificar amb la *Mutualidad La Alianza Mataronense*. Sobre aquest procés d'integració publica diversos articles defensant-ne la utilitat.

UNIÓN DE CHÓFERES Y MOTORISTAS DE MATARÓ Y SU COMARCA

Subtítol: *Circular para los señores socios.*
Any d'aparició: 1949.
Durada: Núm. 1 (juliol 1949) a darrer número (desembre 1953).
Redactors: Juan Bonareu, J. Colom, J. Llibre, J. Morell, Jorge Mataró, Timoteo Mas, D. Domènec.
Redacció: Avda. General Franco, 30. Real, 359 (juliol 1959).
Impremta: Talleres Gràficos Balmes. Badalona.
Gènere: Butlletí d'entitat esportiva.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 210 x 155 mm.

Pàgines: 12.
Preu: 0,50 pts.
Idioma: Castellà.

Informa els associats de les activitats de la *Unión* i dóna noticies del món de l'automòbil. També fa referència als aspectes legislatius de la circulació.

EXCELSIOR

Subtítol: *Escuelas Pías de Mataró.*
Any d'aparició: 1950.
Durada: ? Vist el núm. 7 (27 gener 1951).
Gènere: Publicació escolar.
Impressió: Multicopista.
Format: 220 x 160 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: Castellà.

És redactada per la secció de vuitè de l'Escola Pia i tracta la vida interna del centre. Dóna normes d'higiene i actuació moral i hi ha articles polítics d'adhesió al règim: *Recordamos agradecidos los sacrificios heroicos de los soldados de Franco, que luchando y vertiendo su sangre nos libertaron (...), pidamos a Dios que guíe por seguro camino a nuestro a nuestro Caudillo que lucha aún a brazo partido contra tantos enemigos de nuestra patria*.

VALLDEMIA

Subtítol: *Boletín Informativo del Colegio Valldemia.*
Any d'aparició: 1951.
Durada: Núm. 1 (juliol 1951) a número de desembre de 1980. Edició en curs l'any 1980.
Impremta: Minerva. Gráficas Studium (gener 1965). Minerva (novembre 1972).
Gènere: Butlletí escolar.
Periodicitat: Trimestral.
Impressió: Tipografia.
Format: 220 x 159 mm. 240 x 174 mm. (gener 1965). 222 x 158 mm. (novembre 1972).
Pàgines: 8/32.

Idioma: Castellà.

Recull les *actividades del mundo estudiantil (...) però no puede olvidar en modo alguno su función capital: la de orientar, formar y dirigir a esa república menuda a que se destina.* De la vida del col·legi ressenya les activitats de l'any escolar, les festes, els esports i tota mena de notícies. En la part formativa tracta la situació del catolicisme en el món amb noticies sobre el Papa, el Concili Vaticà II, etc. Aquest aspecte ideològic hi té una presencia molt destacada, que contrasta amb altres publicacions escolars també catòliques.

BOLETÍN PARA LOS ANTIGUOS ALUMNOS DE SANTA ANA. MATARÓ
BUTLLETÍ DE L'ASSOCIACIÓ D'ANTICS ALUMNES I AMICS DE L'ESCOLA PIA DE MATARÓ Núm. 164 (maig 1973)

Any d'aparició: 1951.
Durada: Núm. 1 (novembre 1951) a núm. 182 (any 1980). Edició en curs l'any 1980.
Director: Joan Graupera. Félix Feliu (núm. 166).
Col·laboradors: Luis J. Comeron, Antonio Recoder, Joaquim Quadrada, S. Salitjes, Josep M. Font, Mateo Ros, Jorge Capell, Juan Padrós, Luis Casas, José Poch, Francesc Torres, J. Mas, Manuel Cusachs, Manuel Llavina, Agàpit Borras, Esteve Bosch, Xavier Manté, Joaquim Riera, Josep Puig, Francisco Gómez, Joan Barrios, Manuel Cuyàs, Lluís Roca, Salvador Milà.
Impremta: Minerva. Laietània (núm. 4). Tipografia del Vallès. Granollers (Núm. 157). Copisteria Castellà (núm. 170).
Gènere: Butlletí cultural i escolar.
Periodicitat: Mensual/trimestral/anyal.
Impressió: Tipografia. Òfset (núm. 170).
Format: 225 x 160 mm. 310 x 220 mm. (núm. 157). 221 x 160 mm. (núm. 170).
Pàgines: 4/20.
Tiratge: 1.100 exemplars.
Idioma: Castellà i català (maig 1973).

L'origen de la publicació és la de connectar entre ex-alumnes els del col·legi, per a continuar la relació a través d'actes culturals i activitats diverses. En la seva primera època està dividit en seccions que tenen per tema: notes

pedagògiques, col·laboracions literàries, entrevistes a personalitats, noticies i cròniques dels esdeveniments ciutadans. També les temàtiques religioses que giren al voltant de les festivitats, els actes del culte, la historia del catolicisme local, etc. Amb el complement de les seccions d'esports, teatre, cinema, futbol, música, etc.

Els anys seixanta hi ha un canvi de fons que es tradueix en un major compromís amb les temàtiques socio-polítiques. La secció *Noticias y Recortes* donava articles recollits de la premsa crítica del moment, amb el propòsit de reflectir la situació real del país i la ciutat. Aquesta etapa inclou la catalanització del butlletí, però abans ja s'havien publicat articles i poemes en aquesta llengua, i també lliçons de gramàtica a càrrec de Manuel Clariana.

L'etapa catalana comença amb un canvi de format i d'estructura general. Ara les seccions tenen com a objectiu la vida cultural i, sobre tot, els temes polèmics d'àmbit ciutadà. Així, junt a articles històrics, culturals, literaris, etc., hi trobem reportatges sobre l'afer de l'aparcament subterrani a la plaça Santa Arma, el tema de la universitat a Mataró, els drets humans, i d'altres. Hi ha també la incorporació d'una pàgina de còmic. Hi dibuixaven Manuel Cuyàs, Antoni Manté i Antoni Lleonart.

Aquesta etapa és refermada a partir del núm. 170, amb un nou canvi de format i amb la impressió en òfset. Llavors el butlletí té el seu millor moment i publiquen dossiers sobre la sanitat, la llengua catalana, la religió i la família, el museu, l'Estatut de Catalunya, i treballs històrics com el de Marta Manté sobre la segona república a Mataró. En alguna època el butlletí sortia amb moltes intermitències, i el del 1980, surt després de tres anys de no publicar-se.

LA ALIANZA MATARONENSE

Subtítol: *Circular a los asociados.*
Any d'aparició: 1953.
Durada: Núm. 1 (novembre 1953) a núm. 326 (desembre 1980). Edició en curs l'any 1980.
Redactor: Joaquim Casas Busquets.
Redacció: Lepanto,13-21.
Impremta: Llibreria Pompeya. Minerva, S. A. (agost 1964).
Gènere: Butlletí d'entitat mutualista.

Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 320 x 220 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: Castellà. Bilingüe (any 1973).

Informa dels serveis assistencials de l'entitat i comenta aspectes mutualistes relacionats amb l'*Alianza*. També fa un repàs a l'activitat cultural a Mataró i a l'acció recreativa dels grups annexos a la societat. En els darrers temps fa extensibles els comentaris editorials a l'actualitat política i social catalana.

UNIÓ EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

Any d'aparició: 1953.
Durada: Novembre 1953 a novembre 1980. Edició en curs l'any 1980.
Redacció: Bisbe Mas, 29.
Col·laboradors: J. Puig, Josep Punsola, Jordi Muntanyer, Elisard Sala, Jordi Aymat, Antoni B. Gallego, Josep Beltran, Joan Sola, Jordi Llivina, Joaquim Casas Busquets, Esteve Martorell.
Impremta: Miralpeix. T.G. Galmes. Badalona (any 1962). Minerva (1966). Comarcal La Roca (1967). Lorente (1974). Imprecopy (1978).
Gènere: Butlletí d'entitat esportiva.
Periodicitat: Anyal.
Impressió: Tipografia. Òfset (any 1978).
Format: 223 x 161 mm. 239 x 167 mm. (any 1968). 280 x 217 mm. (any 1974).
Pàgines: 12/48.
Preu: Gratuït.
Idioma: Bilingüe.

Butlletí anyal que celebra l'aniversari de la fundació de la delegació mataronina de l'UEC, i ressenya les activitats esportives més notables celebrades durant aquest període. Hi ha també temes de geografia, art i pàgines literàries. L'any 1953 és la data del primer butlletí que hem localitzat.

VIDA ESCOLAR

Any d'aparició: 1955.
Durada: 1955-1963. Hem vist el núm. 46 (abril 1961).
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 220 x 154 mm.
Pàgines: 6.
Idioma: Castellà.

Publicació del col·legi de Santa Anna. Per l'anàlisi veieu l'apartat corresponent a la premsa escolar a la introducció.

RUTA

Any d'aparició: 1955?
Gènere: Premsa política.

Aquest títol respon a un butlletí de la delegació local del *Frente de Juventudes*. En coneixem l'existència per una lleugera referència a *Mataró*, núm. 840 (13 gener 1956).

JOVENTUT DEL MARESME

Subtítol: *Suplemento de la Hoja Dominical.*
Any d'aparició: 1960.
Durada: Número únic (15 maig 1960).
Col·laboradors: J. Masjoan, F. M. Majó, R. Bonamusa, Joan Batlle, Josep Jubany, Lluís Casas, Maria Pura Esquerra, Josep Reniu.
Impremta: Minerva.
Gènere: Publicació catòlica.
Impressió: Tipografia.
Format: 347 x 246 mm.
Pàgines: 24.
Preu: 5 pts.
Idioma: Bilingüe.

Té com a motiu la celebració de la *Gran Festa Major de la Joventut del Maresme*. S'hi donen notícies i informacions de caràcter juvenil al voltant del teatre, cinema, esports, etc. També s'hi fa una breu visió dels pobles de la comarca i s'hi ressenyen les activitats de l'acte commemorat.

ACTIVIDADES

Subtítol: *de la Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Mataró.*
Any d'aparició: 1961.
Durada: Primer número (30 abril 1961) a darrer número (31 desembre 1965).
Gènere: Butlletí d'entitat econòmica.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Multicopista.
Format: 307 x 210 mm.
Pàgines: 14/40.
Idioma: Castellà.

Informa de les activitats econòmiques i culturals de la Caixa d'Estalvis. En el primer aspecte tracta la situació de l'estalvi a Mataró, de les operacions i serveis que ofereix l'entitat, i de la problemàtica econòmica d'arreu del món. L'aspecte cultural és centrat en els actes musicals i exposicions artístiques celebrades a la Biblioteca Popular. També parla de l'activitat cultural mataronina i relata els esdeveniments més destacats en aquest aspecte. Cada exemplar acostuma a estar encapçalat per un tema monogràfic que, a vegades, té un interès econòmic, com el treball sobre l'estructura de la propietat a diferents països, i a d'altres té un interès social, com els que tracten de la doctrina de l'església sobre la vivenda, o la necessitat de l'estalvi.

CM-65

Subtítol: *Revista colegial.*
Any d'aparició: 1961.
Durada: Hem vist el núm. 45, any V (desembre 1965).
Gènere: Revista escolar.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Multicopista.
Format: 322 x 222 mm.
Pàgines: 10.
Idioma: Castellà.

El número vist parla de 150 aniversari de Dom Bosco, de la festivitat de la Immaculada i de les activitats pròpies del col·legi salesià.

SOLAZ

Subtítol: *Boletín informativo de la Asociación de Padres de Alumnos del Centro Oficial del Patronato de Enseñanza Media de Mataró.*
Any d'aparició: 1962.
Durada: Núm. 1 (octubre 1962) a núm. 10 (desembre 1966).
Col·laboradors: A. Comerón, A. Prats, M. Barceló, E. Carol, A. Piñeiro, J. Vila, F. López, E. Carratalà.
Gènere: Premsa escolar.
Impressió: Multicopista.
Format: 316 x 216 mm.
Pàgines: 24.
Idioma: Castellà.

Per a l'anàlisi veieu l'apartat corresponent a la premsa escolar, a la introducció.

L'OLLA

Subtítol: *Edició JAC.*
Any d'aparició: 1962.
Durada: Núm. 1 (desembre 1962) a núm. 3 (maig 1963).
Director: Oriol Quadrada.
Redactors: Esteve Mach, Josep M. Manté, Manuel Torres, Miquel Reniu, Agàpit Borras, Pep Riera, Manuel Brullet, Manuel Cusachs, Vicenç Mora.
Gènere: Premsa cultural.
Periodicitat: Bimensual.
Impressió: Multicopista.
Format: 210 x 277 mm.
Pàgines: 32.
Tiratge: 300 exemplars.
Idioma: català.

L'Olla és la primera revista editada a la postguerra que podem considerar d'oposició al règim franquista. El propòsit dels seus redactors era de donar una visió completa de la vida mataronina. Presentaven la publicació amb

aquestes paraules: *La nostra posició davant els fets que ens envolten és vacil·lant i indefinida; no tenim com a grup redactor, un contingut ideològic comú, que ens donaria una base ferma per l'acció (...). Cercarem i exposarem la veritat amb tota la sinceritat i bona fe (...). El nom creiem que ens escau molt per la diversitat d'opinions i d'estils, reflex de la realitat espiritual actual del nostre poble (...). Tothom veurà que no sabem gaire el nostre idioma, però la culpa principal d'aquest fet no és pas nostra, sóm autodidactes per força major.*

Feta per un equip de joves resumeix les preocupacions ideològiques i socials del moment. Per una banda s'identifiquen amb una lectura moderna de la religió i donen suport al Concili Vaticà II. També es refereixen a qüestions destapades per la teologia moderna i homes com Teilhard de Chardin.

En l'àmbit social l'interès gira al voltant de l'alienació dirigida pel poder i subministrada a través de l'esport, televisió, etc. Fan la proposta alternativa d'un esplai no integrador a través de centres cívics adequats. De caràcter ciutadà són les critiques a l'actuació antidemocràtica del periòdic *Mataró*, i també diferents articles que ajuden a destapar problemes com la delinqüència, els transports, etc. També donen noticia de les activitats culturals com el teatre, el cinema, i els recitals de música catalana dels *Setze Jutges*. I publiquen un estudi molt complet sobre la realitat i circumstàncies de l'ensenyament local. Es va deixar de publicar a causa de les pressions del delegat local de *Premsa y Propaganda del Movimiento*.

AMUNT

Subtítol: *Revista de las inquietudes estudiantiles.*
Durada: Vist un exemplar de l'any 1963
Pàgines: 9
Idioma: Castellà

Butlletí òrgan d'expressió dels Alumnes de l'Escola de Formació Professional de Mataró. Com és habitual en aquest tipus de publicacions conté articles literaris, satírics, cròniques esportives, poemes, etc.

L'ÈPOCA

Subtítol: *Vida Escolar, 2.a època*.
Any d'aparició: 1963.
Durada: Núm. 1 (setembre 1963) a núm. 12 (agost 1964).
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Multicopista.
Format: 322 x 221 mm.
Pàgines: 8.
Idioma: Bilingüe.

Publicació del col·legi Santa Anna que, en el primer número, es titulava *Audacia*. Per a l'anàlisi veure l'apartat corresponent a la premsa escolar a la introducció.

CIRERA, BOLETÍN INFORMATIVO

Subtítol: *Agrupación pro escuela. Vecindario de Cirera. Mataró. Suplemento a la hoja parroquial. Boletín informativo. Centro Social de Cirera* (setembre 1966). *Boletín informativo de la Parroquia de la Sagrada Família.* Núm. 24 (agost 1968).
Any d'aparició: 1964.
Durada: Núm. 1 (juny-juliol ?, 1964) a núm. 28 (abril 1969).
Director: Francisco X. Masjuan i Capell. Joan Jubany (abril 1969).
Col·laboradors: Josep Mª Boixet, Joan Subirà, Josep Riera, Joaquín Sánchez, Miguel Torner, Manuel Patricio, Manuel Ruiz, José Pedrosa, Josep M. Solà, José Luis López Bulla, Maria Majó.
Redacció: Montaña, 87. Pozo, 37 (agost 1968).
Impremta: Layetania.
Gènere: Premsa de barri.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Multicopista.
Format: 225 x 320 mm.
Pàgines: 12.
Preu: 2 pts.
Tiratge: 1.500 exemplars.
Idioma: Castellà.

Aquest és el primer butlletí de barri editat a Mataró. Tenia com a propòsits: *servir a todo el Barrio (...). Es voluntad de toda la Junta que la Escuela sea la casa de todo: El Casal de Cirera. Màs que una escuela ha de ser un Centro Social.* Les temàtiques que hi són tractades les descriuen d'aquesta manera, en la sol·licitud d'inscripció com a periòdic: *Información para la promoción religiosa y humana en la barriada en la que se halla enclavada la Parroquia. Temas que comprenden: Orientación religiosa, recreativa, cultural, deportiva, científica y literaria, de interés específico para la barriada.*

La temàtica religiosa es refereix a aspectes litúrgics i de la vida de la parròquia. Peró el més característic és la introducció de notícies de caràcter social centrades en els problemes escolar, urbanístic —manca d'aigua, males comunicacions, etc.—, d'esplai i d'altres. També en la necessitat d'aconseguir un centre social per al barri, i ressenyes esportives. El fet que el butlletí tractés temes reivindicatius no va ser ben vist pel periòdic de la Falange *Mataró*, que va criticar les posicions de *Cirera*.

El darrer número informa que en cessar el director han reajustat la plantilla, i que a causa d'aquest fet s'ha endarrerit la publicació de l'exemplar en curs. Però no torna a sortir.

CLAN

Any d'aparició: 1964.
Durada: Juliol 1964 a març 1967
Col·laboradors: Josep Gonzàlez, Ramon Manent, Josep Coma, Antoni Manté, Lluís Roca, Josep Rovira, Joaquima Sarlat, Lluís Flaquer, Antoni Arís, Josep M. Castellví Joaquim Casas, Jordi Nonell.
Gènere: Publicació escolta.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Multicopista.
Format: 311 x 211 mm.
Pàgines: 12/18.
Idioma: català.

Revista editada pels components del clan Puig i Cadafalch de l'escoltisme mataroní. Apareixia sense numeració i en sortiren uns vint números. Els temes tractats es refereixen a la vida interna de l'escoltisme i als problemes de

la joventut: les relacions sentimentals, el sexe, l'educació catòlica, l'ideari dels escoltes i la seva pràctica quotidiana, etc. Ressenya també les activitats excursionistes i culturals dels agrupaments locals.

Un dels números és dedicat a fer una detallada història de l'organització a Mataró amb dades d'interès pel que fa a l'activitat formativa desenvolupada. La revista es completava amb seccions de cinema, cartes al director, noticiari local i internacional, i articles literaris de creació.

Als darrers números es va notant una progressiva politització en els articles, que toquen temes com la guerra del Vietnam, el feixisme, el neocolonialisme, Rhodèsia, i temes del país, com la llavors recent llei de premsa, el problema de la vivenda i l'anàlisi del capitalisme.

TEMPLE

Subtítol: Vida Escolar 3.a època.
Any d'aparició: 1964.
Durada: Núm. 1 (octubre 1964) a núm. 7 (abril 1965).
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Multicopista.
Format: 317 x 215 mm.
Pàgines: 14.
Idioma: Bilingüe.

Publicació del col·legi Santa Anna. Per a l'anàlisi vegeu l'apartat corresponent a la premsa escolar, a la introducció.

ILURO-SPORT

Any d'aparició: 1965.
Durada: Núm. 1 (31 març 1965) a núm. 526 (2 juny 1978).
Director: Joaquim Saltor Castellsaguer.
Redactors: José Gomà, F. Ferrer, Joan Solà, Manuel Roca Cuadrada, Maria José Recoder, Salvador Climent, Joaquim Lladó, Joan Català, Santi Carreras, Rita Clota.
Redacció: Rambla Generalísimo, 43.

Impremta: Minerva, S.A.
Gènere: Premsa esportiva.
Periodicitat: Setmanal. Mensual (juny 1975).
Impressió: Tipografia.
Format: 316 x 241 mm.
Pàgines: 16.
Preu: 5/30 pts
Tiratge: 1.200. 1.800 (juny 1975).
Idioma: Castellà.

Archivo de la actividad deportiva mataronesa (...) no nos guía otro fin que servir a la buena causa deportiva. *Iluro-Sport* ha estat la revista local més important en el camp de l'activitat esportiva. En els seus tretze anys d'edició ha passat per tres etapes. La primera era de caràcter setmanal que, *dificultades de todo orden, principalmente humano,* i qüestions de cost d'edició, varen convertir en una publicació mensual. La tercera etapa, determinada pel canvi i rejoveniment dels redactors, malgrat els esforços, no va reeixir a superar l'augment dels preus i la baixa de vendes.

La revista es referia a tots els esports practicats a Mataró: moto, ciclisme, futbol, atletisme, columbòfila, natació, hoquei, pesca, bàsquet, boxa, tennis, escacs, billar, i d'altres. Els temes són tractats a base d'entrevistes, reportatges, taules rodones, cròniques, etc. La secció de noticiari ressenya els esdeveniments passats i anuncia els propers. Parla també de les activitats de les associacions i clubs esportius locals. Durant una època hi apareixia una secció de crítica de cinema escrita per Josep Fradera. És important la part gràfica que constitueix per ella mateixa un document informatiu notable.

MONITOR DE LA PRODUCTIVIDAD

Subtítol: *Publicación de empresas.*
Any d'aparició: 1965.
Durada: Núm. 1 (setembre 1965) a núm. 174 (setembre 1980). Edició en curs l'any 1980.
Director: Manuel Roca Solà.
Redacció: Bisbe Mas, 27.
Impremta: Minerva.
Gènere: Butlletí informatiu comercial.
Periodicitat: Mensual.

Impressió: Tipografia/Multicopista.
Format: 317 x 220 mm.
Pàgines: 8.
Preu: Gratuït.
Idioma: Castellà.

Els propòsits editorials són: *la divulgación tècnica y formativa de las normas de Productividad. Y cuestiones relativas a la organización de las Empresas y sus Relaciones del Persónal.* És l'órgan de la *Organización Taim Management Mataró* i publica noticies sobre la situació del mercat, les perspectives econòmiques de la indústria, guia d'inversors, borsa empresarial, i d'altres temes d'interès comercial.

ISARD

Subtítol: *Vida Escolar 4.a època*.
Any d'aparició: 1965.
Durada: Núm. 1 (octubre 1965) a núm. 4 (febrer 1966).
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Multicopista.
Format: 317 x 215 mm.
Pàgines: 14.
Idioma: Bilingüe.

Publicació del col·legi Santa Anna. Per a l'anàlisi veieu l'apartat corresponent a la premsa escolar, a la introducció.

BADEN POWELL

Subtítol: *Revista Escolta*.
Any d'aparició: 1965.
Durada: Número únic (any 1965).
Director: Josep Saleta.
Redactors: Xavier Grau, Jaume Gelabert, Rafel Baneid, Francesc Costa.
Col·laboradors: Josep Gonzàlez, Víctor Grimal, Jaume Costa.
Edita: Patrulla Isards. Secció escolta de Sant Josep.
Gènere: Publicació escolta.

Impressió: Multicopista.
Format: 315 x 215 mm.
Pàgines: 16.
Tiratge: 100 exemplars.
Idioma: català.

S'edità amb motiu de la festa d'agrupament de l'any 1965. Publica articles al voltant de les activitats escoltes i els principis que les informen. També notes sobre la cultura catalana i la Nova Cançó.

GUÍNDOLA

Subtítol: *Recull anyal d'activitats d'escalada i arqueologia*.
Any d'aparició: 1965.
Durada: Número únic (any 1965).
Redacció: F. Masriera, J. Carbonell, R. Armengol, Pere Busquets, Josep Mas, J. Clupés, S. Niñerola, E. Clavell, A. Sanabria, F. Castañer, M. Punsola.
Edita: Agrupació Científico-Excursionista del Cercle Catòlic.
Impremía: Mas.
Gènere: Premsa escolar.
Impressió: Tipografia.
Format: 235 x 170 mm.
Pàgines: 49.
Idioma: català.

La publicació volia omplir un buit en el panorama informatiu sobre els temes excursionistes, i ressenyava les activitats dutes a terme per l'entitat en el curs de l'any. Cal fer notar l'excel·lent edició, pròleg de la revista de la mateixa entitat *Cingles*.

HOJA PARROQUIAL DE MARÍA AUXILIADORA

Any d'aparició: 1966.
Durada: Núm. 1 (2 octubre 1966) a núm. 23 (4 febrer 1973).
Impremta: Minerva.
Gènere: Premsa catòlica.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.

Format: 220 x 160 mm.
Pàgines: 2/4.
Idioma: Castellà.

Informa de les activitats de la parròquia en l'àmbit social, litúrgic, d'esplai, etc. S'editava amb intermitències i el primer número parla d'un butlletí de la mateixa parròquia que va durar de l'any 1955-1956.

EXPANSIÓN

Subtítol: *Vida Escolar 5ª època.*
Any d'aparició: 1966.
Durada: Núm. 1 (octubre 1966) a núm. 2 (novembre 1966).
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Muliticopista.
Format: 322 x 221 mm.
Pàgines: 12.
Idioma: Bilingüe.

Publicació del col·legi Santa Anna. Per a l'anàlisi veieu l'apartat corresponent a la premsa escolar, a la introducció.

AGRUPACIÓ CIENTÍFICO-EXCURSIONISTA

Subtítol: Informació per als socis.
Any d'aparició: 1967.
Durada: Núm. 1 (gener-febrer-març 1967) a núm. 6 (abril-maig-juny 1968).
Col·laboradors: F. Castañer, F. Masriera, A. Espígol, Carme Julià, Jordi Arenas, Esteve Albert, Rosa Rey.
Redacció: Terç de Ntra. Dona de Montserrat, 24.
Gènere: Butlletí esportiu.
Periodicitat: Trimestral
Impressió: Multicopista.
Format: 308 x 216 mm.
Pàgines: 30.
Idioma: Català.

Aquest butlletí va tenir una primera etapa en castellà que va de l'any 1963 fins la sortida de l'edició catalana l'any 1967. Abans havia sortit un full informatiu que comença la dècada dels quaranta, imprès en multicopista i de periodicitat mensual. Va ser seguit l'any 1959 per un butlletí de quatre pagines imprès per Tria i que va sortir fins l'any 1960. D'aquests butlletins en donem tota la informació que hem pogut recollir i no els tractem amb mes extensió per falta de dades concretes. El que ressenyem parla de les activitats que en els diferents camps de l'activitat excursionista desenvolupa l'entitat.

BOLETÍN INFORMATIVO SINDICAL

Subtítol: *Delegación Sindical Comarcal de Mataró*.
Any d'aparició: 1967.
Durada: Núm. 1 (abril 1967) a núm. 3 (juny-juliol 1967).
Gènere: Premsa sindical.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Multicopista.
Format: 324 x 222 mm.
Pàgines: 9.
Idioma: Castellà.

Té per missió: *recoger cuantos acuerdos adoptados en reuniones, disposiciones legislativas, noticias y datos, pudieran ser de interès para los cargos sindicales*. Com a publicació sindical informa sobre temes que poden interessar els obrers i els patrons, com, per exemple, la llei sindical en projecte. També dels diversos acords produïts a la delegació local i les orientacions als enllaços. Els convenis col·lectius i la situació de les empreses completen el conjunt d'aquest butlletí sindical del règim.

QUID

Subtítol: *època Escolar VI*.
Any d'aparició: 1967.
Durada: Núm. 1 (octubre 1967) a núm. 6 (maig 1968).
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Multicopista.
Format: 322 x 221 mm.

Pàgines: 12.
Idioma: Bilingüe.

Publicació del col·legi Santa Anna. Per a l'anàlisi vegi's l'apartat corresponent a la premsa escolar, a la introducció.

LUCHA

Subtítol: *Órgano de las Comisiones Obreras de Mataró.*
Any d'aparició: 1968.
Durada: Núm. 1 (juny 1968) a núm. 3 (any 1968).
Gènere: Premsa sindical clandestina.
Impressió: Multicopista.
Format: 310 x 215 mm.
Pàgines: 4.
Preu: 1 pts.
Idioma: Castellà.

Quisiéramos que este boletín lograra los objetivos siguientes: Información de los hechos que nos afectan. Formación de toda la clase obrera. Aumento de la conciencia de clase y de la unidad de lucha. En els números que hem pogut consultar s'hi fa una breu història de les Comissions Obreres i de les accions més importants dutes a terme a Mataró. Hi ha també articles teòrics sobre el sindicalisme d'oposició al règim que tracten de la voluntat de *contruir un sindicato de clase, único, democrático e independiente.* L'apartat de noticies locals relata les lluites reivindicatives al si de les diferents empreses de la ciutat.

COOPERATIVA LAYE

Subtítol: *Circular informativa*.
Any d'aparició: 1968.
Durada: Núm. 1 (juny 1968) a núm. 3 (setembre 1968).
Redacció: Rambla Generalísimo, 43, 2°.
Gènere: Butlletí d'entitat cooperativa.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Multicopista.

Format: 217 x 158 mm.
Pàgines: 8.
Idioma: Bilingüe.

Cooperativa del ram de la vivenda que a través del butlletí informa els socis sobre les obres en curs.

UNITAT

Any d'aparició: 1968.
Durada: Núm. 1 (15 juliol 1968).
Gènere: Premsa política clandestina.

Veure *Combat* (1968).

COMBAT

Subtítol: *Órgano del Comité de Mataró del PSUC. Òrgan local del PSUC Mataró*. Núm. 29 (juny 1975). Ò*rgan comarcal del PSUC. El Maresme.* Número 39 (juliol 1976). *El Combat del Maresme pel socialisme. Revista de la Federació del Maresme del PSUC.* Número 40 (març 1977).
Any d'aparició: 1968.
Durada: Núm. 1 (15 juliol 1968) a núm. 41 (abril 1977).
Director: Xavier Cateura (núms. 3 a 28). Antoni Segarra (núms. 29 a 40).
Redactors: Segona època: Francesc Villà, Josep Canal, Montserrat Torres, Francesc Costa, Josep M. Fàbregas, Antoni Albert.
Gènere: Premsa política clandestina.
Periodicitat: Molt irregular, mensual / trimestral.
Impressió: Multicopista. Òfset (juny 1975).
Format: 317 x 215 mm. 297 x 210 mm. (novembre 1971). 294 x 205 mm. (núm. 29, juny 1975). 270 x 206 mm. (núm. 40, març 1977).
Pàgines: 4/20.
Preu: 5/30 pts.
Tiratge: 500 exemplars.
Idioma: Bilingüe.

Combat neix el juliol de l'any 1968, però en la seva primera aparició s'intitulava *Unitat*. El segon número ja porta la capçalera que no abandonarà

més. El primer número que hem citat, de caràcter esporàdic, fou originat per la primera manifestació antifranquista que es produeix a Mataró. L'edició no es va regularitzar fins l'any següent amb el número dos.

La funció de *Combat* era servir de portaveu del Comitè de Mataró del PSUC (Partit Socialista Unificat de Catalunya) i publicar les declaracions i anàlisis polítiques del partit. A partir de setembre de 1970 es millora la impressió, s'estructura el contingut i pren el caràcter de revista informativa. Fites d'aquest moment són els números 8 i 17. En el primer es saluda els 35 anys del partit i es fa una petita història de l'organització local. A l'altre es dóna noticia de la primera sessió de l'Assemblea Democràtica de Mataró i es publica el manifest d'aquest important organisme unitari de la ciutat.

A *Combat* hi anem seguint els esdeveniments de la lluita contra la dictadura i el seu seguit de detencions, repressió, etc. Hi són descrits diversos atemptats d'escamots d'ultradreta, els acomiadaments d'obrers a les empreses, la detenció dels germans Morales, les actuacions policials, les manifestacions, vagues, i tota mena d'esdeveniments d'aquest ordre. Ataquen la gestió franquista de l'ajuntament, el periòdic *Mataró* de la Falange, i l'autoritarisme dels responsables de l'institut.

L'etapa més important és la que va de juny de 1975 a setembre de 1976. S'incorpora la impressió en òfset i a dues tintes, i es regularitza l'edició. En l'aspecte formal pren el caràcter de publicació oberta, incorporant a la redacció gent que no militava al PSUC.

En aquests anys publiquen dossiers que fan referència a la sanitat, el projecte de port, els ensenyants, etc. Hi ha també una voluntat decidida de donar relleu a la qüestió nacional. I continuen les notícies sobre la lluita per la democràcia. L'estructura interna, que fins llavors no era massa fixada, es concreta amb seccions com: *Editorial, Comunicats, Moviment obrer*, *Qüestions Municipals, Els barris, Noticies locals, Acció Cultural*, i *Recomanem*.

En la part gràfica hi col·laboren Alonso Usero, Pere Casanovas i Gómez-Cabot. Es va publicar amb pseudònim una col·laboració de Francisco Acosta Sànchez sobre la revolució portuguesa.

D'aquesta etapa el núm. 40 es va quedar sense distribuir. Un segon núm. 40 i el 41 conformen els últims moments de la revista. Surten durant el període de

la reforma Suárez i ofereixen el millorament de la il·lustració fotogràfica i la fotocomposició.

El PSUC va decidir de suspendre la publicació arran dels problemes econòmics de manteniment, ja que *Combat* en un marc de llibertats havia deixat de tenir una funció específica. Aquesta fi també va ser deguda a la lluita de tendències al si de l'organització, que va arribar a l'extrem de negar-se, l'agrupació de Cerdanyola, a distribuir el núm. 40 tot acusant-lo de pornogràfic.

BOLETÍN INFORMATIVO DELEGACIÓN SINDICAL COMARCAL DE MATARÓ

Any d'aparició: 1968.
Durada: Núm. 1 (setembre 1968) a núm. 16 (gener 1973).
Director: Manuel Roca Cuadrada.
Impremta: Minerva.
Gènere: Butlletí sindical.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 327 x 227 mm.
Pàgines: 4/16.
Idioma: Castellà.

Las múltiples disposiciones en materia laboral, los acuerdos de los Gremios, secciones, sindicatos, y las numerosas actividades de todo orden que se vienen desarrollando, tanto en la Delegación Sindical de Mataró como en las distintas Delegaciones de nuestra comarca, exigen el conocimiento de todo ello por parte no sólo de los enlaces sindicales, sino también de todos los trabajadores y empresarios, que al no ostentar un cargo representativo, o debido a sus ocupaciones, no mantienen un contacto frecuente con sus representantes.

Òrgan dels sindicats oficials del règim, té com a missió orientar la classe obrera i els empresaris dels serveis que dóna l'organització relatius a la seguretat social, pensions, turisme, etc. Es refereix també a l'activitat centrada en l'elaboració de la nova llei sindical. Altres notícies tenen com a protagonista la mateixa delegació i les seves accions en el terreny que li és propi. Quan va desaparèixer, l'òrgan provincial *Informa Sindicatos*, contenia

uns fulls multicopiats que s'adjuntaven amb notícies relatives a Mataró i la comarca.

AFANY

Subtítol: *Vida escolar, època VII.*
Any d'aparició: 1968.
Durada: Núm. 1 (octubre 1968) a núm. 4 (abril 1969).
Gènere: Publicació escolar.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Multicopista.
Format: 322 x 221 mm.
Pàgines: 12.
Idioma: Bilingüe.

Publicació del col·legi Santa Anna. Per a l'anàlisi vegi's l'apartat corresponent a la premsa escolar, a la introducció.

MINIBATXILLER

Subtítol: *De 1.° i 2.° curs de batxillerat. Suplement de Vida Escolar*.
Any d'aparició: 1968.
Durada: Hem vist el núm. 10 (març 1969, any II).
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Multicopista.
Format: 210 x 155 mm.
Pàgines: 16.
Idioma: català.

Publicació del col·legi Santa Anna. Per a l'anàlisi vegi's l'apartat corresponent a la premsa escolar, a la introducció.

FIRA DE MATARÓ I EL MARESME

Any d'aparició: 1969.
Durada: 1969: 25 de maig a 31 de maig. 1970: desconeguda. 1971: 30 de

maig a 6 de juny. 1972: desconeguda. 1973: 9 de juny. 1974: juny. 1975: juny.
Director: Manuel Roca Cuadrada.
Redactors: Pere Rigau, Antonio Navarro, Lluís Jubinyà.
Impremta: Tria. Minerva (any 1974).
Gènere: Premsa informativa.
Periodicitat: Diària. Anual (any 1973).
Impressió: Tipografia.
Format: 210 x 160 mm. 281 x 222 mm. (any 1973).
Pàgines: 8/20.
Idioma: Castellà.

Ressenya les activitats de tot tipus que tenen com a centre la fira de Mataró. Hi ha entrevistes amb els protagonistes més destacats del certamen, i articles amb temes de l'actualitat dels dies festius. Quan deixà de publicar-se diàriament per a fer-ho en un sol butlletí-resum, el temari es condensa en les activitats més rellevants de la Fira.

PREU

Subtítol: *Full d'ara per als nois i noies de Preu*.
Any d'aparició: 1969
Durada: Núm. 1 (octubre 1969) a número Extra (Juny 1970).
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Multicopista.
Format: 321 x 222 mm
Pàgines: 2.
Idioma: català.

Publicació del col·legi Santa Anna. Per a l'anàlisi vegi's l'apartat corresponent a la premsa escolar, a la introducció.

CINGLES

Subtítol: *Butlletí de l'Agrupació Científico-Excursionista de Mataró.*
Any d'aparició: 1969.
Durada: Núm. 1 (octubre 1969) a núm. 109 (octubre 2013). Edició en curs

l'any 2013.
Director: Josep Mas i Mas (1969-1977). Francesc Masriera (1978-1981). Josep Corominas i Pinedo (1981-1983). Lluís Filbà i Esquerra (1984). Pere Tió i Casas (1985-1993). Enric Castells i Bernabeu (1993). Lluís Filbà i Esquerra (1993-1997). Xavier Valera i Pinart (1997). Pere Tió i Casas (1998-2000). Pere Busquets i Comas (2009).
Sotsdirector: Pere Tió i Casas (1985). Enric Castells i Bernabeu (1985-1993). Pere Tió i Casas (1993-1997).
Impremta: Impremta Minerva. Impremta Mas (abril 1973). Impremta Minerva (gener 1974). Servi Offset Barcelona (abril 1975). Gràfiques Tria (juny 1981). Copisteria La Juliana. Argentona (desembre 1984). L’Aixernador. Argentona (1992). Gràfiques Solà. (1998). Impremta Maresme (2000). Gràfiques Prims (2009).
Redacció: El domicili social de l’entitat: Avda. Terç Ntra. Sra. de Montserrat, 24. El Carreró, 39 (any 1978). Passatge Pou d’Avall, 1 (Baixada de les Escaletes) (any 2009).
Redactors: Josep Mas, Pere Busquets, Francesc Masriera, Manuel Punsola, Miquel Sala, Pere Tió, Lluís Filbà, Salvador Alsina, Enric Pujol, Josep Feliu, Xavier Varela, Jordi Mitjans, Agustí Sanàbria, Jordi Romeu, Antoni Rosa, Vicenç Colomer, Sergi Escalera, Joan Antoni Barón, Enric Castells, Carles Gel, Marcel Puig i la col·laboració del conjunt de socis de l’entitat que hi relaten les seves activitats en les diferents disciplines que practiquen de l’excursionisme. Publica també articles d’autors externs.
Gènere: Butlletí d'entitat excursionista.
Periodicitat: Trimestral.
Impressió: Tipografia. Offset.
Format: 305 x 215 mm.
Pàgines: De 24 a 48.
Tiratge: 900 exemplars.
Idioma: Català.

Cingles més que un butlletí informatiu d'excursionisme és una revista que, amb el centre en les temàtiques esportives, toca també aspectes històrics i culturals. Per una banda hi ha la informació pròpia de l'entitat i de les seves seccions d'esquí, escalada, muntanyisme, ecologia i espeleologia, amb la ressenya i reportatges de les activitats dels socis i plànols i aspectes tècnics de les problemàtiques que presenten coves, avencs, parets i relats d’excursions ben documentades per la geografia catalana o d’expedicions als llocs més remots de la Terra: dels Andes als Alps, de l’Àrtic a l’Himàlaia, a Madagascar o al desert del Sàhara. La part d'estudis la formen temes de la

procedència i interessos diversos. Per exemple, hi ha complets estudis sobre les masies del Maresme, la geografia i llocs de la comarca. Hi ha també estudis d'art romànic, de folklore, d'arqueologia i una completa sèrie d'història de la ciutat de Mataró. D'altres, versen sobre el món de les papallones, la biocenologia cavernícola terrestre, el vidre, o de personatges destacats de la cultura local.

Ha dedicat números monogràfics als Cingles de Bertí (1978), el Broad Peak (1982), l'Everest (1985), el Cavall Bernat (1985), el Lhotse Shar (1987 i 1990) o al Centenari de l'Agrupació (2000), tots referents a esdeveniments rellevants de l'activitat de l'entitat i la seva història, que va començar ja fa bastant més d'un segle, el 1898.

És remarcable la gran qualitat formal de l'edició i la profusió d'il·lustracions fotogràfiques. Notem que va rebre el Premi Tasis-Torrent 1984 a la millor publicació especialitzada d'àmbit comarcal.

De l'any 2000 al 2009 l'entitat va publicar butlletins però sense la capçalera de *Cingles*.

EL MARESME

Subtítol: *Setmanari d'informació*.
Any d'aparició: 1969.
Durada: Núm. 1 (5 desembre 1969) a núm. 40 (3 octubre 1970).
Director: Joaquim Saltor. Antoni Franco. Núm. 29 (juny 1970).
Edita: Editorial del Maresme, S.A.
Redactor en cap: Oriol Quadrada. Humbert Roma. Núm. 29 (juny 1970).
Redacció: Esteve Mach, Josep Molsosa, Francesc Villà, Ramón Llinés, Joaquim Homs, Joan Jubany, Pep Manté, Manuel Cusachs, Manuel Salicrú, Joan Colomer, Narcís Major, Jaume de Torres, Antoni Arís, Jordi Beltran, Josep M. Solà, Pep Duran, Josep Català.
Col·laboradors: Joan Bonamusa, J. M. Manté, Francesc Torres, Jaume Gonzàlez, Jaume Boter, Manuel Mas, Antoni Segarra, Esteve Albert, Joaquim Casas Busquets, Robert Lleonart, Jesús Quadrada, Pelai Pagès, Ramón Salicrú, Marina Mitjà, Terri, Josep Reniu, Miquel Reniu, J. R. Mainat, Josep M. Fradera, Francesc Costa, Manuel Mira, Lina Casanovas, Josep Fradera, José Sanz, Jaume Bruguera, Arcadi Vilert, Oriol Pi de Cabanyes.
Redacció: Bisbe Mas, 38, 1.°. Sant Benet, 46, baixos. Núm. 29 (juny 1970).

Impremta: Minerva.
Gènere: Premsa informativa.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 338 x 240 mm.
Pàgines: 16/20.
Preu: 8 pts.
Subscripció: Semestral, 210 pts. Anual, 415 pts.
Tiratge: 1.300 exemplars.
Idioma: Bilingüe.

Aquest setmanari, producte de l'ambient creat per la coincidència en la idea de la seva necessitat, per part de molts ciutadans de diverses tendéències, aspira a fer un servei a les persones i a les institucions de totes les poblacions de la nostra comarca de El Maresme (...). Volem una publicació informativa, objectiva i oberta al diàleg (...). Aspirem a servir la justícia, en tots els seus aspectes, a través de la recerca de la veritat. Desitgem la llibertat, totes les llibertats, i tots els drets humans per a tothom, sense excepcions.

*El Maresm*e neix després d'un llarg procés amb tota mena d'entrebancs polítics i legals. El van fer possible la coordinació de persones i grups democràtics que tenien com a coincidència la comuna lluita antifranquista. Els redactors aspiraven a fer, dins els límits de la legalitat, la crítica a la gestió autoritària de l'administració. Concretament l'interès es va centrar en les més importants institucions publiques de Mataró, sobretot en l'ajuntament de nominació directa.

L'aparició del setmanari va ser una fita important en la ciutat, i va agrupar molts sectors d'opinió en un objectiu comú. De l'ampli ressò que va recollir l'experiència democràtica d'informar n'és la prova concloent que el Ministeri d'informació, aconsellat per mataronins franquistes, n'ordenés la suspensió. L'actitud crítica que s'anava accentuant va molestar, i el fet, nou en aquells anys, que es tractés d'una manera pública les temàtiques socials de més actualitat, en debats, entrevistes i articles d'opinió, varen determinar la fulminant acció ministerial.

Movent-se en un terreny gens còmode, i havent de dir les coses amb mitges paraules, *El Maresme* tractava els temes de l'espectre més divers. Els que d'una manera permanent ocupaven els llocs centrals es referien a la situació

econòmica, tractant la carestia dels productes de primera necessitat, el nivell de vida de les classes populars, la *descongelació* salarial, el salari mínim, etc. També la problemàtica de les empreses dels sectors productius més importants de Mataró.

Un dels altres grans temes centrals va ser la crítica de l'activitat de l'ajuntament, amb referències a l'elecció antidemocràtica dels regidors i la necessitat d'una gestió transparent. Temes de primera pàgina també ho foren: l'àrea Metropolitana, la Llei d'Educació i la problemàtica escolar local, l'agricultura a la comarca, les barriades, i d'altres. Es combinaven amb temes culturals relatius a l'Òmnium i l'ensenyament del català, les joguines, Picasso; l'activitat artística mataronina al voltant de la pintura, el teatre, el cinema, la música, el museu, la creació literària, etc. Va tenir una rellevància especial la denuncia de l'enderrocament de la Torre Llauder, part del patrimoni arquitectònic local.

A la llista de col·laboradors citada cal afegir-hi els diferents col·lectius de corresponsals de la comarca, que informaven dels esdeveniments de les seves localitats. De tota manera el caràcter comarcal de la publicació era més aviat teòric, i la incidència en aquest àmbit no va ser mai massa important.

Les seccions que configuraven el setmanari eren: *Informació*, recull de les noticies i successos més importants de la setmana, *Pàgina Central*, lloc on es publicaven els reportatges i treballs d'investigació periodística. Treballs destacats, a part dels descrits més amunt, foren la problemàtica sanitària, la situació de la dona, l'educació sexual, l'urbanisme, les religions, els pescadors i els vells, entre un conjunt de temes d'actualitat. *Trabajo-Treball*, relatava les qüestions obreres de caràcter polèmic. *Col·laboracions*, era l'espai destinat als escrits de persones especialitzades. *El Gegant del Pi*, era la secció de crítica musical. D'altres tractaven l'economia, el cinema, el teatre i les cartes al director. L'apartat internacional va tractar situacions conflictives com les guerres de Viet-Nam, Biafra i les dictadures de Brasil i Grècia.

Sobre la vida interna del setmanari cal fer esment del canvi que es va produir amb motiu d'una junta general de la societat editora. Un sector de l'accionariat, d'idees meé radicals que el consell d'administració, es va moure de cara a influir sobre la futura direcció. I després d'una agitada votació, havent-se retirat els membres minoritaris de l'antic consell, es va constituir la nova administració formada pel sector crític. Això va dur a la dimissió de l'Oriol Quadrada, Jaume de Torres i d'altres, en no voler col·laborar amb el

nou equip. Al director dimissionari se'l va substituir per Antonio Franco, però la direcció efectiva la duia Humbert Roma, qui, per motius militars, no podia accedir d'una manera efectiva al càrrec.

El canvi es va notar en una posició més crítica i incisiva, que si per una banda va fer més interessant el setmanari, per l'altra va precipitar la liquidació legal. Els problemes varen començar amb motiu de l'article Primer de Maig i el Moviment Obrer, que va motivar diligències judicials a causa d'una denúncia.

El núm. 36 amb motiu d'una carta sobre la mort de tres obrers a Granada va ser segrestat. Quatre setmanes després el ministeri del ram va cancel·lar el permís d'edició per l'incompliment d'un tràmit burocràtic intranscendent. Altres temes tractats en aquesta última etapa, foren: el País Base, el cooperativisme, el federalisme, i temàtiques reivindicatives d'interès obrer com la situació a les barriades i l'activitat sindical no autoritzada.

Per a seguir la historia d'aquest setmanari és d'interès l'article de Manuel Cusachs editat al núm. 100 de la segona època. Com a prova s'editià un número zero en data de 21 de novembre de 1969.

SISÈ

Subtítol: *Vida escolar 8.a època.*
Any d'aparició: 1969.
Durada:Vist el número de desembre de 1969.
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Desconeguda.
Impressio: Multicopista.
Format: 317 x 215 mm.
Pàgines: 10.
Idioma: Castellà.

Publicació del col·legi Santa Anna. Per a l'anàlisi vegi's l'apartat corresponent a la premsa escolar, a la introducció.

MATARÓ OBRERO

Subtítol: *Portavoz de las Comisiones Obreras de Mataró.*
Any d'aparició: 1970.
Durada: Núm. 1 (febrer 1970) a núm. 2 (juliol 1970).

Gènere: Premsa sindical clandestina.
Impressió: Multicopista.
Format: 315 x 215 mm.
Pàgines: 8.
Preu: 5 Pts.
Idioma: Castellà.

Analitza l'activitat política i econòmica del règim i denuncia la situació d'extrema explotació que pateix la classe obrera. Ataca també el projecte oficial de Llei Sindical tot exigint la legalització dels sindicats democràtics. El núm. 2 fa referència a la situació laboral a Mataró i a l'estat de les reivindicacions en les empreses en situació de conflictivitat.

BOLETÍN DEL INEM ALEJANDRO SATORRAS

Any d'aparició: 1970.
Durada: Núm. 1 (abril 1970).
Impremta: Minerva.
Gènere: Publicació escolar.
Impressio: Tipografia.
Format: 320 x 220 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: Castellà.

Ressenya les activitats del centre i dóna un resum de les assignatures i professors que les ensenyen. A l'article d'introducció es diu que el següent curs el butlletí serà d'edició mensual, però no hem trobat cap dada sobre aquesta continuïtat.

FILM IDEAL CLUB

Any d'aparició: 1970.
Durada: Núm. 1 (segon trimestre de 1970) a núm. 14 (estiu 1973).
Director: Antoni Segarra.
Redactors: Ramón Ramis, Alfons Estrada, Manuel Cuyàs, Salvador Milà, Eduardo Fra.
Redacció: General Llauder, s/n., 2.°, 3.a. Argentona. Bisbe Mas, 11 (tardor 1971). Pujol, 14 (hivern 1971-72).

Impremta: Copisteria Castellà. Pujol, 39.
Gènere: Butlletí d'entitat cultural.
Periodicitat: Irregular.
Impressió: Òfset.
Format: 213 x 157 mm.
Pàgines: 50/60
Preu: Gratuït als socis.
Tiratge: 500/1.000 exemplars.
Idioma: Bilingüe.

Revista de cinema que ressenya els cicles temàtics programats per l'entitat, amb el propòsit d'obrir alternatives culturals. En un moment poc propici a la llibertat d'expressió les sessions de Forum es constituïen en llocs públic on era possible l'intercanvi d'idees. I la revista venia a fer més important la tasca de crítica i reflexió. S'hi publicaven articles originals i altres de traduïts de les més importants publicacions de cinema mundial, amb força il·lustracions fotogràfiques.

Els cicles organitzats ho foren sobre: cinema socialista, brasileny, clàssics de l'humor americà, Andre Delvaux, cinema japonès, ciència ficció, Eiseinstein, Bertolucci, cinema hongarès, polític, etcètera. L'activitat del Film Ideal Club arrelà molt i els seus butlletins tenien una difusió important. Prova d'això ho és el fet que eren reclamats per associacions afins de països europeus.

Quan l'entitat entra en crisi el butlletí com a tal desaparegué. I s'editaren dos suplements: *IIa. Mostra de Cinema*, de setembre de 1975, i *Política i Societat*, d'octubre-novembre de 1975. Amb anterioritat a la mateixa existència del butlletí el club edita el programa *Ciclo de Cine Socialista*, de desembre-abril de 1967-68.

L'ESTORNUT

Subtítol: *De COU.*
Any d'aparició: 1970.
Durada: Núm. 1 (desembre 1970).
Gènere: Premsa escolar.
Impressió: Multicopista.
Format: 320 x 218 mm.
Pàgines: 15.

Idioma: català.

Publicació del col·legi Santa Anna. Per a l'anàlisi vegi's l'apartat corresponent a la premsa escolar, a la introducció.

ADEMAR

Subtítol: *Asociación de Antiguos Alumnos*.
Any d'aparició: 1970.
Durada: Núm. 1 (any 1970) a núm. 11 (desembre 1974).
Impremta: Copisteria Castellà.
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Semestral.
Impressió: Òfset.
Format: 320 x 220 mm.
Pàgines: 6.
Idioma: Castellà.

Dóna notícies de les activitats pròpies dels antics alumnes relacionades amb la celebració anual que els reuneix. I publica notícies del col·legi de Valldemia referides a temes religiosos, esportius i pedagògics.

PUÑO

Subtítol: *Órgano de la Juventud Comunista de Mataró*.
Any d'aparició: 1971.
Durada: Núm. 1 (gener 1971) a núm. 19 (novembre 1974).
Gènere: Premsa política clandestina.
Periodicitat: Mensual / Bimensual.
Impressió: Multicopista.
Format: 160 x 218 mm. 320 x 220 mm. (núm. 2).
Pàgines: 10.
Preu: 5 pts.
Tiratge: 300 exemplars.
Idioma: Castellà.

Tracta els temes de la lluita política contra la dictadura i, més concretament, els efectes del règim sobre la joventut. De caràcter general són les referències

a la lluita de la classe obrera per a la conquesta de les llibertats democràtiques i sindicals. Així ressenya la conflictivitat que en aquests anys hi va haver a la factoria Seat, al sector de la construcció, al tèxtil i d'altres. Però els temes més propis fan referència al món juvenil amb la problemàtica de les dogues, la delinqüència, el moviment d'estudiants i la joventut obrera.

Temes sotmesos a debats a *Puño* van ser: l'ensenyament, el cinema, l'onze de setembre, l'internacionalisme proletari, l'estatut d'autonomia, la sexualitat, la universitat i la selectivitat. També hi foren tractats temes del moviment obrer juvenil com la necessitat de centres i clubs d'esplai, la situació als barris, etc. I d'altres internacionals sobre Viet-Nam, Portugal i Xile. Parla amb detall de les mesures repressives del govern com la mort d'obrers a Madrid, l'execució de Puig Antic i la condemna del mataroní Pablo Morales.

Pel que fa a Mataró informa de diferents accions de l'extrema dreta i de les represàlies contra líders demòcrates. També de les vagues i accions reivindicatives del sindicat Comissions Obreres. Informa de la primera conferencia de les JJCC de Catalunya. I alguns dels temes teòrics tractats parlen de la plusvàlua, l'alternativa democràtica, la classe obrera, etc.

Es va publicar amb moltes intermitències i a vegades va estar més de mig any sense sortir. Abans de començar l'edició de *Puño* havien aparegut suplements de les JJCC dins l'órgan del PSUC *Combat*. Varen editar alguns suplements teòrics i informatius amb textos de Lenin i temes com la Seat, el procés 1001, la Llei d'Educació, la pena de mort, i d'altres.

POBLE

Subtítol: *Portaveu de la Comissió d'Activitats Cíviques (Maresme, Selva i Gironès).*
Any d'aparició: 1971.
Durada: Núm. 1 (juliol 1971) a núm. 11 (desembre 1972).
Gènere: Premsa política clandestina.
Periodicitat: Mensual, molt irregular.
Impressió: Multicopista.
Format: 315 x 215 mm.
Pàgines: 2/6.
Idioma: català/ Castellà.

Degut i a conseqüència que al nostre país ens són negades les llibertats democràtiques i els drets fonamentals de l'home, tota persona conscient que s'adona de la seva realitat com a home i com a membre de la societat, té la necessitat de fer una contestació valenta i decidida a aquest sistema opressiu que l'aliena. Per tal d'assolir-hi una acció eficaç, és necessari d'aglutinar totes les persones que es vulguin comprometre en aquesta lluita, tot deixant de banda les tendències ideològiques de cadascú, i posant en comú les seves aspiracions de llibertat i justícia.

Amb aquests propòsits la CAC editava aquest butlletí com una manera de fer arribar la seva veu a l'opinió pública, i reivindicar *un dret com és el de la llibertat d'expressió i d'informació.* S'editava en català i en castellà, i donava suport a la proposta d'acció unitària contra el franquisme a través del recolzament a l'Assemblea de Catalunya. En aquest sentit ressenyen els actes reivindicatius que s'organitzen per l'onze de setembre i en algun aplec del Maresme. Donen també el seu recolzament a les accions dels vaguistes de la Seat. I ataquen la façana suposadament democràtica del sistema en la qüestió de la representació familiar a les Corts i la nova llei d'educació. Altres informacions també es referien a l'activitat clandestina a favor de la democràcia.

AULA

Subtítol: *Portavoz de las comisiones estudiantiles de Mataró*.
Any d'aparició: 1971.
Durada: Núm. 1 (octubre 1971) a núm. 3 (març 1972). Segona època: núm. 1 (octubre 1972) a núm. 2 (abril 1973).
Gènere: Premsa escolar clandestina.
Periodicitat: Irregular.
Impressió: Multicopista.
Format: 315 x 215 mm.
Pàgines: 2/6.
Idioma: Castellà.

Aquesta publicació responia a uns moments de lluita al si de diverses institucions docents de la ciutat. Tracta les activitats dels grups d'oposició estudiantils a la resta de l'estat contra la llei d'educació. I també ressenya la lluita obrera contra el règim de la dictadura.

BOLETÍN INFORMATIVO DE COMISIONES OBRERAS DEL TEXTIL DE MATARÓ

Any d'aparició: 1971.
Durada: Núm. 1 (novembre 1971).
Gènere: Premsa sindical clandestina.
Impressió: Multicopista.
Format: 300 x 215 mm.
Pàgines: 6.
Idioma: Castellà.

Butlletí editat en un moment en que la conflictivitat laboral era important. Els articles ressenyen la situació a les empreses de Mataró i donen orientacions als vaguistes. Els redactors consideren que totes les lluites obreres han d'anar relacionades amb la futura celebració de la vaga general per acabar amb la dictadura.

COORDINADORA CÍVICA DE MATARÓ

Any d'aparició: 1971.
Durada: Número únic (desembre 1971).
Gènere: Premsa política clandestina.
Impressió: Multicopista.
Format: 315 x 215 mm.
Pàgines: 12.
Idioma: Bilingüe.

Òrgan de la plataforma política més important de Mataró en la lluita per la democràcia. Tenia per objectius: *1. Lluitar per l'amnistia, contra la repressió i mantenir una ajuda solidaria amb els represaliats. 2. Recolzar el moviment obrer, estudiantil i de dones en llurs reivindicacions. 3. Propiciar i ajudar actes protestataris de tipus cívic. 4. Recolzar les activitats culturals de signe popular. 5. Proporcionar informació a tots els nivells. 6. Impulsar la conscienciació nacional catalana.* Per a dur a terme aquestes finalitats el butlletí era considerat com una eina indispensable. Però malgrat els bons propòsits no va passar del primer número. Hi és tractada l'actualitat política del país i els temes crítics de la ciutat: la qüestió urbanística i l'escolar. D'àmbit general ho és l'anàlisi de la llibertat de premsa a Espanya. També noticies d'última hora i publicitat satírica.

SALUT

Subtítol: *Òrgan del Comité Intercomarcal (Maresme, La Selva, Girones) de la Joventut Comunista de Catalunya.*
Any d'aparició: 1972.
Durada: Núm. 1 (5 març 1972).
Gènere: Premsa política clandestina
Impressió: Multicopista.
Format: 315 x 215 mm.
Pàgines: 2.
Idioma: Castellà.

Editat per tal de donar suport a la convocatòria de vaga general que va fer Comissions Obreres de Catalunya. Les reivindicacions polítiques es combinen amb d'altres de tipus econòmic, contra la carestia de la vida.

SOLIDARITAT

Subtítol: *Butlletí de la Comissió de Solidaritat de Mataró.*
Any d'aparició: 1972.
Durada: Juny 1972 a Febrer 1977.
Gènere: Premsa política clandestina.
Periodicitat: Trimestral / Anual.
Impressió: Multicopista. Òfset (any 1977).
Format: 313 x 217 mm. 217 x 160 mm. (any 1977).
Pàgines: 2/10.
Preu: 10 Pts.
Idioma: Bilingüe.

La Comisión de Solidaridad es una plataforma abierta, de acción unitaria, para el ejercicio del derecho a la solidaridad con los represaliados. Sus fines són: a) Ayuda amplia a los presos políticos y a sus familiares, b) Ayuda para evitar la represión, c) Ayuda a los despedidos de los conflictos laborales, d) Apoyo a los conflictos laborales previo informe y aprobación, e) Hacer extensivo el sentimiento y el derecho a la solidaridad (...). La Comisión de Solidaridad recabará la colaboración activa del pueblo en general, así como las de las Asociaciones, Organizaciones de masas, Fuerzas Políticas, el apoyo necesario para llevar a cabo sus fines.

En els butlletins editats, una dotzena, més o menys, s'informa de les activitats

polítiques i sindicals contra la dictadura. I de la seva conseqüència de represaliats i judicis al Tribunal d'Ordre Public. També dels tractes que els detinguts reben i de l'arbitrarietat repressiva del règim.

Ressenyen les campanyes de recollida de diners i anualment passen comptes públics de com i de quina manera són gastats els diners aconseguits. Fan una intensa acció contra la pena de mort en uns moments en que torna a ser d'actualitat arran de l'execució de Puig Antich. I demanen l'amnistia per als presos polítics i sindicals en un número extraordinari que recull també la situació a l'interior de les presons espanyoles. El darrer número aparegut tractava el tema de la tortura.

ANXANETA

Subtítol: *Circular informativa pels pares dels alumnes.*
Any d'aparició: 1972.
Durada: Setembre 1972 a gener 1978. Segona època: núm. 1 (març 1978) a núms. 7/8 (juny 1980). Edició en curs l'any 1980.
Redacció: Camí Ral, 257.
Impremta: Copisteria Castellà. Copisteria La Juliana. Argentona (desembre 1977).
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Trimestral.
Impressió: Òfset.
Format: 218 x 154 mm.
Pàgines: 8/32.
Tiratge: 300 exemplars.
Idioma: Català.

Com a butlletí intern es refereix a les qüestions d'organització, junta de pares, estat de comptes, assemblees i objectius pedagògics de l'escola. De caràcter general són els problemes de l'ensenyament al país i l'informe sobre l'escola pública. Altres temes tractats són: la suma i la resta, el feudalisme, el llenguatge a preescolar, àrea de matemàtiques, ciències socials, etc. Els alumnes hi col·laboren amb dibuixos i treballs literaris. El butlletí també ressenya els esdeveniments festius i celebracions de l'any escolar: festa de primavera, castanyada, colònies, carnestoltes, etc.

XAUXA

Any d'aparició: 1972.
Durada: Núm. 1 (octubre 1972) a núm. 2 (novembre 1973).
Gènere: Premsa escolar.
Impressió: Multicopista.
Format: 317 x 215 mm.
Pàgines: 12.
Idioma: Bilingüe.

Publicació del col·legi Santa Anna. Per a l'anàlisi vegi's l'apartat corresponent a la premsa escolar, a la introducció.

EL CARRILET

Subtítol: *Revista escolar.*
Any d'aparició: 1972.
Durada: Núm. 1 (octubre 1972) a núm. 2 (novembre 1972).
Gènere: Premsa escolar.
Impressió: Multicopista.
Format: 317 x 215 mm.
Pàgines: 12.
Idioma: Castellà.

Publicació del col·legi Santa Anna. Per a l'anàlisi vegi's l'apartat corresponent a la premsa escolar, a la introducció.

NOU MARESME

Subtítol: *Criticar también es servir.*
Any d'aparició: 1972.
Durada: Núm. 1 (octubre 1972) a núm. 2 (novembre 1972).
Gènere: Premsa política clandestina.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Multicopista.
Format: 315 x 215 mm.
Pàgines: 6.

Idioma: Castellà.

Aquesta publicació té una historia molt curiosa. Va sortir al carrer en uns moments en qué el Ministeri d'Informació havia prohibit l'edició de *El Maresme*. Recollint el títol d'aquest setmanari un grup d'extrema dreta, relacionat amb la Falange, va treure aquest títol per a denunciar i desprestigiar l'esquerra local, que en aquells temps actuava en la clandestinitat. I a les seves pàgines hi ressenyen totes les activitats que contra el règim organitzaven els opositors polítics. Donen el nom de les persones que hi ha darrera els grups clandestins i les diferents maneres que tenen d'organitzar-se. Concretament denuncien els *marxistas* amagats a la parròquia de Sant Josep, els *comunistas* infiltrats a les escoles, i les accions del PSUC, CCOO i JJCC. També la dels grups cristians progressistes. Critiquen les escoles actives i donen els noms dels suposats autors de la crema d'una bandera espanyola. En altre sentit recolzen la tasca que duu a terme l'ajuntament i els regidors.

A conseqüència de l'aparició d'aquesta revista un grup de gent vinculada a *El Maresme* va treure un número dos, que va coincidir amb el número dos original, amb les mateixes característiques formals però ideològicament més desplaçat a la dreta. Tàctica utilitzada per a confondre els autors i sembrar malentesos a les seves files. En aquest es defensava aferrissadament l'església conservadora, els líders Girón i Blas Piñar. També atacaven el Consejo Local del Movimiento per ineficàcia ideològica. I denunciaven la gent de la dreta mataronina com a còmplices de la corrupció i culpables de la *revolución pendiente*. L'eficàcia dissuasòria devia ser efectiva donat que ja no va aparèixer cap més exemplar de la publicació original.

CAPSI-GRANY

Any d'aparició: 1972.
Durada: Núm. 1 (desembre 1972).
Redacció: Academia Capsi.
Gènere: Premsa escolar.
Impressió: Òfset.
Format: 217 x 158 mm.
Pàgines: 26.
Idioma: Castellà.

Informava dels problemes de l'ensenyament a tot l'àmbit escolar de l'estat. Temes tractats ho foren: els PNN, l'àrea Metropolitana i l'acció de l'església catòlica en el terreny de l'ensenyament. El butlletí es tancava amb les seccions d'anècdotes, música i esports.

EL TRANVIA

Subtítol: *Informació bibliogràfica de Cap-Gros, botiga de llibres*.
Any d'aparició: 1973.
Durada: Número únic (març 1973).
Redactors: Antoni Albert, Josep Illa, Josep Ros, Josep Puig, Salvador Milà, Antoni Gómez, Francesc Costa, Maria A. Ballbé, Josep Duran, Josep M. Fradera.
Redacció: Sant Rafael, 47.
Impremta: Copisteria Castellà.
Gènere: Butlletí cultural.
Impressió: Òfset.
Format: 210 x 300 mm.
Pàgines: 40.
Preu: Gratuït.
1.000 exemplars.
Tiratge: Bilingüe.

Aceptamos que se fomente —por nuestra culpa— el uso, no 'consumo' de la cultura, y su ahondamiento, siempre dentro de lo que conjuntamente con T. H. Adorno podemos llamar cultura como 'formación personal crítica' y no solamente como 'información' ni como conformación de la vida real. Aquest plantejament es servia a través d'un butlletí bibliogràfic amb articles de les temàtiques mes diverses: pedagogia, filosofia, política, sociologia, ciència i art. Completava la part assagística una secció destinada a narracions i poemes d'autors importants i una pàgina de còmic. Es va deixar d'editar per problemes econòmics. Però hi ha, en proves d'impremta el número dos, que no arriba a sortir.

BUTLLETÍ INFORMATIU GG LLUÏSOS

Subtítol: S*ecció recreativa del Foment Mataroní*
Any d'aparició: 1973.

Durada: Núm. 1 (15 abril 1973) a núm. 5 (juliol 1975).
Redactors: Xavier Grau, Alberto Macià, Jaime Floris.
Impremta: Copisteria Castellà.
Gènere: Butlletí esportiu.
Periodicitat: Irregular.
Impressió: Òfset.
Format: 313 x 211 mm.
Pàgines: 22.
Idioma: Bilingüe.

Fa el resum de les activitats del grup gimnàstic i publica entrevistes amb els responsables de l'entitat. Reprodueix articles d'altres publicacions al voltant de l'atletisme, el bàsquet, el cros, etc. Es completava amb temes d'àmbit cultural.

GEM

Subtítol: *Circular Informativa.*
Any d'aparició: 1973.
Durada: Núm. 1 (abril 1973) a núm. 26 (maig 1980). Edició en curs l'any 1980.
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Irregular.
Impressió: Multicopista.
Format: 222 x 160 mm. 325 x223 mm.(?)
Pàgines: 20.
Tiratge: 600 exemplars.
Idioma: Bilingüe.

Butlletí intern del Grup d'Escoles Mataró. Informa de les activitats docents del centre i de tots els aspectes que poden interessar a pares i alumnes. Aquests darrers hi col·laboren amb escrits i dibuixos. Es completa amb la ressenya dels esports i tota mena d'activitats festives. Aquesta circular fou precedida per dos números únics de novembre de 1971 i octubre de 1969, de temàtica semblant.

EL CRIT

Subtítol: *Butlletí informatiu de Sala Cabañes.*
Any d'aparició: 1973.
Durada: Núm. 1 (maig 1973) a núm. 14 (febrer 1978).
Impremta: Copisteria Castellà.
Gènere: Butlletí d'entitat recreativa.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Òfset.
Format: 219 x 160 mm.
Pàgines: 8.
Tiratge: 150 exemplars.
Idioma: català.

Informa de les activitats de la Sala Cabanyes en l'àmbit teatral, i altres notes de caràcter intern.

BOLETÍN

Subtítol: *Informativo de la organización de Mataró del PSUC.*
Any d'aparició: 1973.
Durada: Núm. 1 (1 setembre 1973) a núm. 2 (octubre 1973).
Gènere: Premsa política clandestina.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Multicopista.
Format: 297 x 212 mm.
Pàgines: 2.
Tiratge: 400 exemplars.
Idioma: català/ Castellà.

Sortia per a complementar d'una manera mes àgil la publicació *Combat* del mateix partit. La intenció era d'omplir *el vacío informativo a que la prensa franquista tiene sumido al pueblo* (i) *dar nuestra valoración política, en tanto que comunistas, de los hechos y los problemas más sobresalientes de la vida local y nacional*. Els temes tractats fan referència a l'ajuntament i al conjunt de l'administració franquista. Ataquen les eleccions municipals convocades pel règim i demanen la no participació de l'electorat. Varen denunciar els sectors d'ultradreta amb noms i cognoms.

UNIÓN

Subtítol: *Periódico de las Comisiones Obreras de Mataró.*
Any d'aparició: 1973.
Durada: Núm. 1 (octubre 1973).
Gènere: Premsa sindical clandestina.
Impressió: Multicopista.
Format: 315 x 215 mm.
Pàgines: 2.
Preu: 3 pts.
Idioma: Castellà.

Informa de la problemàtica obrera a Mataró, i de la situació reivindicativa dels diferents sectors laborals contra la carestia de la vida. Publica referències polítiques al voltant de l'Assemblea Democràtica de Mataró, dóna suport a la lluita del poble xilè contra els militars revoltats, i ataca les eleccions municipals convocades pel règim.

CENTRO SOCIAL CERDANYOLA
ASOCIACIÓN DE VECINOS CERDANYOLA (any 1979)

Subtítol: *Circular informativa para los socios.*
Any d'aparició: 1973.
Durada: Desembre 1973 a desembre 1979.
Impremta: Copisteria Castellà. Mas (desembre 1979).
Redacció: València, 57.
Col·laboradors: José López, P. Pérez, J. Martínez, M. Velázquez.
Gènere: Premsa de barri.
Periodicitat: Irregular.
Impressió: Òfset.
Format: 315 x 212 mm. i 222 x 162 mm., alternant-se.
Pàgines: 8/14.
Tiratge: 800 exemplars.
Idioma: Castellà.

Aquest butlletí no té cap periodicitat i s'edita quan ho considera convenient la direcció del Centre. En porten editats sis o set, sense numeració i, a vegades, sense data d'impressió. Els temes tractats fan referència a les problemàtiques del barri, que són relatives a afers urbanístics com l'enllumenat, els espais

verds, la densitat de població, etc. Però els aspectes més tractats són els de caràcter social, amb els greus problemes de la delinqüència, i l'atur com a centre permanent. També la reivindicació d'escoles i guarderies al servei de les classes treballadores. Com a complement hi trobem contes, acudits, noticies esportives, cartes al director i, en un altre aspecte, la ressenya de les activitats socials del centre. En general es tracta de números monogràfics. I hem de destacar el que parla de Can Tunyí, reivindicant aquesta zona per a pare, i el que reclama l'amnistia pels delictes polítics i sindicals produïts sota el franquisme.

UNIDAD
UNITAT (maig 1977)

Subtítol: *Portavoz de las Comisiones Obreras de Mataró. Revista sindical de CCOO de Mataró* (maig 1977). *Portaveu de la Unió de Sindicats de Comissions Obreres de Mataró* (desembre 1977).
Any d'aparició: 1973.
Durada: Núm. 1 (desembre ?, 1973) a setembre 1977.
Redactors: Pep Sivilla, Francesc Lleonart, Santi López, Joan Jubany, Josep Rivera, Jaume Puig.
Redacció: Amàlia, 34 (maig 1977).
Gènere: Premsa sindical clandestina.
Periodicitat: Molt irregular.
Impressió: Multicopista. Òfset (març 1976).
Format: Gairebé cada número canvia de format. El mes usual és 320 x 220 mm.
Preu: 3/5/10 pts.
Pàgines: 2/12.
Idioma: Castellà.

Informa de les lluites reivindicatives en els diferents sectors de la producció local: tèxtil, aigua, metall, construcció, etc. I de les vagues dutes a terme en la negociació dels convenis de la banca, les arts gràfiques, químiques, sanitat, etc.

El sindicat, que es trobava en la clandestinitat, fa públiques, a través d'aquest butlletí les seves reivindicacions sindicals, acompanyades d'altres de polítiques. En el primer cas ens trobem amb l'exigència de la setmana de quaranta hores, de convenis anuals, contra els sostres salarials, de l'amnistia

sindical, i dels drets de vaga, assemblea, associació i premsa obrera.

En la part política es dóna informacions sobre la lluita contra el franquisme, i de fites com la constitució de l'Assemblea de Catalunya i la *Junta Democrática de España*. També es refereixen a les vagues del Baix Llobregat i a totes les manifestacions reivindicatives del moment. Fan crides a manifestar-se el Primer de Maig, i ressenyen el seguit de represaliats i judicis contra treballadors sindicalistes.

Quan es va produir la transició democràtica, el butlletí va sortir de la il·legalitat. En aquest anys analitzen la situació política i continuen informant de la situació de crisi de moltes empreses. En els darrers números es parla de l'organització de les primeres eleccions sindicats lliures. El butlletí va tenir una vida molt irregular i en total se'n varen editar una vintena de números. També diversos extres relatius al Primer de Maig i a alguna vaga d'importància.

AGRUPACIÓ SARDANISTA

Subtítol: *Butlletí d'informació Agrupació Sardanista AA.AA. Santa Anna. Mataró.*
Any d'aparició: 1973.
Durada: Any 1973 a any 1980. Edició en curs l'any 1980.
Col·laboradors: Joan Graupera, Jaume Banet, Ramón Julià, Manuel Cusachs, Joaquim Casas, F. Feliu, Francesc Torres, Jaume Colomer, Josep Soler, Eugeni Molero.
Impremta: Minerva.
Gènere: Butlletí d'entitat sardanista.
Periodicitat: Anual.
Impressió: Tipografia.
Format: 158 x 111 mm.
Pàgines: 48.
Idioma: català.

Publica articles i notes al voltant de l'activitat sardanista local i la vida de l'agrupació. Ressenya aplecs, actes musicals, i dóna unes petites biografies de compositors. En alguns escrits es relata la història del que ha estat i és el sardanisme mataroní.

SER-TEX

Subtítol: *Boletín Informativo.*
Any d'aparició: 1973.
Durada: Núm. 1 (any 1973) a núm. 4-C (any 1974).
Redacció: Los Alamos, 12-16.
Impremta: Ser-Tex.
Gènere: Butlletí comercial.
Impressió: Òfset.
Format: 300 x 210 mm.
Pàgines: 16.
Idioma: Castellà.

Informació relativa a maquinària tèxtil i al món de la indústria de la confecció. Hem vist vuit exemplars d'aquest butlletí ja que cada número era seguit per un altre amb l'afegit de la lletra C.

CENTRO SOCIAL EL PALAU

Subtítol: *Boletín de información.*
Any d'aparició: 1974.
Durada: Abril 1974 a abril 1980. Edició en curs l'any 1980.
Impremta: Copisteria Castellà. Pujol, 39.
Gènere: Premsa de barri.
Periodicitat: Irregular.
Impressió: Òfset.
Format: 216 x 158 mm.
Pàgines: 4/28.
Tiratge: 700 exemplars.
Idioma: Castellà.

Todos, con un mismo afàn de servicio, con el único propósito e ideal de que trabajando en pro de la cultura, el deporte, la sanidad o el urbanismo, o aunque sea solamente en proporcionar un esparcimiento a crios o mayores, estamos construyendo esta nueva sociedad, por todos deseada, màs justa y equitativa, sin prejuicios ni frustraciones y en la que nuestras voces de 'gente de barrio' sean siempre escuchadas y atendidas, prevaleciendo los intereses comunitarios a otros afanes meramente especulativos.

El butlletí dóna noticies de les realitzacions del centre social i de la seva vida interna: cinema fòrum, biblioteca, club infantil, esports, tasca cultural, assemblees, escola d'adults, etc. També d'activitats relatives a l'esplai i a l'assistència mèdica. Altres temes fan referència a la problemàtica juvenil: cursets de muntanya, d'educació sexual, de català, i d'altres. La preocupació urbanística és un dels interessos centrals, juntament amb la labor de la comissió de sanitat sobre la contaminació de l'aigua i l'afer de la brossa. El butlletí surt d'una manera molt esporàdica, i al llarg d'aquests anys n'han aparegut uns dotze. Darrerament han començat a ser numerats.

CIM

Subtítol: *Caritas interparroquial de Mataró. Servei d'informació.*
Any d'aparició: 1974
Durada: Núm. 1 (juliol 1974) a núm. 6 (octubre 1976).
Redacció: Sant Rafael, 57.
Impremta: Copisteria Castellà.
Gènere: Butlletí d'entitat assistencial.
Impressió: Òfset.
Format: 221 x 161 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: català.

Informa de la problemàtica assistencial a les barriades. També de les activitats de les associacions de veïns i de les directrius de l'entitat.

MONTEPÍO DE CONDUCTORES Y MOTORISTAS DE MATARÓ Y COMARCA

Subtítol: *Boletín informativo de la entidad.*
Any d'aparició: 1974.
Durada: Núm. 1 (any 1974) a núm. 6 (març 1977).
Redacció: Xurruca, 71.
Impremta: Balmes. Sagunto, 89-91. Badalona.
Gènere: Butlletí d'entitat mutualista.
Periodicitat: Irregular.
Impressió: Tipografia.

Format: 221 x 161 mm.
Pàgines: 16.
Tiratge: 5.000 exemplars.
Idioma: Bilingüe.

Publica articles relatius al món dels automòbils, i dóna compte dels serveis que presta l'entitat en el camp de les assegurances.

CENTRO JUVENIL SALESIANOS

Subtítol: *Hoja informativa.*
Any d'aparició: 1974.
Durada: Desconeguda. Hem vist el núm. 66, mes de febrer d'un any no indicat. Deixa d'editar-se l'any 1976.
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Multicopista.
Format: 311 x 217 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: Castellà.

Ressenyem l'únic exemplar que hem pogut manejar. La cronologia l'hem obtinguda, d'una manera aproximada, de fonts del col·legi salesià. L'exemplar vist parla de les activitats del centre i publica un article sobre *Alcohol y sociedad*.

NOSALTRES I VOSALTRES

Subtítol: *Asociación de padres de Alumnas del Colegio Corazón de María.*
Any d'aparició: 1974.
Durada: Núm. 1 (any 1974) a núm. 15 (juny 1980). Edició en curs l'any 1980.
Impremta: Copisteria Castellà.
Gènere: Butlletí escolar.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Òfset.
Format: 222 x 162 mm.
Tiratge: 800 exemplars.
Idioma: Bilingüe.

Ressenya les activitats de l'associació i temes d'interès pedagogia Veieu l'apartat corresponent a la premsa escolar, a la Introducció.

FLASH

Subtítol: *Asociación de Antiguos Alumnos.*
Any d'aparició: 1975.
Durada: Núm. 1 (gener 1975).
Impremta: Copisteria Castellà.
Gènere: Premsa escolar.
Impressió: Òfset.
Format: 320 x 222 mm.
Pàgines: 20.
Idioma: Castellà.

Ressenya l'activitat de l'Associació d'Antics Alumnes del col·legi Valldemia.

AGRUPACIÓN ORNITOLÓGICA

Subtítol: *Grupo Comarcal Mataró*.
Any d'aparició: 1975.
Durada: Núm. 1 (abril 1975).
Impremta: Copisteria Castellà.
Gènere: Butlletí d'entitat científica.
Impressió: Òfset.
Format: 320 x 221 mm.
Pàgines: 8.
Idioma: Castellà.

Dóna noticies al voltant de la cria d'ocells i de les activitats de l'entitat en aquest sentit.

S.D. PESCA MARÍTIMA MATARÓ

Subtítol: *Circular informativa exclusivamente para los socios de nuestra entidad*.

Any d'aparició: 1975.
Durada: Núm. 1 (maig 1975) a número de setembre 1980. Edició en curs l'any 1980.
Redacció: Avinguda Maresme, 279.
Impremta: Copisteria Castellà.
Gènere: Butlletí d'entitat esportiva.
Periodicitat: Mensual/trimestral.
Impressió: Òfset.
Format: 217 x 157mm.
Pàgines: 12.
Idioma: Castellà.

Parla del món de la pesca i dóna informacions sobre les activitats de l'associació.

A-3

Subtítol: *Circular informativa de la Asociación de Antiguos Alumnos del Colegio Valldemia*.
Any d'aparició: 1975.
Durada: Núm. 0 (maig-abril 1975) a núm. 2 (juny 1977).
Impremta: Copisteria Castellà.
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Anual.
Impressió: Òfset.
Format: 310 x 210 mm.
Pàgines: 20.
Idioma: Castellà.

Informa de les festes que anualment celebren els antics alumnes, i d'algunes activitats del col·legi de caire cultural i esportiu.

ELS SET

Subtítol: *Club Juventud Balonmano.*
Any d'aparició: 1975.
Durada: Núm. 1 (juny 1975) a núm. 17 (desembre 1977).
Impremta: Copisteria Castellà.

Gènere: Butlletí esportiu.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Òfset.
Format: 220 x 163 mm.
Pàgines: 24.
Idioma: Castellà.

Publicació de temàtica esportiva, ressenya les activitats del club.

AGRUPACIÓN HISPANA DE ESCRITORES

Subtítol: *Delegación de Mataró.*
Any d'aparició: 1975.
Durada: Núm. 1 (setembre 1975) a núm. 23 (març 1980). Edició en curs l'any 1980.
Director: Laureà Mela.
Redacció: María Auxiliadora, 44, baixos.
Impremta:Copisteria Castellà.
Gènere: Butlletí cultural.
Periodicitat: Mensual, molt irregular.
Impressió: Òfset.
Format: 221 x 161 mm.
Pàgines: 16.
Tiratge: 200 exemplars.
Idioma: Bilingüe.

Butlletí d'una entitat cultural que té com a finalitat el contacte i intercanvi d'idees literàries entre els afeccionats al món de les lletres. Els poetes i narradors que escriuen en les pàgines d'aquest butlletí són nombrosos, per la qual cosa no els hem ressenyat més amunt. L'estructura de la publicació no és constant i el seu contingut el formen col·laboracions poètiques, contes, concursos literaris i correspondència dels socis. També hi ha seccions crítiques i notícies de tipus cultural.

CIRCULAR INFORMATIVA

Subtítol: *de la Asociación de Vecinos del Sector Rocafonda para sus socios.*
Any d'aparició: 1975.

Durada: Setembre 1975 a març 1980. Edició en curs l'any 1980.
Redacció: Madre Alf. Cavin, 9.
Impremta: Copisteria Castellà. Imprecopy. Avda. Maresme, 389.
Gènere: Butlletí de barri.
Periodicitat: Irregular.
Impressió: Òfset.
Format: 222 x 160 mm. algun número: 320 x 222 mm.
Pàgines: 12.
Tiratge: 500 exemplars.
Idioma: Castellà.

Editat com a portaveu de l'associació de veïns hi són tractats els problemes mes greus del barri. Fonamentalment: l'aigua, la vivenda, la pavimentació dels carrers, les escoles, les guarderies, la sanitat, etc. Aquest butlletí no té numeració però fins aquest moment se n'han editat una dotzena que, en general, tracten temes monogràfics. Els darrers es refereixen a la reivindicació del solar de Can Noè per a zona verda.

ALTERNATIVA

Subtítol: *Revista de la Joventut Comunista de Mataró.*
Any d'aparició: 1975.
Durada: Núm. 1 (octubre 1975) a núm. 3 (abril 1976).
Gènere: Premsa política clandestina.
Periodicitat: Irregular.
Impressió: Òfset
Format: 298 x 211 mm.
Pàgines: 18.
Preu: 10 pts.
Tiratge: 300 exemplars.
Idioma: Bilingüe.

La redacció vol fer d'aquesta revista: *l'òrgan de direcció i comunicació de la joventut mataronina (...), manifestem la nostra decisió de publicar col·laboracions de tothom que, estant oprimit per la dictadura franquista, desitgi fer arribar les seves inquietuds als joves.* Els temes tractats són preferentment d'interès juvenil: manca de centres recreatius, la droga, la joventut obrera, etc. Altres tracten el terrorisme, el port de Mataró, i temes d'actualitat. La revista tenia seccions de noticies, música, llibres, poemes, i

una de teòrica sobre els principis socialistes. Varen publicar un full especial amb motiu de la mort del dictador.

AYUNTAMIENTO DE MATARÓ

Subtítol: *Boletín Informativo Municipal*.
Any d'aparició: 1975.
Durada: Núm. 1 (16 desembre 1975) a núm. 21 (març 1977).
Impremta: Minerva.
Gènere: Butlletí oficial.
Periodicitat: Quinzenal. Mensual (juny 1976).
Impressió: Tipografia.
Format: 297 x 211 mm.
Pàgines: 20.
Tiratge: 150 exemplars.
Idioma: Castellà.

Editat durant l'època en que Francesc Robert era alcalde de la ciutat. A través de les diferents seccions donava una síntesi d'allò que succeïa al municipi i a la casa consistorial. Les seccions eren: *Información de la Alcaldía*, resum de l'activitat general. *Información general*, sobre Mataró. *Actividad corporativa*, ressenyava la labor dels departaments de la casa, les comissions, els plens, etc. *La prensa dice*, antologia dels articles publicats i que tenien com a centre la ciutat. S'acabava amb *Anuncios Oficiales*, i les cartes a la redacció.

En l'apartat d'informes varen publicar alguns treballs d'interès per a la historia local, com la memòria del *Plan General de Ordenación Urbana y Territorial de Mataró*, extractes del padró de 1975, dades al voltant de la pressió fiscal, i reportatges sobre el convent de les monges caputxines, el Centre d'Orientació Psico-Pedagògic, i d'altres.

Amb anterioritat, i d'una manera experimental, el 22 de gener de 1975 va començar a sortir un butlletí fotocopiat que editava el *Gabinete técnico de Programación*. És un precedent del aquí ressenyat, i va durar fins el núm. 32 de 29 de novembre de 1975.

CLUB NAUTICO DE MATARÓ

Subtítol: *Boletín de información social.*
Any d'aparició: 1975.
Durada: Núm. 1 (desembre 1975) a núm. 2 (setembre 1976).
Redactors: Josep Gomà Carol.
Impremta: Miralpeix.
Gènere: Butlletí d'entitat esportiva.
Impressió: Òfset.
Format: 247 x 217 mm.
Pàgines: 34.
Idioma: Castellà.

Ressenya les activitats i la història de l'entitat. Un número és dedicat a la inauguració del nou estatge social a la platja de Mataró. Posteriorment l'entitat edita un full mensual que informa de manera succinta de tot allò que succeeix al club.

COMUNITAT CRISTIANA DE SANT JOSEP

Subtítol: *Butlletí Informatiu*.
Any d'aparició: 1976.
Durada: Núm. 0 (30 març 1976) a núm. 5 (11 setembre 1976).
Impremta: Copystant. Avda. Maresme, 389.
Gènere: Premsa catòlica.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Òfset.
Format: 225 x 160 mm.
Pàgines: 12.
Idioma: català.

Com a òrgan de la parròquia informa de les activitats que s'hi produeixen: formació religiosa, catequesi, celebració de la Setmana Santa, activitat del consell pastoral, i d'altres. Publica alguns comentaris d'actualitat i ressenya les efemèrides religioses mataronines. Posteriorment la parròquia continua el seu contacte amb els feligresos en un full ciclostilat d'edició setmanal.

FULLA DE L'ASSOCIACIÓ ANTICS ALUMNES DE L'ESCOLA DE FORMACIÓ PROFESIONAL

Any d'aparició: 1976.
Durada: Núm. 0 (març 1976) a núm. 2 (setembre 1976).
Redactors: Josep Molsosa.
Redacció: Avda. Puig i Cadafalch, 89-99.
Impremta: Copisteria Castellà.
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Òfset.
Format: 297 x 210 mm.
Pàgines: 10.
Idioma: Bilingüe.

El propòsit d'aquest butlletí és relacionar els socis de l'entitat. Reproduïa articles de la premsa relatius a l'ensenyament tècnic, i d'altres de temàtica social i política. El darrer el compon un informe sobre la població productiva a Mataró.

LA RAMBLA

Subtítol: *Nit del Llibre*.
Any d'aparició: 1976.
Durada: Número únic (24-25 abril 1976).
Edita: Asociación Nacional de la Comunicación Humana y Ecología. Melcior de Palau, 5. Coeditors: Llibreria Robafaves, COOP, Universitat Nova, Congrés de Cultura Catalana, Ajoblanco, Grup de premsa de Mataró.
Redactors: Antoni Albert, Pere Artigas, Rosa Bosch, Teresa Carreras, Pep Català, Francesc Cruzate, Manuel Cusachs, Pep Duran, Amadeu Farré, Jaume Itchart, Ramón Llinés, Octavi Quintana, Nuria Roure, Enric Sala.
Impremta: Copisteria Castellà. Pujol, 39.
Gènere: Premsa cultural.
Impressió: Òfset.
Format: 320 x 221 mm.
Pàgines: 14.
Idioma: Bilingüe.

La Rambla va ser confeccionada al llarg de la nit de Sant Jordi. Admetia tota

mena de col·laboracions espontànies. La filosofia del projecte era de *servir d'instrument per trencar la impossibilitat de dir coses per part de molta gent sense cap trava*. D'aquesta manera el resultat és completament heterogeni: reivindicacions obreres al costat de manifestos contraculturals, poemes, esqueles satíriques, alternatives sanitàries, enquestes culturals, etc., queden reflectides en aquesta revista *amb l'esperit de totes les llibertats.* Els dibuixos expressos i una compaginació improvisada li donen el toc festiu buscat pels organitzadors.

ASSOCIACIÓ CATÒLICA DE PARES DE FAMÍLIA

Any d'aparició: 1976.
Durada: Número únic (3 maig 1976).
Impremta: Copisteria Castellà.
Gènere: Premsa catòlica.
Impressió: Òfset.
Format: 290 x 205 mm.
Pàgines: 8.
Idioma: Bilingüe.

El propòsit és: *donar informació sobre els fets que creiem més importants en la nostra ciutat.* Aquesta idea la duen a terme reproduïnt articles de la premsa diària que fan referència a Mataró. Amb especial dedicació als temes de tipus social i polític.

LA VOZ DE LA LLANTIA
NUESTRO BARRIO (novembre 1979)

Subtítol: *Asociación de Cabezas de Familia 'San Juan Bosco'*.
Any d'aparició: 1976.
Durada: Núm. 1 (juny 1976) a núm. 9 (desembre 1979).
Col·laboradors: Isabel Espada, Antoni Martínez, José A. Sànchez.
Impremta: Copisteria Castellà.
Gènere: Premsa de barri.
Periodicitat: Mensual, molt irregular.
Impressió: Òfset.
Format: 221 x 161 mm.
Pàgines: 12.

Preu: 7 pts.
Idioma: 500 exemplars.
Tiratge: Castellà.

Informa de les activitats de l'associació de la qual és portaveu i de les seves seccions del Centre Juvenil i Biblioteca. Com a publicació de barri tracta la problemàtica de *La Llàntia* tal com la viuen els veïns.

U.R. LARU

Subtítol: *Circular a los socios*.
Any d'aparició: 1976.
Durada: Núm. 1 (juliol 1976) a setembre 1980. Edició en curs l'any 1980.
Director: Josep Torrent (president).
Redacció: Riera Can Gener, s/n.
Impremta: Copisteria Castellà. Reprograf (núm. 2).
Gènere: Butlletí d'entitat esportiva.
Impressió: Òfset. Tipografia (núm. 2).
Format: 221 x 160 mm. 160 x 225 mm. (núm. 2).
Pàgines: 16.
Idioma: Bilingüe.

Ressenya les activitats socials. I dóna noticies d'aspectes relatius al futbol, tennis, petanca, natació, i altres esports practicats al club.

ACCIÓN DIRECTA

Subtítol: *CNT Federación Local Mataró*.
Any d'aparició: 1976.
Durada: Núm. 1 (octubre 1976).
Gènere: Premsa política il·legal.
Impressió: Multicopista.
Format: 320 x 210 mm.
Pàgines: 8.
Idioma: Castellà.

Se ha constituido la Federación local de la CNT, por ello queremos dirigir un saludo a todos los trabajadores de la zona, así como nuestro respeto a las

organizaciones obreras ya existentes. Formula l'alternativa política de la CNT: llibertat, acció directa, autogestió i federalisme. Hi és analitzat el moment de la transició de la dictadura a la democràcia, fent la crítica de les posicions de l'esquerra i els seus pactes amb el govern. Publica noticies del sindicat i articles de Proudhon, Malatesta i Joan Peiró.

AUTONOMÍA OBRERA

Any d'aparició: 1976.
Durada: Núm. 1 (octubre 1976).
Redactors: Antonio García, Josep Rius, Salvador Valle, Roca.
Gènere: Premsa política il·legal.
Impressió: Multicopista.
Format: 215 x 155 mm.
Pàgines: 44.
Idioma: Bilingüe.

Aquestes pàgines es troben obertes a totes les corrents que sense cap tipus de sectarisme o de partidisme estan al servei del moviment obrer. Per tant s'intenta donar una visió revolucionària, antiautoritària i antidogmàtica. De caràcter àcrata publicava articles al voltant de la unitat obrera, el sindicalisme revolucionari, l'acció directa i els grups autònoms. Ressenya també la situació laboral a Mataró, i donen diverses noticies de caràcter internacional. El número es tanca amb la reproducció d'articles de la premsa sobre la conflictivitat laboral a Espanya.

RESPOSTA

Any d'aparició: 1976.
Durada: Primer núm. (octubre-novembre 1976) a darrer núm. (novembre 1980). Edició en curs l'any 1980.
Director: Francesc Castañer.
Redacció: Silvia Cóppulo, Cinto Nieto, Tomàs Sadurní.
Col·laboradors: Eliseu Masafrets, Pep Duran, Carol Lebault, Katsumi Mamine, Teresa Carreras, Lluís Roig, Aureli Masafrets, Jordi Serra, Assumpta Maresma, F. Sala, Rafael Juncosa.
Edita: Asociación Nacional de la Comunicación Humana y Ecología.
Redacció: Melcior de Palau, 5.

Impremta: La Juliana. COPP (juny 1979).
Gènere: Butlletí d'entitat pedagògica.
Periodicitat: Bimensual.
Impressió: Òfset.
Format: 316 x 215 mm.
Pàgines: 18/34.
Preu: 75 pts. (febrer 1979).
Tiratge: 600 exemplars.
Idioma: Bilingüe.

Aquest òrgan del COPP parla de temes de caràcter educatiu. A les seves pàgines hi ha molts articles sobre diferents tècniques orientals com el ioga, katsuguen, seitai, aikido, etc. I d'altres sobre la meditació, el budisme, el zen a la vida cotidiana, etc. Parlen també dels jubilats i la problemàtica de la tercera edat, de l'esplai infantil i juvenil, de l'educació sexual, de les festes majors i d'altres. No té numeració però n'han sortit mes de vint números.

DRETS HUMANS

Subtítol: *Grup de promoció i defensa dels Drets Humans.*
Any d'aparició: 1976.
Durada: Núm. 1 (desembre 1976) a núm. 6 (maig 1977)
Director: Pep Duran.
Edita: Drets Humans. Bisbe Mas, 11.
Impremta: Copisteria La Juliana. Argentona.
Gènere: Premsa informativa.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Òfset.
Format: 220 x 155 mm.
Pàgines: 8.
Preu: 10 pts.
Tiratge: 350 exemplars.
Idioma: Bilingüe.

El propòsit d'aquest butlletí era de *bastir un Grup de Promoció i Defensa dels Drets de l'Home (...) aquí i ara, per ajudar a traduir els articles de la declaració (...) de la ONU, i poder-los identificar amb la vida, cada dia en els nostres pobles.* La publicació tenia diferents apartats: *Informació dels Pobles*, donava dades referents a la situació dels drets de l'home a la comarca

del Maresme, *Retalls de Diaris*, recollia noticies polítiques i socials publicades als diaris, *Amnistía*, divulgava documents exigint l'amnistia total sense exclusions, sota el lema: *Per Nadal tots a casa*. Altres seccions secundàries arrodonien la informació i el comentari dels esdeveniments.

INFORM MARESME

Any d'aparició: 1976.
Durada: Núm. 1 (desembre 1976) a núm. 6 (gener 1977).
Redacció: Overland Service. Real, 385, 2ª.
Impremta: Gráficas Kalimax. Barcelona. Imprecopy. Avda. Maresme, 389 (gener 1977).
Gènere: Premsa comercial
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Òfset.
Format: 318 x 223 mm. 270 x 210 mm. (gener 1977).
Pàgines: 16.
Preu: Gratuït.
Idioma: Bilingüe.

Butlletí de publicitat amb seccions d'entreteniments, astrologia, música, i noticies de caràcter general que no fan referència a Mataró.

EL FIRAIRE

Subtítol: *Diari de la setmana de l'infant*.
Any d'aparició: 1976.
Durada: Any I: Núm. 0 (25 desembre 1976) a núm. 8 (2 gener 1977). Any II: Núm. 1 (25 desembre 1977) a núm. 8 (1 gener 1978). Any III: Núm. 1 (24 desembre 1977) a núm. 9 (1 gener 1979). Any IV: Núm. 0 (24 desembre 1979) a núm. 8 (1 gener 1980). Edició en curs l'any 1980.
Gènere: Publicació infantil.
Periodicitat: Diària.
Impressió: Multicopista.
Format: 320 x 220 mm.
Pàgines: 6.
Tiratge: 500 exemplars.
Idioma: català.

S'edita anualment durant els dies de la *Setmana de l'infant*. Hi col·labora de manera espontània tothom qui ho desitja. Els temes fan referència al món de la mainada a través de contes, poemes, endevinalles, refranys, acudits, dibuixos, etc. També serveix per a ressenyar i anunciar els actes que tenen lloc dins la setmana.

GRUP D'ESPLAI

Subtítol: *Parròquia de Ntra. Sra. de Montserrat.*
Any d'aparició: 1976.
Durada: Núm. 1 (any 1976).
Impremta: Copisteria Castellà.
Gènere: Butlletí d'entitat recreativa.
Impressió: Òfset.
Format: 220 x 161 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: català.

Es refereix a les activitats del grup relatives a l'esplai infantil i juvenil.

PAGESIA

Subtítol: *Butlletí informatiu de la 'Unió de pagesos' al Maresme. Butlletí d'informació, formació i debat. Unió de Pagesos. Maresme* (novembre 1978).
Any d'aparició: 1977.
Durada: Núm. 1 (gener 1977) a núm. 11 (novembre 1978).
Impremta: Copisteria La Juliana. Argentona.
Col·laboradors: Toni Llimona, Joan Grau, Joan Vilanova, Pep Riera, J. Montasell, A. Colomer, Miquel Teixidor, J. Maltas, J. Rossell, A. March, Paquita Puig, M. Fontrodona.
Gènere: Premsa sindical.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Òfset.
Format: 222 x 160 mm. 308 x 217 mm. (novembre 1978).
Pàgines: 12.
Preu: 15/25 pts.
Tiratge: 800 exemplars.
Idioma: català.

Volem aconseguir un Sindicat pagès amb una autoritat indiscutible, que el seu únic objectiu sigui defensar els interessos de la pagesia, interessos que són comuns a altres estaments del nostre país. Volem un sindicat per a defensar una terra que ja s'ha vist prou anys enganyada, traïda i manipulada pels grups egoistes i explotadors. Amb aquest propòsit el butlletí fa públiques les posicions de la pagesia davant el moment polític i econòmic del país. Els temes més tractats són: la *tractorada*, vaga reivindicativa dels pagesos catalans contra la política agrícola del govern; la problemàtica de la patata al Maresme, i d'altres noticies de caràcter comarcal, com la contaminació. Ressenya la legalització del sindicat així com el seu primer congrés. Es mostra favorable al cooperativisme agrari i ataca la pervivència d'organismes poc democràtics com les *Càmaras Agrarias*. Els aspectes tècnics de l'agricultura hi tenien un lloc destacat. Com aclareix el subtítol, es tractava d'informar i formar les noves generacions d'homes del camp.

QUADERNS DE PREHISTORIA I ARQUEOLOGÍA DE MATARÓ I EL MARESME

Any d'aparició: 1977.
Durada: Núm. 1 (gener-abril 1977) a núm. 12 (desembre 1980).
Editada: Museu Municipal. Secció Arqueològica.
Director: Joan Bonamusa.
Col·laboradors: Robert Lleonart, Mª Estel Aluart, Josep Lloansí, Carles Martí, J. F. Clariana, Joan Ribas, Albert Soler, Roser Fadó, Josep Mª Mestre, Manuel Salicrú, Oriol Quadrada, Jaume Gonzàlez.
Redacció: Enric Granados, 17.
Impremta: Imp.Mas. Copisteria La Juliana. Argentona (nº4).
Gènere: Publicació cultural.
Periodicitat: Trimestral/semestral.
Impressió: Òfset.
Format: 274 x 207 mm.
Pàgines: 28.
Tiratge: 750 exemplars.
Idioma: català.

Revista a través de la qual els investigadors del grup d'arqueologia del Museu fan publiques les seves descobertes. I ressenyen d'una manera molt científica i detallada els vestigis prehistòrics a Mataró i el Maresme. Articles destacats

de tema historic són els relatius a les monedes mataronines del segle XVII, a l'epigrafia romana, a l'origen del nom *Alarona*, i d'altres. La publicació es completava amb un noticiari arqueològic i amb bibliografies dels temes tractats, amb molts documents gràfics.

RESSÒ DE LA PARRÒQUIA

Subtítol: *Comunitat cristiana Santa Maria de Mataró*.
Any d'aparició: 1977.
Durada: Núm. 0 (març 1977).
Gènere: Premsa religiosa.
Impressió: Òfset.
Format: 221 x 161 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: català.

Informava de l'activitat de la parròquia Se n'editaren pocs números, però només hem localitzat el primer exemplar.

MARESME SOCIALISTA

Subtítol: *Portaveu de la Secció Comarcal del Partit Socialista de Catalunya*.
Any d'aparició: 1977.
Durada: Núm. 1 (març 1977) a núm. 3 (maig 1977).
Redacció: Ronda Prim, 15-17.
Impremta: Copisteria La Juliana. Argentona.
Gènere: Premsa política.
Impressió: Òfset.
Periodicitat: Mensual.
Format: 292 x 217 mm.
Pàgines: 8/22.
Preu: 25 pts.
Idioma: Bilingüe.

Volem donar-nos a conèixer explicar que som, què fem, què proposem. Volem denunciar el que no ens agrada, reflexant principalment els problemes de la nostra comarca. Oferir el nostre anàlisi socialista i donar a conèixer les alternatives que posem al servei dels treballadors i classes populars de

Catalunya. Propòsits servits a través de diversos articles que analitzen què és el partit socialista, l'autonomia, etc. Publiquen el manifest de la coalició senatorial *Entesa dels catalans*, i parlen de la qüestió escolar, del moviment ciutadà i de la catalanització del país. El núm. 2 està íntegrament dedicat al pacte PSC-PSOE, i el núm. 3 té com a centre les eleccions parlamentaries i les alternatives polítiques de la coalició.

CRÓNICA DE MATARÓ

Subtítol: *Periódico Comarcal Independiente*.
Any d'aparició: 1977.
Durada: Núm. 1 (2 abril 1977) a núm. 2678 (19 desembre 1998).
Director: Juan Segura.
Redacció: Carlos Sabater, Antonio Navarro (Anna), Pere Rigau, Luís Soler, Pere Pascual (Pie), Joan Solà, Lluís Casas (Balón), Manuel Roca (Alex).
Col·laboradors: Juan Delmar, Enrique Torra, Joan Rey, Paquita Noé, Ricard Verdaguer.
Redacció i Adm.: Riera Generalísimo, 54.
Impremta: Minerva. Barcelona, 13-15. Comercia Tipogràfica (agosto 1979).
Gènere: Premsa informativa.
Periodicitat: Trisetmanal.
Impressió: Tipografia.
Format: 376 x 280 mm.
Pàgines: 12/36.
Preu: 12 pts. 15 pts. (febrer 1978). 20 pts. (febrer 1980).
Tiratge: 3.000/4.000 exemplars.
Idioma: Bilingüe.

Crónica de Mataró se propone ser portavoz de la historia local (...). Nos proponemos ser fieles a los principios morales, que estimamos inmutables, dentro del amor a Mataró, a Catalunya y a España, sin que nos domine el partidismo, sino, por el contrario, el deseo de que esta trilogía, aglutine el firme deseo de grandeza de este conjunto de tierras y regiones, dentro de un marco de convivencia, tolerancia y respeto entre todos.

Malgrat el canvi de títol i el començament d'una nova numeració ve a continuar *Mataró*, el trisetmanari falangista editat per la *Red Catalana de Prensa del Movimiento*. La variació del nom ve com a conseqüència del canvi democràtic que va dur a l'extinció del partit únic i a la liquidació dels

seus béns. Una part de la redacció de *Mataró* es va constituir en societat anònima per a treure aquest nou títol, que seguia tota l'estructura, compaginació i format de l'antiga publicació.

Per a l'estudi cal doncs dirigir-se a la ressenya del títol antecedent. De tota manera hi apareix alguna novetat que cal detallar. Ara el periòdic s'edita en un marc de llibertats democràtiques i es proclama *independiente*. I ho és si ens atenim al fet que d'una manera editorial no donen suport a cap partit polític. Però utilitza la tècnica de la propaganda implícita a través de la continuada publicació d'articles sobre grups ideològics concrets. Aquest és el cas d'Unió Democràtica de Catalunya, partit afavorit per la inclusió de noticies, manifestos, ressenyes d'actes, etc., i que en el període 1977-78 publicava una secció no fixa on donaven la seva posició davant els fets ciutadans i polítics de l'actualitat. En els darrers anys el partit que hi té un tractament de favor és Unión de Centro Democrático.

També ressenyen els actes dels partits d'esquerra, nacionalistes i centrals sindicals. És notable el vernís català que va prenent la publicació, incloent articles en aquest idioma, i donant suport a la celebració de l'Onze de Setembre.

L'actitud *independent* es fa més aigualida quan les eleccions municipals donen vencedors a Mataró els partits d'esquerra. A partir d'aleshores fan la crítica constant de l'ajuntament democràtic a través de la tècnica de les *Cartes al Director*. Mètode indirecte per a no comprometre la línia editorial, i que contrasta amb l'actitud d'extrema reverència que sempre havien mantingut amb la corporació franquista. En l'àmbit documental és interessant la informació publicada al voltant dels diferents comicis que en aquests tres anys han tingut lloc.

Una de les característiques més notables del periòdic, de la mateixa manera que ho era en el títol anterior, és la publicitat, que s'enduu la part més important de l'espai, i que fa altament rendible la seva edició.

TOTS JUNTS

Subtítol: *Butlletí d'Unió de Cooperadors de Mataró*.
Any d'aparició: 1977.
Durada: Núm. 0 (abril 1977).

Col·laboradors: Ramón Salicrú, Equip de treball Robafaves.
Impremta: La Juliana. Argentona.
Gènere: Butlletí d'entitat cooperativa.
Impressió: Òfset.
Format: 221 x 155 mm.
Pàgines: 20.
Idioma: Bilingüe.

El propòsit és de fer: *un butlletí que no reflexarà solament l'activitat de la nostra Cooperativa i les decisions dels seus òrgans de govern, sinó que serà tribuna oberta de les inquietuds que caracteritzen el seu grup promotor. Ja és hora que la Cooperació comenci de buscar el seu retrobament, després d'un període històric en què ha estat a punt de desaparèixer, i que la societat també es plantegi la validesa del fet cooperatiu.* Informa dels serveis de l'entitat, i té articles al voltant de la industria farmacèutica, la qüestió del conreu de patates, la història del cooperativisme, i l'anàlisi de l'experiència autogestionària de la llibreria Robafaves.

La Monarquia Constitucional (1977-1980).

Amb les eleccions de juny de l'any 1977 comença a Espanya la normalització democràtica, que tindrà com a fita important la constitució promulgada el 31 d'octubre de l'any 1978. Aquest document garanteix el dret a expressar i difondre lliurement els pensaments, les idees i les opinions mitjançant la paraula, l'escriptura o qualsevol altre mitjà.

Això farà possible que torni a sortir el setmanari *El Maresme*, la publicació local més important de la represa democràtica. I amb aquest setmanari apareixen les mes avançades tècniques i concepcions de la informació: per primera vegada l'opinió pública està informada d'una manera ampla i sense intervencions ideològiques partidistes. La profusió d'il·lustració fotogràfica complementa el temari d'esdeveniments i dóna una altre vessant a la imatge de l'actualitat.

D'alguna manera hi ha una continuïtat informativa que va de *El Maresme* a la revista *Mataroescrit*, i a *Mataró-Report*. Però els temps canvien i el públic disposat a pagar per comprar un periòdic va anar desapareixent. I neix un concepte nou: la premsa gratuïta. Es tracta de revistes que es distribueixen per les botigues de la ciutat amb gran quantitat i que tenen els ingressos a partir dels anunciants. Grans tiratges fan que es converteixin en un producte de molta difusió. Hi ha dos títols a la ciutat que han arrelat a través d'aquest format: *El Tot Mataró* i *Capgròs* que portes tres dècades sortint i millorant el producte.

Per a la premsa política el traspàs a la democràcia és fatal, i desapareixen els títols que més o menys irregularment sortien d'aquest caràcter. El fet ve determinat per una manca de funció específica d'aquest tipus de publicacions en un marc de llibertats, i per un desinterès generalitzat pel gènere, a diferència d'altres períodes històrics. Ara la premsa *legal* ja pot dir el que vol, i la clandestinitat que estimulava la informació alternativa ha desaparegut. Només sobreviuran un temps els butlletins de caràcter àcrata.

Notem la presència de les publicacions culturals. Surten els *Fulls del Museu Arxiu de Sta. Maria*, publicació d'investigació històrica que, amb un llunyà parentiu amb la revista *Museu*, és una aportació de primer ordre al coneixement de diversos aspectes del passat de la ciutat. En aquest mateix àmbit notem *Felibrejada*, butlletí del Grup d'Història del Casal, i *Migliaresi*.

I també cal destacar *Cingles* de l'Agrupació Científico-Excursionista de Mataró.

La premsa satírica reprèn la seva antiga força amb *La Pipa d'en Roc* (1978) que, després d'una aparició estrictament local, passa a distribuir-se a tot Catalunya. L'associacionisme continua amb la importància que sempre ha tingut a Mataró, i dels trenta títols d'aquests moment, la meitat corresponen a òrgans d'entitats comercials, esportives, culturals, científiques i assistencials. Pel que fa a la llengua és important fer notar que l'absoluta majoria d'aquests títols són escrits en català.

LA COMUNA

Subtítol: *Butlletí del Centre d'estudis musicals Iluronsense.*
Any d'aparició: 1977.
Durada: Número únic (juny 1977).
Col·laboradors: Amadeu Llobera, Valerià Pujol, Bernat Argelaga, F. Cimadevilla, Patricio, J. M. Calleja.
Impremta: Sertesa. Ptge. Sant Joaquim, 7. Esplugues de Llobregat.
Gènere: Publicació literària.
Impressió: Òfset.
Format: 323 x 110 mm.
Pàgines: 36.
Tiratge: 500 exemplars.
Idioma: Bilingüe.

Publicació composta per articles de creació literària, poemes i dibuixos de Pal i Novelles.

EL SERPENTÍ

Subtítol: *Butlletí del Centre d'estudis musicals iluronsenses.*
Any d'aparició: 1977.
Durada: Número únic (juliol 1977).
Col·laboradors: F. Cimadevilla, M.a A. Ballbé, J. Sierra, Amadeu Llobera, Foni, J. M. Calleja, J. Araujo de Sousa.
Impremta: Imprecopy. Avgda. Maresme, 389.
Gènere: Publicació literària.

Impressió: Òfset.
Format: 220 x 322 mm.
Pàgines: 19 a una cara.
Preu: 30 pts.
Idioma: Bilingüe.

Combinen els articles de creació literaria amb aportacions gràfiques de Pal, Biada i Novellas. Els temes tractats fan referencia a la política, el cinema i la literatura.

BOLETÍN EURO-QUÍMICA BOFI Y PLANAS, S.A.

Subtítol: *Exclusivamente para la empresa y colaboradores.*
Any d'aparició: 1977.
Durada: Vist el número de setembre de 1977.
Impremta: Imprecopy.
Gènere: Butlletí comercial.
Impressió: Òfset.
Format: 264 x 205 mm.
Pàgines: 12.
Idioma: Castellà.

Es refereix a l'activitat comercial i als productes de la fàbrica. També té la funció de convertir-se en òrgan informatiu i expressar els interessos comuns de treballadors i empresa.

EL MARESME

Subtítol: *Setmanari d'informació. Diari comarcal independent* (8 octubre 1982).
Any d'aparició: 1977.
Durada: Setmanari: núm. 1 (21 octubre 1977) a núm 227 (17 setembre 1982).
Diari: núm. 1 (8 octubre 1982) a núm 362 (26 juny 1984).
Director: Antoni Ribas i Beltran. Joan Catà (octubre 1982) Josep M.Fàbregas (gener 1984)
Redactor en cap: Marta Manté.
Redactors: Manuel Cusachs, Joan Jubany, Manuel Cuyàs, Ramon Salicrú (novembre 1978). Manuel Cuyàs, Joan Jubany (agost, 1979). Manuel

Cusachs, Joan Jubany (juny 1980). Josep M. Fàbregas, Joan Catà, Santi Carreras (j), Jaume Calsapeu, Helios Dalmau, Rafael Vallbona, Josep M. Torrent, Maria José Recoder, Esteve Mach.
Dibuixos: Jaume Cusachs, Pere Fradera, Artur Palomer, Domènec Montserrat, Jordi Cuyàs, Antoni Manté, Emília Morin.
Fotografies: Enric Quintana, Antoni Canal, Xavier Saborido, Ramon Manent, Santi Carreras (pare i fill).
Col·laboradors: Rosa Vila, Pere Hortós, A. Güell, F. Masriera, Rosi López, Josep Fradera, Jaume Gonzàlez, Salvador Milà, Lluís Carné, Francesc Villà, Joaquim Lladó, Jaume Dalmau, Oriol Quadrada, Ramon Ramis, Antoni Albert, Francesc Costa, Jaume Cantellops.
Edita: Editorial del Maresme, S. A.
Gerent: Josep M. Fàbregas. Joan Saborido (desembre 1977). Manuel Mira (març 1978).
Redacció: Amàlia, 16.
Impremta: Mas. Cuba, 76.
Gènere: Premsa informativa.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Òfset
Format: 297 x 213 mm.
Pàgines: 28/34.
Preu: 35 pts. 40 pts. (desembre 1977). 50 pts. (juny 1978).
Disseny: Antoni Manté i Francesc Castañer. Josep M. Fàbregas i Santi Carreras (núm. 87).
Correctors: Francesc Torres, Joan Jubany, Manuel Cuyàs, Francesc Masriera.
Tiratge: 3.000 exemplars.
Idioma: català.

El Maresme torna a les teves mans. Venim a continuar la tasca iniciada en la primera etapa 1969-1970, adequant-nos a la situació i possibilitats actuals. Avui, i com a conseqüència de la lluita de tots, es pot parlar molt més clar. Resta lluny l'època de les veritats a mitges, de llegir entre línies, dels suggeriments tímids 'a quien corresponda'. Ara podem anomenar les coses i les persones pel seu nom. (...) Oferim a totes les persones, entitats, sindicats i partits, les planes d'un Setmanari creat per a defensar i promoure el pluralisme ideològic, el lliure joc democràtic i la consecució d'una comunitat social pròspera i justa. (...) Ens proposem impulsar el redreçament de la nacionalitat catalana i l'entesa i la col·laboració amb tots els pobles de l'Estat espanyol.

Amb aquesta benvinguda celebra *El Maresme* la tornada al quiosc, una vegada que amb el canvi de règim torna a ser possible la seva edició. La segona època s'inicia el 21 d'octubre de 1977, i contempla grans variacions tècniques respecte a la primera època. El format és sensiblement mes reduït, lligant amb les noves tendències que donen a les revistes d'informació uns formats similars, còmodes i fàcilment manipulables. És impresa a tres tintes a portada, i té quaranta pagines, cobertes en tres blocs: informatiu, publicitari i d'opinió, situats per ordre d'importància.

L'evolució de les seccions és digna d'atenció. Mentre en els primers números una secció com les cartes al director està situada a l'última pàgina, progressivament va guanyant preeminència, saltant a la pàgina tres. La característica inicial de les seccions es podria definir per la seva poca precisió, abraçant temes molt amples. Aquesta indefinició persisteix fins el núm. 87, on comença una etapa més professional amb una utilització més intensa dels recursos periodístics.

Llavors el setmanari té la següent estructura: la secció *Joc de Cartes* obre el número, per prosseguir amb *Editorial* i l'anomenat *Tema de la Setmana*. El bloc informatiu va a continuació. Les planes centrals generalment contenen un tema predominantment gràfic i de temàtica lleugera. A continuació hi ha la secció *De Cap a Peus*. Les darreres planes abracen les critiques de cinema, art, teatre, música, excursionisme, a les quals s'hi afegeixen les de cuina, llibres, astrologia i d'altres. Finalment es clou la publicació amb els esports i els entreteniments Entre les diferents seccions s'hi reparteixen algins columnes d'opinió.

Analitzarem les seccions més importants, tenint en compte que han canviat algunes vegades de rètol: *Editorial*: posició de la redacció davant els esdeveniments més diversos, que en general, tracten de la política catalana, l'administració municipal, i temes d'actualitat com, per exemple, la recuperació lingüística. També es fan ressò dels problemes de Mataró i la comarca, com l'activitat industrial, agrícola, comercial, la sanitat, la xarxa vial, l'esplai, l'ordenació del territori, l'activitat sindical i política, etc.

La independència del setmanari va ser notable, i mai no va donar suport a cap partit concret. De tota manera en els moments electorals ha afavorit els partits democràtics d'esquerra i nacionalistes. I la política del govern d'UCD ha estat força criticada.

Tema de la Setmana recull la informació més destacada amb entrevistes i reportatges. Els temes són diversos i abasten tots els camps. En citarem alguns: la medicina, l'agricultura, la recuperació dels noms dels carrers, els transports, la fira, el genere de punt, Radio Mataró, la brossa, el port, la caixa d'estalvis, el museu, la conflictivitat obrera, les religions, la droga, el divorci, la campanya per a la salvació del Clavé les joguines, l'esport, el feminisme, les associacions de veïns, les entitats culturals, les escoles, l'urbanisme i molts més.

Amb el rètol *Col·laboració* i *Pàgina Oberta*: hi trobem la secció d'opinió al servei de les institucions, partits, entitats i ciutadans en general. Publiquen articles de tècnics, polítics i homes de la cultura de Mataró. I també de firmes del món de la política i les lletres catalanes: Josep Benet, Xirinachs, Max Cahner, Narcís Serra, Terri, Esteve Albert, Josep M. Huertas, Espinàs, Enric Jardí, Félix Cucurull, etc.

Ajuntament: tracta de l'activitat municipal, dels acords plenaris, i de la seva realització, subministrant tota mena de dades al ciutadà. Una altra secció de nom variable és *De Cap a Peus,* abans *Personatges* i, també, *Cada Setmana un Nom,* són entrevistes o ressenyes al voltant de personalitats publiques d'interès cultural, polític, esportiu, popular, etc. *Joc de Cartes*: publica les dirigides a la direcció del setmanari. *Breu*: tracta d'una manera sintètica els petits fets de l'actualitat de cada dia. Les seccions complementàries són relatives a la música, els llibres, l'art, l'esport, el teatre, l'excursionisme, el cinema, el moviment demogràfic, la cartellera i la pàgina d'entreteniments.

Pel que fa a la comarca hi ha pàgines dedicades a informar, d'una manera poc destacada, de les notícies més importants de les diferents poblacions que la formen. Sobretot d'Arenys de Mar, Argentona i Premià de Mar. La secció D*escobriu El Maresme* parla dels racons dignes de ser coneguts i visitats: muntanyes, llocs, esglésies, jaciments, fonts, ermites, etc. Una d'èxit notable i molta polèmica ha estat *Cuina* escrita per Rubert de Nola (Josep M. Fàbregas).

També cal fer esment de les columnes d'opinió signades pels seus autors: *Mirador,* d'Oriol Quadrada (Onofre Arnau), relativa als esdeveniments de la política catalana. *Arreu del món*, de Ramon Ramis (Bernat Desclot), de política internacional. *Pensar no és malaltia*, de Pere Hortós, temes socials del comportament individual i col·lectiu *Ull Nu*, de Manuel Cuyàs, articles literaris que relaten amb ironia i voluntat estilística els petits fets de la ciutat,

i les anècdotes mínimes de cada dia.

El Maresme ha publicat molta informació al voltant dels diversos comicis electorals produïts en els anys que abasta l'edició, amb reportatges i entrevistes de les opcions polítiques que es presenten. Els polítics i les seves opinions sempre hi han tingut un lloc, i sovint publiquen entrevistes i articles dels diversos representants dels partits a l'ajuntament de Mataró.

La part cultural també és decisiva. Ja hem vist les seccions dedicades a ressenyar els actes d'aquesta mena, i realitzacions com el cinema, el teatre, les exposicions, i, més recentment la literatura. També podem destacar la secció escrita per Francesc Villà *Arrels*, que parla de les festes folklòriques i els costums antics de Mataró.

Donarem una relació d'alguns dels articles que han sortit a les pagines del setmanari i que tenen un contingut històric relacionat amb la ciutat: Ramon Salicrú. *1890: el 1er de Maig a Mataró.* Marta Manté. *Els fets d'octubre de 1934 a Mataró*. Joan Catà. *Joan Peiró.* Oriol Quadrada, Ramon Salicrú. *Bicentenari del Comerç amb Amèrica i l'exportació*. Santiago Alcolea. *Antoni Viladomat (1678-1755).* Ramon Salicrú. *L'entrada dels franquistes a Mataró. Ramon Juncosa. Record d'un 27 de gener.* José Bouzas. *L'Ajuntament de Mataró 1936-1939*. Enric Jardí. *Josep Puig i Cadafalch.* J. Bonamusa. *La vil·la romana de Torre Llauder.* Marta Manté. *Proclamació de la República catalana a Mataró*. Francesc Costa. *Pere Joan Ferrer, home de lletres.*

Amb motiu dels 500 anys del municipi de Mataró varen publicar diversos articles commemoratius. El núm. 100, extra, el componien una serie d'articles sobre la història del setmanari i la premsa mataronina. També s'ha de fer esment del núm. 0 editat com a promoció el febrer de 1977.

HAN CAIGUT TOTES LES FULLES DELS ARBRES

Any d'aparició: 1977.
Durada: Núm. a (novembre 1977) a núm. x (desembre 1980). Edició en curs l'any 1980.
Col·laboradors: M.a Angels Ballbé, J. M. Calleja, J. Araujo, Sierra-Fornells, José Agudo, J. Lorman, X. Sicart, J. Pérez, J. Lupiáñez, Ramón Alonso, Pau Riba, Xavier Muñoz, Martín Peran, F. Cimadevilla, Jaume Benavent, Maite

Llop, Manuel C. Sanjuan, José Gutiérrez, Tònia Passola, Maria A. Lazcoz, Kiko Grané, Josep Congost, Antoni García, Manuel Guerrero, Víctor Redondo.
Dibuixants: G. Estévez, Jordi Cuyàs, A. Alzamora, M. Benítez, Mario Pasqualotto, Joan FonRegàs, Nefer, Pep Maur.
Impremta: La Juliana. Argentona.
Gènere: Publicació literària.
Periodicitat: Irregular.
Impressió: Òfset.
Format: 453 x 325 mm.
Pàgines: 2.
Preu: 25 pts.
Tiratge: 500 exemplars.
Idioma: Bilingüe.

Publica textos de creació en l'àmbit de la poesia i la prosa poètica. També incorpora traduccions al català i al castellà de poetes com Poe, Blake, Yeats, T. S. Eliot, Dylan Thomas, Keats, Shelley, i Shakespeare. Aquest full poètic no té títol i a cada exemplar canvia la frase inicial. La que donem és la que encapçala el primer número de la publicació. És també característic que cada tres números canviï el dibuixant que il·lustra els escrits.

NAP-BUF

Subtítol: *Informatiu Anxaneta.*
Any d'aparició: 1977.
Durada: Núm. 1 (novembre 1977) a núm. 21 (novembre, 1980). Edició en curs l'any 1980.
Redacció: Camí Ral, 257.
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Multicopista.
Format: 316 x 217 mm.
Pàgines: 12/38.
Idioma: català.

Redactada i impresa pels mateixos alumnes del col·legi, és un vehicle d'expressió de les seves activitats. Hi ha col·laboracions literàries, poemes, dibuixos, etc. i té una distribució entre els mateixos interessats.

NUESTRO PERIÓDICO

Subtítol: *Colegio Nacional M. Angela Bransuela*.
Any d'aparició: 1977.
Durada: Núm. 1 (novembre 1977) a núm. 18 (tardor 1980). Edició en curs l'any 1980.
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Trimestral.
Impressió: Multicopista.
Format: 315 x 213 mm.
Pàgines: 13/60.
Idioma: Castellà.

Publica treballs literaris i dibuixos dels alumnes, també articles reproduïts de la premsa diària

BOLETÍN DE CUNICULTURA

Subtítol: *Editado por la Asociación Española de Cunicultura.*
Any d'aparició: 1978.
Durada: Núm. 1 (gener 1978) a núm. 11 (juliol 1980). Edició en curs l'any 1980.
Director: Jaume Camps.
Redactors: Toni Roca, Rafael Valls.
Redacció: Muralla del Tigre, 12.
Impremta: Copisteria Castellà.
Gènere: Premsa tècnica.
Periodicitat: Trimestral.
Impressió: Òfset.
Format: 298 x 210 mm.
Pàgines: 14.
Preu: Gratuït als socis.
Tiratge: 700 exemplars.
Idioma: Castellà.

Informa sobre els aspectes tècnics i comercials de la cria de conills.

IL.LUSTRE COL.LEGI D'ADVOCATS DE MATARÓ

Subtítol: *Butlletí*.
Any d'aparició: 1978.
Durada: Núm. 1 (gener-febrer 1978) a número darrer (gener-abril 1980). Edició en curs l'any 1980.
Impremta: Copisteria Castellà.
Gènere: Butlletí professional.
Periodicitat: Bimestral/Quadrimestral.
Impressió: Òfset.
Format: 212 x 158 mm.
Pàgines: 24.
Tiratge: 500 exemplars.
Idioma: Bilingüe.

Informa de les activitats dels col·legiats relatives a l'exercici de l'advocacia. Però fonamentalment dóna el text de les sentències produïdes a Mataró, i que el col·legi considera interessants per als seus associats.

FULLS DEL MUSEU ARXIU DE SANTA MARIA

Any d'aparició: 1978.
Durada: Núm. 1 (abril 1978) a núm. 105 (gener 2013). Edició en curs l'any 2013.
Redacció: Manuel Salicrú, Rafael Soler, Carles Marfà, Nicolau Guanyabens.
Col·laboradors: Joaquim Llovet, Esteve Albert, Oriol Quadrada, Joan Bonamusa, Josep M. Fradera, Marià Ribas, Miquel Brullet, Jaume Gonzàlez.
Impremta: Copisteria Castellà.
Gènere: Premsa cultural.
Periodicitat: Trimestral.
Impressió: Òfset.
Format: 310 x 210 mm.
Pàgines: 16/52.
Tiratge: 500 exemplars.
Idioma: català.

A l'inici de la publicació resumien els seus propòsits: *La publicació s'ha concebut per a tenir dues vertents. La primera destinada a incloure estudis sobre temes diversos d'arqueologia, d'art i d'història, especialment aquells*

que tenen relació amb la historia de Mataró i El Maresme. La segona per a donar a conèixer la documentació, sobretot aquella que es guarda al Museu Arxiu.

Anys després expliquen que: *Es tracta d'una publicació al servei de la història local que s'edita des de 1978. Es fa ressò puntual i crític de les notícies en l'àmbit del patrimoni cultural mataroní i comarcal. Conté estudis, especialment de les èpoques medieval, moderna i contemporània. Conté també articles de documentació i recursos. Per la seva constància, la seva qualitat i el seu to divulgatiu, és una revista definitivament consolidada, referència bàsica per a la historiografia mataronina.*

La importància d'aquesta revista es fa evident amb un lleuger repàs dels temes que hi són tractats. En l'àmbit dels estudis hi ha treballs sobre les propietats de la rectoria de Mataró al llarg de la historia de la parròquia D'altres tenen com a centre la vida religiosa i econòmica de Santa Maria, investigant l'abolició del delme, les restes arqueològiques de les antigues construccions, etc. Amb motiu dels cinc-cents anys de l'emancipació feudal de Mataró hi surten diferents articles que documenten aquest fet, i es refereixen al seu protagonista destacat Pere Joan Ferrer. Altes temes tracten la documentació notarial, les capelletes populars dels carrers de la ciutat, personatges mataronins com el pare Llampillas, etc.

L'aspecte documental de la publicació hi té un lloc a través de l'edició de papers del fons del Museu-Arxiu. Amb temes referents a la guerra del francès, aspectes ciutadans del segle XVII, testaments, inventaris, etc. D 'especial importància és el memorial del Rector Folquer, del segle XVII, en què aquest personatge passa revista a l'estat de la parròquia, i als diversos problemes ciutadans del moment. És també rellevant la part gràfica, amb edició de fotografies antigues sobre la fira, la platja, la pesca, les esglésies, l'art local, i d'altres.

Notem que l'entitat publica també les *Sessions d'Estudis Mataronins* que és una publicació: *que recull les intervencions que es llegeixen en les trobades d'estudiosos i investigadors organitzades pel MASMM. S'hi presenten comunicacions breus i sintètiques sobre aspectes de la història local. La primera sessió es va convocar l'any 1984 i des d'aleshores se n'ha celebrat una d'anual de forma ininterrompuda. Totes les comunicacions són publicades.*

23 D'ABRIL

Subtítol: *Revista Mensual INB Damià Campeny.*
Any d'aparició: 1978.
Durada: Núm. 1 (abril 1978) a núm. 6 (desembre 1980). Edició en curs l'any 1980.
Gènere: Premsa escolar.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Multicopista.
Format: 315 x 218 mm.
Pàgines: 32.
Preu: 10 pts.
Tiratge: 400 exemplars.
Idioma: Bilingüe.

Publicació escolar. Per a l'anàlisi vegi's l'apartat corresponent a la introducció general.

SOCIETAT DE PESCA I ACTIVITATS SUBAQUÀTIQUES

Subtítol: *Butlletí informatiu.*
Any d'aparició: 1978.
Durada: Núm. 1 (abril-maig 1978).
Impremta: Imprecopy. Avda. Maresme, 389.
Gènere: Butlletí esportiu.
Impressió: Òfset.
Format: 222 x 162 mm.
Pàgines: 10.
Idioma: Bilingüe.

Ressenya les activitats esportives de l'entitat, i qüestions d'ordre intern com estats de comptes, juntes, etc.

LA PIPA DEN ROC

Any d'aparició: 1978.
Durada: Núm. 0 (13 maig 1978) a núm. 40 (18 juliol 1979).
Edita: Ed. La Pipa d'en Roc. República Dominicana, núm. 51, 1º, 1ª.

Redactors: Pere Artigas, Josep M. Fàbregas, Antoni Albert, Jaume Graupera, Josep Novellas, Francesc Costa, Artur Palomer.
Corrector: Francesc Torres.
Impremta: Mas. General Mola, 76. Gràfiques Ibèria. Constitució, 19. Barcelona (núm. 1). Mas (núm. 19).
Fotocomposició: La Juliana: Argentona.
Gènere: Premsa satírica.
Periodicitat: Setmanal.
Impressió: Òfset.
Format: 440 x 320 mm
Pàgines: 4.
Preu: 15 pts. 20 pts. (núm. 10).
Subscripció: 1.000 pts. a l'any.
Tiratge: 1.000 exemplars. 10.000 exemplars (núm. 1). 7.000 exemplars (núm. 19).
Idioma: català.

Parlarem dels polítics, dels d'ara i dels d'abans. Aquells que festejaren amb al dictadura tindran a les nostres pàgines la crònica puntual de les seves efemèrides. I procurarem que tot Mataró recordi els fets i les persones. Un acte emocionant de reconeixement i tot seguit la foguera s'endurà la memòria de tanta quisca municipal, de tanta corrupció. Aquesta publicació té dues etapes, la primera era una revista satírica de caràcter local, i correspon als núms. 0 a 00000. L'èxit de vendes va fer que la redacció considerés oportuna la seva edició amb temàtiques generals, i la distribució a tot Catalunya.

Revista de Mataró.

En els cinc números de la primera etapa es fa referència crítica als polítics que formaven part de l'ajuntament de la Dictadura, i d'entitats lligades a l'antic règim com les *Cambres Agràries*, el *Diario de Mataró*, etc. La sàtira també arriba als membres dels partits democràtics, i als tripijocs de les diferents direccions locals per a conquerir càrrecs de prestigi. També es comentaven les petites i grans incidències de la ciutat, sempre des d'una perspectiva còmica.

Una de les coses que va introduir el setmanari va ser una mena d'anticlericalisme renovat. En aquest sentit varen fer broma, en un número extra, de la celebració tradicional de les Santes. Una vegada la revista ja

havia desaparegut va sortir un número *insospitat* amb data de 24 de maig de 1980, de temàtica mataronina, que va provocar una llarga polèmica ventilada a les pagines de cartes del setmanari *El Maresme*.

Setmanari català.

En passar a l'àmbit d'interès general *La Pipa d'en Roc* es va convertir en la primera revista satírica en català des de la postguerra. I els primers números van arribar a xifres de venda notables que, en anar minvant, varen fer impossible el manteniment econòmic. El núm. 40 va ser el darrer.

En aquesta etapa els temes tractats feien referència a l'actualitat política catalana, espanyola i internacional. Temes destacats foren els relatius a la gestió del President Tarradellas. El setmanari va fer una forta campanya contra el seu personalisme.

Altres temes tractats eren relatius a l'Estatut de Sau, la Constitució, el referèndum, i les eleccions parlamentàries. Les seccions mes importants eren: "*Amb la pipa al morro*, manxetes satíriques d'actualitat; *Botifarra catalana*, notícies de més envergadura que eren comentades; *Rialles d'ahir*, reproducció d'acudits antics; *Noticies de l'altre món*, informacions de Madrid; *Mai Vist*, inspiracions surrealistes; i d'altres de menors.

Però les de mes èxit foren: *Cromets de fauna i flora*, on es feien comentaris irònics dels polítics i personatges populars de Catalunya, i se'ls dibuixava amb formes animals. També *Animes de càntir*, sobre els personatges d'actualitat però descrits a través d'un article extens.

Com a números destacats cal citar el dels Innocents, escrit en molts idiomes, i el número darrer, on hi ha una fotonovel·la en català anomenada: *Passió i mort a la plaça de Sant Jaume.*

ASSOCIACIÓ D'EMPRESARIS DEL GÈNERE DE PUNT DE MATARÓ I COMARCA

Subtítol: *Butlletí informatiu*.
Any d'aparició: 1978.
Durada: Núm. 0 (novembre 1978) a núm. 20 (agost-setembre 1980). Edició en curs l'any 1980.

Redacció: Molas, 32, 1er.
Impremta: Minerva.
Gènere: La Juliana. Argentona (any 1979).
Periodicitat: Butlletí informatiu empresarial.
Impressió: Mensual.
Format: Tipografia. Òfset (any 1979).
Pàgines: 248 x 175 mm. 218 x 160 mm.
Tiratge: 14. 300 exemplars.
Idioma: Bilingüe.

Els articles fan referència a l'activitat econòmica del ram del tèxtil, i a les problemàtiques jurídiques que li són pròpies. dóna noticia de la vida de l'Associació, i diverses estadístiques sobre la conflictivitat laboral a la ciutat.

CLUB AJEDREZ MATARÓ

Subtítol: *Boletín informativo*.
Any d'aparició: 1978.
Durada: Núm. 1 (any 1978).
Redacció: Melcior de Palau, 25.
Impremta: Copisteria Castellà.
Gènere: Butlletí d'entitat recreativa.
Impressió: Òfset.
Format: 220 x 160 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: Castellà.

Es refereix a l'activitat esportiva del club i dóna exemples de partídes complexes.

L'ATZAVARA

Subtítol: *Butlletí de la secció de Ciències Naturals del Museu Municipal de Mataró*.
Any d'aparició: 1979.
Durada: Núm. 1 (any 1979) a núm. 2 (any 1979). Edició en curs l'any 1980.
Redacció: Francesc Villà, Salvador Triadó, Francesc Sabater, Antoni Batlle.
Impremta: Copisteria La Juliana.

Gènere: Butlletí d'entitat científica.
Impressió: Òfset.
Format: 305 x 214 mm. 281 x 206 mm. (núm. 2).
Pàgines: 20.
Preu: 25 pts.
Tiratge: 500 exemplars.
Idioma: català.

Publica treballs científics d'investigació al voltant de temes com els fongs, els lepidòpters, els marins, i la balena de Mataró. Com a complement dóna informació de l'activitat científica local.

NUESTRO BARRIO

Any d'aparició: 1979.

Veieu *La Voz de la Llàntia* (1976).

EL CEMENTIRI

Subtítol: *Monografies satíriques mataronines*.
Any d'aparició: 1979.
Durada: Núm. 1 (febrer 1979) a núm. 2 (març 1979).
Redacció: Apartat 52.
Impremta: Mas.
Gènere: Premsa satírica.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Òfset.
Format: 318 x 218 mm.
Pàgines: 8.
Preu: 25 pts.
Tiratge: 1.000 exemplars.
Idioma: català.

Amb el mateixos esquemes que *La Pipa d'en Roc*, i editada per la mateixa, gent només varen sortir-ne dos números, que parlen de l'ajuntament franquista i de les primeres eleccions municipals de la democràcia.

BOLETÍN INFORMATIVO SINDICATO METALÚRGICO CNT-AIT

Any d'aparició: 1979.
Durada: Núm. 1 (febrer 1979) a núm. 2 (març 1979).
Redacció: Nueva de Capuchinas, 10.
Gènere: Premsa sindical.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Multicopista.
Format: 215 x 160 mm.
Pàgines: 8.
Idioma: Castellà.

Dóna noticies de la problemàtica del sector i les alternatives de la CNT, contingudes en la plataforma de cara a negociar el conveni de metall. Hi ha un qüestionari d'accions que cal emprendre davant la declaració de crisi en una empresa, i articles ideològics de caràcter llibertari. En aquests es tracta de la democràcia *formal*, les classes socials, els comitès d'empresa, i d'altres temes d'interès obrer.

COORDINADORA D'ESPLAI DE MATARÓ

Subtítol: *Butlletí.*
Any d'aparició: 1979.
Durada: Núm. 1 (febrer 1979) a núm. 2 (març 1979).
Redacció: Molas, 17-19.
Gènere: Butlletí d'entitat recreativa.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Òfset.
Format: 220 x 162 mm.
Pàgines: 24.
Preu: 30 pts.
Tiratge: 200 exemplars.
Idioma: català.

Ressenya les activitats de la Coordinadora en el camp de l'organització del temps lliure. Dóna notes d'interès sobre l'aspecte pedagògic de l'esplai, les colònies d'estiu, i l'actitud dels partits polítics sobre aquest tema.

EL CUC BLANC

Subtítol: *INB. Alexandre Satorras*.
Any d'aparició: 1979.
Durada: Núm. 1 (febrer 1979).
Impremta: Gafarrons. Premià de Mar.
Gènere: Premsa escolar.
Impressió: Òfset.
Format: 293 x 205 mm.
Pàgines: 10.
Idioma: Castellà.

De caràcter literari publica poemes i textos narratius escrits pels alumnes.

MUNICIPALS ARA

Subtítol: *Publicació electoral d'Esquerra Republicana de Catalunya.*
Any d'aparició: 1979.
Durada: Número únic (març, 1979).
Redacció: Casal ERC. Isern, 35.
Impremta: Mas.
Gènere: Premsa política.
Impressió: Òfset.
Format: 445 x 323 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: català.

Publicació destinada a fer propaganda de la candidatura d'ERC a les eleccions municipals de març de 1979. Hi podem llegir manifestos ideològics, propostes d'acció municipal, etc.

GEMMA

Subtítol: *Grupo de espeleología y montañismo de Mataró*.
Any d'aparició: 1979.
Durada: Núm. 1 (abril 1979).
Impremta: Copisteria Castellà.
Redacció: Biblioteca de Cirera.

Gènere: Butlletí esportiu.
Impressió: Òfset.
Format: 221 x 161 mm.
Pàgines: 8.
Idioma: Castellà.

Informa de temes relatius al món de l'espeleologia i l'excursionisme.

MUSICA VIVA

Subtítol: *Suplement musical de El Maresme*.
Any d'aparició: 1979.
Durada: Núm. 1 (maig 1979) a núm. 2 (juny 1979).
Redactors: Ramón Bruguera, Salvador Climent, Xavi Coll, V. Herrera, Manolo Luna, Fco. Javier Martín, Josep Sanz, Sergi Castillo.
Impremta: Mas.
Gènere: Premsa musical.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Òfset.
Format: 297 x 213 mm.
Pàgines: 16.
Idioma: català.

Refereix l'actualitat musical de Mataró i la comarca, amb entrevistes, reportatges, i la crònica del món del disc.

BOLETÍN CASAL DEL BARRIO

Any d'aparició: 1979.
Durada: Núm. 1 (1 juny 1979).
Redactors: Pep Fernàndez, Manuel Torralba, Beatriz Castellà, Pep Rueda, Ramón Morales, Enric Castells,
Redacció: Vitoria, 39-41.
Gènere: Premsa política.
Impressió: Tipografia.
Format: 345 x 252 mm.
Pàgines: 20.
Preu: 25 pts.

Idioma: Castellà.

Editada per l'Agrupació del PSUC de Cerdanyola. Els articles es referien a la història i a les idees d'aquest grup polític. Es completa amb seccions de poesia i esports. El poc ressò del butlletí va ser la causa de la seva paralització.

DEBATE OBRERO

Subtítol: *CNT Federación Comarcal del Maresme.*
Any d'aparició: 1979.
Durada: Núm. 0 (13 setembre 1979) a núm. 5 (6 desembre 1979).
Redacció: Nueva de Capuchinas, 10.
Gènere: Premsa política.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Multicopista.
Format: 315 x 214 mm.
Pàgines: 22.
Preu: 25 pts.
Tiratge: 300 exemplars.
Idioma: Castellà.

Es presenta com: l*a revista de todos los anarcosindicalistas y obreros en general de la Comarca del Maresme.* I el seu origen és, en paraules de la redacció*: llegamos a la conclusión de que la necesidad colectiva pedía una revista escrita por mucha gente, cuantos más mejor. A ser posible una revista escrita por todos y para todos. E*l mètode per a organitzar aquest desig és el següent: *Convocaremos una serie de debates (...), de la transcripción y selección de todo lo importante que se recoja, surgirà, a la quincena siguiente, la revista DEBATE, hecha por todos y para todos*. L'aspecte de la confecció col·lectiva és molt remarcat i la redacció, que es nega a existir com a tal, opina que: *El debate, como forma de expresión humana, debe ser, sin duda alguna, la más perfecta que existe (...) que las verdades del pensamiento, si existen, no són patrimonio de nadie en exclusiva. Podríamos afirmar, sin temor a equivocarnos, que la verdad es patrimonio del debate.*

Els debats que va organitzar la revista giren a l'entorn de l'atur, les classes socials, l'ecologia, etc.

TOT ESPORT

Subtítol: *Revista mensual.*
Any d'aparició: 1979.
Durada: Núm. 1 (octubre 1979) a núm. 9 (juny 1979).
Redactors: Ricard Aparicio, Rita Clota, Jaume Dalmau, Marta Guañabens, Mateu Jaumandreu, Joaquim Lladó, Mª José Recoder, Jordi Gargallo.
Impremta: Mas.
Gènere: Premsa esportiva.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Òfset.
Format: 297 x 213 mm.
Pàgines: 12.
Idioma: català.

Suplement de *El Maresme* que donava informació de l'activitat esportiva local, amb reportatges i entrevistes als seus protagonistes.

MATARÓ COMERCIAL

Any d'aparició: 1979.
Durada: Núm. 1 (1.a quinzena de novembre) a número darrer (1.a quinzena de desembre). Edició en curs l'any 1980.
Impremta: Mas de Mataró.
Gènere: Premsa comercial.
Periodicitat: Quinzenal.
Impressió: Tipografia.
Format: 320 x 216 mm.
Pàgines: 10.
Preu: Gratuït.
Idioma: Bilingüe.

Publicació d'anuncis amb algunes pàgines d'entreteniments. D'edició molt irregular, n'han sortit una vintena.

???

Subtítol: *Institut Nacional Alexandre*
Any d'aparició: 1979.
Durada: Núm. 0 (desembre 1979).
Gènere: Premsa escolar.
Impressió: Multicopista.
Format: 316 x 216 mm.
Pàgines: 14.
Preu: 10 Pts.
Idioma: Bilingüe.

Per a l'anàlisi veieu l'apartat corresponent a la premsa escolar a la introducció general.

EL FOLKLORE DE CATALUNYA

Any d'aparició: 1979.
Durada: 4 núms. (anys 1979-1980). Edició en curs l'any 1980.
Edita: Ajuntament de Mataró. Conselleria d'Ensenyament i Cultura.
Redacció: Col·lectiu organitzador de l'Escola d'Estiu del Maresme.
Impremta: Copisteria La Juliana.
Gènere: Premsa cultural.
Periodicitat: Irregular.
Impressió: Òfset.
Format: 296 x 216 mm.
Pàgines: 18.
Idioma: català.

Volem posar en mans dels mestres una eina que permetrà, sobre tot als nouvinguts, poder treballar i desenvolupar tota la riquesa del nostre folklore. Amb aquest propòsit recull textos de la tradició popular relatius a Nadal, Carnestoltes i Sant Joan.

ASSOCIACIÓ DE VEÏNS MOLINS-TORNER-1º DE MAIG

Subtítol: *Butlletí informatiu.*
Any d'aparició: 1980.

Durada: Núm. 1 (gener 1980) a núm. 2 (juny 1980). Edició en curs l'any 1980.
Impremta: Imprecopy. Mas de Mataró (núm. 2).
Gènere: Premsa de barri.
Impressió: Òfset.
Format: 314 x 215 mm.
Pàgines: 8.
Preu: 25 pts.
Idioma: Bilingüe.

Ressenya les activitats de l'entitat en el camp de l'esport, guardaries, escoles i lleure. Articles destacats fan referència a la delinqüència juvenil, i a la reivindicació de la torre de Can Clavell per a equipaments socials.

CLUB DE TENIS MATARÓ

Subtítol: *Boletín informativo.*
Any d'aparició: 1980.
Durada:Núm. 1 (primer trimestre 1980) a núm. 3 (tercer trimestre 1980). Edició en curs l'any 1980.
Impremta: I.C.I. Llull, 51.C.T. Mataró.
Redacció: Carretera de Mata, s/n.
Gènere: Butlletí esportiu.
Periodicitat: Trimestral.
Impressió: Òfset.
Format: 240 x 170 mm.
Pàgines: 40.
Preu: Gratuït.
Idioma: Castellà.

Publica el resum de les activitats esportives i socials del club, amb força il·lustracions fotogràfiques.

RADIO ESPLAI

Subtítol: *Butlletí informatiu Amics de la Radioficció.*
Any d'aparició: 1980.
Durada: Núm. 00 (març 1980). Edició en curs l'any 1980.
Impremta: Copisteria Castellà.

Gènere: Butlletí tècnic.
Impressió: Òfset.
Format: 221 x 161 mm.
Pàgines: 16.
Idioma: Bilingüe.

La temàtica és relativa al món de la tècnica electrònica.

BUTLLETÍ DE L'HOSPITAL DE SANT JAUME I SANTA MAGDALENA DE MATARÓ

Any d'aparició: 1980.
Durada: Núm. 1 (abril 1980). Edició en curs l'any 1980.
Impremta: Copisteria Castellà.
Impressió: Òfset.
Format: 221 x 161 mm.
Pàgines: 8.
Idioma: Bilingüe.

Butlletí intern que informa sobre les activitats del centre, i de les seves problemàtiques assistencials.

NÚMERO U

Any d'aparició: 1980.
Durada: Número únic (23 abril 1980).
Gènere: Còmic.
Impressió: Òfset.
Format: 340 x 256 mm.
Pàgines: 8.
Preu: 50 pts.
Tiratge: 1.000 exemplars.
Idioma: Bilingüe.

Publicació de creació literària i gràfica. És desplegable.

CREMA

Subtítol: *La flor i nata de la informació distreta.*

Any d'aparició: 1980.
Durada: Núm. 1 (setembre 1980 a núm. 2 (octubre 1980).
Edita: March i José. Travessera de Gràcia, 98, bis. Barcelona.
Impremta: Manlleu. Passeig de Sant Joan, 63. Manlleu.
Gènere: Publicació publicitària.
Impressió: Òfset.
Format: 216 x 156 mm.
Pàgines: 32.
Preu: Gratuït.
Idioma: Català.

S'editava a Barcelona però tenia redactors del Maresme. Els articles es referien a la comarca i parlaven de les festes majors, les flors, la pesca, la cuina i d'altres. Com a complement hi havia notes d'actualitat i una part substancial de publicitat.

A. D. ROCAFONDA

Subtítol: *Boletín deportivo e informativo mensual.*
Any d'aparició: 1980.
Durada: Núm. 1 (setembre 1980).
Redacció: Alvarez Buhilla, 68.
Impremta: Minerva.
Gènere: Butlletí esportiu.
Periodicitat: Mensual.
Impressió: Tipografia.
Format: 111 x 230 mm.
Pàgines: 24.
Idioma: Castellà.
Té com objectiu donar les informacions relatives al club.

LA CORBATA

Subtítol: *Butlletí de la secció sindical de CCOO de la CE. Laietana*.
Any d'aparició: 1980.
Durada: Núm. 1 (octubre 1980). Edició en curs l'any 1980.
Gènere: Premsa sindical.
Impressió: Òfset.

Format: 215 x 158 mm.
Pàgines: 12.
Idioma: Català.

Informa de l'activitat sindical a la Caixa d'Estalvis Laietana, i ressenya el programa reivindicatiu de Comissions Obreres.

METAL

Subtítol: *Boletín informativo del Sindicato de CCOO del Metal de Mataró.*
Any d'aparició: 1980.
Durada: Vist núm. de 15 d'octubre de 1980.
Gènere: Premsa sindical.
Impressió: Òfset.
Format: 215 x 158 mm.
Pàgines: 4.
Idioma: Castellà.

El seu propòsit és fer propaganda del sindicat.

EL MARTELL

Any d'aparició: 1980.
Durada: Núm. 1 (octubre-novembre 1980). Edició en curs l'any 1980.
Redacció: Ateneu. 10 de Gener.
Col·laboradors: J. Pérez, A. Vila.
Gènere: Premsa política.
Impressió: Multicopista.
Format: 216 x 157 mm.
Pàgines: 12.
Idioma: Bilingüe.

Publicació d'ideologia llibertària, que reivindica la necessitat de les Associacions de Veïns com a nuclis d'organització popular. Critica el sindicalisme de les centrals del ram del metall, i dóna una alternativa assembleària. Altres temes fan referència a la llibertat d'expressió, la religió catòlica, i el món obrer.

FOMENT MATARONÍ

Subtítol: *Butlletí informatiu.*
Any d'aparició: 1980.
Durada: Núm. 1 (octubre 1980). Edició en curs l'any 1980.
Redacció: Bisbe Mas, 11.
Impremta: Copisteria La Juliana. Argentona.
Gènere: Butlletí d'entitat cultural
Impressió: Òfset
Format: 220 x 161 mm.
Pàgines: 8.
Idioma: Català.

Informa de les activitats que duu a terme el Foment en l'àmbit cultural i recreatiu.

C. A. CERDANYOLA

Subtítol: *Revista Informativa*.
Any d'aparició: 1980.
Durada: Vist núm. 2 (novembre 1980).
Redacció: Vitoria, 39.
Impremta: Guillen. Tarragona, 6.
Gènere: Butlletí cultural.
Impressió: Òfset.
Format: 216 x 159 mm.
Pàgines: 18.
Idioma: Castellà.

Relata la vida associativa de l'entitat, i dóna noticies del món dels escacs.

BUTLLETÍ DEL COL.LEGI DE LA IMMACULADA CONCEPCIÓ

Any d'aparició: 1980.
Durada: Núm. 1 (desembre 1980). Edició en curs l'any 1980.
Impremta: Copisteria Castellà.
Gènere: Butlletí escolar.
Impressió: Òfset.

Format: 220 x 160 mm.
Pàgines: 16.
Tiratge: 400 exemplars.
Idioma: Bilingüe.

Informa de les activitats pròpies del col·legi. Hi ha articles sobre la pedagogia i la història de l'entitat. Per a més informació sobre aquest tipus de publicacions escolars vegeu l'apartat corresponent a la introducció general.

EL TOT MATARÓ

Any d'aparició: 1981.
Durada: nº1 (18 maig 1981) a nº 1575 (19 abril 2013). Edició en curs l'any 2013.
Director: Antoni Rodríguez.
Gènere: Premsa publicitària i informativa.
Periodicitat: Setmanal.
Format: 227 x 148 mm.
Pàgines: Irregular.
Idioma: Català.

Durant anys va ser molt atractiva la portada que publicava una foto antiga de la ciutat. Amb el temps han anat prenent relleu els continguts informatius.

EL MATARONÍ

Subtítol: *Informatiu de la Comarca del Maresme*
Any d'aparició: 1981.
Durada: nº1 (1 abril 1981) a nº 13 (1 juliol 1981).
Director: Ester Llop
Gènere: Premsa informativa.
Periodicitat: Setmanal
Format: 295 x 204 mm.
Pàgines: 32
Idioma: Català.

Un intent, que no va quallar de fer una revista informativa.

CAPGROS

Any d'aparició: 1984.
Durada: nº1 (abril, 1984) a nº1258 (19 abril 2013) Edició en curs l'any 2013.
Director: Mateu Ros.
Gènere: Premsa publicitària i informativa.
Periodicitat: Mensual / Setmanal.
Format: 210 x 150 mm.
Pàgines: Irregular.
Idioma: Català.

Una publicació de gran interès i una factura de qualitat. Cada setmana aporta tota la informació local, amb reportatges i entrevistes. Notable la compaginació i l'us del color.

MATAROESCRIT

Any d'aparició: 1986.
Durada: nº1 (maig, 1986) a nº 89 (desembre, 1993).
Director: Josep M. Torrent. Albert Font. Maria José Recoder.
Col·laboradors: Pilar Bonet, Jaume Calsapeu, Lluís Carné, Joan Catà, Josep M. Clariana, Francesc Costa, Manuel Cusachs, Emmanuel Cuyàs, Josep M. Fàbregas, Josep Rodri, Artur Palomer *Pal*, Laura Galan, Marisol Sanz.
Gènere: Premsa informativa.
Periodicitat: Mensual.
Format: 292 x 205 mm.
Pàgines: 52/92.
Idioma: Català.

La publicació informativa més important del seu temps que venia a seguir la feina feta per *El Maresme*. Molts dels redactors provenien d'aquest periòdic. Entrevistes, reportatges, articles d'història per a tenir ben informada la ciutadania.

CIVITAS FRACTA

Subtítol: *Miscel·lània d'Història i de Cultura.*
Any d'aparició: 1987.

Durada: nº1 (estiu, 1987) a nº 3 (tardor, 1991).
Col·laboradors: Agustí Barrera, Joan Garriga, Josep Xaubet.
Gènere: Premsa cultural.
Periodicitat: Irregular.
Format: 298 x 210 mm.
Pàgines: 50/90.
Idioma: Català.

Publicació cultural d'interès en les temàtiques històriques.

ORIOL

Subtítol: *Full informatiu de l'Agrupació Científico-Excursionista de Mataró*.
Any d'aparició: 1988.
Durada: Abril 1988 a nov. 1989 (9 números) i un altre núm. el 1995 (Total 10)
Director: Manel Punsola i Mitjans.
Imprès: La Copisteria
Redacció: Carreró, 39
Gènere: Full d'entitat esportiva.
Periodicitat: Trimestral.
Impressió: Copisteria
Format: 305 x 215 mm.
Pàgines: 4
Tiratge: 600 exemplars.
Idioma: Català.

Publicació excursionista adreçada als socis de l'entitat.

MIGLIARESI

Subtítol: *Documents històrics de Mataró*.
Any d'aparició: 1989.
Durada: nº1 (abril, 1989) a nº 16 (març, 1993).
Direcció: Francesc Costa.
Gènere: Revista cultural.
Periodicitat: Irregular.
Format: 298 x 210 mm.
Pàgines: Irregular.

Tiratge: 100.
Idioma: català.

Publicació cultural que reprodueix documents d'arxius i publica articles de temàtiques històriques.

DE L'ORACLE A L'ERROR

Subtítol: *Revista de pensament.*
Any d'aparició: 1993.
Durada: nº1 (estiu, 1993) a nº4 (hivern, 1994).
Redacció: Antoni Albert, Josep M. Fàbregas, Francesc Costa.
Gènere: Revista cultural.
Periodicitat: Irregular.
Format: 210 x 145 mm.
Pàgines: Irregular.
Tiratge: 80.
Idioma: català.

Publicació de temàtica cultural, que tracta temes de política i filosofia. Hi ha un número 5 que es va distribuir per Internet.

FELIBREJADA

Subtítol: *Butlletí del Grup d'Història del Casal*.
Any d'aparició: 1994
Durada: nº1 (gener, 1994) a nº94 (2012) Edició en curs l'any 2013.
Director: vocal de publicacions (Eva M. Llovet 1994, Sandra Cabrespina 1998, Jaume Vellvehí 2000)
Col·laboradors: Joaquim Graupera, Antoni Llamas, Joan Francesc Clariana, Jaume Vellvehí, Eva M. Llovet, Jordi Amat i Teixidó, Joan Giménez, Ramon Coll, Josep Xaubet, Benet Oliva, Lluïsa Layret, Francina Ontiveros, Teresa Graupera, Joan Bou, David Farell, Enric Subiñà.
Gènere: Revista Cultural
Periodicitat: mensual 1994, bimensual 1997, trimestral 2002, anual 2010 (amb CD), on line 1996
Format: A4 (1994), 10 x 15 cm (2010)

Pàgines: Variable
Idioma: Català

Publicació de temàtica històrica adreçada als membres de l'entitat, plena de notícies i estudis.

REVISTA DE MATARÓ

Any d'aparició: 1994.
Durada: nº1 (febrer, 1994) surt el nº 13 (febrer, 1995).
Director: Marisol Sanz. Toni de la Fuente.
Gènere: Premsa informativa.
Periodicitat: Mensual.
Format:
Pàgines: 46/62.
Idioma: Català.

Un intent, que no va quallar de fer una revista informativa.

MATARÓ-REPORT

Any d'aparició: 1996.
Durada: nº1 (novembre, 1996) a nº112 (setembre, 2006).
Director: Francesc Castanyer.
Gènere: Premsa informativa.
Periodicitat: Setmanal.
Format: 300 x 210 mm.
Pàgines: 48.
Idioma: Català.

Revista informativa que va omplir el buit que *Mataroescrit* havia deixat.

DIARI DE MATARÓ

Any d'aparició: 1999.
Durada: nº0 (24 gener 1999) a nº127 (21 setembre 1999).
Director: Enric Sierra.

Col·laboradors:
Gènere: Premsa informativa.
Periodicitat: Setmanari.
Format: 290 x 210 mm.
Pàgines: 32
Idioma: Català.

Periòdic informatiu de temàtica general.

EL FULL DE MATARÓ

Subtítol: *Informatiu setmanal de les parròquies de Mataró*.
Any d'aparició: 1999.
Durada: nº1 (23 maig 1999) a nº247 (27 febrer 2005).
Director: Mn. Vicenç Roig.
Gènere: Butlletí religiós.
Periodicitat: Setmanal.
Format: 292 x 205 mm.
Pàgines: 8.
Idioma: Català.

Publicació de temàtica religiosa.

BUTLLETÍ A.C.E

Subtíol: *Butlletí Informatiu*
Any d'aparició: 2006.
Durada: Núm. 1 (gener 2006) a núm. 12 (octubre 2008)
Responsable: Pere Busquets (compaginació, publicitat i edició)
Impremta: Copisteria Prims (del núm. 1 al núm. 8). Gràfiques Prims (del núm. 9 al núm. 12)
Redacció: Passatge Pou d'Avall, 1 (Baixada de les Escaletes)
Redactors: Socis i simpatitzants de l'entitat.
Gènere: Butlletí d'entitat esportiva.
Periodicitat: Trimestral.
Impressió: Copisteria en blanc i negre (del núm. 1 al núm. 4). Copisteria en

blanc i negre i coberta color(del núm. 5 al núm. 8). Tipografia (del núm. 9 al núm. 12)
Format: 305 x 215 mm.
Pàgines: 24 (núm. 1 al núm. 8). 32 (núm. 9 al núm. 12).
Tiratge: 800 exemplars
Idioma: Català.

Publicació excursionista adreçada als socis de l'entitat.

Apèndix

Rectificacions als catàlegs precedents.

Donem una relació de publicacions considerades de manera equivocada com a mataronines en estudis anteriors. També
aclarim casos de títols que nomes han existit com a projecte, transcripcions equivocades, etc.

La Antorcha (1848).
Figura al catàleg Fàbregas-Costa però es tracta d'una publicació editada a Barcelona per Marià Cubí i impresa a Mataró per Abadal.

Boletín Médico-Farmacéutico del Litoral (1879).
La ressenya Joaquim Bartra però es tracta d'una publicació editada a Vilassar.

El Gauro-Tauro (1879).
Butlletí oficial de la *Solipedobovinera*, societat d'assegurances domiciliada a Barcelona. Alguns catàlegs consideren aquesta publicació editada a Mataró però es tracta d'un error que parteix de Joaquim Bartra.

Barcino (1903).
Joaquim Bartra explica que en data de 30 d'agost de 1903 es va demanar a l'alcaldia el permís d'edició d'una publicació amb aquest títol. Però la manca de dades més concretes fan suposar que el projecte no es va realitzar.

Vida Llevantina (1907).
Redactada a Canet de Mar tracta temàtiques comarcals, donant preferència al sector de llevant del Maresme. Joaquim Bartra la considerava mataronina, potser perquè durant un temps, fins al núm. 93 es va estampar a la impremta Abadal. Però a diferència d'una publicació semblant com és *La Costa de Llevant*, les informacions sobre Mataró són mínimes.

La Comarca de Llevant (1907).
És el mateix cas del títol precedent.

La Creuada (1921).
Títol introduït per error al catàleg Fàbregas-Costa, de procedència

desconeguda.

Butlletí del Círcol Catòlic d'Obrers de Sant Josep (1929).
Al catàleg Tasis i Torrent es parla de l'existència d'una publicació d'aquest nom. Però potser es tracta d'un error que rau en l'afegit *de Sant Josep*, ja que l'any citat es comença a publicar pel Círcol Catòlic un butlletí informatiu.

Hoja Diocesana de Santa María (1939) i **Hoja Diocesana de San José** (1939).
Editades pel bisbat de Barcelona reserven un petit espai a les noticies de la parròquia respectiva. Degut a la seva temàtica general, i en no ser impreses a Mataró, no les considerem en aquest estudi. De tota manera cal tenir en compte la petita secció local amb notes relatives al culte catòlic de Mataró.

Les publicacions mataronines als Arxius i Biblioteques.

En aquest apartat relacionem les publicacions mataronines que es troben a disposició dels interessats en diferents institucions de Mataró i Barcelona.

Les llistes que segueixen les hem elaborades a partir de les fitxes de les biblioteques i arxius investigats que, en general, estan posats al dia. Un cas apart el representa la Biblioteca Pública Arús que es trobava, en el moment de la consulta —octubre de 1980—, en període de fitxatge de l'hemeroteca, però la consulta del fons catalogat va donar resultats negatius.

També amb resultats negatius hem consultat els arxius més importants de Madrid, com l'Hemeroteca Nacional, l'Hemeroteca de Madrid i la Secció de Publicacions de la Biblioteca Nacional. En tots aquests llocs, de la consulta dels seus fons, s'arriba al resultat de la gairebé absència total de premsa mataronina. Només hi hem trobat algun títol menor que ja tenen altres entitats aquí relacionades. I la recerca de publicacions considerades com a desaparegudes ha resultat negativa.

Dels periòdics citats en donem el títol i l'any d'inici de l'edició, no el nombre d'exemplar que cada fons en posseeix. Així a vegades ens trobem davant de col·leccions completes o gairebé, i en d'altres es tracta d'un únic exemplar, o d'un conjunt de pocs números.

En general els arxius barcelonins es caracteritzen per la pobresa de premsa de Mataró. Els més importants son l'Institut Municipal d'Història de la Ciutat i la Biblioteca Universitària. El primer és format per un conjunt de més de trenta publicacions, de les quals es conserven números solts i col·leccions força incompletes. El fons de la Biblioteca Universitària es més important, te setanta títols, en la seva major part corresponents als darrers anys, i que hi han ingressat provinents del dipòsit legal.

A Mataró l'Arxiu Municipal té un conjunt de mes de vuitanta periòdics, dels publicats al segle XIX i en els anys anteriors a la guerra civil. Que es complementen amb el centenar llarg de títols de la Biblioteca Popular de la Fundació Iluro abans Biblioteca Popular de la Caixa d'Estalvis Laietana, més rica pel que fa a les publicacions que han vist la llum d'ençà de l'any 1939.

Ha estat d'un valor inapreciable la consulta d'alguns arxius privats que ens han possibilitat de veure alguns títols que cap institució no té al seu fons. Així hem d'agrair la disposició oberta i l'amabilitat dels senyors Joan Comas, Jaume Colomer, Francesc Enric, Joan Castellà, August Ribas —en possessió d'un conjunt notable de premsa local—, Xavier Cateura, Antoni Pulido i Josep M. Fàbregas.

D'altres títols els hem pogut consultar a les entitats, escoles, institucions, grups, associacions, etc., que les editen. I a aquests llocs s'ha de dirigir la persona interessada.

Nota de l'any 2013

Han passat unes quantes dècades de la primera edició d'aquest llibre, i ara hi ha Internet i una manera diferent de consultar la premsa. Ho podem fer des de casa perquè diverses institucions digitalitzen els seus fons històrics i els posen a l'abast de tothom. Com que les adreces on fer les consultes tot sovint canvien hom s'ha d'adreçar a: Memòria digital de Catalunya. Dipòsit digital de documents de la Universitat Autònoma de Barcelona. Arxiu de revistes catalanes antigues. Eureca! biblioteca digital. Fons local de publicacions periòdiques digitalitzades de la Diputació de Barcelona. Racó revistes catalanes amb accés obert. Biblioteca digital hispánica.

ARXIU MUNICIPAL DE MATARÓ

Acción (1914).
Acción Fabril (1916).
Ámfora Llevantina (1921).
El Arte en la Zapatería (1925)
Arriba el Telón (1921).
El Anunciador (1879).
Albada (1931).
Boletín Informativo Municipal (1975).
Boletín del Ateneo Obrero de Mataró (1911).
Boletín del Sindicato de Obreros en Géneros de Punto de Mataró (1923).
Boletín Socialista (1894).
Boletín de la Cámara Oficial de la Propiedad Urbana de Mataró (1919).
Boletín de la Cámara de la Produccion de Mataró y comarca (1912).
Butlletí de la Societat Iris (1928).
Butlletí-Portaveu del Sport ciclista Mataroní (1924).
Butlletí trimestral de la Agrupació Científico-Excursionista (1922).
Butlletí C. D. Mataró (1947).
Butlletí Portaveu de la Unió de Cooperatives de Mataró (1930).
Butlletí del Círcol Catòlic d'Obrers (1908/1923).
Castanyes i Panallets (1915).
La Costa de Llevant (1894).
La Comarca (1890).
Crónica Mataronesa (1866).
Crónica de Mataró (1977).
El Cronista (1890).
El Clamor de la Marina (1879).
Clavé (1928).
El Demócrata (1895).
La Defensa (1918).
Diario de Mataró y su Comarca (1895).
Diario de Mataró (1939).
Diari de Mataró (1923).
Don Quijote (1903).
EL Eco de la Costa (1869).
La Federació (1908).
Fulla Agrícola (1920).
Fulla Esportiva (1920).
Fulla Feminista (1920).
Fulla Industrial (1920).
Fulla Pomellista (1921).
Fulls del Museu-Arxiu de Santa Maria (1978).
Galanies (1922).
Hoja Oficial de las FET y de las JONS de Mataró (1940).
El Ideal Moderno (1881).
Iluro Sport (1965).
Juventud (1916).
El Liberal (1883).
Llibertat (1906).

Llibertat (1930/33).
Llibertat (1936).
La Llumanera (1923).
Mataró i la Comarca (1921).
Mataró, de las FET y de las JONS (1946).
Mataró, revista fundada en 1850 (1946).
Mataró (1948).
El Mataronés (1876).
La Maresma (1932).
Mestral (1907).
Museu (1948).
La Nau (1917).
El Noticiero Mataronés (1894).
El Nuevo Ideal (1883).
Nuevo Oriente (1906).
Nueva Vida (1906).
El Progreso (1888).
Lo Pensament Marià (1907).
Quaderns d'Arqueologia (1977).
La Réplica (1911).
La Réplica Artística (1912).
La Revista (1915).
Revista Mataronesa (1864).
Revista del Centro de Agricultores de Mataró y su Comarca (1917).
La República (1903).
República (1910).
La República Social (1896).
Ressò de l'avior (1908).
Semanario de Mataró (1883).
Setmanari de Mataró i la Comarca (1926).
Societat Ateneu Popular (1931).
Unió Federal (1911).
La Unión (1926).
La Veu del Círcol (1913).
La Verdad (1880).
Vida Nueva (1911).
La Voz del Litoral (1885).

ATENEU DE BARCELONA

Crónica Molfort's (1930).
Mediterrània (1925).
Societat Ateneo Popular (1931).

BIBLIOTECA DE CATALUNYA

Butlletí de la Societat Iris (1928).
La Costa de Llevant (1894).

Crónica Molfort's (1930).
Diari de Mataró (1923).
Diario de Mataró y su Comarca (1895).
Mataró (1948).
La Maresme (1932).
La Nau (1917).
Lo Pensament Marià (1907).
Setmanari de Mataró i la Comarca (1920).
El Semanario de Mataró (1883).
Sol Ixent (1903).

BIBLIOTECA DEL CASAL

Actividades del grupo de cultura de la Unión de Cooperadores (1949).
Boletín de los Antiguos Alumnos de Santa Ana (1951).
Boletín Informativo Municipal (1975).
Butlletí de la Societat Iris (1928).
Boletín de la Alianza Matarónense (1953).
Circular del Casal (1947).
Crema (1980).
La Comuna (1977).
Combat (1969).
Diario de Mataró (1939).
Diari de Mataró (1923).
Film Ideal Club (1970).
El Firaire (1976).
Fulls del Museu-Arxiu de Santa Maria (1978).
Hoja Oficial de las FET y de las JONS de Mataró (1939).
Llibertat (1936).
Mataró (1948).
El Maresme (1969/1977).
El Maresme Socialista (1977).
El Martell (1980).
Museu (1948).
Quaderns d'Arqueologia (1977).
La Rambla (1976).
Resposta (1976).
El Serpentí (1977).
El Tramvia (1973).
UEC (1954).

BIBLIOTECA UNIVERSITÀRIA

Universitat Central de Barcelona
ADEMAR (1970).
Agrupació Científico-Excursionista de Mataró (1960/66).
Agrupació Hispana de Escritores (1975).
Agrupació Sardanista AA.AA: Santa Anna (1975).

Anxaneta (1974).
AA.AA. Escuelas Pias de Santa Ana (1957).
Asociación AA.AA. HH. Maristas Sagrado Corazón (1947).
Asociación de vecinos de Cerdanyola (1973).
L'Atzavara (1979).
Boletín de la Alianza Mataronense (1953).
Boletín de Cunicultura (1978).
Boletín Informativo Delegación Sindical Comarcal de Mataró (1968).
Boletín Informativo Sindical (1967).
Boletín Informativo ASEGEMA (1978).
Boletín del INEM Alejandro Satorras (1970).
Butlletí Euro Quimica Bofi y Planas S. A. (1977).
Cáritas Interparroquial de Mataró (1974).
Centro Atlético Layetania (1973).
Cingles (1969).
Cirera (1964).
La Costa de Llevant (1894).
Colegio de Abogados de Mataró (1978).
El Cuc Blanc (1979).
Club Ajedrez Mataró (1978).
Club Náutico de Mataró (1979).
El Crit (1973).
Drets Humans (1976).
Film Ideal Club (1970).
Flash. AA.AA. Valldemia (1975).
Fulla de l'Associació d'AA.AA. de I'Escola de Formació Professional (1976).
Fulls del Museu-Arxiu de Santa Maria (1978).
GEM (1973).
GEMMA (1979).
Grup d'esplai Ntra. Senyora de Montserrat (1976).
Grup Gimnàstic Lluïsos (1973).
Guia del Cofrade (1948).
Hoja Parroquial de Maria Auxiliadora (1966).
Inform Maresme (1976).
Juventud Salesiana (1909).
El Maresme (1969/1977).
El Maresme Socialista (1977).
Monitor de la Productividad (1965).
Montepio de Conductores y Motoristas de Mataró y Comarca (1975).
Nosaltres i Vosaltres (1974).
Nueva Heréncia Mataronesa (1911).
El Palau (1974).
Pagesia (1977).
Lo Pensament Marià (1907).
Quaderns d'Arqueologia (1977).
La Rambla (1976).
Resposta(1976).
Els Set. Club Juventud Experience (1975).
Ser-Tex (1973).
Societat Deportiva de Pesca Marítima (1975).

Societat de Pesca i Activitats Subaquàtiques (1978).
El Tranvia (1973).
Tots Junts (1977).
Unió Recreativa Laru (1976).
Valldemia (1951).
La Voz de La Llantia (1976).

BIBLIOTECA POPULAR DE LA FUNDACIÓ ILURO. MATARÓ.
(Abans Biblioteca Popular de la Caixa d'Estalvis Laietana).

Accion Directa (1976).
Actividades del Centro Atlético Layetania (1945).
Actividades del Grupo de Cultura de Unión de Cooperadores (1949).
Adelante Requete (1945).
Albada (1931).
Alternativa (1975).
L'Angel (1930).
El Arte en la Zapateria (1925).
L'Anella d'Or (1958).
Agrupació Científico-Excursionista (1967).
L'Atzavara (1979).
Asociación AA.AA. Maristas (1962).
Aula (1971).
Autonomia Obrera (1976).
Boletín Informativo Municipal (1975).
Boletín de la Cámara Oficial de la Propiedad Urbana de Mataró (1919).
Boletín del Sindicato de Obreros en Géneros de Punto de Mataró (1923).
Boletín de la Cámara de Producción de Mataró y la Comarca (1912).
Boletín del Colegio Valldemia (1868).
Boletín Informativo de CCOO de Mataró (1971).
Boletín Informativo de la Organizacion de Mataró del PSUC (1973).
Boletín Sanitario (1911).
Butlletí Informatiu GG Els Lluïsos (1973).
Butlletí de 1'Agrupació Científic-Excursionista (1922).
Butlletí d'Informació Agrupació Sardanista (1973).
Butlletí de la Societat Iris (1928).
Casal Mutualista (1947).
El Cementiri (1979).
Centro Social Cerdanyola (1973).
Cirera (1964).
Cingles (1969).
Círcol Catòlic d'Obrers de Mataró (1907).
Combat (1936).
Combat (1968).
La Comarca (1890).
Cooperativa Laye (1968).
Coordinadora Cívica de Mataró (1971).
La Corbata (1980).
La Costa de Llevant (1894).

Crónica Molfort's (1930).
Crónica Mataronesa (1866).
Crónica de Mataró (1977).
El Cronista (1890).
Clavé (1928).
El Clamor de la Marina (1879).
Club de Tenis Matar6 (1980).
El Cuc Blanc (1979).
Diario de Mataró (1895).
Diario de Mataró y su Comarca (1895).
Diari de Mataró i la Comarca (1919).
Diari de Mataró (1923).
Diario de Mataró (1939).
Debate Obrero (1979).
Don Quijote (1903).
Drets Humans (1976).
El Eco de la Costa (1869).
Boletín AA.AA. Escuela Pía de Santa Ana (1951).
Fira de Mataró i el Maresme (1969).
Film Ideal Club (1970).
Foment Mataroní (1980).
Fortitut (1917).
Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria (1978).
Guíndola (1965).
Hoja Oficial de FET y de las JONS de Mataró (1939).
Iluro Sport (1965).
ISEM (1935).
Joventut del Maresme (1960).
La Juventud (1892).
La Klaka (1924).
El Liberal (1883).
Lucha (1968).
Lux (1947).
Llibertat (1936).
La Llumanera (1923).
El Martell (1980).
Mataró (1940).
Mataró, revista fundada en 1850 (1946).
Mataró, de Falange Española Tradicionalista y de las JONS (1946).
Mataró (1948).
Mataró i la Comarca (1921).
Mataró Artístico (1908).
Mataró Obrero (1970).
El Mataronés (1876).
El Maresme (1969/1977).
Maresme Socialista (1977).
Mestral (1907).
Moto-Club (1932).
La Nau (1917).
Noticiero Matarónes (1894).

Noticiario Academia Balmes (1945).
Nou Maresme (1972).
La Nova Herència Mataronina (1911).
Nova Llavor (1923).
Nuestro Periódico (1977).
Nuevo Ideal (1883).
L'Olla (1962).
Pagesia (1977).
Parròquia (1941).
El Palau (1974).
Lo Pensament Marià (1907).
La Pipa d'en Roc (1978).
Poble (1971).
Proa (1930).
Puño (1971).
La Rambla (1976).
Lo Regidor Matheu (1887).
Ressò de l'avior (1908).
Resposta (1976).
Revista Mataronesa (1856).
Revista Mataronesa (1864).
Reporte Financiero (1932).
Salut (1972).
Setmanari de Mataró i la Comarca (1920).
El Semanarió de Mataró (1883).
Sol Ixent (1903).
Solidaritat (1972).
Sociedad Deportiva de Pesca Marítima (1948).
El Tranvia (1973).
UEC (1954).
Unión de Chóferes y Motoristas (1949).
Unión (1973).
Unidad (1973).
Unió Federal (1911).
Unitat (1968).
Valldemia. Asociación AA.AA. (1911).
Valldemia (1951).
La Vespa (1930).
La Veu del Círcol (1913).
La Voz del Litoral (1885).
La Voz de Iluro (1872).

CENTRE D'ESTUDIS D'HISTORIA CONTEMPORÀNIA.
Fundació Figueras

Diari de Mataró (1923).
El Maresme (1969/1977).
La Pipa d'en Roc (1978).

CENTRE D'ESTUDIS HISTORICS INTERNACIONALS
Facultat de Geografia i Història. Universitat de Barcelona

Combat (1969).
Lucha (1972).
Poble (1971).
Unión (1973).

INSTITUT MUNICIPAL D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT (Ca l'Ardiaca. Barcelona)

Boletín Sanitario (1911).
Boletín Euterpense (1912).
Boletín del Ateneo Obrero de Mataró (1911).
Boletín de la Asociación profesional de dependientes del Comercio y la Industria (1911).
Boletín de la Cámara Oficial de la Propiedad Urbana de Mataró (1919).
Butlletí de la Societat Ateneo Popular (1937).
Butlletí de la Societat Iris (1928).
Butlletí del Circol Catolic d'Obrers (1907).
Butlletí del Centre Excursionista Layetania (1928).
El Cementiri (1979).
La Costa de Llevant (1894).
Crónica Molfort's (1930).
El Cronista (1890).
El Demócrata (1895).
Diario de Mataró y su Comarca (1895).
Don Quijote (1903).
Eco del Centro de los Desengañados (1901).
La Humanitaria Mataronesa (1908).
El Liberal (1883).
Llibertat (1936).
Mataró (1948).
El Matarones (1876).
Mediterrània (1925).
Museu (1948).
El Nuevo Ideal (1883).
Lo Pensament Marià (1907).
La Pipa d'en Roc (1978).
Los Previsores (1910).
La República (1903).
La República Social (1896).
La Réplica (1911).
Societat Ateneu Popular (1931).
La Veu del Círcol (1913).

MUSEU ARXIU DE SANTA MARIA DE MATARÓ

Revista Mataronesa (1856).

EL Eco de la Costa (1869).
Crónica Mataronesa (1866).
La Comarca (1890).
El Semanario de Mataró (1883).
Lo Pensament Marià (1907).
Diario de Mataró (1895).
Galanies (1922).
Llibertat (1936).
Fulla Dominical (1939).
Parròquia (1941).
Museu (1948).
Iluro Sport (1965).
Cingles (1969).
El Maresme (1969). Segona Època (1977).
Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria (1978).
Mataroescrit (1986).
Migliaresi (1989).
Revista de Mataró (1994).
Felibrejada (1994).
El Punt (Edició Maresme, 1995).
El Full de Mataró (1999).
Capgròs (1984).
Mataró-Report (1996).

UNIÓ EXCURSIONISTA DE CATALUNYA. Delegació de Mataró.

Actividades del Grupo de Cultura de la Unión de Cooperadores (1949).
Butlletí de la Unió de Cooperatives de Mataró (1930).
Butlletí del Círcol Catòlic d'Obrers (1929).
Butlletí de l'esport ciclista Mataroní (1924).
Butlletí del Club d'Esquí Mataró (1934).
Butlletí de la Societat Iris (1928).
Butlletí del Club Nàutic (1975).
Butlletí de l'Agrupació Científica Excursionista (1960/1967).
Casal (1952).
Cingles (1969).
Guíndola (1965).
Iluro Sport (1965).
Layetania. Centro Atlético (1951).
Moto Club (1932).
Resposta (1976).
Societat Ateneu Popular (1931).
U.E.C. (1954).